

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ, DENETMEN ve VELİLERİN ÜSTÜN
YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ALGI, GÖRÜŞ ve EĞİTİM
İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ**
(KKTC ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Mukaddes Demirok

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu

Lefkoşa
Eylül, 2012

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında
DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Ülkü Köymen, Lefke Avrupa Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Halil İbrahim Yalın, Doğu Akdeniz Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Hafize Keser, Ankara Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu, Yakın Doğu Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Nergüz Serin, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2012

Prof. Dr. Cem Birol

Enstitü Müdürü

ÖZET

ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ, DENETMEN ve VELİLERİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ALGI, GÖRÜŞ VE EĞİTİM İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ

Demirok, Mukaddes

Doktora, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu

Eylül 2012, 220 Sayfa

Bu çalışma öğretmen, yönetici, denetmen ve velilerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı, görüş ve eğitim ihtiyaçlarını saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada üstün yetenekli öğrencilerle ilgili öğretmen, veli, denetmen ve yönetici algıları ve görüşleri de alınmıştır. Tarama modeli niteliğinde olan araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bulunan 86 ilköğretim okulunda görev yapan 1330 öğretmen oluşturmuştur. Tabakalama örnekleme yöntemi ile belirlenen araştırmanın örnekleminde 490 öğretmen, 30 yönetici, 24 denetmen ve 15 öğrenci velisi yer almıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan “üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği”, “üstün yeteneklilere yönelik görüş ölçeği”, “üstün yeteneklilere yönelik eğitim ihtiyacı anketi”, “denetmen, veli ve yönetici görüşme formları” ile toplanmıştır. Araştırma verileri parametrik testler olan t-testi ve tek faktörlü varyans (One-Way ANOVA) analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiş ve tablolastırılarak açıklanmıştır. ANOVA sonuçlarının anlamlı çıkması durumunda, grupların ortalama puanları arasında belirlenen anlamlı farkın kaynağını belirlemek amacıyla grup varyansları eşit olmadığı durumlarda Dunnet C testi, grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda ise Scheffe testi uygulanmıştır.

Alt amaçları cevaplamaya yönelik elde edilen veriler normal dağılım göstermediği durumlarda ise parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U kullanılmıştır. Grupların birbirleriyle olan ilişkilerinin ya da ortalamalar arasındaki farkların anlamlılık testinde $\alpha=0.05$ düzeyi esas alınmıştır. Araştırmada öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili tüm konularda eğitim ihtiyaçları olduğu, öğretmenlerin en belirgin ihtiyaçları, üstün yetenekli öğrencilere uygun ölçme değerlendirme yapma, ölçme araçlarını seçme, öğrencilere uygun yaklaşımlar ve yöntemlerdir.

Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin “grup içerisinde lider olarak yer aldıklarını”, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme özellikleri” faktörüne ilişkin algı puanlarının “katılıyorum” sınırları içerisinde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade, “kendilerine ait özel ilgileri vardır” ifadesidir.

Anahtar kelimeler: Üstün zeka, üstün yetenek, Öğretmen, Algı, Görüş, Eğitim ihtiyacı.

ABSTRACT

TEACHER, ADMINISTRATORS, SUPERVISOR AND PARENTS PERCEPTIONS, VIEWS AND EDUCATIONAL NEEDS TOWARDS GIFTED STUDENTS

Demirok, Mukaddes

PHD, Division of Curriculum and Instruction

Supervisor: Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu

September 2012, 220 pages

In this study it is aimed to determine teachers' perceptions, views and educational needs towards gifted students. In this study, parents, supervisors and managers point of views on gifted students were taken into consideration. The combined research model was formed of 1330 teachers from 86 primary schools from the Turkish Republic of Northern Cyprus. In the research 490 teachers, 30 managements, 15 supervisors and 15 students formed the sampling method. The findings from the research were obtained through scales developed by the researcher where the reliability and validity were made for "Perception scale towards Gifted students", "Point of view scale towards the Gifted", "Educational needs questionnaire towards Gifted students", supervisor, and "Parent and Management point of view form". The research data used analysis techniques through parametric tests that are t-test and One-Way ANOVA together with illustrated tables and their explanations. In the situation that the ANOVA results as significant, the Dunnet C test states the mean points between the groups that have a meaningful significance aims show that group variances are not equal and Scheffe test was administered for group variances that were equal. Furthermore, in order to find answers for the sub-aims in the situation that the data don't show normal distributions Mann-Whitney U is used for tests that are not parametric. The relationship or the mean between groups meaning significance test is on $\alpha=0.05$ level. In the research

teachers believe that gifted students have educational needs in general. According to the results the most prominent needs are: to administer suitable evaluation scale for gifted students, choose appropriate measuring tools and suitable approaches and methods towards the students. It is stated by the teachers that gifted students: "take part as leaders in group work", "have learning features" factors are perceived in relation as "agree". The statement which teachers strongly agree to is: "they have a special interest for themselves".

Keywords: Gifted, Talented, Teacher, Perception, View, Educational needs.

ÖNSÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, doktora çalışma programının gereği olarak hazırlanan bu araştırma, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını, görüşlerini ve eğitim ihtiyaçlarını saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın problemi tartışıldıktan sonra, amaç, alt amaçlar, önem, sınırlılıklar ve kısaltmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırma konusunun kavramsal temelleri ve literatürde konuyla ilgili olduğu belirlenen araştırmalardan kısaca bahsedilmiştir. Üçüncü bölüm, araştırmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan model, ölçeklerin geliştirilme süreci, uygulanması ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölüm ise bulguları ve yorumları içermektedir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve öneriler beşinci bölümde açıklanmıştır.

Herkesten önce, araştırmanın planlanmasından sonuçlandırılmasına kadar geçen süreç içerisinde, ayrıca eğitimim boyunca akademik anlamda yetişmemde çok önemli katkılar sağlayan, ellerini hiç bir zaman üzerimden çekmeyen, beni çalışmaya zorlayan ve her zaman yanımda olup bana yol gösteren, her konuda bana sabırlı davranan değerli danışmanım Sayın Prof.Dr. Hüseyin Uzunboylu'ya teşekkür ediyorum.

Eğitimim boyunca yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, deneyimlerinden ve bilgilerinden çok şey kazandığım, çalışmamla ilgili beni yönlendiren değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Gülsün Atanur Baskan'a, Sayın Prof. Dr. Hafize Keser'e, ayrıca verilerin çözümlenmesinde yardımlarını esirgemeyen Yard. Doç. Dr. Fezile Özdamlı'ya sonsuz teşekkür ederim.

Doktora sürecim boyunca beni destekleyen canım oğluma, eşime, anneme, babama, aileme, arkadaşlarıma ve çalışmamın gerçekleşmesini sağlayan yönetici ve öğretmenlere sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak araştırma sürecinde yardımlarını esirgemeyen öğrencilerime, araştırmanın örneklemi oluşturan ailelere ve denetmenlere teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Mukaddes Sakallı Demirok

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
	No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII

BÖLÜM

1.Giriş.....	1
Problem.....	1
Amaç.....	9
Önem.....	11
Sınırlılıklar.....	12
Tanımlar.....	12
Kısaltmalar.....	13

BÖLÜM

2. Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	14
Araştırmanın Kavramsal Esasları.....	14
İlgili Araştırmalar.....	86

BÖLÜM

3. Yöntem.....	109
Araştırmanın Modeli.....	109
Evren ve Örneklem.....	109
Veri Toplam Araçları ve Uygulama.....	111
Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması.....	112
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	121

BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorumlar.....	124
Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	124
Cinsiyet.....	124
Yaş.....	125
Branş.....	125
Mesleki Kıdem.....	126
Öğretmenlerin Üstün Yetenekliler ile İlgili Eğitime Katılma Durumları.....	126
Sınıfında Üstün Yetenekli Olduğu Düşünülen Öğrenci Sayısı.....	127
Üstün Yetenekliler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını Önerme Durumu.....	127
Üstün Yetenekliler İçin Kullanılan Kaynaklar.....	128

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencileri Algılarına İlişkin Bulgular.....	131
Cinsiyet.....	133
Yaş.....	135
Branş.....	138
Mesleki Kıdem.....	139
Eğitime Katılma Durumu.....	143
Üstün Yetenekli Olduğu Düşünülen Öğrenci Sayısı.....	145
Üstün Yetenekliler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını Önerme Durumu.....	147
Öğretmenlerin Üst. Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	148
Cinsiyet.....	151
Yaş.....	153
Branş.....	156
Mesleki Kıdem.....	158
Eğitime Katılma Durumu.....	162
Üstün Yetenekli Olduğu Düşünülen Öğrenci Sayısı.....	164
Üstün Yetenekliler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını Önerme Durumu.....	166
Öğret. Üst. Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İht. İlişkin Bulgular.....	168
Cinsiyet.....	171
Yaş.....	172
Branş.....	173
Mesleki Kıdem.....	174
Eğitime Katılma Durumu.....	174
Üstün Yetenekli Olduğu Düşünülen Öğrenci Sayısı.....	174
Üstün Yetenekliler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını Önerme Durumu.....	175
Denetmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri.....	175
Yöneticilerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri.....	177
Velilerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri.....	178
Öğr. Üstün Yet.Öğr. Yönelik Algıları ile Üstün Yet. Öğr. Yön.Görüşleri	179
Arsındaki İlişki.....	

BÖLÜM

5. Sonuç ve Öneriler.....	180
Sonuçlar.....	180
Öneriler.....	190
Kaynakça.....	192
Ekler.....	212

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Üstün Yet. Öğrencilere Yön. Görüş Ölçeği Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	118
Tablo 3.2. Öğretmenlerin Üstün Yet. Öğrencilere Yön. Görüş Ölçeği Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	120
Tablo 3.3. Beşli Derecelemeli Ölçeğin Puan Sınırları.....	122
Tablo 3.4. Üçlü Derecelemeli Anketin Puan Sınırları.....	122
Tablo 4.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	124
Tablo 4.2. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	125
Tablo 4.3. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı.....	125
Tablo 4.4. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	126
Tablo 4.5. Öğretmenlerin Eğitime Katılma Durumlarına Göre Dağılımı.....	126
Tablo 4.6. Öğretmenlerin Sınıfında Üstün yetenekli Olduğunu Düşündüğü Öğrenci Sayısına Göre Dağılım.....	127
Tablo 4.7. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Program Hazırlama Önerilerine Göre Dağılımı.....	127

Tablo 4.8.Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Kullanılan Kaynaklar.....	128
Tablo 4.9. Öğretmen Algılarının Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları.....	129
Tablo 4.10.Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular.....	131
Tablo 4. 11. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	136
Tablo 4.12.Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	137
Tablo 4.2.Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	125
Tablo 4.3.Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı.....	125
Tablo 4.4.Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	126
Tablo 4.5.Öğretmenlerin Eğitime Katılma Durumlarına Göre Dağılımı.....	126
Tablo 4.6.Öğretmenlerin Sınıfında Üstün yetenekli Olduğunu Düşündüğü Öğrenci Sayısına Göre Dağılım.....	127
Tablo 4.7.Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Program Hazırlama Önerilerine Göre Dağılımı.....	127
Tablo 4.8.Kullanılan kaynaklar.....	128
Tablo 4.9. Öğretmen algılarının Ortalama ve standart sapma sonuçları.....	129
Tablo 4.10. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının betimsel istatistik sonuçları.....	131
Tablo 4. 11. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	133
Tablo 4.12. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrenciler Yönelik Algı Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	136
Tablo 4. 13. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algıları Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	137
Tablo 4.14. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	138
Tablo 4.15. Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarını Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	139

Tablo 4. 16. Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	141
Tablo 4. 17. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Eğitime Katılım Durumlarına Göre Algı Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	143
Tablo 4.18. Öğretmenlerin Sınıflarında Üstün Yetenekli Olduğunu Düşündükleri Öğrenci Sayısına Göre Algılarının Karşılaştırılması.....	145
Tablo 4.19. Üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenci sayısının öğretmen algılarına göre Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	145
Tablo 4.20. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenci Programı İstemesine Göre Algılarının Karşılaştırılması.....	147
Tablo 4. 21. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin betimsel istatistik sonuçları.....	148
Tablo 4.22. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	149
Tablo 4.23. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	152
Tablo 4.24. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri.....	153
Tablo 4.25. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	156
Tablo 4.26. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	157
Tablo 4.27. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	158
Tablo 4. 28. Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	161
Tablo 4. 29. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Eğitime Katılım Durumlarına Göre Görüş Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	162

Tablo 4.30. Öğretmenlerin Sınıflarında Üstün Yetenekli Olduğunu Düşündükleri Öğrenci Sayısına Göre Algılarının Karşılaştırılması.....	164
Tablo 4.31. Üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenci sayısının öğretmen görüşlerine göre Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	165
Tablo 4.32.Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenci Programı İstemesine Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	167
Tablo 4.33.Öğretmenlerin Eğitim İhtiyaçları.....	169
Tablo 4.34. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	171
Tablo 4.35.Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	172
Tablo 4.36.Öğretmenlerin BranşlarınaGöre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması.....	173
Tablo 4.37. Öğretmenlerin Mesleki KıdemlerineGöre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılma Sonuçları.....	173
Tablo 4.38. Öğretmenlerin Eğitime Katılma DurumlarınaGöre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması.....	174
Tablo 4.39.Öğretmenlerin Sınıftaki Üstün Zekalı Öğrenci SayısınaGöre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması.....	174
Tablo 4.40.Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını İstemesine Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması.....	175

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1.Renzulli'nin üç halka üstün yeteneklilik modeli.....	22
Şekil 4.1 Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Düzeyi.....	132

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Problem

Her ülkenin eğitim felsefesinde nitelikli birey yetiştirmek vardır. Nitelikli bireylerin yetiştirilmesinin eğitim yoluyla gerçekleşeceği herkes tarafından bilinmektedir. Günümüzde bilim ve teknolojiye olan hızlı gelişmelere paralel olarak gelişmiş ülkeler bir dizi önlem almaktadırlar. Fen, sosyal, ekonomik, bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmak için her ülke bu alanlarda yetişmiş elemana ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçları karşılamak için her bireyin küçük yaşlarda eğitimine önem verilmektedir.

Eğitim süreci, bireylerin dünyaya gelişiyle başlar ve yaşamı boyunca devam eder. Bireylere sunulan eğitimin eğitimsel ihtiyaçlara cevap verici nitelikte olması tüm bireyler için önem taşımaktadır.

Günümüze kadar toplumları ve insanlığı yönlendirmiş kişiler üstün yetenekliler arasından çıkmıştır. En fazla bilinen Leonardo Da Vinci, Fatih Sultan Mehmet, Newton, Atatürk üstün yeteneklilere örnek gösterilebilir. Aslında dünya tairine üstün yetenekliler tarihi tanımı yapılabilir. Üstün yeteneklilerle ilgili önemli noktalardan biri de çocuk yaşta olan üstün yetenekliler iyi bir biçimde belirlenip eğitilmesi, hem toplum açısından faydalı, hem de bu bireylerle geleceğe yatırım yapılmış olmaktadır. Bu bireylerin belirlenmemesi ve eğitilmemesi durumunda toplumlar büyük zararlar görebilir (Uzun, 2006).

Gerek ekonomik gerekse sosyal yönden, sanayileşmiş bir çok ülke, eğitim programlarını yetenek seviyelerine dayalı hazırlayıp etkin bir şekilde uygulamaktadır. Normal yetenek seviyesine sahip olan bireyler normal eğitim kurumlarında eğitilirken, yetenek yönünden normal seviyenin altında olan bireyler ise özel eğitim programlarının uygulandığı kurumlarda eğitim almaktadır (Betts, 1986; Gallagher ve Gallagher, 1994). Bu ülkelerde, zeka seviyesi düşük olan ve normal işlevlerini yerine getiremeyen bireylerin eğitimleri için her yıl oldukça fazla maddî kaynak ayrılmakta ve harcanmaktadır. Bu eğitim sürecinin temel amacı, diğer insanların sahip oldukları niteliklerin kendilerine kazandırılması ve bu bireylerin yaşantılarının daha fazla kolaylaştırılmasıdır (Gallagher, 1983). Benzer şekilde, normal insan grubunun dışında kabul edilen üstün yetenekli bireylerin, yetenek yönünden normal seviyenin altındaki bireyler gibi özel eğitime ihtiyaç duydukları açıktır (Marland,1972; Renzulli, 1999).

Ekonomik ve sosyal yönden ileri düzeyde bulunan sanayileşmiş bir çok ülke yetenek seviyelerine dayalı eğitim programları hazırlayıp etkin bir şekilde uygulamaktadır. Normal yetenek seviyesine sahip olan bireyler normal eğitim kurumlarında eğitilirken, yetenek yönünden normal seviyenin altında olan bireyler ise özel eğitim programlarının uygulandığı kurumlarda eğitim almaktadır (Betts, 1986; Gallagher ve Gallagher, 1994). Bu ülkelerde, zeka seviyesi düşük olan ve normal işlevlerini yerine getiremeyen bireylerin eğitimleri için her yıl büyük miktarlarda maddî kaynaklar ayrılmaktadır. Bu eğitim sürecinin temel amacı, diğer insanların sahip oldukları niteliklerin kendilerine kazandırılması ve bu bireylerin yaşantılarının daha fazla kolaylaştırılmasıdır (Gallagher, 1983). Benzer şekilde, normal insan grubunun dışında kabul edilen üstün yetenekli bireylerin, yetenek yönünden normal seviyenin altındaki bireyler gibi özel eğitime ihtiyaç duydukları açıktır (Marland,1972; Renzulli, 1999).

Eğitim-öğretim hizmeti bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak düzenlenirse birey toplum içinde uyumlu, yararlı ve mutlu bir birey olarak yaşar ve toplumun gelişmesine de katkıda bulunur (Bozgeyikli, Doğan, Işıklar, 2010).

Diğer öğrencilere göre farklı öğrenme özelliklerine sahip üstün yetenekli öğrencilerin eğitim programlarının planlanma aşamasında dikkate alınması gerekmektedir (Davis ve Rimm, 1998; Tomlinson, 1999). Bireysel yeteneklerinin

farkında olan iyi bir eğitim almış, insanlar aslında toplumların en kıymetli beyin güçleridir. Bu beyin güçleri yaşadıkları dönemlerde toplumlarda kalıcı izler bırakmışlardır. Beyin gücünün üst tabakası üstün yeteneklilerdir. Eğer yetenekli bireyler ihtiyaçlarına uygun eğitim alamazlarsa, gerek aile gerekse toplumdan ihtiyaç duydukları ilgiyi göremezlerse, erken yaşlarda teşhis edilememezlerse, sahip oldukları yeteneklerinin, ortalama bir yetenek grubu arasında kaybolmasına zemin hazırlamaktadır. Toplumların en önemli görevlerinden biri de üstün yetenekli çocukları, güvenilir yollarla küçük yaşlarda teşhis etmek ve durumlarına en uygun eğitim ortamında yetiştirmelerini sağlamaktır (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1981).

Üstün yetenekli bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi için sistemli ve düzenli bir eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumun en değerli kaynağı sayılan ve sayıları sınırlı olan, üstün yetenekli bireylerin kaybedilmemesi, en sağlıklı ve verimli bir biçimde yetiştirilmesi için eğitim yaşamlarında ihtiyaç duyulan ortam ve olanakların sağlanması gerekir (Çapan, 2010).

Akarsu (2004); üstün yeteneklileri, “farklı türden insanlar değil, bütün insanlarda bulunan özelliklerin dağılımı, sıklığı, zamanlaması ve kompozisyonu açısından farklılık gösteren bireyler” olarak tanımlamıştır.

Üstün yetenekli çocuklara farklı özelliklerinden dolayı farklı bir eğitim verilmesi gerektiği kaçınılmaz bir gerçek olmasına rağmen, bu çocuklar kendi başlarına öğrenmeye bırakılmışlardır (Enç, 2005). Üstün yetenekli çocuklar iyi bir hafızaya sahiptirler ve hızlı, kendi kendilerine öğrenebilme yetenekleri en belirgin özelliklerindendir (CCEA, 2006).

Üstün yetenekli çocuklar normal zekaya sahip çocuklara göre daha gelişmiş özelliklere sahip kabul edilmektedirler. Bu çocukların bedenlerinden, zihinlerine, sosyal kişiliklerinde ve mesleki yönlerine kadar üstün özelliklere sahip olduğu belirtilmektedir (Çakıroğlu, Sarı, Akkan, 2011).

Toplumların nüfusunun genel olarak ortalama % 5'ini üstün zekâlı ve zekâ geriliği vasıflarına sahip bireyler teşkil eder. Bu % 5'lik grubun yaklaşık % 2-3 kadarı ise üstün yetenekli veya üstün zekâlıdır (Maryland, 1972; Çepni ve Gökdere, 2002).

Üstün yetenekli kişinin kim olduğu ile ilgili tanımlar çeşitlilik göstermektedir. İlk başlarda topluma kendini kanıtlamış kişiler bu unvanı alırken sonraları zekâ ve yetenek testleri geliştirilmiş ve bu testlerden alınan yüksek notlar üstün yetenekliliğin göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ancak, günümüzde varılan ortak yargı; insanı tüm boyutlarıyla değerlendirmenin gerektiği ve bir testin üstünlüğü belirlemede yeterli olmayacağı yönündedir (Overton, 2009).

Üstün yetenekli sayılabilmek için altı alandan en az birinde yüksek performans göstermek gerekir (Ersoy ve Avcı, 2004); genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, yaratıcı ya da üretici düşünce yeteneği, liderlik yeteneği, görsel ve gösteri sanatlarında yetenek ve psiko-motor yetenek. Davaslıgil (1991), üstünlerin özellikleri üzerine tartışırken üç özelliğe vurgu yapmaktadır. Bunlar; yüksek yetenek düzeyi, yeni çözümler üretip bunları kullanabilme ve işi sonuna kadar götürecektir motivasyondur.

Morelock (1992) üstün yeteneği “normal olarak kabul ettiğimiz standartlardan hem nitelik hem de nicelik olarak farklı içsel deneyimler ortaya koyan ve ileri bilişsel becerileri içeren eş zamanlı olmayan gelişim” olarak tanımlamıştır. Üstün yetenekliliğin çok boyutlu bu tanımlarına göre; zihnin erken gelişmesi, hızlı kavrama ve yüksek hızda öğrenme gibi bilişsel yetenekler, kavramları hızlı şekilde öğrenmek, daima verilen sürenin önünde olmak, belirgin merak, yaşa göre gelişmiş kelime haznesi, karmaşık problemleri çözmek için yaratıcı fikirler ve yöntemler üretme, bireysel olarak ilgi duyulan problemler, tek noktaya odaklı ve farklı açılardan bakarak düşünmek için yüksek bilişsel beceriler, sorunlara duyarlılık, zor görevlere yönelik bireyde oluşan eğilim gibi özellikler çocuklukta ve yetişkinlikte üstün yetenekliliğin göstergesi olarak düşünülebilir (Heller ve Schofield, 2008).

Amerikan Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği (NAGC, 2006) üstün yetenekli bireyi, bir veya daha fazla alanda üst düzeyde performans sergileyen veya bu performansı sergileme potansiyeli olan kişi olarak tanımlamaktadır. Bu alanlar; özel akademik yetenek, genel entelektüel yetenek, yaratıcılık, liderlik, görsel ve uygulamalı sanatlar olarak ifade edilmektedir.

Üstün yetenekli çocuklar diğer gelişim alanlarındaki hızlı gelişmeden daha belirgin bir şekilde hızlı zihinsel gelişim özelliği göstermektedirler. Genelleme yapmada, ilişkileri görmede, bilgilerin transferinde ileri düzeydedirler (Metin, 1999). Olaylara bakış açıları, düşünme biçimleri, tepkileri, ilgileri akranlarına göre farklı olan üstün yetenekli çocukların öğrenme yolları da akranlarından farklılıklar gösterir.

Üstün yetenekli çocuklara toplumun farklı sosyo ekonomik ve kültürel tabakalarında rastlanılmaktadır (Gökdere ve Küçük, 2003). Bir çocuktaki mevcut yetenekler ne kadar erken fark edilirse o kadar iyidir (Renzulli ve Reis, 1986; Callahan, Lundberg ve Hunsaker, 1993). Böylelikle sahip olunan yeteneklerin körelmesine etki edecek faktörlerden öğrenci uzak tutulacak ve bu yeteneklerin geliştirebilmesi için ortamlar sağlanacaktır. Bu çocuklar, normal çocuklardan (akranlarından) farklı olarak ayrıcalıklı bir grubu oluşturmaktadır. Çünkü bu çocuklar akranlarından farklı gelişim ve öğrenme özelliklerine sahiptirler. Onların sahip olduğu bu farklı özellikler, eğitimlerinde de farklı düzenlemeleri gerektirmektedir (Kontaş, 2009). Öğretme-öğrenme sürecinde görev alacak eğitimcilerin, üstün yeteneklilerin özellikleri doğrultusunda düzenlemelere gitmesi, sürecin daha etkili ve verimli olmasına hizmet edecektir (Şenol,2011).

Üstün yetenekli çocuklar özel eğitsel ihtiyaçlara sahiptir (Maker ve Nielson,1996; Tomlinson, 1997; Chan, 2001; Clark,2002; Delisle,2003; Van-Tassel-Baska,2005). Bu özellikteki çocukların öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması için ilgi ve yeteneklerini ortaya koyup geliştirebilecekleri, onları motive eden, esnek ve yaratıcı etkinliklerin sunulması gerekmektedir (Koshy, 2002). Renzulli ve Reis (1985)'e göre, bu öğrenciler normal programlar yoluyla sağlanamayan geniş kapsamlı eğitime ihtiyaç duyarlar. Aksi takdirde bu öğrenciler okuldan sıkılabilir veya ilgilerini kaybedebilirler (Colangelo, 1991; Clark, 2002).

Öğretmenler her zaman çocuktaki yeteneği, yaratıcılığı ve kabiliyet düzeyini doğru biçimde kestiremeyebilirler. Üstün zekâlı çocukların çoğu okuldan hoşlanmaz, okul sıkıcı, zaman kaybı olarak görür. Bunlardan bir kısmı tarihi kişilerdir. Bu kişilerin ürünlerini insanlığın elinden çekip alsak mevcut uygarlık düzeyimizin oldukça gerilerde olacağı rahatlıkla söylenebilir. Uygarlık düzeyi dediğimiz, insanlığı daha iyiye, daha güzele doğru götüren, birikimleri, buluşları ve yaratıları ortaya koyanlar şüphesiz sıradan insanlar olmamasına karşın; (Enç, 2005; Ataman,

2003) bu düzeyi geliştiren ve ileriye götüren, olağanüstü özellikleri bulunan, bu bir avuç özel gereksinimli üstün nitelikli kişilere yönelik önlemler, önemlerine koşut olarak yeterince alınamamıştır.

Özel eğitim konusu olması gereken bütün çocukların, böyle bir eğitime niçin gereksinimleri olduğunu savunmak oldukça kolaydır. Ancak, gerek alan içinde gerekse alan dışında bir çok kişi, olağanüstü anlıksal yetenekleri bulunan çocukların niçin özel eğitim konusu olması gerektiğini kolaylıkla benimsememekte ve bunun doğal sonucu olarak, özel eğitimin diğer dalları olan görme ve işitme yetersizlikleri ve zihinsel yetersizlik konularında önemli adımlar atarak, bu grupların sürekli örgün eğitim içine alınmasını sağlarken, yıllardır üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar kapsam dışı tutulmaktadır (Ataman, 2003).

Üstün yeteneklilerin eğitiminde görevli öğretmenlerin özellikleri çok önemlidir. Bunlardan birisi, “ st n yetenekli öğrenciler için öğrenme modelleri ve etkinlikleri hazırlayabilme becerisi” dir (Feldhusen, 1997). Ataman (1998)  ğretmenlerin üstün zekâlı çocukların tanılanmasında çok başarılı olamadıklarını söyleyip, öğretmenlerin verilecek olan bazı ipuçlarından yararlanarak bu konudaki yeterliklerini artırmalarının olası olduğunu vurgulamıştır. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklara öğretmenlik yapacaklarda bulunması gereken yeterlikler konusunda çeşitli araştırmalar yapılmış ve araştırmalar sonucunda belirlenen en önemli  ğretmen yeterliklerinin ilk onu aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

-  ğrenmeye ilgili ve yeterli olma
- Öğretimde sıra dışı yöntem ve yeterliliklere sahip olma
- Adil ve tarafsız olma
- İşbirlikçi demokratik tutum
- Esnek olma
- Espiri duygusuna sahip olma
- Ödüllendirme ve takdir etme becerilerine sahip olma

- İlgi alanında çeşitlilik gösterme
- İnsanların sorunlarıyla ilgilenme
- Hoş bir dış görünüş ve tavra sahip olma.

Üstün yetenekli öğrenciler dahil olmak üzere bütün öğrenciler mükemmel bir öğretmene sahip olma ve yeteneklerine uygun eğitim alma hakkına sahiptirler (Darling-Hammond, 1997). Öğretmen, sınıfında bulunan öğrencilerin bireysel farklılıklarını bilen ve buna uygun öğrenme deneyimleri oluşturan bir öğretim lideridir. Her öğrencinin ilgi, yetenek ve becerileri birbirinden çok farklıdır. Bu doğrultuda öğretmenin görevi, bu farklılıklara uygun öğrenme fırsatları düzenleyerek mümkün olduğu kadar çok çeşitli materyaller ve program içeriği sunmaktır (MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2006).

Üstün yeteneklilerin eğitimi alanında otorite olarak kabul edilen araştırmacılar, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak için bu öğrencilerin özelliklerini bilmesi ve öğretimin farklılaştırılması konusunda yeterli eğitim alması gerektiği görüşünü savunmaktadır (Pigge ve Marso, 1987; Cross ve Dobbs, 1987; Feldhusen, 1991; Feldhusen ve Huffman, 1988; Hanninen, 1988; Parke, 1989; Lyon ve diğerleri, 1989; Hansen ve Fedhusen, 1990; Copenhaver ve McIntyre, 1992; Feldhusen, 1997; Davalos ve Griffin, 1999; Toll, 2000; Gallagher, 2000).

Üstün yetenekliler ile ilgili yeterli eğitim almamış öğretmenler, bu özellikleri taşıyan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda yetersiz kalmaktadır (Archambault ve diğerleri, 1993; Westberg ve Daoust, 2003). Bunun yanında öğretmenlere mesleklerine başlamadan önce lisans eğitimleri sırasında üstün yeteneklilik hakkında yeterli bilgi verilmemektedir (Copenhaver ve McIntyre, 1992).

Pek çok ülkede üstün yetenekliler ile ilgili çalışmalar geçmişe dayanmakta ve üstün yeteneklilerin eğitimi için çeşitli projeler ve modeller geliştirilmektedir. Ülkemizde; üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarının neler olduğu, onlar için ne gibi düzenlemeler yapılması gerektiği ve diğer çocuklar için uygun olan bir ortamın bu çocuklar için yeterli olmayabileceği konuları ihmal edilmiş ve bunlara yönelik çalışmalarda oldukça geç kalınmıştır.

Günümüzde teknoloji ilerlemekte, demokrasi ve yönetim kavramları farklılaşmaktadır. Buna bağlı olarak “bilgi” kavramı ve “bilim” anlayışı da değişmektedir. Tüm bu değişimlere ayak uydurabilmek için toplumların bireylerinden beklediği beceriler de değişmektedir. Dünyada yaşanan hızlı değişim, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişimi gerektirmektedir (KKTC Eğitim Sistemi, 2005).

Gelişmeler karşısında ve yeni dünya düzeninde, Kıbrıs Türk toplumunun hak ettiği yeri alabilmesi, ancak insan kaynaklarına yapılan yatırım ve sosyal alt yapı hizmet sunumlarının iyileştirilmesi ile olabilmektedir. Bu ise Kıbrıs Türk toplumunun her bireyine, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında “yaşam boyu öğrenmeyi” esas alan bir yaklaşımla; uluslararası piyasalardaki rekabet ortamına uyum sağlayabilecekleri, zeka işlevlerini geliştiren, araştırmacılığı ve yaratıcılığı ön plana çıkaran bir eğitim vermesiyle mümkün olacaktır. Bunu sağlayacak en büyük unsur da hiç şüphesiz eğitimidir.

Ülkemizde tüm öğrenciler okul hayatlarının belirli bir kısmında, ilgi, yetenek ve statü farkı gözetilmeksizin, ortak öğrenim yaşantılarına tabi tutulmaktadır. Bugün bütün ilköğretim okulları birinci kademesinde bazı ülkelerin birinci ve ikinci kademelerinde öğrenciler ortak öğrenim yaşantılarını paylaşırlar. Söz konusu öğrenim süresince ilgi ve yeteneklerine göre farklılaştırılmamış (zenginleştirilmemiş, bireyselleştirilmemiş) öğretim programlarını da izlerler. Bu, eğitimde fırsat eşitliğini doğurmakla birlikte üstün ve özel yetenekli veya özel eğitime ihtiyaç duyan tüm bireyler için bir eşitsizliği de beraberinde getirmektedir (Davaslıgil, 2004).

Yapılan literatür taraması sonucunda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)’nde üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili gerçekleştirilmiş bir çalışmaya rastlanmamıştır. Özellikle, öğretmenlerin, yöneticilerin, denetmenlerin ve velilerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirilmemesi, öğretmen, yönetici, denetmen ve velilerin üstün yetenekli öğrenciler konusuna yönelik uygulamalara ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Bu nedenle Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığında görevli öğretmenlerin, yöneticilerin, denetmenlerin ve ailelerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçları belirlemeye ve geliştirmeye yönelik bu çalışmanın yapılması ihtiyacı doğmuştur.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim dairesinde görevli öğretmen, yönetici, denetmenlerin ve ailelerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemektir. Bu genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1-Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları nasıldır?

2-Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları

2.1.Cinsiyete

2.2. Yaşa

2.3. Branşa

2.4. Mesleki kıdeme

2.5. Üstün yetenekliler ile ilgili daha önce eğitim alma durumuna

2.6. Sınıfında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenci sayısına

2.7.Üstün yetenekliler ile ilgili ayrı bir eğitim programı hazırlanmasını önerme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3-Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri nasıldır?

4-Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri

4.1. Cinsiyete

4.2. Yaşı

4.3. Branşı

4.4. Mesleki kıdeme

4.5. Üstün yetenekliler ile ilgili daha önce eğitim alma durumuna

4.6. Sınıfında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenci sayısına

4.7. Üstün yetenekliler ile ilgili ayrı bir eğitim programı hazırlanmasını önerme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5-İlköğretim dairesinde görevli denetmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri nasıldır?

6-İlköğretim okullarında görevli yöneticilerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri nasıldır?

7-İlköğretime devam eden öğrencilerin ailelerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri nasıldır?

8-Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları nasıldır?

9- Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları

9.1. Cinsiyete

9.2. Yaşı

9.3. Branşı

9.4. Mesleki kıdeme

9.5. Üstün yetenekliler ile ilgili daha önce eğitim alma durumuna

9.6. Sınıfında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenci sayısına

9.7. Üstün yetenekliler ile ilgili ayrı bir eğitim programı hazırlanmasını önerme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Önem

Gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların ilgilendiği sorunlar arasında üstün yetenekliler ön sırada yer almaktadır. Üstün yeteneğe sahip bireylerin toplum içerisindeki varlıkları göz ardı edilmeyecek gerçekler arasında yer alır. Dünya ülkelerinde gelişimini tamamlamış ve geleceğe güvenle bakabilen toplumlar, üstün yeteneklileri erken yaşta tespit ederek yeteneklerini geliştirmelerine imkan sağlamaktadır. Bundan dolayı üstün yetenekli bireyler toplumların sosyo ekonomik ve kültürel gelişimlerinde önemli kaynaklardan biri-olarak gösterilmektedir. Üstün yetenekli bireylere dönük eğitim ve öğrenme fırsatları göz ardı edilmemeli ve bu bireylere yönelik çalışmaların olabildiğince erken hayata geçirilmesi gerekmektedir. Özellikle eğitim sisteminin ilk basamaklarında üstün yetenekli bireylerin eğitimi ve gelişimi önem taşımaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin, yöneticilerin, denetmenlerin ve velilerin üstün yetenekli bireylere yönelik algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçlarının, belirlenmesi hem eğitim sistemimiz içerisinde yer almayan üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi hemde öğretmenlerin, yöneticilerin, denetmen ve velilerin görüşleri doğrultusunda ilköğretim eğitim programlarının içerisinde yer almaları açısından önem kazanmaktadır. Bu amaçla, araştırmadan elde edilen verilerin özellikle;

1. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler konusunda eğitim ihtiyaçlarını karşılama konusunda katkıda bulunacağı,
2. Üstün yetenekliler ile ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalara kılavuzluk edebileceği,
3. Bilgi toplumunun ihtiyacı olan niteliklerde bireyler yetiştirme sorumluluğunu taşıyan öğretmenlerin, üstün yetenekli bireyleri algılamalarına katkıda bulunacağı,
4. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ve görüşlerine ilişkin farkındalıklarını arttıracacağı,
5. Üstün yeteneklilerle ilgili yeni araştırma olanakları yaratacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- 1- Kapsam açısından; öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçları ile,
- 2- Yöntem açısından, genel tarama modeliyle,
- 3- Veri kaynağı açısından İlköğretim Kademesindeki okullarda görev yapmakta olan öğretmenler ile
- 4- Zaman açısından 2011–2012 Öğretim yılı ile sınırlıdır.

Tanımlar

Üstün Yetenekliler: Yetenekleri açısından, yaşlarına göre daha yüksek düzeyde performans sergileyen, yaratıcılık, liderlik ve sanat yönüyle diğer çocuklardan farklı konunun uzmanları tarafından belirlenmiş çocuklar.

İlköğretim: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından belirlenen zorunlu eğitim süresince 11 yaşına kadar süren eğitim.

Özel Eğitim: Özel ihtiyaçlı çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliğin engel olmadığı eğitim.

Kısaltmalar

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

NAGC: Amerikan Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği

CCEA: Müfredat Konseyi için Sınavlar ve Değerlendirme raporu (A report for the Council of Curriculum, Examinations and Assessment)

IQ: Zeka Seviyesi

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ve konuyla ilgili araştırmalar özetlenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın kavramsal esasları

Araştırmanın kavramsal çerçevesinde zeka üstün zekalı kavramı üstün yeteneklilik kavramı, üstün yeteneklilerin özellikleri ve üstün yeteneklilerin belirlenmesi konuları üzerinde durulmuştur.

Zekâ ve Üstün Zekalı Kavramı

Piaget (1952) zekâyı, algılama, özümseme, anımsama gibi zihinsel süreçlerin gelişimi ve etkinlik kazanması olarak tanımlamıştır (Akt: Enç, 1995). Binet (Binet ve Simon 1961)'e göre zekâ, belirli bir amaca yönelmek, amaca ulaşabilmek için çaba harcamak, uyum sağlayabilmek ve kendini eleştirebilmek eğilimidir (Akt: Çağlar,1990).

Gardner zekâyı:

1. Bireyin bir veya birden fazla kültürde değer gören bir ürün ortaya çıkarabilme potansiyeli,
2. Gerçek yaşamda karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi,
- 3.Çözüm bekleyen yeni veya karmaşık yapıli problemleri keşfetme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Akt: Saban, 2001).

Binet ve Simon (1961)'a göre zeka, yönetim, uyarlama ve hükmetme olmak üzere üç farklı bileşenden oluşmaktadır. Yönetim, neyin yapılması gerektiğini ve becerikli bir şekilde nasıl yapılması gerektiğini bilmek; uyarlama, görevin yapıldığı sırada seçilen ve kullanılan stratejinin izlenmesi; hükmetme ise, bireyin kendi düşüncelerini ve davranışlarını eleştirebilme becerisidir (Sternberg, 2003).

Terman ve Merrill (1973) tarafından zekâ bölümleri, 0-130 puan aralığında tanımlanmakta, bu tanımlamada 90-109 puan normal zekâ, bunun altında, rakamlar azaldıkça aynı oranda artan zeka geriliğini; normal değerin üstü ise artan derecelerle üstün zekâyı işaret etmektedir.

Zekâ tanımlarının farklılık göstermesi ve araştırmacıların belli bir tanımda uzlaşamaması gibi üstün zekâlı çocukların tanımı konusunda da araştırmacılar arasında ortak bir tanıma varılamamaktadır. Ortak bir tanımın oluşturulamamasındaki neden, araştırmacıların üstünlük alanlarına ve yeteneklerine bakış açılarının farklılığından olabileceği gibi, kültürlerin de farklı özelliklere sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir (Sousa, 2003).

Üstünlükle ilgili ortak olarak kabul edilen tanım şöyledir: “Teknik olarak ‘üstün’ çocuk, bir zeka testinde veya akademik başarı testinde yüksek puan alan ve tamamenveya kısmen kalıtsal yeteneği olan çocuklardır” (Feldhusen ve Jarwan, 2000).

Dr. Annemarie Roeper (1982), üstünlüğü, duygusal yönü de kapsayacak üstünlük, daha yüksek bir farkında olma, daha yüksek bir duyarlılık ve daha yüksek bir anlayış ve algıları, zihinsel ve duygusal deneyimlere dönüştürme yeteneği olarak tanımlamıştır. Üstünlük içsel deneyimleri oluşturabilmek için, ileri düzeydeki bilişsel yeterliklerin ve yüksek düzeydeki yoğunluğun birleşmesi ve niteliksel olarak normlardan farklı bir farkındalıkla tanımlanabilen eşzamansız gelişimdir. Eşzamansız gelişim; zihinsel kapasite arttıkça artar. Eşzamansızlık; bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimlerin oranlarındaki senkroni eksikliği olarak tanımlanabilir.

Senkroni eksikliği, daha büyük bir içsel gerilim yaratır. 5 yaşındaki bir çocuk, atı 8 yaşındaki bir çocuğun gözleriyle algılar ancak, 5 yaş parmaklarıyla atı çamurlu

bir zeminde idare edemez ve hayal kırıklığına uğrar. Çocuk kendini diğerlerinden farklı hisseder (Silverman,1993).

Ataman (1998)'a göre; üstün çocuk yaşitlarına oranla, duygusal ve fiziksel gelişim aşamalarını farklı kalıplarla ve/veya, değişen kronolojik zamanlarla tamamlar. Aşamalar arasındaki süreç hızlıdır.Nadiren de olsa, bu hızlı gelişim duygusal bir travmanın sebebi olabilir. Eşzamansız gelişim, yaşam boyunca, alışılmadık, “farkında oluş, algılama, kavrama, duygusal tepkiler ve hayat deneyimleri” ile sonuçlanır (Clark, 2002).

Üstün yetenekli çocuklar, bir grup olarak, fiziksel, duygusal ve sosyal uyum sağlama konusunda yaşitlarına göre üstünlük gösterirler. Toplumsal definedeki bir maden olarak ifade edilen (Silverman, 1994) üstün yetenekliler duygusalıkları, doğal yetenekleri, ilgileri ve duyarlılıkları ilk yaşlarda iken keşfedilirse toplum ve bilimin kazançlı çıkacağı açık bir gerçektir. Üstün yetenekli öğrenciler, duygusal yoğunluk ve zihinsel karmaşıklıklarının her ikisine de hitap eden bir sınıf ortamına ihtiyaç hissetmektedirler (Hökelekli, 2004).

Üstün yetenekli bir çocuğa sahip olan anne babaların kaygı ve beklentilerinin artması, öğretmenlerinin beklentilerinin yüksek olması ya da diğer çocukların kendilerine yönelik olumsuz tutumları, normal çocuklardan daha farklı sorunlarla baş etmelerini gerektirmektedir. Üst düzey empati becerileri ve olaylara farklı açılardan bakabilme becerilerini sıklıkla kullanmaları hem sorunlar karşısında daha güçlü olmalarını, hem de benlik algılarını olumlu kılmalarını sağlamaktadır. Kendilerinden ve çeşitli yeteneklerini sergilemekten ve bunlara ilişkin çevresel geribildirimlerden ve onaydan hoşnut olmaları da öz saygılarının kolayca düşmesini engellemektedir (Gross, 1993; Moon ve ark.,1997; Jolly ve Ketler, 2004; Preuss ve Dubow, 2004).

Yeteneklilik Kavramı

Yeteneklilik kavramı birçok eğitimci tarafından farklı tanımlanmış ve farklı parametrelerle açıklanmaya çalışılmıştır. Yeteneklilik ortalamanın üzerinde bir kabiliyet, yaratıcı düşünme ve görev sorumluluğunun bileşkesidir. Üstün yetenekli çocuklar, yukarıda belirtilen üç özellik dizisine ve bunları geliştirebilecek yeterli ve potansiyele sahiptirler. Üstün yetenekli bir öğrencide bu üç özelliğin de mutlaka bulunması gerekmektedir. Bu çocuklar normal programlar yolu ile sağlanamayan geniş kapsamlı eğitim olanakları ve hizmetlerine gereksinim duyarlar. Yetenekli bir kişinin bu yeteneğinin farkında olması kişinin performansında etkili bir faktördür (Renzulli ve Reis, 1985). Ayrıca, kişide var olan yetenekler o kişinin yaşamı boyunca kademeli olarak ortaya çıkmaktadır (Csikszentmihaly ve Robinson, 1986). Kişide var olan bu üstün yetenekler kişinin hayatını kolaylaştırır, daha güvenilir, daha sağlıklı, daha etkin olmasını sağlar ve kişiyi yüksek seviyede beceri gerektiren konulara götürür (Feldhussen, 1986).

Kişinin yeteneğini etkin bir biçimde kullanması bireydeki yeteneklerin sistemli ve programlı bir şekilde geliştirilmesinin gereğini ortaya çıkarmaktadır. Genelde yetenekli çocuklar yetenekten kaynaklanan yaratıcılık potansiyellerini geliştirmek için özel durumlara ihtiyaç duyarlar (Feldhussen, 1986). Öğretmenlerin sınıf içerisindeki yaratıcılık konusunda felsefi güçlükler yaşayabileceği, yaratıcı ve yetenekli öğrencilerin horlandıkları, alaya alındıkları ve uygun teşvikten yoksun kaldıkları bilinmektedir. Öğretmenlerin üstün zekâlı öğrencilerin hep başarılı olacaklarını düşünmeleri, öğrencilerin gelişiminde olumsuz bir etkiye sahip olmaktadır. Ayrıca, üstün zekâlı öğrenciler, kendi başlarına başarabileceklerini düşünerek öğretmenlerini dikkate almamaktadırlar (Diezmann ve Watters, 1996). Öğretmen ve öğrencilerden kaynaklanan bütün bu problemler yetenekli öğrencilerin gelişim sürecini olumsuz yönde etkileyebilir (Sisk, 1997).

Öğretme-öğrenme sürecinde öğretmenden daha önemli bir faktör olmadığı bir çok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir (Kavcar, 1999; Çepni ve Akdeniz, 1996). Yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretmenin rolü, öğrencinin tıpkı bir bilim adamı gibi çalışmasını, sorgulamasını, gözlemlemesini, çözümlemesini, test etmesini ve son olarak cevap bulmasını sağlayan bir tarzda olmalıdır (Sherwood, 1996).

Alanyazında bir çok öğretmen profiline rastlanmasına rağmen genel olarak üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin ideal profilleri; konu alanında yeterlilik, geniş ilgi alanı, öğrencilerin özelliklerine ve yaşam biçimlerine örnek teşkil edebilme, öğrencileri yüksek düzeyde öğrenmeye teşvik edebilme, ilgi alanlarına ve bağımsız çalışmalara teşvik edebilme, esnek düşünebilme, hoşgörülük ve tarafsızlık gibi özelliklerinden oluşmaktadır (Jordan, 1969; Sisk, 1997).

Yetenek- Üstün Yetenek Kavramı

Yetenek kavramı, bir kişinin, sanatsal, sosyal, akademik, vb. yaşamının tüm alanlarına yönelik diğerlerine göre, daha yüksek düzeyde başarı gösterme durumu olarak tanımlanmaktadır (NSGT, 2012). Bu alanda fikir belirten uzmanlar, yetenekli veya üstün zekâlılar için, “bir veya birçok alanda dikkat çeker düzeyde bir kabiliyet gösteren veya gösterme potansiyeli olan kişiler” tanımlamasında buluşmaktadır (BECTA, 2001).

Akarsu’ya (2001) göre üstün yetenek, kendi başına ayrıcalıklı bir özellik ya da yalnızca bazı kişilerde gözlenen bir özellik değil, yetenek düzeyi ne olursa olsun, tüm insanlarda gözlenen özelliklerin varoluş derecesindeki, görülme sıklığındaki, ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki özgünlükten kaynaklanan bir özelliktir. Renzulli (1985), yeteneği, genel, üreticilik ve üstün güdülenme alanlarında ele alır.

Türkçede “yetenek” sözcüğü geniş bir anlam içermekle beraber “bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2012). İngilizce’de ise yeteneğin alanına bağlı olarak kullanılan “gifted” sözcüğü doğuştan yeteneğe sahip olan kişi anlamını taşıırken, “talented” genel yetenek veya zihinsel güce sahip olan anlamına gelir (Merriam-Webster, 2012).

Üstün yetenekliliğin bilimsel bir kavram olarak ele alındığı 19. yüzyıldan bu yana üstün yeteneğin en güçlü göstergesi, zeka kavramı ve zekayı ölçtüğü kabul edilen zeka testleri olmuştur.

Zeka testleri aracılığıyla tanımlama yapan kaynaklarda üstün yetenekli, zeka bölümü sürekli olarak 130 ve daha yukarı puan alan bireylere verilen addır. Genel bir zeka tanımı yerine çoklu zekayı savunan Gardner (1993) ise başlangıçta sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, uzamsal, müziksel, bedensel kinestetik, sosyal (kişiler arası) ve içsel olarak açıkladığı zeka alanlarına daha sonra doğal zekayı da ekleyerek sekiz ayrı zeka alanı olduğunu ileri sürmüştür (Gardner, 1999). Bu alanlardan birinde ya da birkaçında problem çözme becerisine sahip olmak, üstün yetenekliliğin bir ölçüsü olarak düşünülmektedir (Grybek, 1997).

Eski çalışmalar zeka gelişiminin on sekiz yaşına kadar sürdüğünü daha sonraki dönemde ise bir duraksamanın yaşandığını ve kırk beş yasından sonra yavaş yavaş inişe geçtiğini söylerken, yeni yapılan çalışmalar beynin sürekli çalıştırılması koşulunda zeka gelişiminin seksen yaşına kadar sürebileceğini belirtmektedir (Davaslıgil ve arkadaşları, 2004).

Üstün yetenekli bireyler normal bireylere oranla daha hızlı gelişmektedir ve aynı zamanda gelişim süreleri daha uzun olmaktadır. Mesela yetenek gelişimi ortalama olarak 16 yaşında durakladığı halde üstün yetenekli bireylerde bu gelişme 18-20 yaşına kadar sürmektedir. Üstün yetenekli bireyler çok ileri yaşlarına kadar dinamik ve verimli kalabilmektedirler. Araştırmalar üstün yetenekli bireylerin en verimli oldukları yaşı 25-35 arası olduğunu göstermektedir (Enç ve arkadaşları, 1987).

Toplum dilinde üstün yeteneklilik, akıllı, zeki, kafalı şeklindeki ifadelerle karşımıza çıkarken akademik alanyazında, üstün zeka ve bu ifadeyi karşılayan anlık zeka, zihinsel güç, olarak aynı anlamı ifade edecek şekilde kullanılmaktadır (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1981). Bunun yanı sıra üstün yeteneklilik; bireyin çevresinde dikkat çekecek şekilde üst düzeyde başarı ve yaratıcılık göstermesini sağlayan erken gelişmiş, üst düzeyde becerilerdir (ERIC, 1990). Dolayısıyla üstün yeteneklilik kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılabilir.

Bir bireye üstün denilebilmesi için, onun içinde bulunduğu çevre ve kültürden bağımsız düşünülmeden zeka ve yaratıcı düşüncenin yeterli ve kaliteli olmasıyla mümkündür (Budak, 2007). Akarsu, üstün yeteneği tüm insanlarda gözlenen özelliklerin var oluş derecesindeki, görülme sıklığındaki ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki orijinalliği şeklinde ifade etmektedir (Akt:Budak, 2007).

Üstün yetenekli çocuk bir ya da birden çok yetenek ya da zeka alanında kendi yaşlılarından çok üst düzey performans gösteren gizil güçlere sahip çocuklardır (Akkanat,1991). Enç'e göre üstün yetenekli çocuklar duyu organları yoluyla algıladıkları tüm bilgileri en küçük ayrıntısına kadar belleklerinde daha sonra kullanmak için saklayabilen çocuklardır (Enç, 2005).

Clark (1991)'a göre yüksek zeka, bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sezgisel olan beynin, bu dört işlevinin ileri düzeyde gelişmesinin bir sonucudur. Zeka kavramı ve üstünlük sadece beynin bilişsel işleviyle açıklanamaz, beynin tüm işlevlerini, onların etkin bir arada kullanımını içerecek şekilde olmalıdır (Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Ön Raporu, 2004).

Günümüzde üstün yeteneklilik kavramında Renzulli'nin yapmış olduğu tanım büyük ölçüde kabul görmektedir. Renzulli geliştirdiği üstün yeteneklilik teorisini "three ring" (3 halka) olarak ifade etmektedir. Renzulli (1986)'ye göre üstün zeka veya üstün yeteneklilik insan yapısındaki üç temel öğenin etkileşiminden ortaya çıkmaktadır:

1. Genel zeka gelişiminde ortalamanın üstünde olmak, normalin üzerinde bir yeteneğe sahip olma (yetenek).
2. Problemlere farklı açılardan yaklaşarak, yaratıcı çözümler üretebilme becerisi (yaratıcılık).
3. Üzerine aldığı bir işi başından sonuna kadar götürebilecek yüksek motivasyona sahip olma (motivasyon).

Bu görüşün daha detaylı tartışılabilmesi amacıyla Renzulli'nin Üçlü Çember Modelinden bahsetmek yerinde olacaktır.

Renzulli Üçlü Çember Modeli

Renzulli (1986)'ye göre, üstün birey birbiriyle etkileşen üç özellik kümesine sahiptir. Bunlar; genel ve özel yetenek düzeyi, yaratıcılık ve motivasyon kümeleridir. Genel yüksek yetenekler, sözcük akıcılığı, sözel ve sayısal muhakeme, soyut düşünebilme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanmasıdır. Özel yetenekler ise; resim, dans, müzik, tiyatro gibi, sanat ve matematik, fen, kimya gibi teknik alanlardaki yeteneklerdir.

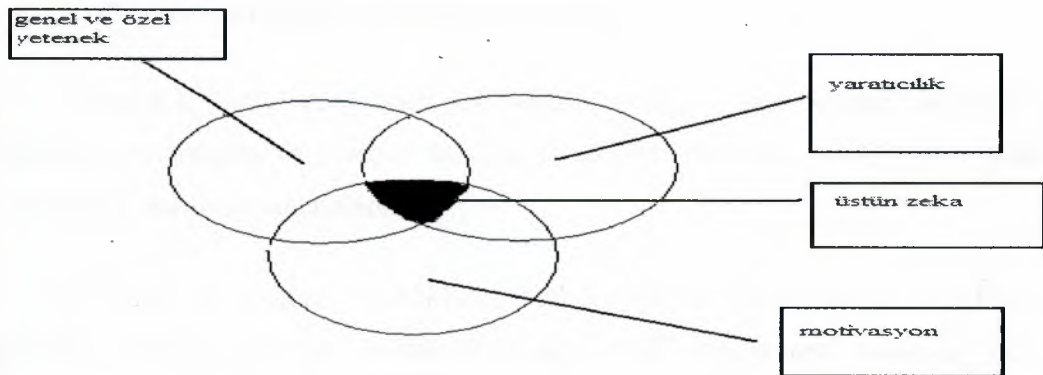
Özellik kümelerinden ikincisi olan yaratıcılık, yeni düşünceler oluşturmayı ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanabilmeyi içermektedir. Motivasyon ise, üstün iş, görev yüklenme yeteneğidir. Yaratıcılık ve motivasyon kümelerindeki özellikler değişkendir ve uygun eğitimle geliştirilebilir, oysa normalin üstündeki yetenek kümesi kalıcıdır. Bireyin üstün olarak nitelendirilmesi için doğuştan getirdiği yeteneklere bağlı olduğu kadar, uygun eğitime, çevre ve kişilik öğelerine de bağlıdır (Davaslıgil, 2004).

Renzulli (1986), birinci kümede yer aldığını belirttiği genel yetenek'ten kastettiği; yüksek düzeyde soyut düşünebilme, sözel ve sayısal usa varma, uzamsal ilişkiler, bellek ve sözcük akıcılığı, dış çevrede karşılaşılan yeni durumlara uyum gösterme ve onları şekillendirme, bilgi işlemin otomatikleşmesi, bir başka deyişle bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanması ile ilgili kapasitelerdir. Yine birinci kümede yer aldığını ileri sürdüğü özel yeteneklerden ise, yukarıda belirtilen genel yeteneklerin çeşitli birleşimlerini özel bilgi alanlarına veya sanat, liderlik, yönetim vb. gibi performans alanlarına uygulayabilme kapasitesini kastetmektedir. Yaratıcılık olarak nitelendirdiği ikinci küme özelliklerini ise Renzulli (1986); düşüncenin akıcı, esnek ve özgün olması, deneyime açık olma; kendinin ve diğerlerinin düşüncelerindeki, aksiyonlarındaki ve ürünlerindeki yeniliğe ve değişikliğe karşı alıcı olma, ayrıntıya, düşünce ve maddelerin estetik niteliklerine duyarlı olma şeklinde sıralanabileceğini belirtmiştir.

Zihinsel olmayan özellikler olarak nitelendirdiği ve üçüncü kümede yer aldığını ileri sürdüğü üstün motivasyonu ise; belirli bir problem, çalışma alanı veya herhangi bir ifade şekline karşı yüksek düzeyde ilgi, heves, hayranlık, bağlılık duyma kapasitesi, sebatkâr, azimli, sabırlı, kararlı olma, çok çalışabilme ve kendini belirli

bir işe adayabilme kapasitesi, önemli bir işin üstesinden gelebileceğine ilişkin bireyin kendisine olan inancı, güveni, aşağılık duygusundan arınmış olması, başarıya dürtüsüne sahip olması, belirli alanlardaki önemli sorunları görebilme ve gelişmelere ayak uydurabilme yeteneği, bireyin çalışmalarına yüksek standartları belirlemesi ve dıştan gelen eleştirilere açık olması, kendi ve diğerlerinin çalışmalarına estetiğe dayalı zevk, kalite ve mükemmellik anlayışı ile yaklaşması şeklinde açıklamaktadır. Renzulli (1986), ayrıca, kişilik ve çevresel öğelerin de bireyin üstün olma niteliğini kazanmasında etkili olduğunu ileri sürmüştür.

Görüldüğü üzere, tek ölçütlü zekâ düzeyine dayalı tanımlardan, çoklu yeteneğe ve performansa dayalı tanımlara doğru bir geçiş vardır. Renzulli'nin tanımı temele alınarak, üstün yeteneklilik için şöyle denilmektedir: “Üstün yeteneklilik insanların herhangi bir değerli alandaki etkinliklerinde gizilgüçlerini üst düzeyde sergileyebilmesi yeterliliğidir.” Renzulli Çember Modelinde belirtildiği gibi, bu tanım yaratıcılık, ortalama yeteneğin üzerinde olmak ve sorumluluk konusunda üstünlükleri kapsar. Renzulli (1986)'ye göre, IQ tek başına yeterli değildir ve bir işte üstün sorumluluk ve ortaya çıkan üründe yenilik ve farklılık içeren bir yaratıcılığı kapsayan nitelikler üstün yetenekliliği belirlemektedir (Freeman, 2006).

Şekil 2.1. Renzulli'nin üç halka üstün yeteneklilik modeli (Renzulli, 1999)'dan Türkçe'ye çevrilmiştir.

Mönks ve Boxtel (1985), Renzulli'nin görüşlerine aile, okul ve akran çevrelerini de eklemişlerdir. Üstün yetenekliliğin yalnızca yaratıcılık, kararlılık ve farklılık olmadığını, bunun yanında belirtilen sosyal çevrelerdeki davranışların ve güdülenmenin de üstün yetenekli bireyler için ayırt edici olduğunu vurgulamışlardır (Freeman, 1985). Tannenbaum (1983) da birbiriyle örtüşen beş etkenin kullanımıyla ortaya çıkan mükemmel ve farklı bir psikososyal yapıyı öngören bir üstün yeteneklilik tanımı ortaya koymaktadır. Bu beş etken şunlardır (Freeman, 1985):

1. Genel yetenekler,
2. Özel yetenekler,
3. Entelektüel alan dışındaki etkenler (ego gücü, adanmışlık, farklılıklar ortaya koymaya gönüllülük, uyumlu kişiliği gösteren diğer nitelikler),
4. Çevresel etkenler (kişiler arası iletişim becerilerinin sergilendiği ev, okul ve diğer toplumsal ortamlardaki davranışlar),
5. Finans etkeni (fırsatları yaratan görünmez durumlar ve üstün yetenekleri ortaya koymayı sağlayacak yaşam biçimi).

Budak'a (2008) göre üstün yeteneklilik, ortalama üzeri zihinsel ve yaratıcı düşünce, motivasyon ve çevresel faktörlerin etkisiyle, bireyin potansiyelinin ürüne dönüşmesi olarak tanımlanabilir.

Winner (1996) üstün yetenekliliği, belli bir alanda üstün yetenek sergileyen, yüksek düzeyde yaratıcı özelliklere sahip, belli bir görev alanında ödev sorumluluğuna sahip ve genel kanı olarak üstün beceri sergileme durumu olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma ek olarak Winner (1996), üstün yeteneklilik kavramının üç sıra dışı özelliği içerdiğini belirtmektedir. Bunlar:

1. Erken Gelişmişlik: Üstün yetenekli çocuklar bazı alanlarda akranlarından çok daha önce ustalık kazanmaktadırlar. Bunlar dil, matematik, müzik, sanat, satranç, jimnastik, tenis, patenle kayma vb. olabilir.

2. Hızlılık: Üstün yetenekli çocuklar yaşıtları olan diğ er çocuklardan çok daha hızlı öğrenmektedirler.

3. Derinleşmeye İlgi: Üstün yetenekli çocuklar ilgilerini çeken alanlara normalden farklı olarak aşırı derecede ilgi göstermektedirler.

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitimleri amacıyla kurulmuş olan Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi’ne göre üstün yeteneklilik şöyle tanımlanmaktadır: “ st n veya özel yetenekli  ocuk, özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuktur” (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007).

Üstün yeteneklilik, çocuğun veya bireyin belli alan veya alanlarda yaşıtlarına göre üst düzeyde becerilere sahip olması, bu özelliğin uzmanlarca teşhis edilebilir nitelikte olması ve çocuğun akranlarından farklı gelişimsel özellikler sergilemesinden dolayı özel eğitime ihtiyaç duyması durumudur. Üstün yeteneklilik, bir süreçtir ve bu sürecin nasıl değerlendirildiği, yeteneğin/yeteneklerin geliştirilmesi toplum yararı bazında oldukça önemlidir (şenol, 2011).

Akarsu (2001)  st n yeteneklilerin yaşamsal ihtiyaçları açısından anormal insan olmadıklarını sadece bazı yönlerini açığa çıkarma yoğunluğunda diğ er insanlara göre farklılık gösterdiğini ifade etmiştir.

Açıklamalardan da anlaşılacağı gibi üstün yeteneklilerle ilgili bakış açısında değişim olmuştur. Özellikle  st n zeka kavramından üstün yetenek kavramına doğru bir değişim gözlenmektedir. Günümüzde  st n yetenekliliğin zeka ile ilişkisi inkar edilmemekle birlikte, üstün yeteneklilik için zekadan başka diğ er durumların da etkili olduğu söylenbilir.

Daha önceleri kabul edilen üstün yetenekliliğin sadece zekaya yönelik tek boyutlu açıklamaları günümüzde değişime uğramış ve farklı boyutları kapsayarak, zekayı da barındıran çeşitli yetenek alanlarındaki normalüstü durumları ifade eder hale gelmiştir. Sonuç olarak; üstün yetenekli insanları diğ er insanlara göre çeşitli

alanlarda üst düzey fark yaratan ya da yaratma durumuna sahip olan kişiler olarak açıklamak mümkündür (Fiedler 1993).

Steiner ve Martha (2003)' ya göre üstün yetenekli öğrenciler ortalama yeteneğe sahip akranlarına oranla bir çok açıdan daha farklıdırlar. Üstün yetenekli öğrenciler;

- 1) Çok daha geniş bir bilgi tabanına sahiptirler ve sahip oldukları bilgiyi kendi yararlarına kullanmada daha başarılıdırlar.
- 2) Daha karmaşık ve daha zorlayıcı çevreleri tercih ederler.
- 3) Problem çözmede daha hızlıdırlar fakat çözümü planlama sürecinde daha fazla zaman harcarlar.
- 4) Problemleri daha etkin şekilde tanımlandırır ve sınırlandırır.
- 5) Yöntemsel bilgiyi kullanırlar.
- 6) Problem çözmede ve stratejilerinde daha esnektirler.
- 7) Benlik düzenlemesi ve biliş ötesilikleri hakkında çok daha bilgilidirler.

Ailelerin anlattığına göre üstün yetenekli çocuklarda görülen ilk belirtiler; hızlı anlama, merak, geniş bilgi, geniş kelime hazinesi, kuvvetli hafıza ve rakamlara, atlara ve ansiklopedilere karşı olağan üstü bir ilgiydi. Pek çok istisna durum söz konusu olsa da genel olarak üstün zekalı bir çocuk kültürel, eğitim geçmiş, karakter ve kalıtım yönüyle daha iyi durumdadır. Kalıtımın ve çevrenin de etkisiyle üstün yetenekli çocuklar fiziksel olarak da normal çocuklara oranla çok daha iyidir (Lewis ve Terman, 1989).

Ataman (2004)'a göre üstün yetenekli bireyler yaratıcılık alanında;

- 1- Problemlere birden çok çözüm üretirler.Ürettikleri çözümler sıra dışı, kendine has ve zekicedir.
- 2- Radikaldirler ve savundukları fikirlerden kolay vazgeçmezler, risk alabilme ve maceraya atılabilme gibi özellikleri vardır.

3- Mizah anlayışları sıradan kişilere göre oldukça gelişmiştir.

4- Estetik algıları gelişmiştir.

Üstün yetenekli bireylerin yaratıcık yönlerinin geliştiği kadar liderlik yönleri de gelişmiştir. Liderlik alanında;

1- Sosyal etkinliklere katılırlar.

2- Verdikleri sözleri yerine getirirler ve güvenilir kişilerdir.

3- Toplumdaki diğer fertlere göre özgüvenleri oldukça gelişmiştir.

4- Arkadaşları tarafından genellikle sevilirler.

5- İyi anlar ve iyi ifade ederler. Anlatımları iyidir (Ataman, 2004).

Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçi yönleri de oldukça gelişmiştir. Kristie ve Speirs (2004), yaptığı çalışmada üstün yeteneklilerde mükemmeliyetçiliği içe dönük ve dışa dönük olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Yapılan çalışmada içe dönük üstün yetenekli mükemmeliyetçiler dışa dönük üstün yetenekli mükemmeliyetçilere göre toplumsal engelleri aşıp hedefe ulaşmada daha başarılı olmuşlardır. Üstün yetenekli çocuklar üzerinde toplumun olduğu kadar ebeveynlerin de etkileri gözlenmektedir. Ebeveynler; mükemmeliyetçi, otoriter, güçlü beklentileri olan tutumlar sergileyerek üstün yetenekli çocuklarını mükemmeliyetçiliğe sevk etmektedirler. Böylece üstün yetenekli çocuk; eğer dışa dönük mükemmeliyetçilik geliştirdiyse çevresini hayal kırıklığına uğratmaktan korkma, kendi değeriyle başarıya bağlanmaya başlar.

Eğer içe dönük mükemmeliyetçilik geliştirdiyse akademik başarısızlıklara tahammül edememe ve ebeveynlerin yüksek düzeydeki beklentilerini model almaya başlar. Üstün yetenekli çocukların ebeveynleri ve eğitimcileri bu durumu göz önünde bulundurmak durumundadır (Kristie ve Speirs, 2004)

Üstün yetenekli çocukların normalüstü kabiliyetlerine rağmen onların da yaşamlarında diğer insanlar gibi ihtiyaçlarının olduğu unutulmamalıdır. Bu ihtiyaçlardan biri de onların eğitimidir. Her çocuğun kendi seviyesine uygun şekilde

eğitim alması en doğal hakkıdır. Dolayısıyla bu çocuklara, onların ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz şekilde eğitim vermek, onların gelişimine yardımcı olmaktan ziyade onları bir anlamda frenlemeye neden olabilir ve ileride büyük kayıplara yol açabilir. Bu çocukların gelişim hızının diğerlerine göre farklılık gösterdiği göz ardı edilip, nasıl olsa bir şekilde başarılar şeklindeki bakış açısı onların sosyal ilişkilerinde, karakter gelişimlerinde ve kabiliyetlerinde olumsuz sonuçlara yol açabilir (Fiedler 1993).

Üstün yeteneklilik birbiriyle ilişkili 3 temel grupta toplanabilir. Bu gruplar genel yetenek ortalamasının üzerinde olmak, yüksek düzeyde iş sorumluluğuna sahip olmak ve yüksek düzeyde yaratıcı olmak şeklinde sıralanmıştır. Üstün ve özel yetenekli çocuklarda var olan bu özellikler, çocuklara sağlanacak özel eğitim programları ile ortaya çıkartılıp geliştirilir (Heward ve Orlansky, 1980).

Üstün yeteneklilerin yaşitlarına oranla daha ileri düzeyde bir öğrenme süreçleri vardır. Olaylar arasında bağ kurmada iyidirler, uzun süre dikkatlerini toplayabilirler, soyut konular ilgilerini çeker, işlemleri zihinden kolaylıkla çözebilirler, yaş gruplarının daha üstündeki kitapları okumaktan hoşlanırlar (Entwistle, 1984).

Rezulli ve Delcount (1986) testlerden alınan puanlar, özel alanlarda iyi olma ve yaratıcı üretkenlik, öğretmen değerlendirmesi ve öğrencilerin ilgisi doğrultusunda eğitimcilerin değerlendirme yapması ve çalışmalara gönüllü katılma, yaratıcılık özelliğini uzun vadede üretkenliğe dönüştürme gibi özellikleri üstün yeteneklileri tanımlamada kıstas olarak bildirmişlerdir.

Cline'a (1999) göre zeka ve yeteneğin tanımı henüz netlik kazanmamıştır. Madem ki üstün yeteneklilik zeka testlerindeki belirli puan aralıklarına göre belirleniyor, o halde üstün yeteneklilik kavramı gelişim ve davranışı da kapsayan global bir terimdir.

Özellikle ABD ve Kanada başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde, güneydoğu Asya'da, güney Afrika'da ve Avustralya'da üstün yeteneklilerin eğitimi 1960'lardan bu yana ivme kazanmıştır. Ülkelerin kendilerine has eğitim sistemleri, eğitim ve

üstün yetenek konusundaki felsefe ve yaklaşımları sebebiyle çeşitli uygulamalar ortaya çıkmıştır (Akarsu, 2004).

Üstün yetenekli birey; Bilişsel Üstün zekalıysa; sosyal sorunlar ilgi alanındadır, fikirleri hakkında tartışmayı sever, hoşlanmadığı fikirleri eleştirir, farklı konularda bilgi sahibidir, yapılan haksızlıklara tahammül edemez, kolay anlar, çözüm üretir (Özsoy, Özyürek, Eripek, 1998).

Akademik Üstün Yetenekliyse; karmaşık sistemleri grafiklerle anlatmayı severler. Sayılardan ve kitap okumaktan hoşlanırlar, ilgi alanlarına giren konularda tartışmaktan kaçınmazlar. Yaratıcı yetenekliyse; zor problemleri çözüp diğerlerine de sormayı severler, sıra dışı fikirleri vardır ve yeni yöntemler denemeyi severler (Özsoy ve diğerleri, 1998).

Liderlik Yeteneği varsa; riski göze alır, öz güveni gelişmiştir, gururludur, bilgiler arasında ilişki kurabilir, karardır ve yönetmeyi sever. Sanat yeteneği varsa; ilgi duyduğu sanat alanında istekli olarak sanat etkinliklerine katılır, beceri gösterir, detayları gözden kaçırmaz (Özsoy ve diğerleri, 1998).

Üstün ve Özel Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri

Üstün ve özel üstün yetenekli bireylerin niteliklerini belirleyen özellikler kümesi, çocuk yaşamının entelektüel, sosyal, duygusal ve fiziksel boyutlarını kapsamaktadır. Elbette ki, üstün yetenekli çocukların tümü aynı özellikleri sergilememekte, fakat bu özelliklerde üstün yetenekli bireyin bir nevi tanımlanmasına izin veren benzerlik gözlenmektedir (Rotigel, 2003).

Üstün ve özel yetenekli çocuklar ilgilendikleri resim, müzik, bilim gibi alanların yanında bunlarla ilişkili olarak birçok özellik sergilerler. Üstün ve özel yetenekli çocuklar olağan üstü liderlik yeteneğini, çok iyi müzik, resim, drama yeteneğini yaşitlarının daha ilerisinde matematik, okuma, belli psikomotor becerilerini, icatçılığını, sosyal haksızlıklara aşırı tepkisini ve tüm bu yeteneklerin bileşimini sergiler (Meyen ve Skrtic, 1988).

Üstün ve özel yetenekli çocuklar genellikle:

1. Gelişimsel ilerleme gösterirler; akranlarına göre yürümeyi, konuşmayı, okumayı, yazmayı daha erken öğrenirler (Meyen ve Skrtic, 1988).
2. Nadir kullanılan öğrenme stillerini kullanırlar ve fikirleri adım adım değil bütün halinde kavrarlar (Meyen ve Skrtic, 1988).
3. Daha hızlı öğrenirler ve problemleri daha çabuk çözerler (Meyen ve Skrtic, 1988).
4. Çok iyi hafızaya sahiptirler (Meyen ve Skrtic, 1988).
5. Esnek düşünme yeteneğine sahiptirler (Heward ve Orlansky, 1980).
6. Çalışma yollarında en ekonomik yolları dener ve bulurlar. Zaman ve enerjilerini ekonomik olarak kullanabilirler (Çağlar, 2004).
7. İnsanların beklenti ve duyguları konusunda çok duyarlıdırlar (Heward ve Orlansky, 1980).
8. Hayal güçleri çok iyidir ve hayali arkadaşları vardır (Meyen ve Skrtic, 1988).
9. Orijinal fikirler ve çözüm yolları üretebilirler (Heward ve Orlansky, 1980).
10. Kendisine yöneltilen sorulara ya da karşılaştığı problemlere birden çok çözüm ve değişik fikir üretirler (Ataman, 1996).
11. Çok meraklıdırlar ve karmaşık sorular sorarlar (Meyen ve Skrtic, 1988).
12. Karmaşık cevaplar verirler ve onların detaylı açıklamaları konuyu derinlemesine anladıklarını gösterir (Meyen ve Skrtic, 1988).
13. Ayrıntılı sentezleme yaparlar (Heward ve Orlansky, 1980).
14. Temel becerileri daha iyi, daha hızlı ve daha az alıştırma ile öğrenirler (Swassing, 1990).

15. Dili etkili bir vasıta olarak kullanabilirler (Çağlar, 2004).
16. Başkalarının henüz görmediği ilişkileri çok çabuk fark ederler (Meyen ve Skrtic, 1988).
17. Yeni yollar ve perspektiflerle bilgiyi düzenlerler (Meyen ve Skrtic, 1988)
18. Geniş kelime dağarcığına sahiptirler ve kendilerini iyi ifade ederler (Meyen ve Skrtic, 1988).
19. Akranlarına kıyasla oldukça uzun ve karmaşık cümle kurarlar (Ataman, 1996).
20. Yüksek düzeyde sözel yetenekleri vardır (Uzun, 2004).
21. Birçok farklı alana ilgi duyarlar (Meyen ve Skrtic, 1988).
22. Nesnelerin estetik yanlarını keşfetmeye çalışırlar (Ataman, 1996).
23. Ahlaki görüşleri ileri düzeydedir (Heward ve Orlansky, 1980).
24. İnsanlara karşı duyarlı ve merhametlidirler (Meyen ve Skrtic, 1988).
25. Bir şey ilgisini fazlaca çektiğinde yerinde oturamazlar (Turnbull ve arkadaşları, 2002)
26. Yaşıtlarına göre daha olgun görünür ve yaşından büyük çocuklarla veya yetişkinlerle arkadaşlık kurarlar (Uzun, 2004).
27. Grupta lider olurlar veya yalnız kalırlar (Meyen ve Skrtic, 1988).
28. Enerji düzeyleri yüksektir, daha az uykuya ihtiyaç duyarlar (Turnbull ve arkadaşları, 2002)
29. Hevesli okuyucu veya harika matematikçi olabilirler, fakat her alanda mutlaka yetenekli değildirler (Meyen ve Skrtic, 1988).
30. Kolay sıkılırlar ve dikkat süreleri kısadır (Turnbull ve arkadaşları, 2002).

31. Çevreye karşı aşırı ilgi duyarlar (Uzun, 2004).

32. Severek, güçlük çekmeden öğrenirler ve hayali fikirler üretirler (Reynolds ve Birch, 1988).

33. Disiplin, suç olaylarına ve uyum sorunlarına çok daha az rastlanır (Enç ve arkadaşları, 1981).

Üstün yetenekli çocuklar yukarıda belirtilen özelliklere ve bunları geliştirebilecek potansiyele sahip bireylerdir (Çepni ve arkadaşları, 2002).

Alanyazında, genellikle üstün yetenekli çocukların yaşamlarının ilk yıllarından itibaren gelişim aşamalarına normal gelişim standartları gösterenlere göre daha hızlı ulaştıkları vurgulanmıştır. Ancak, üstün yeteneklilik tiplerine göre bu hızlı ilerleme özelliği değişebilir, özel bir alanda yetenekli olan çocuğun tüm gelişim alanlarında üstün olması beklenmemelidir (Ersoy ve Avcı, 2004).

Bedensel Özellikleri

Üstün yetenekliler, doğumdan itibaren farklı bir gelişim düzeyine sahiptirler. Doğumda normalden daha ağırdırlar. Beden yapıları, diğer akranlarına göre daha iri ve sağlıklıdır. Boy uzunlukları ve ağırlıkları normal çocuk grubuna göre daha fazladır. Terman'ın 1922 yılındaki araştırmasının sonucunda üstün yeteneklilerin doğduklarında diğer bebeklere göre daha iri oldukları ve daha sağlıklı oldukları bulunmuştur (Davis ve Rimm, 1994). Omuz ve kalçaları daha geniştir. Fiziksel yapı ve genel sağlıkları normalin üstündedir. Fiziksel gelişim basamaklarını yaşitlarından daha erken karşılarlar, genel sağlık açısından da normalin üstündedirler. Grup olarak bu çocuklarda duyu organı bozuklukları, beden sakatlığı, diş bozukluğu ve çürüklüğü daha az görülür. Hastalıklara karşı daha dayanıklıdırlar. Bu, hem hastalığa az yakalanma hem de yakalansalar bile daha kısa sürede ve az kayıpla atlatabilmeyi kapsamaktadır. Ortalama ömürleri daha uzundur (Akarsu, 2001; Akkanat, 2004; Ataman, 2004; Çağlar, 2004a). Üstün nitelikte ve aşırı duyarlı sinir sistemine sahiptirler. Duyu organları yaşitlarına göre daha keskindir. Daha az uyku gereksinimi duyarlar, olgunlaşmada hızlı bir seyir gösterir, iri, kuvvetli, sağlıklı, koordinasyon gerektiren faaliyetlerde tepkileri daha hızlıdır. Üstün yetenekli çocuklar genellikle oldukça hareketli ve coşkulu çocuklardır (Tucker ve Hafenstein, 1997). Yürüme,

desteksiz oturma, ayakta durma gibi motor beceriler yaşıtlarına göre 1,5 – 3 ay daha erken gelişmekte ve daha hızlı ilerlemektedir (Gross, 1999). Vücudun tümü ya da bir bölümündeki motor kasları kullanmada yüksek performans gösterirler. Yaşıtlarıyla kıyaslandığında daha ritmik, atletik, koordineli, dengeli, güvenli ve enerjik olma gibi özellikler gösterebilmektedirler.

Zihinsel Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklar neden, niçin, nasıl sorularını çok sık sormakta, ilgi duyduğu alanla ilgili olarak yaşına göre çok üst düzeyde konsantrasyon sergilemekte ve üst düzeyde problem çözme becerileri geliştirmektedirler (Tucker ve Hafenstein, 1997). Mantıksız gelen bilgileri kabul etmekte zorlanmakta, rutinlerden ve tekrarlardan hoşlanmamakta, okulda aldıkları uyarılar bu çocuklar için yetersiz kalmakta, sınıfta kolaylıkla sıkılabilmektedirler.

Üstün yeteneklilerin nitelik ve nicelik olarak farklı ve üstün zihinsel özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Çok iyi gözlemcidirler, zaman, ölüm gibi soyut kavramları anlayabilmektedirler. Bu çocukların bir kısmı okula başlamadan önce kendiliğinden okuma-yazmayı öğrenebilmektedir (Porter, 1999). McCarney (1988); üstün yeteneklilerin eğitim çevresindeki hataları, yanlışları veya kusurları farkettiğini belirtmekte, bu çocukların çeşitli hobiler, koleksiyonlar veya aktivitelerle ilgilendiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla uzun vadeli hedeflere yönelirler, hatalarını yenmek için özel çaba sarf ederler. Küçük yaşlardan itibaren mantıksal muhakemeler kurabilmekte ve yaratıcılıklarını da kullanarak karmaşık problemlere rahatlıkla çözümler üretebilmektedirler. Soyut düşüncenin göstergesi olan kavram oluşturma konusunda yeteneklidirler. Soyut düşünce yetenekleri gelişmiş olduğundan daha küçük yaşlardan itibaren dildeki mecazi anlamları kavrayabilirler. Bununla birlikte sözcük dağarcıkları çok zengin olur. Bildikleri sözcükleri kolayca kullanabilirler.

Sınıf düzeylerinin 1-2 yıl üstündeki kitapları okumaktan hoşlanırlar. Zihinden yapılacak işlemleri kolaylıkla yaparlar. Genelleme yapmada, ilişkileri görmede, bilgilerin transferinde, mantıksal çağrışım da ileridirler. Soyut konulara karşı ilgileri fazladır ve dikkatleri sürekli dir.

Üstün Yeteneklilerin hafızaları çok kuvvetli olduğundan, kolayca ezberleyebilmekte ve ezberlediklerini uzun zaman hafızalarında saklayabilmektedirler (Cutts ve Moseley, 2001). Akademik konularda akranlarından 1-2 yıl ileridirler. İlgi alanları geniştir. Birçok olayların nedenini öğrenmek istekleri fazla olduğu için çok soru sorarlar. Orijinaldirler, pratik bilgileri çoktur ve yaratıcıdır (Çağlar, 2004a). Zihnen daima aktif olmayı arzularlar, geniş hayal ve imgeleme gücüne sahiptir. Buna bağlı olarak yaratıcılıkları da gelişmiştir. Yaratıcılık konusunda yaşıtlarına oranla daha akıcı ve esnek düşünebilmekte, en küçük ayrıntıları bile değerlendirmekte, aynı konuda pek çok farklı fikir üretebilmektedirler. Geniş bir ilgi alanı yelpazesine sahip olan bu çocuklar, iyi bir gözlem gücüne sahip olmakta ve elestirel düşünebilme özelliğini de taşımaktadırlar (Akarsu, 2001).

Kişilik Özellikleri

Üstün yetenekli bireyler kişilik özelliği olarak amacına ulaşmaktan ve başarıdan zevk duyarlar. Çok çalışkandır, kişisel hatalarını görür ve düzeltebilirler, sadakat ve güvenden hoşlanırlar, dostlukları uzun süreli ve güvenilir, sabırlı ve kararlıdır, kararlı bir hayatları vardır. Mükemmeliyetçi olmaları üstün yetenekli çocukların en önemli kişilik özelliklerinden bir tanesidir (Akarsu, 2001; Cutts ve Moseley, 2001; Davaslıgil, 2004a). Silverman (1993)'a göre, mükemmeliyetçilik üstün yetenekli çocukların eş zamanlı olmayan gelişimlerinin bir sonucudur.

Üstün yetenekli çocuklar, kişilik özellikleri olarak bağımsız olma özellikleri gösterirler, yüksek amaç ve ideallere sahiptirler, iki işi aynı anda yapabilirler, yüksek düşünce süreçlerini harekete geçirecek şekilde bilgilerin aktarılmasından büyük zevk alırlar, içten denetimlidirler, kaderci değildir, aşırı duygusal olabilirler, enerji kaynaklarının azalması, kirliliğin artması gibi dünya sorunlarına aşırı duyarlı davranabilirler, özgüvenleri çok yüksektir. Karşılaştığı, problemlere ve kendisine sorulan sorulara birden fazla çözüm üretir. Çok değişik, özgün fikirler geliştirirler.

Düşündüklerini rahatlıkla ifade ederler. Fikirlerinden vazgeçmezler, çok büyük riskler alabilirler. Karşı görüşlerini çok ateşli bir şekilde savunurlar. Mizah anlayışları oldukça gelişmiştir. Olaylardaki ince mizahı, sıradan kişilerden önce

hemen fark ederler. Güzelliğe duyarlıdırlar, estetiğe önem verirler, nesnelerin estetik yanlarını keşfetmeye çalışırlar.

Bu kişilik özelliklerinin yanı sıra; içten denetimli olma, yüksek motivasyona sahip olma, haksızlığa katlanamama, sebatlı olma gibi özelliklere de sahip olabilirler. Bununla birlikte, tüm üstün yetenekli bireylerin kişilik bozukluklarından uzak ve arınmış olduklarını veya sayılan özelliklerinin tümünün üstün yetenekli bireylerde var olduğunu düşünmek yanıltıcı olur. Üstün yetenekli çocuklar arasında da duygusal bozuklukları, davranış bozuklukları ve belirli kişilik bozuklukları olanlara rastlanmaktadır. Ancak üstün yetenekli çocuklar arasında bu kusurlara sahip olanların sayısı normallere kıyasla daha azdır (Akarsu, 2001; Davaslıgil, 2004a)..

Duyarlık Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklar çevrelerine karşı çok hassas ve duyarlıdırlar. Ayrıca başkalarına karşı çok merhametli ve koruyucu tutum içerisindedirler ve kolayca gözyaşlarına boğulabilirler. Karşılarındaki insanların duygularını hissedebilirler, eleştirilere şiddetle cevap verirler ve ışığa, gürültüye, hava ve çevre kirliliğine sert tepki gösterirler. Üstün yetenekli çocuklar, tüm yaşlarda birtakım problemlerin net ve kesin olarak farkındadırlar. Yüksek farkındalık ve gözlem kabiliyeti sayesinde savaş, açlık, gücü kötüye kullanma, şiddet gibi olumsuz birtakım davranışlar ya da olaylar karşısında korku geliştirebilirler. Bunların yanında bu çocukların farklı ek korkuları da olabilir. Bunların arasında ölüm, hastalık, hamilelik, düşük yapma, iş bulamama, arkadaş bulamama, yalnız kalma, sevilmemeye ve zihinsel yetersizliği olma gibi konular sayılabilir. Üstün yetenekli çocukların bu yüksek duyarlılığı, onları sosyal yaşantıdan bir miktar uzaklaştırabilir ve hatta kendilerinde yanlış bir şey olduğunu bile düşünebilirler. Bu yoğunluktaki duyarlılık hem olumlu hem de olumsuz etkilere neden olabilir. Bunu belirleyen kritik nokta, çocuğun algılaması ve verdiği dönütle ilgilidir (Ataman, 2003a).

Bu tür çocuklar derin duygulara sahiptirler ve düşüncelidirler. Başkalarına saldırganca davranmak yerine her şeyi kendi içlerinde yaşarlar. Duyarlılık (sensitivity), mükemmeliyetçilik (perfectionism), yoğunluk (intensity), içedönüklük (introversion) özelliklerinin üstün yeteneklilere özgü dikkat çekici gelişimsel, psikolojik ve sosyal yanları vardır. Bunlar bir bütün olarak üstün yeteneklilerin

duygusal çok yönlülüğünü göstermektedir (Silverman, 1994; Hökelekli ve Gündüz, 2004). İleri zekalı çocukların ses tonunda ve konuşmalarda var olan vurgulara yönelik ince bir duyarlıkları vardır ve buradan hareketle başka kişilerin ruhsal durumlarına yönelik çıkarımlarda bulunabilirler. Bu nedenle sosyal yapıları da iyice kavrayıp idrak edebilirler. Yüksek hassasiyet ve ahlak konularına yönelik erken ilgi, çoğu zaman aşırı boyutlardaki bir adalet duygusuyla dışa vurur (Jost, 2006).

Üstün yetenekli çocuklar, fiziksel, duygusal ve entelektüel gelişimlerinin yanında ahlaki gelişimleri bakımından da yaşıtlarına göre üstünlük göstermekte ve küçük yaşlarda yüksek ahlaki duyarlık sergilemektedirler. Silverman (1993)'a göre, ahlak gelişimleri yaşıtlarına göre daha erken oluşmakta ve buna bağlı olarak da gelişmiş adalet olgusuna sahip olmaktadır. Üstün yetenekli çocuklar alışılmadık şekilde hızlı bir ahlaki gelişim göstermekte ve normal çocuklara göre güvenilirlik, ahlaki tutarlılık, dürüstlük gibi davranış alışkanlıklarındaki kararlılıklarında farklılıklar sergilemektedirler. Yaşıtlarından daha karmaşık ahlaki yargılar üretebilirler.

Özellikle haksızlık, yalan gibi konularda, yaşlarından beklenenin çok üzerinde duyarlılık göstermektedirler. Yalan söylememeyi, zor durumda kalacaklarını bilseler bile dürüst davranmayı, kendilerine ya da başkalarına yapılan haksızlıklar karşısında akılcı biçimde uyarma ya da müdahale etme davranışında bulunma gibi davranışlar sergilerler ve yetişkinleri de bu konuda sıklıkla eleştirebilirler (Atabay, 2004, 367; Gross, 1993; Freeman, 1994; Karnes ve McGinnis, 1995; Swiatek, 1995, Yılmaz, 2004,).

Sosyal Özellikleri

Üstün yetenekli öğrenciler arkadaşlık ilişkileri, eğlence seçimleri, sosyal bilgi ve davranışları, kişilikleri gibi alanlarda akranlarına göre çok daha olgundurlar. Bu olgunluk derecesi zihni alanlardaki olgunlukla eşit olmasa da, üstün yetenekli çocuklar ve gençler sadece üstün yetenekli oldukları ve kendi yaşıtlarındaki çocuklara benzedikleri yönündeki yaygın inanın aksine kişisel olgunluk gösterirler (Robinson, 2008). Sosyal açıdan yaşıtlarından daha olgun olan üstün yetenekli çocuklar, çoğu zaman kendi yaşıtlarında aynı olgunluğu ve benzer ilgi alanlarını bulamadıkları için kendi yaşından daha büyük, ancak zihinsel olarak kendi

düzeylerine daha yakın çocuklar ile arkadaşlık etmeyi tercih edebilmektedirler. Gelişmiş mizah yetenekleri arkadaşları arasında daha da popüler olmalarına neden olabilmektedir (Akarsu, 2001; Cutts ve Moseley, 2001; Davaslıgil, 2004a). Espri yetenekleri güçlü olduğu için fıkra anlatma, olayları eğlenceli hale getirme veya komik bir şekilde dramatize etme davranışları bu çocukları arkadaşları arasında aranılan kişi haline getirmektedir.

Bunların yanı sıra, üst düzeydeki dil gelişimleri ve dili kullanmaktaki olağanüstü akıcılıkları arkadaşlarıyla ilişki kurmalarını güçleştirmektedir. Bunun nedeni duygu ve düşüncelerini ifade etmekte yaşitlarının düzeylerine inememeleri ve ifadelerinin arkadaşları tarafından açıkça anlaşılamaması olabilir. Bazı durumlarda arkadaşlarının sosyal kabulünü kazanmak için kapasitelerinin çok altında çalışmakta ve bu durum da başarısız olmalarına yol açmaktadır (Winner, 1996, 230). Sosyal uyum sağlamakta güçlük çeken üstün yetenekli çocuklar olduğu gibi sahip oldukları liderlik yeteneği sayesinde arkadaşları arasında popüler olan, grubun lideri olup onları yönlendiren üstün yetenekliler de bulunmaktadır (Metin, 1999, 33). Sosyal liderlik özelliği gelişen üstün yetenekli çocuklar, faaliyetlerin planlanması, grubun yönetilmesi ve faaliyet organizasyonu gibi işlerde belirgin olarak öne çıkarlar. Kendi koydukları kuralların geçerli olmasını ve bu kurallara uyulmasını isterler. Bu özellikteki çocuklar, koymuş olduğu kurallara uyulmazsa huzursuzlaşarak tepkilerini çeşitli şekillerde ortaya koyarlar (Çağlar, 1972; Uzun, 2004). Bazılarının bağımsız olma istekleri grup çalışmalarına katılmalarını engellemekte, ancak bazıları da başkaları ile kolaylıkla işbirliği yapabilmektedir (Çağlar, 2004a).

Üstün yetenekli çocuklar arkadaşlarına göre daha az benmerkezcidir ve diğerlerinin duygu ve ihtiyaçlarına karşı daha duyarlıdır. Empati kurma becerileri oldukça gelişmiştir. Erken yaşlardan itibaren kendilerinin diğer çocuklardan farklı olduğunun farkına varırlar, bu durum kendilerinde yanlış giden bir şeyler olduğu sonucunu çıkarmalarına neden olabilir (Porter,1999,). Bu çocukların bedensel ve sosyal gelişimleri zihinsel gelişimleri kadar hızlı değildir. Bu nedenle özellikle takvim yaşından daha üst sınıflara devam eden üstün yeteneklilerde sosyal problemler ve uyum sorunları ortaya çıkabilmektedir (Metin, 1999).

Üstün yetenekli çocuklar arasında da her çeşit uyumsuzlukların, davranış problemlerinin ve çeşitli suçların olduğu bir gerçektir. Bir yandan araştırmalar üstün

çocukların süphesiz mükemmel sosyal uyumları olduğunu belirtirken; diğer yandan klinik deneyimler bu uyumlu bireylerin birçoğunun büyük bir yalnızlıktan dolayı acı çektiklerini ve kendi idealleri ile topluma ayak uydurma istekleri arasında içsel bir çelişki yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Silverman,1993). Öyle ki üstün yetenekli çocuklarla ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen bulgulara göre, üstün yetenekli olmanın sosyal gelişimi ve çevreye uyumu zorlaştırıcı ve engelleyici etkileri olduğunu ileri süren araştırmacılar bulunmaktadır. Bu görüşe göre, üstün yeteneğin oluşturduğu yüksek düzeyde zihinsel, sosyal ve duygusal ilgiler ve ihtiyaçlar, bu çocukların kendi yaşıtı olan normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte iş yapma, oyun oynama ve iletişim kurma gibi etkinliklere katılma olanağını güçleştirmektedir (Metin, 1999). Bu durumda da yalnız kalma ve dışlanmışlık tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Bir yandan çevreleri tarafından kibirli, küstah olarak algılanmaları, diğer yandan da düşük benlik saygıları nedeniyle düşük başarı elde etme riskiyle karşı karşıya kalabilirler (Hökelekli ve Gündüz, 2004,). Bu çocuklar çoğunlukla çevreleri tarafından mantık dışı davranan ya da acayip fikirleri olan kişiler olarak görülebilirler (Ataman, 1998).

Okul öncesi eğitime başlama dönemi üstün yetenekli çocuklar için oldukça kritik bir dönemdir. Sıklıkla yaşıtılarını kendine benzer ilgi alanlarına sahip ve kendi düzeylerinde bulmazlar, bu durum hayal kırıklığına ve çocuğun sıkılmasına neden olabilir. Okul fobisi veya okula yönelik huzursuzluk sergileyebilir ve yeteneklerini gizleme yolunu seçebilir. Arkadaşlarının neden kendileriyle rekabet edemediğini ve öğretmenlerinin neden onların ihtiyaç duydukları düzeydeki uyarınları vermekte yetersiz olduklarını anlamakta güçlük çekmektedirler. Üst düzeydeki dil gelişimleri ve dili kullanmaktaki olağan üstü akıcılıkları arkadaşlarıyla ilişki kurmalarını güçleştirmektedir (Shaunessy,2003). Bunun nedeni duygu ve düşüncelerini ifade etmekte yaşıtılarının düzeylerine inememeleri ve ifadelerinin arkadaşları tarafından açıkça anlaşılamaması olabilir. Bazı durumlarda arkadaşlarının sosyal kabulünü kazanmak için kapasitelerinin çok altında çalışmakta ve bu durum da başarısız olmalarına yol açmaktadır (Gross, 1999; Tucker ve Hafenstein, 1997). Yukarıda bahsedilen tüm olumlu ve olumsuz özellikler, çocuğun doğumunda mevcut değildir. Bu özellikler kalıtım yolu ile geçmemektedir. Bu üstün sosyal özelliklerin büyük çoğunluğu üstün yetenekli çocukların sosyal çevrelerinde sağladıkları üstün sosyal olanaklar ve etkileşimler sonucunda kazanılmaktadır.

Öğrenme Özellikleri

Munro (2000)'ya göre, üstün ve özel yetenekli öğrenciler genellikle hızlı ve istekli öğrenirler, girişler arasındaki bağlantıları çabuk kurarlar ve yaşlılarından daha hızlı fikir üretirler. Hızlı kararlar alırlar ve fikirler arasında beklenmedik bağlantılar kurarlar.

Değişik fikirleri bir çırpıda derler ve sorulara beklenmedik cevaplar verirler. Birçok alanda geniş bilgiye sahiptirler ve hatta birçok insana sıkıcı gelebilecek alanlarda derinlemesine bilgileri vardır. Kendi kendine öğrenmeyi severler ve öğrenmeleri istekten doğar.

Üstün ve özel yetenekli öğrenciler analitik-ardışık öğrenme stratejilerinden ziyade kavramlar arası bağlantı ve ilişki kurarak öğrenmeye meyillidirler. Düşüncelerinde daha esnektirler ve çoğunlukla belirsiz ve cevabı olmayan soruları göz ardı edebilirler. Kelimeleri tek tek okumaktansa onlar için anlam bütünlüğü daha önemlidir. Herkesçe bilinen yanıtların mantıksal yanını görür. Yaşının üstü seviyedeki sözcükleri, anlamlarını bilerek yerinde kullanırlar (Akkanat,1999). Diğer özellikleri arasında ise, öğrenme yeteneğinin çok iyi olması, kavrama hızının yüksekliği, alışılmışın dışında bellek performansları, özel bir bilgi edinme ve işleme kapasitesinin sonuçları yer almaktadır (Almanya İlleri Yetenekli Çocuklar Cemiyeti, 1997 Akt. Jost, 2006). Ayrıca bu çocuklar çok hızlı ve çok fazla okurlar. Birçok çocuk, henüz okuldan önce yüze ya da bunun daha ötesinde bulunan rakamlara kadar sayılara hakimdir ve ezbere toplama veya çıkarma işlemleri yapabilir.

Genel olarak ele alındığında, özel eğitime muhtaç üstün yetenekli çocukların öğrenmelerine ilişkin bazı özellikler şöyle sıralanmaktadır (Sisk, 1987; Strip ve Hirsch, 2000; Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004):

- Keskin gözlem gücü, çabuk kavrama, önem duygusu, sıra dışı olanı inceleme arzusu,
- Soyut düşünme gücü, kavramlaştırma, sentezleme, tümevarıma dayalı öğrenmeye ve sorun çözmeye ilgi, zeka etkinliklerinden zevk alma,
- Sebep etki ilişkilerine ilgi, bağlantıları görme yeteneği, kavramların uygulanmasına yönelik ilgi, doğruluk sevgisi,

- Değer ve sayı sistemlerinde, saat ve takvimlerde olduğu gibi, yapı düzen ve istikrardan hoşlanma,
- Bellek gücü,
- Sözel yeterlilik, geniş kelime bilgisi, ifadede kolaylık, okumaya ilgi, ileri alanlarda geniş bilgi,
- Sorgulayıcı tutum, entelektüel meraklılık, araştırmacılık, iç motivasyon
- Hızlı düşünme,
- Eleştirel düşünme gücü şüphecilik, değerlendirici sına, öz eleştiri ve öz denetim,
- Yaratıcılık ve mucitlik, bir şeyler yapmak için yeni yollardan hoşlanma, yaratıcılığa, beyin fırtınasına ilgi,
- Dikkati yoğunlaştırma gücü, diğer her şeyi dışarıda bırakan yoğun dikkat, uzun dikkat süresi,
- Tutarlı ve amaca yönelik davranış,
- Diğerlerine karşı duyarlık, sezgisellik, empati, duygusal destek ve sempati ihtiyacı,
- Yüksek enerji, uyanıklık, heves, icat öncesinde yoğun gönüllü çaba
- İşte ve çalışmada bağımsızlık, bireysel çalışma tercihi, kendine güven,
- Her şeye eli yatkınlı, ustalık, çeşitlilik arz eden ilgi ve yetenekler, çok sayıda hobi, müzik ve resim gibi sanat dallarında yeterlilik,
- Dostanelik, açık yüreklilik.

Üstün yeteneklilerin sahip oldukları bütün bu özellikler incelendiğinde; kalıtımla gelen üstün yetenekliliğin gelişmesi için gerekli ortamın ve bu ortamda çeşitli yaşantıların sağlanmasının gerekli olduğu görülmektedir. Bu nedenle üstün yetenekli çocukların erken tanınması son derece önemlidir.

Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi

Üstün yetenekliler eğitiminin önemli bir kısmını tanılama yani belirleme süreci oluşturmaktadır. Üstün yetenekli çocukların ileride önemli roller oynayacak yetişkinler haline getirilebilmesi için önce, bu çocukların erkenden bulunması ve

doğru tanı konulması gerekmektedir. Sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyi düşük ailelerde, azınlık gruplarında, okula gidememiş ya da çok erken ayrılmak zorunda kalmış olanlarda üstün yeteneklerin fark edilmesi daha güç olmaktadır. Hatta okula devam edenler arasında farkına varılmayıp tersine kanılarla damgalanmış, gerçek yetenekleri sonradan ortaya çıkmış olanlar bulunmaktadır. Galton, Churchill, Edison bu gruba verilebilecek en önemli örneklerdendir. Bu bakımdan üstün yeteneklilerin seçimi önemli bir konu olmaktadır (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002).

Üstün yetenekli çocuklar geleceğin bilim adamları, yazarları, ressamaları olacaklardır ve ülkelerinin çağdaş ülkeler seviyesinde olabilmesi için önemli katkıları olacaktır. Böyle öğrencileri önemsememek, geleceğimizi de önemsemememiz anlamına gelir. Bu çocukların bazıları hızlı gelişimleri ve başarıları ile kendilerini daha kolay seçilebilir hale getirirler. Fakat bazılarının yetenekleri çeşitli nedenlerden dolayı gizli kalır (Nazik, 2003). Bu çocukların tespit edilip tanınması hiç de kolay değildir. Birçok üstün ve özel yetenekli çocuğun okullarında yetenekleri tanınmaz ve bu yetenekleri küçük yaşlarında geliştirilemez. Yeteneği fark edilmeyen çoğu üstün ve özel yetenekli çocuk, akranlarından farklı olması nedeniyle sosyal hayatta kabul edilmeyeceğini düşünerek veya arkadaşlarının baskısıyla yeteneklerini saklamayı tercih ederler. Bu seçimi yapan çocuklar okullarının ilk yıllarında tanınmalıdır, aksi halde gelecek yıllarda bu yetenekleri hiçbir zaman fark edilemeyebilir (Meyen ve Skrtic, 1988). Dolayısıyla üstün yetenekli küçük çocukların okul öncesi dönemde belirlenmesi, yeteneklerinin geliştirilmesine fırsat verilmesi için önemlidir (Porter, 1999).

Genellikle üstün ve özel üstün yetenekli çocuklar; okul yaşantılarının erken aşamalarında ya öğretmenlerinin ya da ailelerinin değerlendirmesi sonucu belirlenmektedir. Üstün yetenekli çocuklar; zeka test sonuçları, okul düzeyleri, sınıf içi başarısı ile öğretmen ve ailelerin girdilerinin yer aldığı faktörlerin göz önüne alınmasıyla değerlendirilmektedir (Rotigel, 2003).

Öğretmen ve aileler için üstün yetenekliliğin en erken belirtilerinden bazıları şöyle sıralanabilir;

- Bebeklikte olağan üstü hareketlilik
- Uzun dikkat süresi
- Anne-baba veya bakan kişiyi erken tanıma ve gülme
- Ses, ağrı ve acıya karşı aşırı reaksiyon
- Gelişimsel dönüm noktalarına (yürüme, konuşma v.b.) hızlı ilerleme
- Olağanüstü hafıza
- Hızlı öğrenme ve bundan hoşlanma
- Erken ve kapsamlı dil gelişimi
- Kitaplara karşı aşırı ilgi
- Merak
- Şakadan anlama yeteneği
- Soyut muhakeme ve problem çözme becerileri
- Canlı hayal gücü
- Duyarlılık ve sevecenlik
- Sürekli soru sorma
- Arkadaşları ile oynarken lider olma (Atamaca ve Taştan, 2011).

Resim, müzik, yaratıcılık, liderlik özelliği olan çocukları tespit ederken kullanılan tanılama yöntemi ile zihinsel alan yeteneği olan çocukların yeteneğinin tespit edildiği tanılama araçlarının birbirinden farklı olması gerekir. Çünkü tanılama yapılırken zekanın; genel zihin yeteneği, üst düzeyde başarı, özel akademik yetenek,

yaratıcılık, liderlik, görme ve performansa dayalı sanat yeteneği gibi yönlerine de yer vermek gereklidir. Her çocuğun, üstün ve düşük başarı gösterdiği alanlar farklıdır (Davashgil, 2004b). Bu nedenle çocuklarının yeterliliklerini olduğu kadar sınırlılıklarını da fark etmeleri sağlanmalıdır. Üstün zihin düzeyindeki çocukları tanılamak için belirli zeka testlerini uygulamanın yanı sıra, konunun uzmanları tarafından değerlendirilecek uzun süreli gözlemlerin de yapılması gerekmektedir.

Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu (2004)'nda üstün yeteneklilerin tanılanmasında dikkat edilecek noktalar şu şekilde belirtilmiştir:

- Ölçmeler çok yönlü ve çok boyutlu olmalıdır.
- Ölçütler çağdaş bilimsel verilerle, toplumun o zamanki koşullarına uygun olmalıdır.
- Ölçme işleminde, nesnel ölçme araçlarının yanı sıra, ebeveyn ve öğretmen görüşü ile süreç içerisinde gözlenen bireylerin ilgi alanları ve dikkat süreleri de göz önüne alınmalıdır.
- Tanılama ve seçme işlemleri çok aşamalı bir biçimde düşünülmelidir.
- Evrensel boyutlar göz önünde bulundurularak Türkiye'de çeşitli nesnel ölçme araçları geliştirilmeli, geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmalı, standartlaştırma işlemleri yapılmalıdır.
- Üstün yetenekli çocukları tanılama çalışmaları mevcut durumda il ve ilçelerdeki Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde yürütülmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri bu anlamda idari ve örgütsel yapı, teknik materyal, donanım ve fiziki şartlar ile personel niteliği gibi işlevsel konularda desteklenmeli ve geliştirilmelidir.
- Mevcut durumda Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerin eğitimini sürdüren kurumların kadrolarına gerekli testleri uygulayabilecek personel dahil edilmeli ve hizmet içi eğitim ile desteklenmelidir.
- Mevcut testler ve ölçme araçları, ailenin, öğretmenlerin ve çevrenin kanaat ve değerlendirmesiyle birlikte kullanılmalıdır.

Eğer çocuktaki yetenek düzeyi olağanın çok çok üstündeyse, herhangi türden bir ölçüm yapılmadan çocuğun yeteneği hakkında kabataslak bir şeyler söylenebilir. Örneğin; çocuk temel dört işlemi üç yaşındayken yapabiliyor, dört yaşından önce

kendiliğinden okumaya başlıyorsa, bu çocuğun üstün zekalı olduğunu ölçüm yapmaksızın söylemek mümkündür. Buna benzer olarak, üç yaşında her türlü müzik aletini çalabilen ya da olağanüstü resim yapabilen bir çocukta da olağanüstü müzik ve resim yeteneği bulunduğu apaçık ortadadır. Bu türden çocuklar okul sistemi içinden kolaylıkla tanınır. Bunlara uygulanacak ölçümler tanılamadan çok yeteneği kanıtlama biçiminde olacaktır.

Davaslıgil'e (2009) göre, üstün yeteneklileri tanımak ve eğitim gereksinimlerini belirlemek için çeşitli ölçme araçlarından yararlanılması, gelişmiş veya geliştirilmesi gereken alanların belirlenmesini mümkün kılacaktır. Dinamik değerlendirme ile bireyin öğrenebilme yeteneği ortaya konulmakta, insan ve grup davranışlarının nedeni nitel araştırmayla anlaşılmaya çalışılmaktadır. Akademik başarı, yaratıcı yetenek, liderlik yeteneği, sanat yeteneği de çeşitli ölçeklerle ölçülmektedir (Akçamete, 2009).

Renzulli ve Delcourt (1986) üstün yeteneklileri tanımlamada dört kriter bildirmişlerdir:

- 1) Test puanları,
- 2) Özel alanlarda (matematik gibi) akademik ileri olma,
- 3) Özel alanlarda yaratıcı üretkenlik, öğretmen değerlendirmesi ve öğrenci ilgisi ile değerlendirilen ürünler verme ve ileri aktivitelerde gönüllülük,
- 4) Uzun dönemli yaratıcı üretkenliktir (performanstan sonra üstün yetenekli bireyleri tanımlamada kullanılabilecek son kriterdir.

Zeka ve yetenek kuramlarındaki çeşitlilik, yetenekli olan çocukların kendi bünyelerindeki özellikler açısından, bu çocukların tek bir yöntemle tanılanma ve belirlenmelerini olumsuz hale getirmektedir. Geçerli ve güvenilir bir sonuç almak için çok yönlü arama, tarama ve incelemeye gerek vardır (Sayler, 1994).

Üstün yeteneklilerin tanılanmasında kullanılan yöntemlerin büyük bir bölümü bu alanda öncü çalışmalar yapan Terman'ın 30 yıl süren dikey genetik yöntemle (boylamasına) yaptığı araştırmayla elde ettiği veriler ve yöntemleri esas alarak

belirlenmiştir. Üstün yetenekli çocukların özellikle okulöncesi dönemde tanılama kullanılan yöntemlerin geçerlilikleri ve güvenilirlikleri oldukça düşüktür. Çünkü çocuğun yetenek yelpazesindeki düzeyi henüz belirginleşmemiştir (Ataman, 2003a).

Bu durumla bağlantılı olarak, Enç (1979) de üstün yetenekli çocuklar üzerinde yapılan incelemelerin büyük bir kısmının altı yaş ve daha yukarısında bulunan çocuklar üzerinde yapıldığını ifade etmektedir. Bunun nedenlerinin başında 0-6 yaş çocuklarının yeteneklerini herhangi bir araç veya testle ortaya çıkarma zorluğu gelmektedir. Zeka testleri altı yaş ve daha büyük çocukların tanılanmasında daha geçerli ve güvenilir olmaktadır (Hodge ve Kemp, 2002). Zeka testi tanılama sürecinin bir parçası olabilir, ancak tek başına bu gösterge tüm üstün ve özel yetenekli çocukları ortaya çıkarmaz. Tanılama belli ölçütlerin kullanıldığı bileşimden oluşur. Dolayısıyla üstün yeteneklilerin tanılanmasında çeşitli yöntemler kullanılmalıdır. Bunları genel olarak iki grupta toplamak mümkündür.

Geleneksel Belirleme Yöntemleri: Bu yöntemde ilk aşamada, gruptaki bütün çocuklar izlenir ve potansiyel üstün yetenekli çocuklar aday gösterilir. İkinci aşamada ise aday gösterilen çocuklar arasından, standart başarı ve yetenek testleri v.b. kullanılıp değerlendirme yapılarak üstün yetenekli çocuklar belirlenir.

Geleneksel Olmayan Belirleme Yöntemi: Çocuklarla ilgili yeterli düzeyde bilgi, gözlem, veri, araç-gereç ve donanımına sahip bölgelerde kullanılan yöntemlerdir. Daha çok vaka çalışmaları şeklinde yürütülmektedirler. Vaka çalışmalarında çocukların genel durumu, yetenekleri, yaratıcı potansiyeli, sosyal olgunluğu, duygusal gelişimi, akademik başarı durumu v.b incelenir. Her iki yöntemde de potansiyel üstün yeteneğin belirlenmesinde aşağıda gruplandırılarak verilen bilgi kaynakları kullanılabilir.

Standart Testleri

Tanılamada en sık kullanılan yöntemdir. Grup zeka testleri, bireysel zeka testleri, özel yetenek ve beceri testleri bu grupta yer almaktadır.

Grup Zeka Testleri: Bu testler çok sayıda çocuk için geçerli ve güvenilir karar almak gerektiğinde tarama amaçlı olarak kullanılmaktadır. Çocuğun ayrıntılı olarak değerlendirilmesi gerektiğinde yeterli bilgi vermezler. Herhangi bir grup zeka testi

tek başına tanılama amaçlı olarak kullanılmamalıdır. Özellikle grup testleri, bu alanda yetişmiş olan öğretmenlerin gözlemleri ile dengelendiği takdirde tarama amacıyla kullanılabilir. Ancak, bu araçlarla güdüsel ve duygusal sorunları olan üstün yeteneklilerin gözden kaçırılma olasılıkları bulunmaktadır. Bunun yanında bu ölçekleri ancak çocuk ilköğretim kademesine geldiğinde uygulamak gerekmektedir (Akkanat, 1999; Ataman, 2003a). Bu testlerin standart olması, güvenilirlik ve geçerlilik analizlerinin bilinmesi, o ülkenin şartlarına uygun olarak hazırlanmış olması gerekir. Türkiye’de, 1952 yılında Türkçe’ye adapte edilmiş ve geçici normları alınmış bazı grup zeka testleri uygulanmaktadır. Bu grup zeka testleri (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002);

- 7-11 Yaş Temel Kabiliyetler Testi
- 11-17 Yaş Temel Kabiliyetler Testi
- Otis Alfa Testleri
- Otis Beta Testleri
- Khulman Anderson Testleri
- Thurstone Sürat Kavrayış Testi
- Mücerret Kavrama Testi

Testlerinin şartlarına uygun olarak uzman kişilerce uygulanması ve yorumlanması ilk şarttır. Grup zeka testlerini ikişer, üçer ay ara ile uygulamak ve her uygulamada grup içinde daima üst % 10 arasında bulunanların belirlenmesi uygun olacaktır. Bir grup testi uygulamasına dayanarak bir seçim yapmak son derece hatalı bir tutum olacaktır. Onun için en az üç veya dört tür grup zeka testi uygulaması yapmak gerekir (Çağlar, 2004b). Türkiye’de okul öncesi dönem için kullanılan grup zeka testleri arasında ise; Temel Kabiliyetler Testi 5-7, Peabody Kelime Hazinesi Testi, Goodenough-Harris Adam Çizme Testi bulunmaktadır (Özgül, 1999).

Bireysel Zeka Testleri: Klasik ve geleneksel anlamda üstün zekalı çocuğun yetenekleri ve gizilgücü hakkında daha kesin tanılamalar yapmayı olası kılan ölçekler olarak benimsenmelerine karşın, çocuğun sınıf ortamında nasıl bir performans gösterebileceğini kestirmede kullanılamaz. Bireysel zeka testlerinin uygulanması, pahalı olması ve çok zaman almasına karşın grup zeka testlerine göre daha güvenilir sonuç vermektedir (Metin, 1999).

Amerika'da bir çok okul grup zeka testi uygulamasından sonra üstün yetenekli olabileceği düşünülen öğrencilere bireysel zeka testi uygulayarak daha ayrıntılı ve güvenilir bir sonuç elde etmektedir. Bunların yanı sıra, kültürel sınırlılık ve yanlılıkları bulunmaktadır. Bu araç, ancak çocuk ilköğretime başladıktan sonra uygulanabilir (Akkanat, 1999; Ataman, 2003a). Bireysel zeka testlerinin özellikle okul öncesi dönemde tek başına üstün yetenekliliği tanılamakta yeterli olmadığı kabul edilmekle birlikte, üstün yetenekli olduğundan şüphelenilen çocuklar için tanılamada başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır (Porter, 1999). Bu testler ülkenin şartlarına göre hazırlanmış testlerden oluşmalıdır. Bunlar (Çağlar, 2004b):

- Stanford-Binet Zeka Testi L. – M Formları ve L M formu
- Goodenough İnsan Resmi Çizme Testi
- Çocuklar için Wechsler Zeka Ölçeği
- Yetişkinler için Wechsler Zeka Ölçeği
- Beynelmilel Leiter Performance İş Testi
- Columbia Zihin Olgunluk Testi
- Kohs Testi
- Porteus Dolambaçlı Yollar Testi
- Peabody Resimle Sözcük Hazinesi Testi
- Dearbon Testi

Özel Yetenek ve Beceri Testleri: Özel akademik yetenek, üstün yeteneklilikte önemli bir kategoridir (Davis ve Rimm, 1994). Grup testleriyle aynı sınırlılıkları olmakla beraber, çocuğun değişik akademik alanlardaki becerilerini belirleme açısından önemli ipuçları verebilir (Ataman, 2003). Çeşitli öğrenme yetersizliği gösteren üstün zekalı çocuklarla, yaratıcı çocukların belirlenmesinde işe yaramaz. Bu araçlar da ilköğretimde uygulanmaya başlanması gereken ölçeklerdir (Akkanat, 1999; Ataman, 2003a). Ülkemizde okul öncesi çocuklara yönelik özel yetenek ve beceri testleri hiç kullanılmamaktadır. Torrance Yaratıcı Düşünme Testi, Okuma Olgunluğu Testi Türkiye'de anasınıfına devam eden çocuklara uygulanabilecek özel yetenek ve beceri testlerindendir (Öner, 1997).

Gelişim Profilleri: Üstün yetenekli çocukların gerek taranmasında gerekse tanılanmasında en sağlıklı olanı, tüm sosyoekonomik katmanlardaki üstün zekalı

çocukların saptanmasında kolaylıkla uygulanabilecek bir yöntem olan, çocuğun bilişsel, duyuşsal, devinimsel alanlarındaki performansını ölçekler kullanılarak (bilişsel toplumsal alanlarda olduğu gibi) bazı alanlar için gösterdiği performansın profillerinin çıkarılmasıdır. Bu gelişim alanlarının bazılarına ilişkin standartlaştırılmış ölçekler kullanılırken (bilişsel toplumsal alanlarda olduğu gibi) bazı alanlar (aritmetik, dil, görsel, devinimsel alanlarda olduğu gibi) için ölçüt bağımlı ölçeklerle betimsel ölçümlemelerin yapılması söz konusudur (Akkanat, 1999).

Çocuğun bütün gereksinimlerinin güvenli ve sevgi dolu bir ortamda aile tarafından sağlanması, okulöncesinde bu çocuklara ilişkin donanımına sahip öğretim kadroları oluşturuluncaya kadar düşünülebilir. Üstün yetenekli çocukların da tıpkı akranları gibi erken eğitim almaları, sahip oldukları yetenek düzeyini en üst sınırına kadar çıkartmalarını sağlamak açısından önemlidir. Kaldı ki ülkemizdeki ve Türkiye'deki ailelerin eğitim düzeyleri, çocuk yetiştirmeye ilgili bilgi düzeyleri, çocuğun yetenek düzeyine paralel ortam hazırlamayı gerektiren ekonomik koşullar dikkate alındığında, okulöncesi eğitimin özellikle bu çocuklar için yararlılığı ortaya çıkacaktır (Ataman, 2003a).

Anne-Baba Bilgileri: Anne-babalar, çocukların yetenek, beceri, motivasyon, kişilik özellikleri, özel ilgileri, sorunları konusunda oldukça ayrıntılı bilgiye sahiptir. Yapılan araştırmalar anne-babaların çocuklarının üstün yetenekliliğini tahmin etmekte %76 oranında başarılı olduğunu göstermektedir (Davis ve Rimm, 1994; Porter, 1999). Anne- babadan edinilen bilgiler tanılama sürecinde bilgi sağlayacak önemli kaynaklardan biridir, ancak tanılamada tek başına değerlendirme kriteri olarak kullanılmamalıdır (Metin, 1999).

Öğretmen Gözlem ve Görüşleri: Öğretmen gözlemleri üstün yeteneklilik açısından bir ön bilgi olarak oldukça geniş bir sıklıkta kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalar öğretmen görüşlerinin %44 - %48 oranında isabetli olduğunu göstermekle birlikte okul öncesi dönemde bu oran %10'dur (Porter, 1999). Öğretmenlere önce araştırmaların bulguları ile saptanan üstün yetenekli çocukların belirgin bedensel, zihinsel, sosyal ve kişilik özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmelidir. Öğretmenlere sınıflarında üstün özellikler gösteren çocukları saptamak için hangi yöntemleri izleyeceği, hangi fişleri dolduracağı hakkında bilgi verilmelidir. Böylece

sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilik için belirlenen özellikleri sürekli ve belirgin bir şekilde gösteren öğrencileri aday olarak seçmeleri kolaylaşır (Çağlar, 2004).

Öğretmenlerden; sınıflarında yaşça en küçük ancak ortalama başarı düzeyinde olan çocuklarla, sınıflarının en zeki ve yetenekli öğrencilerini ve akademik konularda üstün başarı gösteren çocukları belirlemeleri istenerek saptama yapılabilir. Araştırmalar, sınıfının yaşça küçük ancak ortalama başarı gösterenler arasında üstün yeteneklilerin en fazla görüldüğünü belirtmektedir (Ataman, 2003; Montgomery, 1996). Bu saptama yöntemi okulöncesi dönemden başlayarak ilköğretim aşamasında da kullanılabilir. Ancak, bu tek gösterge olarak dikkate alınamaz.

Arkadaş Gözlemleri: Özellikle liderlik, psikomotor alanlardaki üstün yetenekli çocukları belirlemede kullanılabilecek güvenilirliği çok fazla olmasa da, dikkatli düzenlenmiş sosyometrik ölçeklerle çocukları saptamada kullanılabilir bir yöntemdir (Akkanat, 1999; Ataman, 2003a).

Arkadaşların görüşleri alınırken sorulacak sorular özenle seçilmeli, çocukların seviyesine uygun ve anlayabileceği nitelikte olmalıdır. Soruların aday çocuğu rencide edici, alay edilmeye sebebiyet verici nitelikte olmamasına dikkat edilmelidir. “Çalışmasını her zaman kim önce bitirir?, Kimin çok değişik fikirleri vardır?, Kim hikayeler uydurup anlatır?, Kim yeni oyunlar uydurur?” gibi sorular sınıfta aday çocukları belirlemek amacıyla sorulabilecek nitelikte sorulardır (Davis ve Rimm, 1994).

Kontrol Listeleri ve Değerlendirme Ölçekleri: Kontrol listeleri ve değerlendirme ölçekleri üstün yetenekli çocukların tipik olarak gösterdikleri davranışların gözlenebilmesine olanak vermektedir. Geçerlik ve güvenilirliğiyle ilgili olarak yapılan çalışmalar çok azdır. Johnsen ve arkadaşları (2004) yapmış oldukları çalışmanın sonucunda değerlendirme ölçekleri ve zeka bölümü puanları arasında düşük bir korelasyon olduğunu bulmuşlardır (Porter, 1999). Üstün yetenekliler konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan eğitimciler bu çocukları kontrol listeleri ve değerlendirme ölçeklerini kullanarak değerlendirmekte sıkıntı yaşayabilirler.

Biyografik Veriler: Çocuklar için iyi ve sistemli tutulmuş biyografik kayıtlar, çocuğun potansiyel üstün yeteneğine ilişkin değişik yönde değerli bilgiler

verebilmektedir. Biyografik veriler, çocuğun erken döneme ait psikomotor, dil gelişimi, sayılar ve okuma ile ilgili becerileri, ilgi duyduğu alanlar hakkında bilgiler içermektedir (Metin, 1999). Bu kayıtlar yoluyla çocuğun birtakım özelliklerinin aynı ortamda bulunduğu akranlarıyla karşılaştırılarak değerlendirme yapılması mümkün olabilmektedir. Ancak bu yöntem çocuğu tanılamak amacıyla tek başına kullanılabilecek bir yöntem değildir. Bütün verilerin sonucunda öğrencinin var olan performans düzeyini belirten, değerlendirme raporu yazılmakta ve bu raporlar dikkate alınarak öğrenci için bireysel eğitim programı hazırlanmaktadır. Bu programda, uzun ve kısa vadeli eğitim hedefleri birey için en uygun yerleştirme tipi, sağlanacak destek hizmetler ve bu programın geçerlilik süresi gibi konular yer almaktadır. Türkiye’de ise üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde genel olarak şu aşamalar izlenmektedir. Öğretmen bildirimi/adlandırması, yetenek testleri, bireysel zeka testleri ve yardımcı testler (Ersoy ve Avcı, 2001).

Türkiye’de 1991 yılında özel eğitime gereksinim duyan bireylere yönelik olarak eğitim, gereksinim ve çalışmaları değerlendirmek üzere toplanan I. Özel Eğitim Konseyi bünyesindeki üstün yetenekliler komisyonu, “üstün yeteneklilerin tanınmasına yönelik bir model taslağı” geliştirmiştir.

Buna göre üstün yetenekli bireyleri tanılama çalışmalarında aşağıda belirtilen alanlardan sistematik ve bilimsel tekniklerle, çeşitli uzmanlar aracılığıyla bilgiler toplanarak değerlendirilmelidir (MEB, I. Özel Eğitim Konseyi, 1991).

I. Gözlemler ve bilgi toplama, bireylerin erken gelişimi, yetenekleri, şimdiki durumuna ilişkin ana-babanın, yakınlarının, öğretmenlerinin görüş ve düşünceleri,

II. Bu amaca göre geliştirilmiş, ülke şartlarına uygunluğu sürekli gözden geçirilen, yenilenen grup testleri,

III. Bireysel incelemeler

1. Tıbbi

2. Psikolojik (Bu amaçla geliştirilmiş, bireysel zeka, ilgi, yaratıcılık, uyum ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi, ölçeklerin uygulanması)

3. Sosyal incelemeler

4. Psiko-devinimsel incelemeler

IV. Çeşitli alanlarda hazırlanmış başarı testleri

V. Vaka toplantıları ve sonuçlarının değerlendirilmesi (MEB, I. Özel Eğitim Konseyi, 1991).

Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Güvenç (1991)'e göre üstün yeteneklilerin eğitimi toplumun sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluğun nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Üstün yetenekli bireyler toplumunda nadir bulunan kimselerdir.
2. Üstün yeteneklilerin eğitimi maliyetli bir iştir, bu sebeple ticari kaygıdan uzak bir şekilde yönetilmelidir.
3. Üstün yetenekli bireyler eğitim gördükleri okullarda devlete hizmet mantığıyla ve topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmelidir.
4. Üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve toplumun istifadesine sunulması önemli bir iş olduğu gibi tüm ülke halkına fayda sağlayacaktır (Şirin, Kulaksızoğlu, Bilgili, 2004).

Üstün zekalı ve yetenekli birey tanınıp, potansiyeli belirlendikten sonra eğitim ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak eğitim programı hazırlanmalıdır. Eğitim programında kullanılabilecek eğitsel hizmetler ise üç ana başlık altında toplanabilir.

1. Hızlandırma,
2. Gruplama,
3. Zenginleştirme.

Hızlandırma: Çeşitli uyarlamalarla bir programın normal sürecinden daha önce tamamlanmasıdır. Okula erken başlama, sınıf atlama, ileride olduğu derslerde sınıf atlama, birkaç sınıf birleştirme, program süresinden daha kısa sürede tamamlama, kurslar alma ve seminerlere katılma gibi pek çok şekilde uygulanabilmektedir. Ebeveynler, öğretmenler ve yöneticiler genellikle üstün yetenekli çocukların hızlandırma programına dahil olabilmesinde yeterli sosyal, duygusal, fiziksel ve motor olgunluktan yoksun olduklarını düşünmektedir. Ayrıca hızlandırma programı çocuğun yaşıtlarıyla iletişim kurma gereksinimlerine cevap verememektedir. Öğrenciler, bağımsız çalışma yeteneğinden, yoksun olmaktadır. Bununla beraber hızlandırmanın en avantajlı yanı, çocukların sıkılmasına fırsat vermemesidir. Bu nedenle, çocuklar eğitim programına çok istekli katılmaktadır (Ersoy ve Avcı,2001).

Gruplama: Gruplamanın, normal sınıflardaki üstün yetenekli öğrenciler için küme gruplandırmaları, özel bir sınıf gruplandırma, özel bir okulda gruplandırma, kaynak odada gruplandırma ve kaynak merkezlerinde gruplandırma, özel seminerler, özel kurslar, çeşitli çalışma merkezlerindeki (müzeler, üniversiteler, bilim laboratuvarları ve endüstri gibi) özel çalışmalar şeklinde uygulamaları bulunmaktadır. Bu tip özel gruplandırmalar uygun olarak düzenlendiğinde çocukların yeteneklerini geliştirmede belirgin düzeyde başarı sağlandığı, çocukların bu uygulamalarla benlik kavramlarının geliştiği görülmektedir (Ersoy ve Avcı, 2001).

Zenginleştirme: Normal sınıf programında üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerine ve gereksinimlerine uygulamalar yapılması esastır. Bunun için normal sınıf içinde farklılaştırılmış öğrenme deneyimlerinin plânlanması gerekmektedir. Yatay ve dikey olmak üzere iki türlü zenginleştirme yapılabilmektedir. Yatay zenginleştirmede etkinlik ve ders türünü artırma söz konusudur. Dikey zenginleştirme de ise o konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapılmaktadır. Zenginleştirme, 1930'lerden bu yana üstün yetenekli öğrencilere akranlarıyla bir arada olup sosyalizasyon olanağı sağlaması açısından önemli görülmekle birlikte diğer eğitsel düzenlemeler ile karşılaştırıldığında üst seviyede bir performansı ortaya çıkarmadığı görülmektedir. Bu yaklaşımın uygulanabilmesi ise öğretimin konu ile ilgili yeterliliğe sahip olmasına bağlıdır (Ersoy ve Avcı,2001).

Kaliforniya'nın çeşitli okullarında uygulanan zenginleştirme programlarının genellikle şu esasları içerdiği bulunmuştur (Enç 1979):

- Zenginleştirme, okuldaki bütün öğretim dalları ile ilgili olarak uygulanabilir.
- Zenginleştirme çalışmaları çok üstün yetenekli öğrencilerin ilgi ve meraklarını uyarabilecek nitelikte olmalı, mekanik, anlamsız tekrarlamalardan kaçınılmalıdır.
- Seçilecek zenginleştirme konuları, öğrencinin kendi başına inceleme, gözlem ve araştırma etkinliklerine girişebilmesine elverişli olmalıdır.
- Seminer türü çalışmalar, küme tartışmaları, inceleme ve araştırma niteliğinde olan görevler herhangi bir konu ya da durumun değerlendirilmesi niteliğindeki çalışmalar planlanmalı ve programa dahil edilmelidir.
- Zenginleştirme programının etkili ve yararlı olabilmesi için “öğretici filmler, atlas, ansiklopedi, yerküre, sözlükler vb.” ders araçlarının el altında bulundurulması gereği de belirtilmektedir.

Zenginleştirilmiş Normal Sınıf: Bu program modelinde, üstün yetenekli öğrenciler için yaşitlarıyla merak, ilgi, yeteneklerine cevap verecek şekilde hazırlanmış keşfetmeye yönelik aktiviteler, grupla eğitim alıştırması, özel olarak plânlanmış gerçek problemlerle ilgili bireysel ve küçük grup araştırmaları yer almaktadır. Sınıf programına, normalde bulunmayan daha zor konular ve farklı materyaller, değişik öğrenme alanları eklenmektedir. Normal sınıf programında yer alan konularla ilgili tekrar içeren monoton ve anlamsız ev ödevlerinden ve sınıf çalışmalarından kaçınılmakta, onun yerine ilgi ve merak cezbedecek bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak çalışmalar sunulmaktadır (Ersoy ve Avcı, 2001).

Üstün zekalı ve yetenekli çocukların karakteristik özellikleri vurgulanırken belirtildiği gibi, bu çocukların büyük bir çoğunluğu yüksek enerjiye sahip kimselerdir. Bunlar yerlerinde duramaz, sürekli yenilik, hareket isterler. Diğerlerinden çok farklı niteliklere sahiptirler. Bu nedenle de normal sınıf ortamında çeşitli olumsuzluklara neden olabilirler. Bunlar şu sebeplerden kaynaklanabilir:

- Bu çocukların bilgi, ilgi ve beceri düzeyleri aynı yaştaki ortalama öğrencilerin hayli ötesindedir. Bilgi, ilgi ve becerileri düzeyinde ihtiyaçları karşılanmazsa çabuk sıkılır ve sınıfta huzursuz, yerinde duramayan bir duruma gelirler.
- Bilgi, ilgi ve beceri düzeyleri yüksek olduğundan yaşlarından umulmayan konularla ilgilenip soru sorabilirler.
- Herhangi bir konu işlenirken yanılgıyı bulmak, eleştiri, itiraz gibi tepkiler vermeleri olağandır.
- Konuşmayı severler. Gerek ders dışında küme tartışmalarında, gerekse ders esnasında sınıfın yönetimini ve konuşma düzenini sağlamak oldukça zordur.
- Bazı durumlarda yaptıkları tepkiler “garip, anormal” görünebilir. Gerçekte bu durum yaşlarının hayli ötesinde bir algılama ve değerlendirme gücünün sonucu olabilir. Einstein’ın altı yaşındayken geçit töreninde gördüğü askerlere bakarak, “Bunlar gibi makine olmak istemiyorum” diye ağlaması gibi.
- İmgesel etkinlikleri güçlüdür. Bunun sonucu olarak imgesel yaşantılarını gerçek yaşantıları ile karşılaştırabilmeleri olağandır. Bu durumda hem gerçeği hayalden ayırabilmeleri hem de imgelerini öncelikle yaratıcı etkinliklerde kullanmaları için gerekli rehberlik yapılmalıdır (Enç, 1979).

Atabay (2004)’a göre üstün yetenekli bireyler iyi bir eğitim aldıkları takdirde iyi sosyal ilişkilere sahip, kişilik gelişimini tamamlamış ve psikolojik açıdan sağlıklı bireyler olacaklardır. Ancak, bu aşamada ebeveynler yanlış tutumlar sergileyerek üstün yetenekli ergenlerin uyum ve davranış problemi göstermelerine neden olabilmektedir. Üstün yetenekli ergenler kendi algılamaları ve diğerlerinin fikirleri arasında çelişki yaşayabilirler. Aşırı derecede duyarlı oldukları ve olaylara karşı göstermiş oldukları farkındalık yüksek olduğu için depresyona girebilirler (Şirin ve diğerleri, 2004)

Şahin (2004)'e göre üstün yetenekli ergenler özsaygılarını koruyabilmek adına yetişkinlere karşı asi davranabilirler. Duyarlı bireyler oldukları için ailede yaşanan sorunlar onları fazlasıyla etkileyebilir. Ayrıca tehlikeli sporlar, uyuşturucu madde kullanımı, küçük suçlar, yüksek sesle müzik dinleme gibi yöntemlerle üstün yetenekli ergen yaşadığı gerilimden kurtulmak ister (Şirin ve diğerleri,2004)

Özel veya üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde eğitimcilerin önemi büyüktür. Öğretmen, öğrenmeyi öğreten ve sağlayan kişidir. Öğretim mühendisidirler. Öğrenme ve öğretmeyi öğretmek bilimsel bir düşünüş gerektirir (Duman, 2008).

Clark'a göre, öğrenmeyi en üst düzeye çıkaracak yedi adım sonucunda, öğrenme sonuçlarını en üst düzeye çıkaracak temel bir modele ulaşmak olasıdır. Öğrenmeyi en üst düzeye çıkarmak için gerekli adımlar (Davaslıgil, 2009):

1. Gereksinimlere duyarlı bir öğrenme ortamı yaratma.
2. Öğretim esnasında zihinsel süreçleri bütünleştirme (Bütünleştirici Eğitim Modeli- 7 bileşen)
3. İçeriği farklılaştırma.
4. Öğrencinin bilgisini, anlayışını ve ilgisini değerlendirme.
5. Öğretimi bireyselleştirme.
6. Öğrenme ve öğretimi değerlendirme.
7. Sürecin tamamı üzerinde düşünme ve geliştirilen yeni duyarlılıklara göre, planında düzeltme ve yenilikler yapma.

Kısaca ortam, bütünleştirme, farklılaştırma, değerlendirme, düzeltme, yenilik yapma ile öğrenme en üst düzeye çıkartılarak temel bir modele ulaşılabilir.

Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Dikkat Edilecek Noktalar

1. Üstün yetenekli çocuk bireysel olarak sistemli bir şekilde gözlenmeli, gerekiyorsa değişik kaynaklardan çocukla ilgili bilgi toplanmalı, ilgileri ve ihtiyaçları mümkün olduğunca gerçekçi düzeyde saptanmalıdır.

2. Sınıf programında ve uygulamalarda üstün yetenekli çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler çocukların düzenli sınıf programının ilerisine geçme ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmalıdır.

3. Çocukların tam potansiyellerini kullanmalarına fırsat tanıyacak uygulamalar ve çevresel düzenlemeler yapılmalıdır.

4. Program amaçları ve uygulamalar ezberleme ve bilgi edinmenin ötesinde, düşünme becerilerinin gelişimine olanak tanınmalıdır.

5. Eğitimde bireyselleştirmeye önem verilmelidir. Grup etkinliklerinde mutlaka üstün yetenekli çocuğun düzeyine uygun sorular sorma, düşüncelerini ve bulduğu çözüm önerilerini açıklama fırsatları verme v.b. yollarla grup içinde sıkılmaması ve ortamı monoton bulmaması sağlanmalıdır.

6. Üstün yetenekli çocukların sordukları sorular, tatmin edici düzeyde cevaplandırılmalıdır. Bu çocuklar için yüzeysel cevaplar yeterli değildir, sorularına derinlemesine ve ayrıntılı cevaplar almak isterler. Yetişkin sorunun cevabını tam olarak bilmiyorsa yüzeysel cevap vererek soruyu geçiştirmek yerine, kaynaklardan bilgi edinerek çocuğun istediği düzeyde açıklama yapma yoluna gitmelidir.

7. Üstün yetenekli çocuklar tüm gelişim alanlarında aynı düzeyde gelişme göstermeyebilirler. Çocuğun yetenekli olduğu alanı dikkate alarak diğer gelişim alanlarında da benzer düzeyde performans beklemek, çocuğun, bu yüksek beklentiye uygun davranamamaktan dolayı kaygıya girip yetersizlik duymasına ve özgüvenini kaybetmesine neden olacaktır. Yetişkinlerin, çocuktan beklenti düzeylerini, değişik gelişim alanlarındaki farklı kapasiteye uygun biçimde belirlemeleri gerekmektedir.

8. Yetişkinler bu çocukların yeteneklerini kullanarak geliştirdikleri ürünlerini (resim, hareket, düşünce veya orijinal bir yapı) ortaya koymalarına ya da sergilemelerine olanak tanınmalıdır. Bu çabalar mutlaka ödüllendirilmeli ve yeni ürünler ortaya koyması için çocuk güdülenmelidir. Böyle bir yaklaşım, çocuğun yeteneklerini geliştirmesi yönündeki girişimlerini artıracaktır.

9. Üstün yetenekli çocuk normal gelişim gösteren çocuklarla olduğu kadar, ilgileri ve ihtiyaçları yönünden kendine benzeyen üstün yeteneklilerle de iletişim kurma ihtiyacı içindedir. Olanaklar elverdiğinde her iki çocuk grubuyla da bir araya gelebileceği (değişik zamanlarda) ortamlar sağlanmalıdır. Çocuk kendisi gibi yeteneklilerle bir arada olduğu zamanlarda kendisini “farklı” bir kişi olarak hissetmeyip kendine güven duygusunu geliştirebilir. Ayrıca yeteneğine ilişkin ortak yönleri paylaşmak, çocuğa haz vererek duygusal yönden rahatlamasını sağlayacaktır.

10. Üstün yetenekli çocukların üstünlüklerini belirgin bir şekilde abartmak, bu çocukları hep ön planda tutmak v.b. yaklaşımlar sınıftaki diğer çocukların onlara karşı düşmanlık, kıskançlık gibi olumsuz duygular geliştirmesine ve grup dışına itmelerine neden olabilir. Bu nedenle eğitimcilerin, çocuklar arasındaki iletişimin ve arkadaşlık ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesine olanak tanıyacak bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir.

11. Bazı durumlarda üstün yetenekli çocuklar kendilerinden beklenen performansa uygun başarı düzeyine ulaşamayabilirler. Bunun nedenleri irdelenmelidir. Etkinlikler sıkıcı gelmiştir, diğer çocukların öğrenme hızı dikkatini dağıtmıştır ya da duygusal problemleri vardır. Başarısızlığa neden olan problem araştırılarak bulunmalı ve uygun önlemler alınmalıdır. Başarısızlığın üzerinde durulmaması ve gerekli önlemlerin alınmaması, çocuğun öğrenmekten zevk almasını (ki bu özellik üstün yeteneklilerin en önemli özelliklerinden birisidir) engelleyecektir. Okul ortamına karşı ilgisini kaybetmesine neden olabilecektir. Daha ileri aşamalarda ise çocuğun içe kapanarak kendini sosyal yönden izole etmesine yol açabilecektir.

12. Üstün yetenekli çocuklar karşılaştıkları problemleri kendilerine özgü yollarla ve kendi kendilerine çözme eğilimindedirler. Başa çıkamadıkları durumlarda sorunlarını her zaman dışarıya yansıtmak istemeyebilirler. Bu nedenle özellikle

eğitimciler bu çocuklara karşı duyarlı ve uyanık davranmalıdırlar. Bu gibi durumların gözden kaçırılması, çocukların büyük sıkıntı içine girmelerini engelleme olanağını ortadan kaldıracaktır. Eğer üstün yetenekli çocuklar için uygun eğitim ortamı sağlanamaz ise bu çocuklar, düzenli sınıf programını başarmak için yeterli performans gösterebilirler ancak, asla yeteneklerini geliştiremez ve kullanamazlar. Başarısızlıklarla başla çıkmayı öğrenemezler ve en önemlisi öğrenme isteklerini yitirebilirler. İçine kapanıp kendi dünyalarına çekilebilirler. Okuldan kaçma yolları ararlar, diğerleri ile iletişimde yıkıcı, kırıncı olabilirler.

Yetişkinlerin asla unutmamaları gereken bir gerçek vardır; yetenek alanı ve düzeyi ne olursa olsun bütün üstün yetenekli çocuklar da bir çocuktur ve çocukluklarını yaşamaya, çocuk gibi davranmaya ihtiyaç duymaktadırlar (Metin, 1999).

Eğitim Programlarının Uygulanması

Üstün yeteneklilere yönelik eğitim programları uygulaması genel, personel başlıkları altında açıklanmıştır.

Genel

- Sınıf mevcutları azaltılmalı,
- Uygulamalar deneysel çalışma ve pilot çalışmalara göre yönlendirilmelidir.
- İlgi ve yeteneğe göre özel programlar yapılmalıdır.
- Özel yetenekler geliştirilirken genel eğitimi ihmal etmemelidir.
- Bu hedef kitlenin eğitimi henüz deney aşamasında olduğundan uygulamalarda çoklu yaklaşım izlenmeli, ucuzluk yerine yeterlilik ve etkililik esas alınmalıdır.
- Özel Sınıf, Özel Okul, Bireysel Öğretim, Türdeş Yetenek Kümeleri, Program Zenginleştirme, Erken Başlama ve Hızlı İlerleme gibi çeşitli uygulama yöntemleri ve değişik yaklaşımlar uygulamalı; gerekli durumlarda bir veya birkaçı birlikte işe koşulmalıdır.

Personel

- Çağdaş eğitim uygulamalarında olduğu gibi bu hedef kitlenin eğitiminde de gerekli insan gücünü seçme yetiştirme ve istihdamında profesyonel meslek anlayışına uygun yaklaşım izlenmeli ve hizmet götürmede takım çalışması esas alınmalıdır.
- Alanda görevlendirilecek personelin tümü özel ilgi gerektiren bireylerin eğitimi konusunda özel eğitim formasyonuna sahip olmalıdır.
- Bu alandaki personeli yetiştiren ve istihdam eden kurumlar arasında işbirliği sağlanmalıdır.
- Alan için özel olarak bir uzman olarak yetiştirilecek öğretmenlerin seçiminde öğretmenlik mesleğinin ve alanın gerektirdiği kişilik özelliklerine önem verilmelidir.
- Öğretmenlerin bu alan için yetiştirilirken hizmet öncesi eğitimlerinde: alanda uygulanan değişik tür program ve teknolojilere uyum sağlayacak formasyon kazandırılmasına, uygulamalı olarak eğitimlerine; Rehberlik Formasyonu kazanmalarına özel önem verilmelidir.
- Öğretmenlerin sürekli ve aşamalı olarak hizmetiçi eğitimden geçirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Bu alandaki eğitim hizmetleri uzmanlık esasına göre yürütülmeli; bu maksatla Rehberlik ve Araştırma merkezlerinde alanın gerektirdiği türde ve niteliklerde olmak üzere;Okul Psikoloğu

- Danışma Psikoloğu

- Psikometrisi

- Özel Eğitim Uzmanı

- Program Geliştirme Uzmanı

- Eğitim Teknoloğu

- Araştırma-istatistik Uzmanı

- Gezici Rehber Öğretmen
 - Grup Rehberi
 - Sosyal Hizmet Uzmanı-Sosyoloğu
 - Hekim
 - Çocuk Gelişimi Eğitimi Uzmanı vb. uzman kadroları sağlanmalıdır.
- Uzmanlık dallarında akademik uzmanlık anlayışına ve standartlarına uygun olarak yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş uzmanların görevlendirilmesi esas alınmalıdır.(Bu konuda geçici önlem olarak ilgili uzmanlık alanlarında öğrenim görenlere lisans düzeyinde özel sertifika programları uygulanabilir)
 - Bu alanda görevlendirilecek yönetici ve denetici personelin de alana özgü bilgi ve becerilerle donatılması ve bu konuda eğitim görmüş olmaları ve alanın gerektirdiği kişilik özelliklerine sahip olmaları esas alınmalıdır.
 - Alanda görevlendirilecek tüm diğer personel (memur, teknisyen, hizmetli vb.) hizmetiçi eğitim yoluyla gerekli formasyona sahip olmalıdır.
 - Alanda çalışan personelin performanslarının yükseltilmesi için motivasyonlarını artırıcı ve hizmeti cazip hale getirici önlemler alınmalıdır.
 - Öğretmenlerin çalışmaları, uygun ortam, donatım, kaynak, uzman yardımı ve diğer olanaklar ve hizmetlerle desteklenmelidir.
 - Alan açısından özel önemi nedeniyle okul öncesi dönemde anaokulu ve sınıfı öğretmenlerinin sayılarının artırılması ve niteliklerinin yükseltilmesine ve bunların sosyal ve kültürel yönden yetersiz bölgelerde görevlendirilmelerine önem ve öncelik verilmelidir.
 - Bu gruptaki bireylerin tanınması ve eğitiminde temel boyutlardan biri ailedir. Aile bu konuda kalıtsal ve çevresel faktörler açısından önem taşımaktadır.
 - Üstün yeteneklilerin tanınması ve eğitiminde aile desteğinin sağlanması zorunludur. Bu nedenle ailelerin eğitilmeleri gerekmektedir.
 - Bu konuda ailelere ulaşabilmek için şu önlemlerin alınması önem taşımaktadır.

1. Ailelere genel sağlık bilgileri, hamilelik ile çocuk sağlığı ve gelişimi, çocuk açısından, fiziksel, zihinsel, duygusal vb. risk faktörleri, önlenmesi gibi bilgilerin, tüm ilgili kuruluşların (TRT, MEB, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Üniversiteler, Yayın organları, ilgili Devlet Bakanlığı vb.) işbirliği ile sistemli, ulusal bir program çerçevesinde verilmelidir.

2. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri bu konuda nitelikli uzmanlık hizmetleri verebilecek (aile rehberliği konusunda akademik, uzmanlığı bulunan elemanların, sosyal uzmanlarının, merkez doktorlarının, konuyla ilgili formasyonu bulunan gezici özel eğitim Öğretmenlerinin ve diğer meteryal, donanım ve finans olanaklarının sağlanmasıyla) düzeye getirilerek; sistematik, kademeli küçük gruplarla uygulamalı ve giderek yaygınlaşan programlarla ailelere ulaşılmalıdır.

3. Bu konudaki çalışmalarda Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin varsa yörelerindeki Aile Danışma Merkezleri ile işbirliği yapmalı ve programların yerel özelliklere ve bu konudaki araştırma bulgularına göre düzenlenmelidir.

4. Bu konuda betimleme ve saptamalar yapmak için araştırmalar yapılmalı ve yapanlara destek sağlanmalıdır. Yapılmış olanlar da uygulamalarda dikkate alınmalıdır.

- Ailelerin eğitimde çağdaş eğitim teknolojilerinden etkin biçimde yararlanılmalıdır. Bu nedenle ana-baba okulları uygulaması teşvik edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Bazı kuruluşların (TRT-TÜBİTAK-Vakıflar vb.) aile içinde gerekli çalışma ortamı sağlamada yardımcı olmalı, konuyla ilgili özel vakıflar aileye maddi yönden destek olmalı; okul aile ve koruma birlikleri bu yönde işlevsel hale getirilmelidir (Üstün Yetenekliler ve Eğitimleri Komisyon Raporu, 2011).

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Yönetimini Sağlayacak Öğretmende Bulunması Gereken Nitelikler

a. Kişisel Karakterleri: Bunların benlik duyguları güçlü, onurlu ve yüksek iradeli olması gerekir. kendilerine değer ve önem verdikleri kadar başkalarının benliklerine de değer ve önem veren, onlara saygı duyan, onları destekleyen, onlara güvenen kimseler olmaları gerekir. Esnek olan, yeni fikirlere açık olan, entelektüel, edebi ve kültürel konulara ilgili konulara ilgili kimseler olmaları gerekir. Bilgilerini artırmak, yenilemek, gayretinde olan, başarıya tutkun, aşklı, şevkli ve istekli; hassas ve anlayışlı olan kimseler olmaları gerekir mükemmeli arayan ve kendini buna adanmış, bilinçli ve sorumluluk üstlenmekten korkmayan nitelikte olmaları gerekir (Karakurt, 2009).

b. Mesleki Temayüller: Baskıcı ve kollayıcılıktan ziyade yol gösterici olan otoriterlikten daha çok demokratik olmayı tercih eden kimseler olmaları gerekir. Sonuçlardan çok işleyişle ilgilenen, kuralcılıktan ve gelenekçilikten daha ziyade yenilikçilik ve deneyimciliği ön plânda olan kimseler olmaları gerekir (Karakurt, 2009).

c. Öğretmenlik Davranışları: Kendilerine has, esnek ve öğrencinin isteklerini ön plâna çıkaran programlar geliştirip uygulayan; sıcak müsamahakar bir atmosfer oluşturan; bireylere göre farklılaşan stratejiler uygulayan; kişilerin imajlarına saygı duyan ve pozitif davranışları destekleyen; onların inanç ve değerlerine saygılı olan; hayal gücüne ve üretkenliğe saygı duyan, dersin entelektüel seviyesini tutan; ferdiyetçi davranışlara ve kişiliklere saygılı olan; konularına son derece hakim olmanın yanında, daima kendilerini yeni temel, bilgi ufkunu genişletmeyi ihmal etmeyen; öğrencilerine inanan, güvenen ve onlara eşit davranan kimseler olmaları gerekir (Karakurt, 2009).

Üstün Yetenekli Çocukların Sınıf Yönetimi ve Ders Başarısında Öğretmene Düşen Görevler

Öğretmenler, problemleri tanımları, kaynak bilgi sağlamaları ve çalışmalarını değerlendirmeleri konularında çocuklara yardımcı olmalıdırlar. Ayrıca sınıfın, çocukların ilgi duyup araştırma ve sorun çözme becerilerinin geliştirildiği bir ortam haline dönüştürülmesini sağlayabilirler (Davaslıgil, 2003).

Üstün yeteneklilerin eğitiminde görevli öğretmenlerin özellikleri çok önemlidir. Bunlardan birisi, “üstün yetenekli öğrenciler için öğrenme modelleri ve etkinlikleri hazırlayabilme becerisi”dir (Feldhusen,1997). Ataman (1998) ise öğretmenlerin üstün zekâlı çocukların tanılanmasında çok başarılı olamadıklarını söyleyip, öğretmenlerin verilecek olan bazı ipuçlarından yararlanarak bu konudaki yeterliklerini artırmalarının olası olduğunu vurgulamıştır.

Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocukların özellikleri anımsanacak olunursa olağan sınıf ortamlarında gösterecekleri davranışlar açıkça ortaya çıkacaktır. Eğer çocuk sınıf ortamında;

- Sürekli olarak huzursuzluk ya da aşırı hareketlilik gösteriyorsa,
- Aşırıya kaçan ölçülerde şaka ya da yaramazlık yapıyorsa,
- Bütün olumlu ve uyumlu davranışlarına karşın, akademik olarak göstermesi gereken başarıyı gösteremiyorsa,
- Ders etkinliklerine katılmayıp bir köşede oturuyor, içine kapanık, gündüz düşleri kuruyorsa,
- Sık sık okulu asıyorsa,
- Ev ödevlerini yapmaktan kaçınıyor ya da isteksiz davranıyorsa,
- Öğretmenin sonuçlandırdığı bir konuda hala ısrarlı biçimde tartışmaya devam etmeye çabalıyorsa, tüm bunlar üstün yetenekli ve üstün zekalı çocukların tüm gizilgüçlerine karşın programda başarısız olduklarının bir göstergesi olup, bunun olası nedeni; öğretmenin öğrenciye uyguladığı programın; ya çok kolay olmasından, ya sınıf çalışmalarındaki hızın çok ağır gelişmesinden, ya aşırı tekrarlara yer vermesinden, ya derinlemesine tartışmalara yeterince yer vermemesinden, ya verilen ödevlerin yeteri kadar çocuk için kendi

yeteneğini ve yeterliğini geliştirici olmamasından, ya da ders konularının öğrenciye ilginç gelmemesi, onun olgunluk ve yetenek düzeyinin çok altında olmasından, kaynaklanmıştır diyebiliriz (Ataman, 1998).

Öğretmenlerin yapmaları gerekenlerle, yapmamaları gerekenler şöylece belirtilebilir:

Yapılması Gerekenler

- Daha güç sorular sorun. Yeni düşünceler ve kavramlara ilişkin yeni uygulamalar geliştirmesini isteyerek düşüncelerine esneklik kazandırın.
- Sınıf çalışmalarına ilişkin olarak özel araştırma, inceleme ödevleri verin.
- İlgilendikleri bir konuda özel proje geliştirmelerine fırsat tanıyın. Bu projeyi sınıf arkadaşlarıyla paylaşmalarını olası kılın.
- Eğitsel kol başkanı olmalarına, etkinlikleri planlamalarına ve oyunları yönetmelerine fırsat tanıyın.
- Sınıf düzeyini dikkate almadan, çocukların kendi hızlarında programda ilerlemelerine fırsat tanıyın.
- Açık bir biçimde üstün oldukları matematik, fen vb. derslerde daha üst düzeye çıkmalarını olası kılın. Bu alanlarda daha özgür ve ileri çalışmalarını teşvik edip, tekrarlayıcı alıştırılardan uzak tutmaya çalışın.
- Bazı konuların öğretilmesinde söze yardımcı olmalarına, arkadaşlarına konuları öğretmelerine izin verin.
- Bu çocuklar için, ana babaları ve okul aile birliği ile ilişki kurup özel ders ya da en yakın üniversitelerden ders alabilmelerinin yollarını araştırın.
- Yeteneklerinin farkında olmalarını ve değerini bilmelerini sağlayın (Ataman,1998).

Yapılmaması Gerekenler

- Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklara aynı konuda çok uzun ödevler verme.
- Söz hakkı verme.
- Tek düze, tekrarlayan görevler ve ödevler verme.
- Alışılmışın dışındaki görüşlerini reddetme.
- Zamanlarını boşa harcatma.
- Angarya niteliğinde görevler verme.

Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklara öğretmenlik yapacaklarda bulunması gereken yeterlikler konusunda yapılmış çeşitli araştırmalar vardır. Bu araştırmalar sonucunda belirlenen en önemli öğretmen yeterliklerinin ilk onu aşağıda sıralanmıştır.

- Öğrenmeye ilgili ve yeterli olma
- Öğretimde sıra dışı yöntem ve yeterliliklere sahip olma
- Adil ve tarafsız olma
- İşbirlikçi demokratik tutum
- Esnek olma
- Espiri duygusuna sahip olma
- Ödüllendirme ve takdir etme becerilerine sahip olma
- İlgi alanında çeşitlilik gösterme
- İnsanların sorunlarıyla ilgilenme
- Hoş bir dış görünüş ve tavıra sahip olma (Ataman,1998).

Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar için sınıf öğretmenin öğrenim görevlerinin dışında ek öğrenim programları hazırlaması gerekir. Sınıfın seviyesi onların seviyesinden çok aşağıda kalabilir. Aşağıda belirtilen noktalar dikkate alınarak çocukların daha iyi gelişmelerine yardımcı olabilmek için sınıf öğretmeni;

1. Çocuğun çalışma ve ödevlerini sınıfın işlemekte olduğu konularda ve aynı tempoda tutmaya çalışmamalı, onun güç ve süratine uygun ödevler vermelidir.
 - a. Ödevlerde tekrara ve alıştırmalara fazla yer vermemelidir.
 - b. Daha çok problem çözme tekniğini gerektiren ödevler vermelidir.
 - c. Yarı teknik malzemelerin okunması, özetlenmesi, bazı araçların modellerinin yapımı, şemalarının çizimi ve onların çalışma kurallarını açıklama ödevleri verilmelidir.
2. Tartışma, proje ve dramatizasyon çalışmalarına önem verilmelidir.
3. Tasnif, organize etme ve maddelendirme olanağı veren fırsatlar hazırlanmalıdır.
4. Ders etkinliklerinde kitabi etkinliklerden çok, geniş gözlem ve deneylere yer verilmelidir.
5. Kendilerine özgü ilgileri olduğundan grupla olduğu kadar bireysel çalışmalara da önem verilmelidir.
6. Öğrenciyi okul içi ve dışı etkinliklere yönlendirmelidir.
7. Önderliği gerektiren ya da önderliği geliştirmeye fırsat verecek çalışmalara katılması için teşvik edilmesi gerekir.
8. Bu tip çocuğun başarısını, sınıf arkadaşlarının başarısı seviyesi ile değil kendi öğrenme güç ve sürati ile karşılaştırmalıdır.
9. Anne ve baba ile bu konuda işbirliği yapmalı, onlara çocuklarını ihmal etmeden ve gurura kapılmadan yetiştirmek için gerekli anlayışı kazandırmaya çalışmalıdır.
10. İleri öğrenim için en uygun yolun seçilmesinde uzmanlarla işbirliği yapılmalı.

11. Bu çocuklarda üstünlük duygusunu yaratmak, aynı “aşağılık duygusu” kadar zararlı sonuçlar doğurur. Çocuk arkadaşlarını ve çevresindekileri aşağı görür ve toplumda yalnız bir kişi olarak yaşamına devam etme tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Onun için üstünlük duygusunun çocuklarda yaratılmamasına azami dikkat sarf edilmelidir.

12. Akademik konular için resim, müzik, beden eğitimi gibi dersler ihmal edilmemelidir. http://www.geocities.com/akirt2002/ozelegitim_ustun_zekalilar.html

Ailelerin Üstün Çocukların Eğitiminde Dikkat Etmeleri Gereken Noktalar

Merak: Üstün çocukların önemli özelliklerinden biri meraktır. Bazen yetişkinler çocuklarının sorularını yanıtlamakta zorluğa uğrayabilirler. Böyle durumlarda çocuğa karşı tepkisiz kalmak yerine, başka çözüm yolları aramak uygun olabilir. Örneğin, kitaplardan, ansiklopedilerden, dost ve uzman kişilerden yararlanmak gibi. Aslında çok küçük yaşlardan itibaren bu tür soruların yanıtlanması, çocuklarda ‘niçin’ sorusunun yerleşmesine neden olacak ve yaşam boyunca sürekli daha iyiyi, gerçeği arama çabaları için zemin hazırlamış olacaktır (Çepni ve arkadaşları, 2004).

Yetişkinin Çocuğunun Tepkilerine Karşı Duyarlılığı: Yetişkinin, çocuğunun tepkilerine karşı duyarsız olmamasının sayısız yararları vardır. Daha bebeklik döneminde çocuğun seslendirmelerine yetişkinin sözel tepkilerde bulunması, daha sonraları, çocuğun ilgisini yoğunlaştırdığı konularda ilgili açıklamalar getirip ek bilgiler vermesi, en ufak başarısını ödüllendirmesi, yasakların nedenini açıklayıp alternatif yollar bulmakta yardımcı olması, hem çocuğun kendine olan güvenini arttıracak hem de öğrenme atılımlarını destekleyecektir (Çepni ve arkadaşları, 2004).

Gelişim Yüzlerinin Gelişme Hızı: Çocuklardaki tüm gelişim yüzlerinin aynı hızda gelişmediği gerçeğini de akıllardan çıkarmamakta yarar vardır. Çoğu kez zihinsel gelişim, sosyal ve duygusal gelişimden daha ileri durumdadır. Böyle hallerde, çocuğun sosyal gelişiminin zihinsel gelişimiyle aynı hızda ilerleme gösterdiği varsayılırsa, çocuğa, sosyal yönden fazla sorumluluklar yüklenebilir ve

kendisinde çatışma ve gereksiz gerginlikler için zemin hazırlanmış olur (Çepni, Gökdere, Küçük, 2004).

İlgi ve Yetenekler: Bu konuda yadsınamayacak bir başka nokta da, bu tür çocukların her alanda üstünlük göstermeyebilecekleri gerçeğidir. Çocukların hangi alanlarda çaba gösterme girişiminde olduklarını, yeteneklerinin hangi alan ya da alanlarda yoğunlaştığını saptamanın en kolay yolu, davranışlarını gözleyerek ipuçları yakalamaktır. Çocuğun seçtiği kitapların türü, kendisiyle yapılan konuşma ve tartışmalar, onun istek ve ilgileri konusunda fikirler verebilir. Bu ilgi ve yetenekleri göze alınmadan bir çalışma programının hazırlanması, çocukta endişe ve gerginlik yaratabilir. Bunun sonucunda kendisinde yetersizlik duygularının ve olumsuz benlik kavramının oluşması ise kaçınılmaz olur.

Sosyal Etkileşim: Yaşıtlarıyla sosyal etkileşime girmesi konusunda, ailenin çocuğuna yardımcı olmasının büyük yararları vardır. Üstün zekâ ya da yeteneğe sahip çocukların, zihinsel açıdan aynı düzeydeki yaşıtlarıyla iletişim kurma ve sosyal etkileşim içinde olma gibi gereksinimleri vardır. Eğer bu tür çocuklar bu gereksinimlerini tek bir arkadaş grubunda karşılayamıyorlarsa, o zaman farklı iki arkadaş grubuna sahip olmaları düşünülebilir. Bu gruplardan biri zihinsel düzeyde ortak noktaları olan, birbirlerini bu yönde teşvik eden ve birbirleriyle özdeşleşebilen çocuklardan oluşabilir. Böylece çocuk, üstün zekâsından ötürü sıkılıp kendisini grup dışı bırakmak isteyen çevresindeki bireylerden arındırılmış olur. Öte yandan, üstün çocuğun, yaşına uygun düşecek grup etkinliklerine de katılması gerekir. Bu etkinlikler arasında izcilik, kamp kurma, spor, dans sayılabilir. Böylece kendi zekâ düzeyinin altında bulunan farklı bir arkadaş grubuyla kendisi arasında, zihinsel etkinliklerin dışında, ortak noktalar doğabilir. Bunun sonucunda da bu tür arkadaşlarına tahammülü artabileceği gibi, kendisinin de onlar tarafından kabul görmesi, gereğinde onlara önderlik etmesi, düşüncelerinden yararlanmaları nı sağlaması kolaylaşabilir. İşte aileye, çocuğuna böyle bir ortamı hazırlama açısından büyük görevler düşmektedir.

Harekete Dayalı Beceriler: Zaman zaman üstün çocuklarla ilgili olarak karşılaşılabilecek bir başka sorun da harekete dayalı becerilerinin beklenen düzeyde olmamasıdır. Bu durum genellikle yetişkinlerin çocuktaki sadece zihinsel üstünlüğe takılıp, bazı becerilerinin gelişmesini teşvik etmekte başarısız olmalarındandır. Oysa,

uygun zamanlarda bu becerilerin gelişmesi için yeterli fırsat sağlanmazsa, daha sonra bunları geliştirmek imkansızlaşır. Bunun sonucunda da çocuklar çeşitli spor oyunları denemekte isteksiz olabilirler, başarısız olmaktan korkabilirler ve beceriksizliklerinden dolayı utanabilirler. Böylece sosyal gelişmeleri için çok yararlı olabilecek etkinliklerin dışında kalabilirler (Çepni ve arkadaşları, 2004).

Her Alanda Üstünlük Beklentisi: Üstün çocuklarla ilgili olarak yetişkinler tarafından benimsenen bir yanlışlık da onların her alanda üstünlük göstereceklerini zannetmeleridir. Çoğu zaman “Niçin aritmetikte olduğu gibi sosyal derslerden de yüksek not almıyorsun?” ya da “Niçin kimyaya kompozisyona ayırdığın kadar zaman ayırmıyorsun? gibi soruların çocuklara yöneltildiğini duyarız. Aslında anneyabaların başlıca görevi, bağımsız davranabilen bireyler yetiştirmek olmalıdır. Eğer sürekli olarak hedefler yetişkinler tarafından dıştan korunursa, bu durumda çocuklara kendi amaçları için düşünme fırsatı tanınmamış olur. Çocuklara, ilgi alanlarını kendilerinin belirlemeleri için şans tanınır, kendilerini daha iyi tanıma fırsatı bulabilecekleri gibi, karar verme alışkanlığını da edinebilirler. Böylece dış çevrenin denetimini üstlenebilirler, kendilerine ve başkalarına karşı sorumluluk duygusu geliştirebilirler. Anne babaların sürekli olarak onlar için hedefler belirlemeleri, ne yapacaklarını söylemeleri ve standartlar oluşturmaları halinde ise dış denetimin esiri olmaları kaçınılmaz olur.

Yaratıcılık: Bağımsızlığı engelleyici bu tür bir tutum, yaratıcılığın da baş düşmanıdır. Oysa bireye üstünlük niteliğini kazandıran en önemli özelliklerden biri yaratıcılıktır. Bu da ancak kendine güvenmesine, kendi kendini idare etmesine, karar verme alışkanlığını edinmesine, düşüncelerini açıkça söylemesine fırsat veren demokratik bir aile tutumu içinde gelişebilir. Unutulmamalıdır ki, uygarlıkta atılan her yeni adım, yaratıcılığın ürünüdür.

Çalışma Alışkanlığı: Üstün çocukların bazı durumlarda potansiyelleri oranında başarı gösterememeleri, doğru çalışma alışkanlığına sahip olamamalarından kaynaklanır. Zamanının çoğunu boşa harcayıp, son anda bir şey üretme çabası içine giren çocuk, doğal olarak gizli gücünün meyvelerini tatma şansına sahip olamaz. Çocuğuna bu konuda iç disiplin kazandırmış ailelerde ise bu tür soruna rastlanmaz.

Televizyon: Çocuğun kendisine pek yarar sağlamayacak programları pasif bir şekilde izlemesini engellemek için de ailenin önlem almasında yarar vardır. Aile bireyleriyle satranç oynamak ya da ilgi duyulan konularda tartışmaya girmek, müzelere ya da fabrika gibi, mesleklerin tanınmasında yardımcı olacak yerlere geziler yapmak, sanat etkinlikleri izlemek gibi faaliyetler, pasif izleme davranışına alternative oluşturacak etkinlikler arasında sayılabilir. Böylece çocuk, hem zamanını değerlendirmiş hem de ilgi alanını genişletmiş olur. Kitaplara ilgi çekmek de bir başka önemli çözüm yoludur.

Yetişkinler Tarafından Dinlenme Gereksinimi: Üstün çocukların, kendi düşüncelerini, değerlendirmelerini, vardıkları sonuçlarını ve gözlemlerini dinleyen anne -babaya, öteki çocuklardan daha fazla gereksinimleri vardır. Sürekli zihinleri çalışan bu çocuklar, gün boyunca birçok bilgi toplarlar. Bu bilgileri iyice özümleyebilmek için, onların analizini ve değerlendirmelerini yapma gereğini duyarlar, işte çocuklar kendilerini dinleyen ve gereğinde yardımcı olabilen yetişkinlerle edindikleri bu bilgiler konusunda konuştuğça, düşünceler arasında daha çok bağıntı kurabilirler, boşlukları görebilirler ve sonuca gidebilirler. Eğer anne-baba bu görevlerini yürütmekte zorluk çekerlerse, çocuklarının, aile içinden ya da dışından bu rolü üstlenecek bir bireyle temasa geçmelerini sağlamaları yararlı olur.

Benimsenecek Değer Yargıları ve Yaşam Biçimi: Üstün çocuklar da normal çocuklar gibi çeşitli gelişim evrelerine deneyimsiz başlar, zaman zaman kendilerini güvensiz hissedebilir ve uyum sorunları gösterebilirler. Bu nedenle kendilerine rehberlik edecek ve güven verecek yetişkinlere gereksinim duyarlar. Anne-babaların, bu konuda yardımcı olmaları için, çocuklarına benimsetmek istedikleri değer yargılarını ve yaşam biçimini bizzat kendilerinin yaşayarak göstermeleri olumlu sonuçlar verebilir. Somut yaşayan bir modelle özdeşleşmek, sözcüklerin oluşturduğu soyut kavramlarla özdeşleşmekten daha kolaydır, ilke, “Söylediğimi yap,” değil, “Yaptığımı yap,” olmalıdır (Csikszentmihaly, M., & Robinson, R.E., 1986).

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz. Üstün çocuğun topluma yararlı bir üretkenlik içinde olması, sadece kendi gizil gücünün değil, yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, gereksinimlerine duyarlı bir aile ortamının da ürünüdür (Davaslıgil, 2004).

Üstün ve Özel Yeteneklilerin Öğrenme Karakterleri

Üstün yetenekli çocuklar diğer normal çocuklardan daha hızlı, önce ve farklı biçimde öğrenirler. İleri dil gelişimi küçük yaştaki üstün yetenekli çocukların sıkça bahsedilen özelliğidir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Üstün yetenekli çocukların olağan üstü zengin kelime dağarcıkları vardır ve diliyanlışsız kullanırlar (Swassing, 1990). Dili çok hızlı öğrenirler ve konuşmalarında genellikle karmaşık cümleler kullanırlar. Kitaplara karşı erken yaşlardan itibaren ilgiduyarlar ve okul yaşına ulaşmadan okumaya başlarlar. Araştırılan çocukların yarısı 5 yaşından önce kendileri okumayı öğrenmişlerdir (Meyen ve Skrtic, 1988). Normal çocuklar için hazırlanan metotlar üstün yetenekli çocukların eğitimi için yetersiz kalmaktadır. Normal çocuklar kavramları anlamak için sık sık tekrarlamaya ihtiyaç duyarlar. Normalin altındaki çocuklar kavramları anlamak için daha fazla tekrara ihtiyaç duyarlar. IQ puanı yükseldikçe tekrarlama sayısı düşer. Üstün yetenekli çocukların çoğu zamanı öğrendiği kavramların gereksiz tekrarları ile boşa geçmektedir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Üstün yetenekli çocuklar çoğunlukla adım adım değil, kavramsal sıçramalarla hızla ilerlerler. Genellikle konuyu bir bütün halinde görürler ve parçalar arasında karmaşık bağlantılar bulurlar. Diğer arkadaşları için yapılan ve onlar için gereksiz olan tekrarlar yerine, üstün yetenekli çocuklarda var olan bu potansiyelin gelişmesi için bu çocuklara fırsatlar verilmelidir (Meyen ve Skrtic, 1988). Çünkü bu çocuklar olağan üstü potansiyellerini geliştirme ihtiyacı duyarlar (Uzun, 2004).

Üstün ve Özel Yeteneklileri Tanılama ve Değerlendirme

Üstün ve özel yetenekli çocukları özel eğitim programlarına almadan önce bu çocukların tespit edilmesi gerekir. Bu çocukların tespit edilip tanılanması hiç de kolay değildir. Birçok üstün ve özel yetenekli çocuğun okullarında yetenekleri tanılanmaz ve bu yetenekleri küçük yaşlarında geliştirilemez (Kirk ve Gallagher, 1989).

Yeteneği fark edilmeyen çoğu üstün ve özel yetenekli çocuk emsallerinden farklı olması sebebiyle sosyal hayatta kabul edilmeyeceğini düşünerek veya arkadaşlarının baskısıyla yeteneklerini saklamayı tercih ederler. Bu seçimi yapan

çocuklar okullarının ilk yıllarında tanınmalıdır, aksi halde gelecek yıllarda bu yetenekleri hiçbir zaman fark edilemeyebilir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Resim, müzik, yaratıcılık, liderlik özelliği olan çocukları tespit ederken kullanılan tanılama yordamı ile zihinsel alan yeteneği olan çocukların yeteneğinin tespit edildiği tanılama araçlarının birbirinden farklı olması gerekir (Kirk ve Gallagher, 1989).

Zeka testi tanılama sürecinin bir parçası olabilir, ancak tek başına bu gösterge tüm üstün ve özel yetenekli çocukları ortaya çıkarmaz. Tanılama belli ölçütlerin kullanıldığı bileşimden oluşur. Bu bileşim elemanlarını şu şekilde sıralayabiliriz: (Heward ve Orlansky, 1980);

- Zeka puanı,
- Yaratıcılık derecesi,
- Başarı derecesi,
- Öğretmenin aday göstermesi,
- Velinin aday göstermesi,
- Öğrencinin kendi adaylığı,
- Arkadaşlarının aday göstermesidir.

Öğrencilerin tanınması standart testlerle, öğretmen, ana-baba aday gösterme formları, öz-değerlendirme formları, portfolyo, seçme kampları gibi farklı yöntemlerle ya da bunlardan bir kaç kullanılarak yapılabilir (Akarsu ve arkadaşları., 2004).

Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nde (2007) üstün ve özel yetenekli çocukların tanılama süreci şu şekilde işlemektedir;

Üstün ve özel yetenekli çocukları belirlemek amacıyla Bilim Sanat Merkezleri tarafından her yıl Ekim ayı içinde Bakanlıkça hazırlanan "Gözlem Formu" okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına gönderilir. Okullardaki

öğretmenler ve kurullar, üstün ve özel yeteneğe sahip olduklarını gözlemledikleri öğrencileri aday gösterirler (Bilsem Yönergesi, 2007).

Aday gösterilen ilköğretim ve orta öğretim öğrencileri, her yıl Mayıs ayında Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlüklerince belirlenen tarihlerde Bakanlıkça hazırlanan grup testine alınırlar. Okul öncesi örgün eğitim kurumlarınca aday gösterilen öğrenciler, rehberlik araştırma merkezi uzmanlarınca doğrudan bireysel incelemeye alınırlar. İlköğretim ve orta öğretimde grup testine alınarak yeterli başarıyı gösteren öğrencilerden; genel zihinsel yetenek yönünden uygun olanlar, Rehberlik Araştırma Merkezleri uzmanlarınca, özel yetenek yönünden uygun olanlar, Bilim ve Sanat Merkezi uzmanlarınca bireysel incelemeye alınırlar. Özel programlara öğrenci seçmek için kullanılan bu testlerin bazı sınırlılıkları vardır:

- Grup zeka testleri bireysel zeka testleri kadar güvenilir değildir.
- Grup testleri bazen yetenekleri üst sınırlarda ayırır.
- Bazı çocuklar zaman ile sınırlanmış testlerde iyi performans gösteremez

(Kirk ve Gallagher, 1989).

Uygulanan zeka testleri öğrencilerin yeteneklerine göre ayrılmasında daha az güvenilirirdir. Bu testler özel yetenekleri değil sadece akademik olarak başarılı olan öğrencileri ortaya çıkarır. Bu testler ile yaratıcılığın ölçülmesi de bir sorundur (Kirk ve Gallagher, 1989).

Üstün ve Özel Yetenekliler İçin Öğretim Modelleri

Geleneksel müfredatlar üstün ve özel yetenekli öğrenciler için yetersizdir. Bu müfredatlar gelişmeyi ve ilerlemeyi değil, daha etkili öğrenmeyi sağlar. Böylece üstün ve özel yetenekli öğrenciler diğer devam eden üst düzeydeki akademik, sanatsal, sosyal ve bilimsel yeteneklerini gösteremezler. Çocukların bu alanlarda potansiyeli varsa özel eğitime ihtiyaç duyarlar (Heward ve Orlansky, 1980).

Üstün ve özel yetenekli çocuklara öğretim stratejisi olarak birçok modele başvurulmuştur. Bu modellerden 5 tanesi aşağıda açıklanmıştır. Üstün ve özel

yetenekli çocuklara uygulanan program bir veya birden fazla modelle birleştirilerek uygulanabilir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Bloom'un (1956) Eğitim Amaçlı Taksonomisi

Bloom Taksonomisi, üstün yetenekli öğrencilerde yüksek seviyeli düşünme yeteneğini geliştirmek için kullanılmaktadır (Işık, Ercan, 2004). Bloom'un eğitim amaçlı taksonomisi 6 öğretim stratejisi düzeyinde incelenir. Birçok öğrenme üç düşük düzey olan bilgi, kavrama ve uygulamadan oluşur. Üstün ve özel yetenekli çocukların eğitiminde üç yüksek düzey olan analiz, sentez ve değerlendirmenin yer almasına önem verilir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Guilford'un Zihinsel Yapı Modeli

Zihinsel yapı üç boyutlu bir modeldir. Zihinsel yapının üç ana boyutu, içerik, işlem ve üründür. Başka bir deyişle içerik veya materyal kişisel performans ile işlenir ve bu işlenişin sonucu da üründür. Guilford bu modeli insan zekasını tasvir ederken kullanır (Heward ve Orlansky, 1980).

Williams'ın Bilişsel –Duyuşsal Modeli

Williams'ın modeli Guilford'un 4 yaratıcı kavramsal etmenlerini ve merak, risk alma, karmaşıklık ve hayal gücünü içeren 4 duygusal etmeni içine alır. Williams üstün ve özel yetenekli çocuklar için geliştirilen müfredatta tüm bu faktörlerin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Yüzlerce detaylı öğrenme aktiviteleri ve projeleriyle Williams modelinin uygulanması oldukça kolaydır (George, 1993).

Renzulli'nin Üçlü Zenginleştirme Modeli

Bu model üç düzey veya üç tipten oluşmuştur. Genel araştırma etkinlikleri öğrencilerin ileriki çalışmaları hakkında fikir edinmeleri için farklı konularda araştırmalar yapmasına izin verir. Öğrencilere konu ve konunun alt başlıkları ilgi duydukları alan çalışmalarında tanıtılır. Grupla çalışma etkinlikleri öğrencinin ilgi duyduğu alanın içeriğini nasıl öğreneceklerini öğrendikleri, gelecekteki geniş alan

çalışmasında gerekli olacak olan becerileri, bilgiyi ve davranışları içerir (Heward ve Orlansky, 1980).

Maker'ın Bütünleşmiş Program Modeli

Maker Modeli üstün ve özel yetenekli öğrenciler için değiştirilmiş program için 4 boyutsal (İçerik, Süreç, Ürün, Çevre) yaklaşım içerir. İçerik; sunulan fikir, kavram ve gerçekliklerin karışık, özet ve farklı örgütlenmelerini vurgular. Süreç sunulan bilginin üst düzey düşünmeye götürmesini vurgular. Ürün ise üstün ve özel yetenekli çocuklardan beklenenleri amaçlar (Heward ve Orlansky, 1980).

Öğretim Değişkenleri

Programlama birçok defa üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları için hem ilköğretim sınısında hem de üstün yetenekli çocuklar için eğitim yapan kurumlarda değiştirilebilir (Meyen ve Skrtic, 1988). Üstün yetenekliler eğitiminde örgün ve örgün olmayan eğitim etkinlikleri, özerk ve özgün biçimde planlanır, yürütülür ve değerlendirilir. Bu amaçla sabit bir müfredat oluşturulmaz, genel ve dışardan ölçmelere dayalı değerlendirmelere yer verilir (Şirin ve ark., 2004).

Aşağıdaki öğretim değişkenleri üstün yetenekli çocukların eğitim fırsatlarını sağlamak amacıyla kullanılabilir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Konuyu normal vaktinden kısa bir zamanda özetlemeye teleskopik (sarmal kısaltılmış program) denir. Çünkü temel kavramların öğrenilmesinde üstün yetenekli öğrencilerin tekrarlara ihtiyacı yoktur. Zenginleştirme etkinlikleri için daha fazla zaman kalır ve bu öğrencilerin programını hızlandırmak, içeriği geliştirmek için imkan sağlar. Üstün yetenekli çocukların farklılaşmış programlarının en kritik noktası programın hızının ayarlanmasıdır. Üstün yetenekli çocukların öğretimi onların öğrenme stillerine uygun hızda olmalıdır. Öğretimin temposu arttığında, öğrenciler daha dikkatli ve etkileşim halinde bulunurlar. Üstün yetenekli çocuklar varsayımsal sonuçlara, karmaşık konularda tartışmaya, soyut anlamlar çıkarmaya ve bilgilerini sorgulayıp sistematik yordamlardan faydalanmaya ilgilidirler. Yüksek düzey düşünme becerileri, analiz, sentez ve değerlendirmeyi içine alan öğretim stratejileri öğrencilerin bu yeteneklerini geliştirir. Bu nedenle üstün yetenekli öğrencilerin öğretiminde soyutlama düzeyi iyi ayarlanmalıdır.

Üstün yetenekli öğrenciler, geniş ve ileri düzeydeki kaynakları kullanıma sahip olmalı, uzman kişilerden geniş kapsamda faydalanmaları sağlanmalıdır. Örneğin ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine üniversitelerin kütüphane kartları verilip üniversitelerin kaynaklarını kullanma imkânı verilebilir. Öğrenci ürünlerinin kalitesi, üstün yetenekli öğrencilere özel program yapmanın en dikkate değer sonucudur. Amaç, üstün yetenekli çocukları önemli soyutlamaları, bilimsel kuralları veya birçok alanda uygulanabilen genel prensipleri anlamaları için cesaretlendirmektir (Kirk ve Gallagher, 1989).

Başarı için risk almak önemlidir. Üstün ve yaratıcı çocuklar sıra dışı fikirlere sahiptirler, fakat bu sıra dışı fikirler yıldırıcı davranışlarla karşılanmamalıdır. Özel yetenekli çocuklar başarılı olmak için risk alma konusunda cesaretlendirilmeye ihtiyaç duyarlar (Heward ve Orlansky, 1980).

Öğrenme Ortamı

Üstün ve özel yetenekli çocuklar zihinsel ve yaratıcılık yeteneklerinde ve okul müfredatlarında maksimum kişilik gelişimi için gerekli olan uyum konusunda diğer birçok çocuktan oldukça farklıdırlar (Kevin ve Cooper, 1988).

Farklı özellikler gösteren üstün potansiyele sahip öğrencilere gereksinimlerini karşılayacak eşit eğitim olanaklarının sunulması gerekir (Davaslıgil, 2004b).

Öğrencinin yeteneğini en etkin biçimde kullanabilmesi için bireydeki yeteneklerin sistemli ve programlı bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir (Çepni ve arkadaşları, 2002). Eğitim ortamları özel yetenekli öğrencileri diğer normal öğrencilerden ek programlar ve özel sınırlarla ayırmayı öngörür. Bu yaklaşım, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri fark etmesi, onlara bu konuda yardımcı olması ve özel öğretim ihtiyaçlarını karşılaması konusunda önemli bir adımdır (Cohen ve Ambrose, 1993). Bugün bu çocuklar için gerekli eğitim ortamları ve önlemleri hazırlanmazsa ülke geleceği tehlikeye atılmış olacaktır (Akkanat, 2004).

Birçok programlama alternatifi üstün yetenekli öğrencilerle eş zamanlı olarak uygulanmış ve bunlar aşağıda açıklanmıştır (Meyen ve Skrtic, 1988).

Üstün yetenekli öğrencilere uygun eğitim imkanlarından biri derslerinin hızlandırılması veya sınıf atlatılmasıdır (Ehly ve arkadaşları, 1985). Hızlandırma programının amacı öğrenciyi geleneksel müfredatta daha hızlı derecede ilerletmektir. Bu süreç öğrencilerin daha karmaşık fikirlere hakim olmasına izin verir. (Kirk ve Gallagher, 1989). Ancak konunun hızlandırılması en yaygın seçenek olmakla birlikte en riskli olanıdır (Meyen ve Skrtic, 1988).

Ataman (1996)'a göre Türkiye'de erken başlama uygulaması bulunmaktadır. Çocuk zorunlu eğitim yaşından önce okuma, yazma, matematik işlemlerinde belli bir yeterliğe ulaşmışsa ya bir yaş önce okula kaydettirilir ya da birinci sınıf yerine ikinci sınıftan okula başlar. Sınıf atlatma konusunda en büyük problem öğrencilerin sosyal uyumuyla ilgilidir. Ancak üstün yetenekli öğrenciler gelişim açısından ileri durumda olduklarından ve yaşlılarından büyük çocuklarla arkadaşlık yapmayı tercih ettikleri için bu sorun olmaktan çıkmaktadır. (Meyen ve Skrtic, 1988). Fakat Enç ve arkadaşları, (1981)'na göre beden, duygu ve toplumsal gelişimi açısından kendinden hayli ayrıcalıklı olan kümeler içinde öğrenimini sürdürmek zorunda kalan çocuk bu yönlerde uygun gelişme olanağı bulamamaktadır.

Gruplama, tüm öğrencilerin eğitiminde etkili bir bileşendir. Birçok çalışma üstün yetenekli çocukların gelişmiş bilgiye beceriye ulaşabildikleri için beceri gruplarından daha fazla fayda gördüklerini ortaya koymuştur (Sousa, 2003). Öğrenme yaşantılarının organizasyonu yaş ya da sınıf temelinde değil yetenek ve becerilerine göre yapılmalıdır (Şirin ve arkadaşları, 2004). Bu tip özel gruplandırmalar uygun olarak düzenlendiğinde çocukların yeteneklerini geliştirmede belirgin düzeyde başarı sağladığı, çocukların bu uygulamalarla benlik kavramlarının geliştiği görülmektedir (Dağlıoğlu, 2004).

Zenginleştirme içeriği öğrencilere daha geniş materyal kaynağı sunarak konusunda daha fazla bilgiye erişmesine, okul müfredatından edindiği bilgiden daha fazla bilgi edinmesine fırsat verir (Kirk ve Gallagher, 1989). Zenginleştirme; öğretmenin esnekliği, duyarlılığı, kişisel ihtiyaçları, zamanlama anlayışı ve konu hakimiyeti faktörlerine bağlı olan bir aktivitedir (George, 1993). Program zenginleştirme ile öğrenci, yaşıtı sınıfında tutulmaktadır. Fakat olağan sınıf çalışmaları üzerine, ilgi ve yeteneklerine göre ek öğrenim görürler. (Enç ve

arkadaşları, 1981). Ancak belirli dersteki hızlandırmayı devam ettirmede gerekli ayarlamaların yapılamaması sonucunda ortaya problemler çıkabilir (Ataman, 1996).

Üstün yetenekli olarak tanılanmış öğrencilerin gerekli ihtiyaçlarını karşılamak için sağlanan (Rogers, 2002) özel sınışar bu öğrencileri öğretim ve sosyal amaçlarına ulaşmasını sağlar. (Meyen ve Skrtic, 1988). Bu sınışarda öğrenciler yetenekçe birbiriyle olumlu ve verimli biçimde yarışma olanağı bulurlar (Enç, 2004). Üstün yetenekli öğrenciler bir araya getirilip gruplandırıldığında hem başarıları hem de okula karşı tutumları iyi yönde gelişir (Ehly ve arkadaşları, 1985). Fakat bu şekildeki okulları eğitim sisteminin fırsat eşitliğine ters olduğunu düşünenler de vardır (Enç ve arkadaşları, 1981).

Bilim ve sanat merkezleri okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumlarıdır (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007).

Bu modelde üstün yetenekli çocuklar, temel eğitime dayalı bilgileri yaşltlarıyla devam ettikleri okullarında almakta, Bilim Sanat Merkezleri'nde üstün oldukları bilim ve sanat alanında diğer okullardan gelen benzer arkadaşları ve alan öğretmenleriyle çalışmaktadırlar (Çakın, 2005). Bu çocuklar kendi sınışarında tek veya çok az sayıda olabilirler. Bu onları bazen huzursuz kılabilir. Fakat kendilerine benzeyen diğer üstün yetenekli arkadaşlarıyla bir arada olabilecekleri ortamı bularak zihinsel, sosyal ve duygusal paylaşımı sağlayarak mutlu olurlar (Dönmez, 2004).

Üstün ve özel yetenekli çocuklar, esnek program ile belli zamanlarda normal sınışarından ayrı, üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda uzman bir öğretmenin ya da koordinatör bir eğitimcinin denetiminde zenginleştirme etkinliklerine katılırlar (Ataman, 1996). Öğrencilere okuldan önce veya sonra, öğle aralarında, hafta sonlarında, yaz tatilinde ekstra programlar yapılarak öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeleri sağlanabilir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesi için mentorlar ile çalışması son derece önemlidir. Mentor, öğrenci için bir model, danışman, özel öğretmen, arkadaş ve çalıştığı alanın tecrübeli rehberidir (Meyen ve Skrtic, 1988).

Böylece öğrenciler, mentorlar sayesinde, müfredat dışında kendi alanlarındaki her türlü bilgiye daha fazla ulaşabilirler (George, 1993).

Öğretim Materyalleri

En iyi öğretim formatını, etkinliğini ve materyalini seçmek; konu tipi, öğretim araçları ve öğrenme karakterleri gibi birçok değişkeni göz önünde bulundurmayı gerektirir. (Howley ve diğerleri, 1986). Temel ders kitapları veya alıştırma kitapları normal öğrencilerin zeka durumuna göre tasarlanır. Kullanılan materyaller sorulan soru tipleri ve zorluk seviyesi özel yetenekli öğrenciler için genellikle yeterli değildir. Bununla birlikte, üst düzey düşünme becerilerine önem veren materyaller oluşturulup amacına uygun hale getirilebilir. (Meyen ve Skrtic, 1988).

Eğitimin tarifi ve sınırlı mekanı, sabit fiziksel ortamı, sabit donanımı, belirlenmiş araç-gereci olması gerekmez. Yapılacak işin niteliğine göre her yer öğrenme ortamı olarak kullanılabilir.

Her malzeme öğrenme aracına dönüştürülebilir. Yeni ortam ve malzeme değil, mevcutların yeni kullanım biçimleri önemli unsurdur (Akarsu ve diğerleri, 2004). Öğrencilerin öğrenmesi gereken kavram ve becerileri açıkça belirten materyallerin seçiminde öğretim amaçları dikkate alınır. Öğrencilerin gelişimsel düzeyleri ve yetenekleri öğretimin hızını ve düzeyini belirler (Howley ve diğerleri, 1986). Üstün yetenekli çocukların eğitimi, özel konumlarından dolayı eğitim önceliğine sahiptir (Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri Ön Raporu, 1991).

Grup etkinliklerinde mutlaka üstün yetenekli çocuğun düzeyine uygun soru sorma, düşüncelerini ve bulduğu çözüm önerilerini açıklama fırsatlarını verme gibi yollarla grup içinde sıkılmamasını ve ortamı monoton bulmaması sağlanmalıdır (Ersoy ve Avcı, 2004).

Clark'a (1997) göre üstün yetenekli çocukları diğer çocuklardan ayıran özellikler seçkin yetenekleri ve yüksek düzeyde iş yapmaya yeterliliğidir. Bu çocukların kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duydukları görülmektedir. Çağlar (1986) genel zihin yeteneği, özel

akademik yetenek, yaratıcı ya da üretken düşünme yeteneği, liderlik yeteneği, görsel ve sanat yeteneği, psiko-devinimsel yetenek gibi alanlardan biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterme ve gizil güçlere sahip olma yönlerinden diğer çocuklardan farklılaştıklarını belirtmektedir.

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerine Yönelik Modeller

Ülkemizde öğretim programları çoğunluğun bulunduğu orta ve orta çevresinde yetenekleri bulunan çocukların gereksinimlerine göre düzenlenmiştir. Bu durum üstün yetenekli çocukların yeteneklerinin tumunu kullanmalarına gerek kalmadan başarılı olmalarına neden olmaktadır. Bu sebeple üstün yetenekli öğrenciler, programlara ilgisiz kalmakta, edindikleri kazanımları, edinebileceklerinin çok gerisinde kalmaktadır. Böyle bir sonuç çocukların gizil güçlerini başka alana kaydırmaları sonucunu doğurabilmektedir (Ataman, 1998).

Üstün yetenekli çocukları belirlemek başlı başına bir amaç değildir. Sadece amacın bir parçası ve ilk aşamasıdır. Belirlenen çocukların ihtiyaçlarını karşılamak, gereksinim duydukları eğitimleri sunmak ve onları hayata hazırlamak gerekmektedir. Normal bireylerin eğitimlerinde olduğu gibi üstün yetenekli bireylerin eğitimlerinde kullanılan eğitim uygulamaları da farklılık göstermektedir. Her bir uygulamanın güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır.

Ataman (1998) tarafından ifade edilen bir diğer gruplandırma ise “Ayrı Eğitim ve Birlikte Eğitim” olmak üzere iki ana gruba dayanmaktadır.

Ayrı Eğitim

Ayrı eğitim uygulaması, öğrencilerin kendi akran gruplarından ayrı bir eğitim ortamında, kendi seviyelerine ve yeteneklerine göre gruplara ayrılarak, özel öğretmenlerce, özel olarak hazırlanmış eğitim programlarına göre eğitim almalarıdır (Ataman, 1998). Ayrı eğitim modeli üstün yetenekli öğrencilerin ayrı bir okulda yeteneklerine bağlı olarak uygulanabileceği gibi ayrı okul acma imkanının olmaması veya bu öğrencilerin toplumdan ve akranlarından soyutlanacağı gibi düşüncelerle normal akranlarıyla aynı okulda ancak kendi yeteneklerine göre gruplandırılmış sınıflarda eğitim almaları şekliyle de uygulanabilmektedir. Bir diğer uygulama çeşidi ise özellikle çok üstün yetenekliler için uygulanan bireysel eğitim modelidir.

Özel Okul

Tarihsel süreçte ilk örneklerinden birisini Enderun Mektebi'nin oluşturduğu, Türkiye'de ilk olarak Fen Liseleri ile denenen, Almanya'da Begabtschuhle, Amerika'da Hunters High School okulları ile temsil edilen yöntemdir (Enç, 2005). Özel okullar ile homojen bir grup oluşturularak, çocukların ihtiyaçları doğrultusunda programlar ve eğitim aktivitelerinin uygulanmasına zemin hazırlanmaktadır. Normal okullarda kaybolabilecek yeteneklerin desteklenip keşfedilmesine, yetenek düzeyi birbirine çok yakın olanların birbirleriyle rekabet etmelerine imkan tanımaktadır. Ayrıca özel eğitilmiş öğretmenler ile bu çocukların zihinsel ve psikolojik ihtiyaçları giderilme imkanına kavuşur. Çocukların yalnızlık duyguları giderilir, toplumda yalnız olmadıkları duygusu güçlendirilir (Bencik, 2007).

Bu eğitim oldukça pahalıya mal olması yanında en önemli sakıncaları, toplumdan soyutlanmış olarak eğitim almaları dolayısıyla buralarda eğitim gören üstün yetenekli çocukların toplumla bütünleşmelerinin engellenmesi, bencil olmalarına neden olması ve liderlik özelliklerinin gelişmemesidir.

Özel okul ve özel sınıf uygulamalarına Amerika'daki Magnet Okulları'da örnek olarak verilebilir. Bunlar sanat, matematik, fen, iş ve ticaret becerilerine ilişkin alanlarda uzmanlaşmış öğretim veren kurumlardır. Özellikle, okulu hapisane gibi algılayıp ekonomik ve sosyal başarı için bir geçit olarak görmeyen ve her an okulu bırakma tehlikesinde olan çocuklar için açılmıştır. Davis and Rimmy'in (2004) ifade ettiğine göre bu tür okullara New York, Boston, Cincinnati, Houston, Winston-Salem, Milwaukee'de rastlanabilmektedir (Akt.).

Özel Sınıf

Özellikle nüfusu yoğun şehirlerde, öğrencileri tarayarak belirli zeka düzeyinin üzerindeki çocukların, örgün okullara bağlı olarak kurulan özel sınıflarda, özel öğretmenler yoluyla yetiştirilmesi olarak tanımlanabilir. Türkiye'de "Özel Sınıflar ve Türdeş Yetenek Grupları" adıyla bu yöntemi benimseyen sınıflar açılmıştır. Ancak sonuç alınmadan bitirilmiştir. Bu yöntemin güçlü ve zayıf yanları özel okul uygulamaları ile benzerlik göstermektedir (Enc, 2005).

Bireysel Öğretim

Bireysel öğretim, üstün yetenekli öğrencilerin normal olan ve olmayan akranlarından ayrı bir şekilde, tamamen yalnız, eğitimcileriyle bire bir eğitim alma şeklidir. Bu tür eğitimin, küçük yerleşme merkezlerinde ve veya zeka düzeyleri 160-170 ve üzeri olan çocuklar için uygun olduğu düşünülmektedir. Zihinsel ve bedensel aktivitelerinin akranlarına oranla aşırı farklılık göstermesi böyle bir eğitimi düşündürmüştür. Ancak bunun çok özel yeteneklere dayanan beceri ve bilgiler yönünde olacağı ortadadır. Dikkat edilmesi gereken nokta, özel yetenekleri üzerinde çok fazla durularak genel eğitimlerinin unutulmamasıdır.

Birlikte Eğitim

Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocukların normal akranlarıyla aynı eğitim ortamında, herhangi bir zihinsel kategoriye tabi tutulmadan, birlikte eğitimlerini kapsayan uygulamadır. Birlikte eğitim, hızlandırma ve zenginleştirme olmak üzere iki şekilde uygulanmaktadır.

Hızlandırma

Ustun yetenekli çocukların eğitiminde kullanılan hızlandırma modeli, eğitimin sunulduğu ortam veya kişilerle ilgili olmayıp, eğitimin sunuluş şekliyle alakalıdır. Özellikle matematik, fen bilimleri gibi asamalılık gösteren dersler için uygun görülen hızlandırma modelinde, öğrencilere yetenekleri ve kabiliyetleri hızında öğrenme imkanı tanınmakta, önceden belirlenmiş bir eğitim süresi bulunmamaktadır.

Birinci Sınıf Erken Baslatma: Zeka Bölümü 130'a ulaşmış, kesme, yapıştırma, resim yapma, yazma gibi etkinlikler için gerekli el-göz koordinasyonunu geliştirmiş, okuma olgunluğuna ulaşmış, sağlık açısından sorunu olmayan, fizikçe arkadaşlarından çok küçük gözükmeyen çocuklara uygulanabilecek bir yöntemdir. 19.yy başlarında Amerika'da oldukça yoğun olarak kullanılmıştır.

Sınıf Atlama: Bir başka hızlandırma şekli olan sınıf atlatmada başlıca iki nokta dikkate alınmalıdır. Bunlardan birincisi, öğrencinin bazı temel becerileri kazanıp kazanmadığının belirlenmesi, öğrencinin bazı temel becerileri kazanmadan bir üst sınıfa geçmesinin önlenmesidir. İkinci husus ise sınıf atlayan öğrencinin sosyal uyum sorunları yaşama olasılığı ve bunun engelleyecek tedbirlerin alınmasıdır (Dağlıoğlu,1995).

Ders Atlama: Erken başlatma ve sınıf atlatma modellerine getirilen en büyük eleştiri öğrenciyi akran gruplarından ayırmasıdır. Ders atlatma modeli ise olumsuz sayılan bu durumu ortadan kaldırmak için uygulamaya konulmuştur. Bu modelde öğrenci tüm bir sınıfı atlamamakta sadece yetenekli olduğu derslerde bir üst programı takip etmekte ancak diğer derslerinde akranlarından ayrılmamaktadır (Cutts, Moseley, 2004).

Dersi Okumadan Sınavına Sokmak: Burada, dersi alan öğrencilerin sahip olması istenen hedef bilgi ve davranışa sahip olan bireyler, sadece sınavına girerek dersi almadan kredisine sahip olmaktadır.

Dört Yıllık Süreyi Üç Yılda Bitirmek: Bireysel ilerlemeye imkan veren, üst sınıflardan ders almaya imkan vererek eğitim süresini kısaltan, özellikle orta öğrenim ve üniversite eğitiminde uygulanabilecek bir uygulamadır.

Üniversiteye Erken Kabul Etme: Hızlandırmanın akabinde olabileceği gibi, liseyi bitirme şartlarını yerine getirmeden de üstün yetenekli bireylerin üniversiteye girişlerini kolaylaştıran yöntemdir.

Davis and Rimm'e (2004) göre hızlandırmanın yararlarını şöyle sıralamak mümkündür.

- Hızlandırma, yetenekli öğrencilerin meslek yaşamlarına daha erken başlamalarına neden olur. Bunun sonucunda da daha üretken olma olasılıkları artar.
- Okuldaki eğitim-öğrenim süreleri kısaldığı için, eğitim masraflarında da düşme olur.

- Hızlandırılmış öğrenciler sınıflarındaki daha büyük öğrenciler kadar ve hatta genellikle onlardan daha başarılıdırlar.
- Hızlandırılmış öğrenciler sınıfta can sıkıntısı ve tatminsizlik yaşamazlar.
- Birçok rapora göre, hızlandırılmış öğrencilerin sosyal ve duygusal uyumu genelde yüksektir.
- Hızlandırmanın başarılı olması için, sürekli olması ve koordineli bir şekilde sürdürülmesi gereklidir.

Hızlandırma uygulamalarının en önemli faydası üstün yeteneklilerin en verimli oldukları 25-35 yaş arası dönemde üniversite eğitimini tamamlamış olmalarıdır.

Yöneltilen eleştiriler ise bu çocukların zihinsel gelişimlerinin, duygusal, sosyal, ve beden gelişimlerinden hızlı olmaları dolayısıyla uyum problemleri yaşayabilecekleri doğrultusunda toplanmaktadır (Enc, 2005).

Zenginleştirme

Üstün zekalı, üstün yetenekli çocukların kendi akranları arasında ve normal sınıflarda tutularak, programlarının gereksinmelerine cevap verecek şekilde çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi yoluyla yapılan uygulamalardır. Günümüzde, hemen hemen gelişmiş her ülkede uygulanan model, program zenginleştirme modelidir (Ataman, 1998).

Zenginleştirme modelinde, normal sınıf içinde farklılaşmış öğrenme deneyimlerinin planlanması gerekmektedir. Söz konusu farklılaştırma yatay ve dikey olmak üzere uygulanabilmektedir. Yatay zenginleştirmede, konu ile ilgili etkinlik çeşidinin artırılması söz konusuysa, dikey zenginleştirmede ise, konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapılmaktadır (Dağlıoğlu, 2004).

Zenginleştirme modelini diğer modellerden öne çıkaran en önemli özelliği, öğrencilerin özel anlıksal ihtiyaçların karşılanmasından başka toplumsal, duygusal ve bedensel açıdan kendine yakın ve benzer durumda olan akranları ile yetişip eğitim imkanı bulabilmesidir. Uyum sorununun ortadan kalkmasında etkin rol

oynamaktadır. Söz konusu modelde sınıf mevcudunun fazla olmaması gerekmektedir. Çünkü öğretmenin her öğrencinin bireysel çalışmalarının planlanmasında rol alabilmesi ancak böyle mümkün olacaktır. Ayrıca öğretmenin program zenginleştirmesi alanında yetişmiş olması gerekmektedir (Enc, 2005).

Ana-Babalara Öneriler

1. Ne kadar üstün zekâlı olursa olsun, çocuğunuzun halen bir çocuk olduğunu unutmayınız. Sevgiye olduğu kadar denetlenmeye, disiplinli bir ilgiye, anababasının kabul edilmeye, kişisel bağımsızlığını kazanmaya ve sorumluluklar almaya gereksinimi vardır.
2. En iyi biçimde gelişebilmesi için ana ve babanın değer sistemleri biri birine uygun olmalıdır. Bunun anlamı, çocuk yetiştirilirken, nelerin verilip nelerin verilmemesi konusunda ana-baba arasında büyük görüş ayrılıklarının bulunmaması gerektiğidir.
3. Çocuğun, yetiştirilmesinde ana-baba birlikte çabalamak durumundadırlar. Sayıları, zamanı, sözcüklerin söylenişini vb. öğretirken, gerek evde gerekse çevrede ortak bir sorumluluk almaları önemlidir.
4. Çocuğun, okuma, müzik, şiir, düşüncelerini tartışma ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmesi üzerinde önemle durulmalı, çocuğa bol bol ilgi duyduğu kitaplar okunmalıdır. Okuldaki faaliyetleri yakından izlenmelidir.
5. Mutlu bir aile ortamının çocuğun gelişimindeki öneminin unutulmaması gerekir. Sonu gelmeyen tartışmalar, boşanma her çocuk gibi üstün zekâlı çocuğa da çok etkiler.
6. Üstün zekâlı çocukların, yaşitlarından önce yetişkin sorunları çözmede güçlüklerle karşılaşmaları olasıdır. Bu alanlarda ana-babaların gerekli yardımları yapmaları gerekir.
7. İyi kitapların, dergilerin ve diğer araç ve kaynakların evde çocuğa sunulması eğitimleri açısından önemlidir. Ansiklopedi, çeşitli levhalar benzeri kaynaklar da dikkate alınmalıdır.

8. Çocuğun sağlam bir öğrenme temeline sahip olmasını sağlamak için müzelere, tarihi yerlere, sanat galerilerine, vb. yerlere götürülmesi çeşitli kaynaklarca önerilen bir husustur.

9. Ana-babalar özellikle çocuğun sormuş olduğu sorulara “yeter artık” diye yanıt vermemeye dikkat etmelidirler. Sorularını, azarlayarak ya da yanlış biçimde yanıtlamaktan kaçınmaları hele, “bunları büyüyünce öğrenirsin” diye baştan savma yanıtlar vermemeleri gerekmektedir. Çocuğun tüm sorularına, ister uygun bir ortamda sorulmuş olsun isterse olmasın doğru yanıt vermek durumundadır. Örneğin; “uzaya atılan roketlerin Tanrıyı vurma ihtimali var mıdır?” türünden sorulara çeşitli kavramların açıklığa kavuşturulmasını gerektirecek yanıtların verilmesi söz konusu olabilir.

10. Üstün zekâlı çocuğun ilgi alanlarının çeşitliliği unutulmamalıdır. Ancak uzun bir süre bir konuda ilgisini yoğunlaştırmayabilir. Bu nedenle çocuğun ilgilerini destekleyerek, bir konuya daha uzun süre ayırmasını sağlamak ana-babalara düşen bir görevdir.

11. Ana-babalar çocuklarının tüm yaflantısını aklırlı biçimde yönlendirmekten de kaçınmalıdırlar. TV seyretmek, resimli dergilere bakmak, oyun oynamak vb. etkinlikleri yapmak onların da hakkıdır.

12. Çocuğun, fantezileri, ya da hayali arkadaşları varsa, alıflımıflın dışındaki düşüncelerine doğrudan ya da dolaylı biçimde olumsuz tutum takınmaktan ve alay etmekten kaçınmalıdırlar.

13. Çocuğun ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda, ana-babalar yetersiz kaldıkları zaman, olanakları el verdiğince özel ders vb. kolaylıkları çocuklarına sağlamalıdır. (Ataman, 1998).

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Ancak, KKTC’de üstün yetenekli öğrencilere yönelik araştırmalara rastlanmadığından, diğer ülkelerde yapılan çalışmalar ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Bölüm içerisinde tanıtılan bu araştırmalar 1976-2011 yıllarını kapsamakta olup, kronolojik bir sıra içerisinde açıklanmıştır.

Ataman (1976)’ın “Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitsel Sorunları” üzerine yaptığı çalışma, Fen lisesinin, fen ve matematik alanında üstün yetenekli çocukları seçip seçmediğini ve bu öğrencileri amacına uygun biçimde bilim adamı ve araştırmacı olarak yetiştirip yetiştirmediğini belirlemeye yöneliktir. Araştırma sonunda deney ve control grubu arasında ilköğrenimi bitirme açısından, ortaokulları bitirme açısından, liseleri bitirme açısından ve yüksek öğretime geçiş açısından anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır. Kontrol grubu içinde de Fen Lisesi veya benzer nitelikteki öğretimden yararlanabilecek yetenek ve yeterlikte birçok öğrenci bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Kershner ve Ledger (1985), araştırmasında 15’i kız 15’ erkek olmak üzere 30 üstün yetenekli ve 30 normal çocuk karşılaştırılmıştır. Araştırmada Torrance Test of Creative Thinking anketi kullanılmış ve beynin sağ tarafını kullanan, sol tarafını kullanan ve ikisini birden kullanan çocuklar araştırmaya alınmışlardır. Dört, beş ve altıncı sınıf öğrencileriyle çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yaratıcılığı üzerinde cinsiyet, zeka düşünme stilleri farklı açılardan etki göstermiş kızların yaratıcılıkları erkeklere oranla daha anlamlı bulunmuştur. Üstün yetenekli kızlar ve erkekler normal akranlarına göre orijinal fikir üretmede daha başarılıdır. Beynin sağ ve sol kısmını kullanarak düşünenlerin ufak detayları görmeleri yaratıcılıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencilerin yaratıcılık yönleri sosyal, psikolojik faktörlerden etkilenebilir.

Schack ve Starko'nun (1990) farklı branşlardan öğretmenlerle yapmış oldukları bir araştırmada (n=308) sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli olmayı çoğunlukla derslerde iyi olabilme ile özdeşleştirdikleri bulunmuştur. Aynı araştırmaya katılan diğer öğretmenler ise genel olarak üstün yetenekli olmanın bileşenlerini iyi notlar, motivasyon ve sınıf içi performans olarak belirlemişlerdir.

Ewing ve Yong (1992) farklı etnik kökenli üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerini karşılaştırmış ve gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit saptamışlardır. Afrika kökenli üstün yetenekli öğrenciler, kendilerini daha çok yüksek motivasyonlu, sorumluluk sahibi olarak karakterize etmiş ve öğleden sonra çalışmayı tercih ettiklerini, Meksika kökenli öğrenciler de kendilerini yüksek motivasyonlu ve sorumluluk sahibi olarak değerlendirirken daha çok kinestetik öğrenme stilini tercih ettikleri görülmüştür. Çin kökenli üstün yetenekli öğrencilerin ise ısrarcı ve sorumlu olmanın yanı sıra, öğleden sonraki zaman diliminde ve iyi aydınlatılmış ortamda çalışmayı tercih ettikleri saptanmıştır.

Boxtel ve Monks (1992) üstün yeteneklilerin genel, akademik ve sosyal benlik kavramlarını incelemiş, üstün yetenekli başarılılar ve üstün yetenekli başaramayanlar arasında farklılık olduğu saptamışlardır. Üstün yetenekli olup başarıma düzeyi daha düşük olan öğrenciler çok düşük akademik benlik kavramı, yüksek sınav kaygısı puanları, dışsal kontrol odağı, düşük okulda iyi olma ve motivasyon puanları toplamışlardır.

Kerry ve Colangelo (1992) azınlık üstün yetenekli öğrencilerle çalışmış ve azınlık öğrencilerin geleceğe dair planları, ilgi alanları ve ihtiyaçlarını araştırmışlardır. American College Test Assesment'in araştırma göre genç üstün yetenekli azınlıkların sayısı 55,335 olup bu rakam genelin %5'lik bir dilimi kapsamaktadır. Araştırmada lise öğrencileri ile çalışılmış ve uygulanan testten 95 puan üzerinde olanlar çalışmaya alınmıştır. Sonuç olarak azınlık üstün yetenekli öğrencilerin kendi etnik gruplarından bireylere yardım etme ve problemlerini çözme konusunda daha duyarlı oldukları belirlenmiştir.

Hansen ve Feldhusen (1994), üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik eğitim almış ve almamış öğretmenlerin özellikleri ve becerilerini karşılaştırmış, eğitim almış öğretmenlerin eğitici sınıf ortamı ile eğitim almamış öğretmenlerin eğitici sınıf ortamlarında karşılaştırmalar yapmıştır. Çalışmada 54'ü üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili eğitim almış ve 28'i de bu tür bir eğitim almamış, 82 öğretmenle çalışılmıştır. Eğitim almış öğretmenler, sertifika programındaki 3 ile 5 kursu tamamlayan ve uygulama derslerinin bir parçası olarak çeşitli okullarda üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerdir. Bu tür bir eğitim almamış öğretmenler ise üstün yeteneklileri eğitmek için bir belgeye sahip olan fakat üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik lisans seviyesinde bir eğitim alamamış olmasına bakılarak seçilmiştir. Araştırma sonuçlarında üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitim almış öğretmenlerin, üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitim almamış öğretmenlerden daha iyi öğretim becerileri sergilediği ve daha olumlu sınıf ortamı sağladıkları, eğitim almış öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikler kullandığı, eğitim almamış öğretmenlerin ise daha sınırlı yöntem ve teknik kullandıkları belirlenmiştir. Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitim almış öğretmenlerin öğrencilerinde, bu eğitimi almamış öğretmenlerin öğrencilerine göre bilgilerin derinlemesine analizi, sentezi ve değerlendirilmesi gibi üst düzey düşünme ve tartışma becerilerinin daha fazla önemsendiği, eğitim almamış öğretmenlerin ise, tartışmaları, bilgi düzeyindeki sorulara indirgeyerek sınırladıkları belirtilmiştir. Eğitim almış öğretmenlerin öğrencileri, eleştirel düşünme ve bilgiye ulaşma becerisini geliştirici etkinliklerde bulunmuşlar, eğitim almamış öğretmenlerin öğrencileri ise zamanlarının çoğunu bilgiyi ezberlemek için harcamışlardır. Aynı zamanda eğitim almış öğretmenlerin, almamış öğretmenlere göre, öğrencilerini öz yönlendirmeye daha fazla teşvik ettikleri görüşü desteklenmiştir.

Brumbaugh (1994), üstün yetenekli 1 – 6. sınıf öğrencileri için değişik hizmetleri sunma seçeneği olarak işbirlikli danışma modelinin uygulanması ile ilgili çalışmıştır. Çalışmanın bulguları, üstün yetenekli/üstün zekâlı öğrenciler için hizmet sunma seçeneklerinin çeşitlendirilmesi fikrini desteklemektedir. Bu öğrencilerin ihtiyaçlarının zenginleştirme kaynak odaları/merkezleri yaklaşımı ile güçlü oldukları alanlarda özel içerikle hızlandırma ile yeterli olarak karşılanabileceği vurgulanmaktadır. Birkaç katılımcı zenginleştirme ve hızlandırma alınması için

işbirlikli danışma olasılığının bütün öğrenciler için uygulanmasının çok iyi olacağını belirtmişlerdir.

Rohrer (1995) de benzer sonuçlara ulaşmış ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli olmayı, derslerde iyi olabilme ile özdeşleştirdiklerini bulmuştur. Araştırmasına katılan öğretmenlere göre üstün yetenekli öğrenci akranları ile kıyaslandığında olağanüstü akademik kabiliyet ve öğrenmede daha fazla yoğunluk gösteren öğrenci olarak tanımlanmaktadır.

Lubinski ve arkadaşları (1995) 162 üstün yetenekli entelektüel yetişkin ile çalışmıştır. Araştırmada test tekrar metodu kullanılmıştır. Araştırma grubuna ilk test 13 yaşlarında verilmiş ve son test bundan 15 yıl sonra uygulanmıştır. Araştırmada gerçekçilik, araştırmacılık, artistik, sosyal, girişimcilik, geleneksellik araştırılmış, ve ön test ile son test sonuçları tutarlılık göstermiştir. Araştırma grubunun 13 yaşında verdikleri yanıtlarla 28 yaşında verdiği yanıtlar tutarlılık göstermiştir. Üstün yeteneklilerin gerçekçilik, araştırmacılık, artistik, sosyal, girişimcilik, geleneksellik yönleri sayesinde yetişkinlik dönemlerindeki mesleki yönelimleri ergenlik döneminden tahmin edilebilir.

Lea-Wood, Sandra, Clunies-Roos (1995)'un Avustralya okullarındaki üstün yetenekli genç kızların kendine saygıları üzerine gerçekleştirdiği araştırmada üstün yetenekli ve üstün yeteneğe sahip olmayan genç kızların kendine saygıları kıyaslanmış, üstün yeteneğe sahip olmayan kızların hem bütünsel hem de sosyal kendine saygılarının üstün yetenekli kızlara göre yüksek olduğu ve bütünsel kendine saygıdaki farklılığın yaş düzeyi ile ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmanın bir diğer sonucu ise, üstün yetenekli genç kızlar, çelişen duygularla boalamakta, eşsiz yeteneklerinin farkına varırken ve bunun değerini bilirken, bu yeteneklerinin uyardığı sosyal etkilerle ilgili de endişe duymaktadırlar.

Clark'ın (1997) yapmış olduğu farklı bir araştırmanın bulguları da, ilginç bir bulgu olarak, çoğu öğretmenlerin bütün öğrencilerin üstün yetenekli olduklarına inanmakta olduklarını göstermiştir.

Ablard ve Parker'ın (1997) yaptıkları çalışmanın bulgularına göre; akademik açıdan üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin tamamen akademik başarıya odaklanmış olduklarını, ebeveynlerin mükemmeliyetçi tutumlarının çocukların yüksek hedefler belirlemesini sağladığını, ebeveynlerin yüksek düzeydeki beklentilerinin üstün yetenekli çocukları olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Üstün yetenekli çocukların ailelerinin başarıda ısrarlı ve hatalara karşı eleştirel davranan aileler oldukları ve aşırı bir baskı unsuru oluşturmaksızın ailelerin üst düzey başarı beklentisinin çocuklarda anksiyete oluşturduğu araştırmanın bulgularındandır.

Zeidner (1999) özel sınıflarda okuyan üstün yetenekli öğrencilerin daha düşük akademik benlik kavramı, daha yüksek değerlendirme kaygısı yaşadıklarını ve üstün yeteneklilik statülerini daha az memnuniyet verici olarak algıladıklarını belirtmiştir. Özel sınıflardaki üstün yetenekli çocukların arasında gözlenen sınav kaygısı düzeyinin başarısızlık korkusu, ününü kaybetme korkusu, yüksek notlar almak için üstün yetenekli akranları arasında şiddetli yarışma, kendi oluşturduğu ya da diğerlerinin düzenlediği akademik amaçlara ulaşmanın belirsizliği, çok yüksek, sert standartlar ve öğretmen ve akranların yüksek performans beklentileri gibi faktörlerle açıklanabileceğini belirtmişlerdir. Eğitim programlarının bir fonksiyonu olarak üstün yetenekli öğrencilerde gözlenen sınav kaygısındaki farklılıklara rağmen, düzenli sınıflarda üstün yetenekli olmayan akranlarıyla karşılaştırıldıklarında daha düşük sınav kaygısı ve onun psikolojik belirtilerini yaşadıkları söylenebilir.

Culatta ve Tompkins (1999) IQ düzeyleri ortalama 151 olan 1,528 çocuk ile çalışmıştır. Terman'ın 40'dan fazla araştırması üstün ve özel yetenekli çocukların klişeleşmiş her özelliği bir arada bulundurmadığını göstermiştir. Bu çocukların hemen hemen her alanda yaşıtlarından üstün olduğu ortaya koyulmuştur. Fiziksel zayıflığı, sosyal çekingenliği olan veya duygusal olgunluğu olmayan çocuklar zihinsel yetenekli sayılmazlar. Aksine zihinsel yetenekli çocuklar yaşıtlarına göre daha uzun, daha ağır, daha sağlıklı, daha güçlü ve daha enerjiktirler. Üstün yetenekli çocuklar, bir grup olarak, fiziksel, duygusal ve sosyal uyum sağlama konusunda yaşıtlarına göre üstünlük gösterirler.

Mantzicopoulos (2000) bir yıl boyunca headstart okul öncesi eğitimi alan 6 yaş grubu, 13'ü üstün yetenekli olan 134 çocukla ve öğretmenleriyle çalışarak

akademik beceri değerlendirme ölçeğinin üstün yetenekliliği ayırt edip etmediğini incelemiştir. Araştırmada öğretmenlere akademik beceri değerlendirme ölçeği verilerek sınıflarındaki öğrencileri değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda; üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerine ilişkin özel eğitim almayan öğretmenlerin değerlendirmelerinin güvenilir olmadığı sonucuna varılmıştır.

Heward (2000), erken çocuklukta üstün yeteneklilerin eğitimi programlarına yerleştirmek için kullanılan zekâ ölçümü ile bilişsel yetenekler ve gelişimsel beceriler için iki tarama testi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma örneklemini Missouri'nin güneydoğusundaki devlet okulu bölgesinde 4 öğretim yılı boyunca ikinci sınıftan altıncı sınıfa kadar olan ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Bulgular üstün yetenekli öğrencileri tanılamada çoklu ölçütlerle tarama süreçlerinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca üstün yeteneklilerin özelliklerini belirlemek için daha etkin öğretmen eğitiminin de gerekliliği ifade edilmektedir.

Rash ve Miller (2000), üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin uygulamalarının incelemiştir. Araştırma, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin sınıflarındaki program uygulamalarını belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. 135 öğretmen çalışmaya katılmış ve veriler öğretmenlere yollanan e-mailler aracılığıyla toplanmış ve araştırmada; öğrencilerin sınıfa gelme zamanları, ne kadar süre orada oldukları, bu öğrencilerin sınıftaki etkinliklere katılıp katılmadıkları, sınırsız yetenekliler olarak öğrencilerin programa katılımı, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle çalışıp çalışmadıklarına ilişkin bilgi (mesela görme özürü olup da yetenekli olanlar), öğretmenlerin etkinlikler için ne kadar zaman harcadıkları, öğretmenlerin hangi öğretim modellerini kullandıkları, öğretmenlerin içerik ilgili düşüncelerinin neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin mesleki deneyimleri ve üstün yeteneklilerle çalışma süreleri arttıkça, farklı yöntemler kullanmaları arasında olumlu bir korelasyon bulunmuştur. Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç ise öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili çalışma süreleri arttıkça, farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanma sıklıkları artmaktadır.

Colengelo ve arkadaşları (2001) kırsal kesimdeki 6 okulda bulunan üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili çalışmışlardır. Altı okuldan ikisinde özel öğretmenler ve özel şartlar sayesinde üstün yetenekli çocuklarda gelişim

gözlenmiştir. Öğrencilere sosyal destek sağlanmış ve rehberlik yapılmıştır. Çalışmaya alınan okullar üstün yeteneklilerin eğitimi için bazı tavsiyelerde bulunmuşlardır; kırsal kesimde bulunan Jackson River Governor Okulu (Clifton Force, Virginia) lise öğrencilerine kolej kursları düzenlenmesi gerektiğini, California'nın kuzey kesiminde sanat ağırlıklı bir ilköğretim okulu olan Nevada City Sanat Okulu üstün zekalı öğrencilerin ihtiyaçlarına, fiziksel zaaflarına, beklenen kabiliyetlerine ve davranışsal problemlerine esnek ve bireysel ilgi gösterilmesi gerektiğini, yerli Amerikan üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler için yatılı bir okul olan Native American Preparatory School (Rowe New Mexico) öğrencilere sıkı bir kolej hazırlığı sunmanın yanı sıra kültürel mirasına da saygı gösterilmesi gerektiğini önermişlerdir.

Chan (2001) "Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Özellikleri ve Yeterlikleri: Hong Konglu Öğretmenlerin Görüşleri" konulu çalışmasında Hong Kong'daki Çin Üniversitesinde doktora eğitimi alan 50 öğretmenle çalışmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 15'i üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda deneyime sahipken, 25 tane öğretmen üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda deneyime sahip değildir. Çalışmada Feldhusen tarafından geliştirilen 25 karakteristik özellik ve 14 yeterlik ölçütünden oluşan anket öğretmenler tarafından yanıtlanmıştır. Belirlenen bu kriterlerin büyük bölümü felsefi idealler ve profesyonel eğilimleri içermektedir. Aynı zamanda anket maddeleri iyi bir üstün yetenekli öğretmenin nasıl olması gerektiğini de içermektedir. Çalışmaya katılan öğretmenler, yanıtladıkları anket maddelerinin önemini vurgulamışlar ve çalışmanın sonuçlarında yüksek düzeydeki öğretimsel idealler ve kişisel özellikler, öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemeye odaklı özel öğretim becerileri ile ilişkili bulunmuştur.

Valdes (2002), tercümanlık yapan 25 üstün lise öğrencisi ile çalışmış ve üstün yetenekli öğrencilerin stres altında zor tercüme görevlerinde yeteneklerini gösterebildiklerini tespit etmiştir. Çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin hafıza, analitik yetenek, algılama hızı, strese dayanıklılık konularında başarılı oldukları görülmüştür.

Ekinci (2002), öğretmenlerin ilköğretim okullarının üstün yeteneklilerin eğitimine elverişlilik düzeyi konusundaki görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmada yansız atama ile seçilen

Batman il merkezindeki 25 ilköğretim okulundan toplam 456 denek örneklem grubu olarak alınmıştır. Veri toplama aracı, araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve uzman görüşünden de faydalanılarak, 456 öğretmene uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin %59,2'sine göre, ilköğretim okullarında üstün yetenekli bireylerin eğitimine "hiç" yer verilmediği, %56,5'inin ilköğretim düzeyinde üstün yeteneklilere yönelik olarak önerilen eğitim modellerinden "özel sınıf" uygulaması yönünde görüş belirttiği, %26,7'sinin ise "özel okul" modelinin üstün yeteneklilere yönelik eğitimde uygulanması gerektiği yönünde görüş belirttiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %53,9'unun üstün yetenekli bireylerin eğitimine yönelik eğitim formasyonu bilgisine "az" derecede sahip oldukları yönünde görüş belirttiği belirlenmiş ve araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular genel olarak, Türk Eğitim Sistemi'nde üstün yetenekliler eğitimine yeterince yer verilmediği ve ilköğretim okullarının üstün yeteneklilerin eğitimine elverişli olmadığı yönündedir.

Hotulainen ve Schofield (2003), çalışmalarında okul öncesi dönemde üstün yeteneklilik potansiyelinin belirlenmesi ve bunun akademik başarı ve kendine değer vermeyle ilişkisi konulu çalışmalarında anaokuluna devam eden çocuklara Breuer-Weuffen Discrimination Testini uygulamışlardır. Çalışma sonunda 37 üstün yetenekli ana okulu öğrencisi belirlenmiş ve çalışma grubu kapsamına alınmıştır.

On yıl sonra bu 37 çocuğa okul becerisi(scholastic competence) ve Global Self-Worth(kendine değer verme) testlerini uygulamışlardır. Bu testleri kontrol grubu olarak belirledikleri normal çocuklara da uygulamışlar ve çalışmanın sonucunda, üstün yetenekliler ile kontrol grubu arasında okul becerileri ve sınav notlarının anlamlı farklılık gösterdiğini saptamışlardır. Ancak okul becerileri ile kendini değerli görme testi arasındaki korelasyon oldukça düşük bulunmuştur. Çalışmada üstün yeteneklilerin onlar için özel olarak geliştirilmiş özel eğitim programları almaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Mills (2003)'in "Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Etkili Öğretmenlerin Karakteristik Özellikleri: Öğretmenlerin Geçmiş Yaşantıları ve Öğrencilerin Kişilik Tipleri" adlı çalışmada, öğretmenlerin karakteristik özelliklerini belirlenmiştir. Çalışma 1247 üstün yetenekli öğrenci ve 63 öğretmen ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında öğretmenlerin büyük çoğunluğu içerik alanında yeterli düzeyde olduğunu belirtmiş, öğretmenlerin çoğu üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili

bir kurs almadıklarını ve herhangi bir sertifikaya sahip olmadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin kişilik tiplerinin birçok açıdan üstün yetenekli öğrencilerle benzer olduğu saptanmıştır. Üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin daha çok soyut konu ve içerikleri tercih ettiği, açık ve esnek oldukları, mantıksal analiz ve nesnelliğe değer verdikleri belirlenmiştir.

Yürük (2003) tarafından yapılan “İlköğretim Çağındaki Üstün Yetenekli Öğrencilerle Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Benlik Saygılarının Karşılaştırılması” adlı araştırmada, ilköğretim 6. ve 7. sınıfa devam eden üstün yetenekli erkek çocukların genel benliklerinin normal gruba göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Tekbaş (2004), ilköğretim 2. sınıf öğrencisi üstün yetenekli bir çocuğun kaynaştırma ortamında zenginleştirme programına göre aldığı eğitimi örnek olay incelemesi olarak ele almış ve araştırmada; çocuğa iki yıl boyunca kaynaştırma ortamında zenginleştirme programı uygulanmış ve programın çocuğun ve sınıfın akademik performansını arttırmadaki etkililiğinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bunun için üstün yetenekli çocuğun öğrenim gördüğü ve 21 öğrenciden oluşan sınıf deney grubu, aynı okulda bulunan ve aynı yaşta öğrencilerin eğitim gördüğü ve 19 öğrenciden oluşan diğer sınıf da kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Her iki grupta da dersler çoklu zeka kuramına uygun olarak işlenmiştir. Araştırmada ön test ve son test olarak araştırmacı tarafından hem ikinci sınıf, hem de üçüncü sınıf müfredatını kapsayacak şekilde geliştirilen bir test kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunun kontrol grubuna göre anlamlı kazanımlar elde ettiği görülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre; üstün yetenekli çocukların kaynaştırma ortamında seviyesine göre eğitim alabileceği, bu eğitimin hem üstün yetenekli öğrenciye, hem de kaynaştırma ortamında bulunan sınıf arkadaşlarına katkı sağlayabileceği ifade edilmektedir.

Preus ve Dubow (2004) üstün yetenekli çocuklarla normal çocukların okul ve akran baskısına verdikleri tepkiler karşılaştırmıştır. Beş ve altıncı sınıfa giden 52’si üstün, 55’i normal 107 öğrenciyle çalışmışlardır. Araştırma sonucuna göre, üstün yetenekli çocukların problem çözme becerileri normal çocuklara göre daha üst seviyede çıkmıştır. Öğretmenlerin yönlendirmeleriyle üstün yetenekli çocukların

sosyal ve akademik potansiyellerinin normallere göre daha fazla açığa çıktığı saptanmıştır.

Gökdere (2004) tarafından yapılan “Üstün Yetenekli Çocukların Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Eğitimine Yönelik Bir Model Geliştirme Çalışması” adlı çalışma üstün yetenekli çocukların eğitiminin yapıldığı Bilim ve Sanat Merkezlerindeki altı fen bilimleri öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, öğretmenlere 28 saatlik bir hizmet içi eğitim semineri düzenlenmiştir. Bu hizmet içi eğitim sonucunda öğretmenlere verilen eğitim kapsamındaki proje tabanlı öğrenmenin, üstün yeteneklilere özel öğretim yöntemlerinin ve ölçme-değerlendirme tekniklerinin, internet kullanımı gibi birçok alanlarda bilgi ve uygulama boyutlarında katılımcı öğretmenlere önemli düzeyde katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Gökdere ve Ayvaci'nin (2004) sınıf öğretmenleriyle yapmış olduğu bir araştırmanın bulguları, sınıf öğretmenlerinin genel olarak üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın bulgularına göre sınıf öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilerin kişisel ve zihinsel özellikleri hakkında %50 civarında bir başarı göstermiş olup; sosyo-duygusal, fiziksel ve üstün yeteneklilerin öğretmenlerinin özellikleri hakkındaki başarıları %30 dolaylarında kalmıştır.

Çepni ve arkadaşları (2004) Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Fen Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Temel Sorunlar isimli çalışmalarında üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde fen öğretmenlerinin karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla planlanmıştır. Bu çalışmada, özel durum çalışması yöntemi kullanıldı. Çalışmanın verileri anket ve mülâkat teknikleri kullanılarak elde edildi. Bu amaçla, 2001-2002 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Trabzon, Bayburt ve Sinop illerinde bulunan Bilim Sanat merkezlerine araştırma gezileri düzenlendi. Bu üç Bilim Sanat merkezinde görev yapan toplam 10 fen (Fizik, Kimya ve Biyoloji) öğretmeni ile yarı yapılandırılmış mülâkatlar yürütüldü. Mülâkatlarda öğretmenlere üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine bakışlarını, ders sürecinde kullandıkları yöntemleri, karşılaştıkları problemleri ve araştırmacılardan beklentilerini ortaya çıkarmak için 9 soru yöneltildi. Mülâkatta sorulan sorular ve elde edilen detaylı veriler bulgular bölümünde verilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar, farklı öğretmen fikirleri içeren cevaplar için ayrı ayrı, belirli sayıda öğretmenin fikir

birliği içinde oldukları cevaplar için ise birleştirilerek sunulmuştur. Ayrıca, örnekleme yer alan fen öğretmenlerinin profillerini ortaya çıkarmayı amaçlayan 5 maddelik profil anketi oluşturuldu ve uygulandı. Çalışma sonucunda merkezler için öğretmen seçiminin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan yönergede net olarak açıklanmaması nedeni ile bu konuda farklı uygulamalarla karşılaşılmıştır. Bilim Sanat merkezlerinde görev yapan öğretmenler genelde öğretmenlik programı mezunu, 2-10 yıllık meslekî tecrübeye sahiptirler. Bu merkezlerde öğretmenler brans öğretmenlerinin sayısındaki yetersizlik nedeni ile belli bir yaş grubuna değil, normal okullarda 4-10. sınıflardaki öğrencilerin tümüne eğitim vermektedirler.

Hoogeveen, Hell ve Verhoeven (2005) tarafından yapılan çalışmada “Akademik Hızlandırma ve Hollanda’da Akademik Olarak Hızlandırılan Öğrenciler Hakkındaki Öğretmen Görüşleri” konusu ele alınmıştır. Çalışmada, orta dereceli okullarda görev yapan 31 öğretmenin, üstün yeteneklilerin eğitimi, program hızlandırma eğitimi ve hızlandırma kapsamına alınan öğrenciler hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin birçoğu üstün yetenekliler için özel bir yaklaşımı önermiş ve program hızlandırmayı yararlı bir uygulama olarak nitelendirmişlerdir. Özel eğitim alan öğretmen tutumlarının, üstün yetenekli çocuklar üzerindeki etkisine bakılmıştır. Sözlü veya yazılı bilgi alan öğretmenler, hızlandırılan öğrencilerin sosyal becerileri, okul başarısı ve motivasyonları üzerinde daha olumlu fikirlere sahipken, sosyal problemler üzerine daha olumsuz görüşlere sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Tarhan (2005)’in “Üstün Yetenekli Öğrencilerde Fizik Eğitimi” başlıklı çalışmasında Kastamonu Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören ve istatistiksel yöntemlerle fizik alanında üstün yetenekli olarak tanımladığı üstün yetenekli öğrencilere bir yıl boyunca fizik eğitimi vermiş ve öğrencilerin fizik yeteneklerinin kullanımlarının gelişimlerini sağlamıştır. Alınan bu eğitim sonunda fizik alanında üstün yetenekli olduğu tespit edilen 17 öğrenciden 9 tanesi fizik alanında proje yapmıştır. Bir öğrencinin yaptığı proje çalışması diğer öğrencileri motive etmiş ve diğerlerini de proje çalışması yapmaya yönlendirmiştir. Sonuç olarak dokuz öğrencide de başarı görülmüştür.

Homestead (2005) çalışmasında ilköğretime devam eden üstün yetenekli çocuğu olan 45 aileyle, üstün yetenekli çocuklara uygulanan zenginleştirme

programlarına ilişkin ailelerin görüşlerini almıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Ankette velilere akademik zenginleştirmenin önemli olup olmadığı, zenginleştirme programları için en çok hangi faktörü (ücret, mesafe vb) dikkate aldıkları, ilgilendikleri zenginleştirme programlarının hangileri olduğu ve programların ne zaman yapılmasını tercih ettikleri soruları sorulmuştur. Araştırmadan sonuç olarak üstün yetenekli çocukların aileleri için akademik zenginleştirmenin önemli olduğu bulunmuştur (Sadece 45 aileden 2 aile kısmen önemli olduğunu belirtmiştir). Ailelerin ekstra zenginleştirme programları için en çok neyi dikkate aldıkları sorusuna ise öncelik sırasıyla; ücret, mesafe, program kalitesi, sınıf mevcudu ve okul/ öğretmen olarak yanıt verdikleri, ekstra zenginleştirme programlarından ailelerin ilgilendikleri programların ise sırasıyla; yabancı dil, fen, müzik, güzel sanatlar, bilgisayar, edebiyat, kompozisyon yazma, beden eğitimi olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada ayrıca, bu programların yazın yapılmasını otuz iki ailenin, hafta sonları yapılmasını yirmi ailenin, öğleden sonraları olmasını ise on üç ailenin tercih ettiği (Aileler birden fazla seçim yapabilmislerdir) bulunmuştur.

Coşar (2006), Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler isimli araştırmasında, üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı ve başkaları tarafından algılanmaya ilişkin düşüncelerin psikolojik belirtiler üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada öncelikle konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Araştırma konusuyla ilgili verileri ulaşabilmek amacıyla Rosenberg Benlik Saygısı Envanterinin benlik saygısı alt ölçeği (Çuhadaroglu), Kısa Semptom Envanteri (Sahin ve Durak) ve araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler varyans analizi, t testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon teknikleri kullanılarak analiz edilmiş ve tüm veriler .05 düzeyinde test edilmiştir.

McCoach (2007) "Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Çocuklara Karşı Tutumlarını Neler Belirler?" isimli çalışmasında 262 öğretmenle çalışmıştır. Çalışmanın sonunda üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili bir kurs/eğitim alan öğretmenler kendilerinin üstün yetenekli olduğuna inanmışlardır. Öğretmenlerin kendilerini üstün yetenekli kabul ediyor olmalarının, üstün yetenekli çocuklara karşı

tutumlarıyla ilişkili olmadığı, öğretmen tutumlarına bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Bu öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara karşı tutum ve beklentilerinin beklenenden daha az olduğu görülmüştür. Öğretmenlere verilen eğitimin, onların üstün yetenekli çocukları güdülemesi, çocuklara faydası olması yerine, beklenenin aksine öğretmenlerin daha çok kendilerini üstün yetenekli olduklarına inanmalarını sağlamıştır. Çalışmanın sonucunda da öğretmenlere bu eğitimi veren kurum veya kişilerin, programın etkililiğini gözden geçirmelerinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Doğan (2007)'in "İlköğretim Düzeyindeki Öğrencilerde ve Üstün Yeteneklilerde Kavram Gelişimi: Buharlaşıma, Yoğunlaşma ve Kaynama Kavramları" isimli çalışmasında; buharlaşma, yoğunlaşma ve kaynama kavramlarının ilköğretimin farklı seviyelerinde (5, 6 ve 7) öğrenim gören öğrenciler ve üstün yetenekli olarak belirlenen öğrenciler tarafından anlaşılma düzeylerinin ve yanlışlarının belirlenmesi ve birbirleriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonunda bu kavramlarla ilgili olarak her üç öğrenim seviyesindeki öğrencilerin yanlışlarının olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, ilköğretim öğrencilerinde genel olarak 5. sınıf seviyesindeki öğrencilerin bu kavramları anlamada diğer seviyelerdeki öğrencilere oranla daha iyi bir durumda oldukları ve üstün yetenekli öğrencilerde genel olarak yaş ilerledikçe kavram gelişiminin düzenli bir şekilde arttığı görülmüştür.

Neumeister ve arkadaşları (2007), deneyimli öğretmenlerin azınlık olan üstün yetenekli öğrencilere karşı olan algıları ve üstün yeteneklileri belirlemeye yönelik kullandıkları teşhis prosedürleri ile ilgili çalışmışlardır. Çalışmada üstün yetenekli 27 4. sınıf öğretmeni ile çalışılmış ve şehir okul sistemi içerisinde olan azınlık ve ekonomik olarak dezavantajlı öğrenciler ankette yer almıştır. Çalışmanın sonucunda deneyimli öğretmenlerin üstün yetenekle ilgili dar fikirlere sahip oldukları belirlenmiş ve öğretmenler kültürün ve çevrenin bu azınlık ekonomik olarak dezavantajlı öğrencileri ne kadar etkileyip tepkilerini değiştirebileceğinin farkında olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin 1/3'ünün üstün yetenekli program niteliğine kabul edilmesi öğretmenlerde endişe uyandırmıştır.

Bain ve arkadaşları (2007)'nin çalışmalarında öğretmen eğitimini önkoşul tutarak 285 lisans öğrencisi ile anket kullanarak çalışmıştır. Çalışmaya katılan katılımcıların algıları ilk öğretim sınıflarında eğitim alan üstün öğrencilerin sınıf

ortamlarının ayarlaması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Lisans öğrencileri ise üstün yetenekli öğrencilerin nadiren üstün yetenekli olmayanlarla farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarında ise üstün yetenekli programların ve okulların yenilenmesi ve uygun hizmetin üstün yetenekli olan öğrencilere de verilmesi önerilmektedir.

Morgan (2007) İngiltere’de yaptığı araştırmada ailelerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin deneyimlerini, beş ve yedi yaş arasındaki üstün yetenekli ve üstün zekâlı çocuklar için zenginleştirme programının (zenginleştirme kümeleri) etkisini araştırmıştır. Öğrencilerle (16 ve 24 çocuk) yapılan etkinlikler sonucunda aileler ve çocuklar özellikle çeşitli öğretim yöntemleri ve üstün yetenekli ve üstün zekâlı diğer çocuklarla etkileşimin olduğu gruplamayı yüksek olarak değerlendirmişlerdir.

Thompson ve McDonald (2007) çalışmasında Güney-batı bölgesinde bulunan kırsal okullarda 6. sınıf üstün yetenekli ve yükselen öğrencilerin farklı ödev yapıları arasındaki ilişkiyi bulmayı amaçlamıştır. (örneğin, öğretmen yapısı ve öğrenci yapısı) Bu çalışma betimsel örnek çalışma tasarımı, olay geliştirme araştırma yaklaşımı ve bireysel çalışma yöntemi kullanılarak öğretmenin araştırmacı konumunda olduğunu ve öğrencilere farklı yapılarda ödevler verilerek öğrencinin idare/kontrol algısını ve bunun motivasyon üzerinde olan etkisi araştırmışlardır. Sonuç olarak üstün yetenekli başarısız ve yükselen başarısız öğrenciler, öğrenci-yapılandırılmış ödev yapısı ve bireysel ödev yöntemini tercih ettikleri görülmüştür. Çoğunluk olan üstün yetenekli başarılı öğrenciler ve yükselen başarılı öğrenciler, öğrenci-yapılandırılmış ödev yapısı tercih etmelerine rağmen eşit düzeyde öğretmen ödevi ve bireysel ödevleride tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Moon ve Brighton’ın (2008) gerçekleştirmiş oldukları güncel bir araştırmanın bulguları da ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin (n=434) büyük çoğunluğunun üstün yetenekli öğrenciler hakkında geleneksel görüşlere ve tanımlara sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Briggs ve arkadaşları (2008), kültürel, dilbilimi ve etik farklılıklar (CLED), yüksek yoksulluk yaşayan üstün yetenekli öğrenciler programları ile ilgili nitel çalışmışlardır. Bu nitel çalışmada daha başarılı katılımcı oluşturmak için kullanılan üstün yetenek metod/yöntemleri programı ulusal olarak araştırılmıştır. Çalışmada

incelenmek üzere 7 tane program seçilmiş bunun yanında gözlemler yapılmış ve okullarda idari bölümlerde görevli yöneticiler ve öğretmenlerle mülakatlar yapılmıştır.

Sonuçlarda başarılı katkıda bulunan 5 kategoride öneri geliştirilmiştir. Bunlar: modifiye teşhis prosedürü (yöntem), program destek sistemi, öğrencilerin başarısı için öğretim tasarımı seçilmesi, ebeveyn/ev bağlantısı kurmak ve tasarlanmış eğitim program değerlendirmesi vurgulandı.

Ataman (2008), “Üstün Yetenekli Çocuklarda Aile Ortamının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: İstanbul Bileşim Örneği” isimli çalışmasında Bilim Sanat Merkezine devam eden üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler ile aile ortamlarının yapısı açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babalarının %97’sinin beraber olduğunu, %3’nün ise ayrı olduğunu tespit etmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyi ise %49 ile ilk sırayı üniversite mezunlarının aldığı, bunu sırası ile %17 ortaöğretim, %16 yüksek lisans mezunları, %6 yüksek okul mezunları, %5 doktora yapmış veliler en son olarak %3 ile ilkokul mezunlarının izlediği görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %76’ya yakını yüksek öğretim mezunudur. Velilerin eğitim düzeylerinin artması çocuklarının zihinsel gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek aile ve çevre ortamını yaratabileceğini ifade etmiştir.

Geake ve Gross (2008) öğretmenlerin akademik üstün yetenekli öğrencilere yönelik psikolojik olumsuz duygularına ilişkin çalışmışlardır. 377 öğretmen çalışma kapsamına alınmış ve İngiltere, İskoçya ve Avustralya’da üstün yetenekli eğitimi veren öğretmenlere ve profesyonel olarak kendini geliştirenlere uygulanmıştır. Öğretmenlere nicel olarak beş boyutlu anlamsal –ayrımsal araç kullanılmıştır. Analizlerde dolaylı faktör analizi, 3 faktörlü yapı oluşturulmuştur. Bunlar: üstün yetenekli çocukların genel karakteri yüksek bilişsel yetenek içerir, sosyal uyumsuzluk ve antisosyal liderlerdir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere karşı olan olumsuz etkiler üstün zekanın sosyal uyumsuzluğa karşı endişe uyandırır şeklindedir. Profesyonel olarak kendini geliştirenlerin (CPD) programını tamamlayan öğretmenler sosyal uyumsuzluk faktöründe düşük ve programa başlayan öğretmenlerle kıyaslayınca genel faktör programında da yüksek puan almışlardır.

Sonuçlarda öğretmenler üstün yetenekli eğitiminde negatif/olumsuz etki, profesyonel gelişim (PD) programlarını kullanarak olumsuz tutumlarını yok edebilirler. Bu oluşan olumsuz/negatif etki üstün yetenekli öğrencilerin potansiyeli anti-sosyal olarak zeka/bilgilerini etkileyebilir ve bu (PD) profesyonel gelişim programının katılımcılarının belirlenmiş olması gerekmektedir. Öğretmenler de bilinçsiz olarak bu olumsuz tutum (pd) profesyonel gelişim programını kullanarak azaltabilir. Profesyonel gelişim programına katılarak üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerine ve öğrenme ihtiyaçları tanındık gelebilir. Araştırmanın sonuçları ise; üstün yetenekli ergenlerde normal akranlarına oranla başkalarının kendilerine ilişkin olumlu fikirlere sahip oldukları düşüncesi daha yaygındır. Üstün yetenekli ergenlerin normallere göre depresyon, somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, paranoya ve psikotizm gibi psikolojik belirtileri taşıma olasılığının daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırma grubunun genelinde kızların erkeklere oranla depresyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişiler arası duyarlılık ve anksiyete düzeylerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Annenin eğitim durumu ile psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Gelir durumunun anksiyete düzeyi üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Sonuçlar üstün yetenekli öğrenciler açısından tartışılmıştır.

Abraham Tannenbaum'um Üstün Yetenek Sınıflandırmasına Giren Örnek Yetenek Türlerinin Toplumsal Değeri Üzerine Bir Araştırma isimli çalışmada Demirel (2008) Abraham Tannenbaum'un üstün yetenek sınıflandırmasına giren örnek yetenek türlerinin toplumsal değerini ortaya koymak amacıyla, Abram J. Tannenbaum Yaklaşımı'nda yer alan yetenek türlerini bireylerin görüşleri alınarak nasıl derecelendirdikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak toplanan veriler, ilgili kaynaklar ve anket sonuçlarına dayanmaktadır. Araştırma 2008 yılında, Eskişehir ilinde yaşayan 601 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.. Veriler eşleştirilmiş t testi tekniğine dayanarak analiz edilmiştir. Değişkenler arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı .05 anlamlılık düzeyi alınarak belirlenmiştir. Yapılan veri analizlerinden sonra şu sonuçlara varılmıştır: Katılımcılar ender yeteneklere diğer yeteneklerden daha fazla değer vermektedir. Katılımcılar artık yeteneklere hisseli yeteneklerden ve tuhaf yeteneklerden daha çok değer vermektedir. Katılımcılar hisseli yeteneklere tuhaf yeteneklerden daha fazla değer vermektedir. Hipotezler test edildikten sonra, katılımcıların her yetenek türüne verdikleri puanlar öğrenim durumuna ve cinsiyete göre karşılaştırılmıştır. Ender ve

hisseli yeteneklere kadınlar, erkeklerden daha fazla değer vermektedirler. Hisseli ve tuhaf yeteneklere verilen puanlarda cinsiyete göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Dört yetenek türünde de öğrenim durumu hem de açısından önemli bir fark görülmemiştir.

Boran ve Aslaner (2008)'in "Bilim Ve Sanat Merkezlerinde Matematik Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme" adlı çalışmalarında, üstün yetenekli öğrencilerin matematik öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ)'nin yeri ve öneminin gerekliliği, gerekçeleriyle birlikte ele alınıp, Malatya Bilim ve Sanat Merkezi'nde matematik öğretiminde PDÖ ile yapılan etkinlik örnekleri verilmektedir.

Yoon (2009), üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili bir inceleme araştırması yapmıştır. Amerika'da 1978 yılından beri Asya kökenli Amerikalılarla beyaz Amerikalı çocukları özel yetenekli oldukları alanlarda eğitim almaktadırlar. Ancak 1994 yılında İspanya, Meksika, Hindistan gibi ülkelerden, olup Amerika'da yaşayan ailelerin çocuklarının eğitime başladığı görülmüştür. Araştırmada 2002 ile 2006 yılları arasında gerekli olan ulusal veriler toplanmış ve Asya'dan gelen öğrencilerin çok geniş bir eğitim alanında yer aldıkları görülmüştür. Ulusal eğitimin daha iyi olması için farklı etnik gruplara hitap eden, onların dilinde eğitim veren, iyi analiz edilmiş, geçerli olan bir üstün yetenekliler programının olması gerektiği bu araştırmanın sonuçları arasındadır.

Tereci ve arkadaşları (2009) Üstün Yetenekli Çocukların Başarı Durumlarının Tespiti ve Başarısızlık Nedenlerini araştırmışlardır. Çalışmalarında Amasya Bilim ve Sanat Merkezine devam eden zihinsel ve sanat alanlarında eğitim gören yaşlıtlarına göre üstün yetenekli olan öğrencilerin başarı durumlarını tespit etmek ve başarısızlık nedenlerini araştırmayı amaçlamıştır. Bu nedenle üstün yetenekli öğrencilerin yıllara göre okul başarı puanları, SBS veya OKS sonuç puanları tespit edilerek yetenek alanlarına, sınıf seviyelerine göre incelenmiştir. Tüm öğrencilere "Başarısızlık Nedenleri Anketi" uygulanmıştır. Ankete öğrencilerin kendi beyanları doğrultusunda verdikleri cevaplar yetenek alanı, cinsiyet, sınıf 4 seviyesi ve aile eğitim durumu gibi değişkenlerine bağlı olarak incelenmiştir. Çalışmada yaşlıtlarına göre üstün zekâlı veya yetenekli öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin tespiti ve başarısızlık nedenleri araştırılmıştır. İncelemeler sonunda öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe akademik başarısının azaldığı görülmüştür. Alt sınıf seviyesinde ankete verilen

cevaplarda başarısızlık nedenleri az olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu sınıfta akademik başarılarının yüksek görünmeleri, üstün yetenekli olmalarından dolayı fazla çaba göstermeksizin başarabilmelerinden kaynaklanmaktadır. Üst sınıfta derslerin özellikleri ve zorluğunun artması, farklı öğretmenlerin derslere girmesi ve az çalışmanın yeterli olmamasından dolayı bazı öğrencilerde başarı düşüşleri yaşanmaktadır.

Bu öğrencilerin bütün derslerde başarılı olmak istemeleri ve bu sebepten dolayı strese girmeleri başarılarının düşmesine neden olmaktadır. Ayrıca öğrencinin kendini üstün görmesinden dolayı kendine aşırı güvenmesi de ders çalışmama nedeni olup başarısını düşürmektedir. Öğrenciler kendi beyanlarında belirttikleri üzere okul öğretmenleri dersleri müfredat doğrultusunda işlediklerini kendileri için farklılaştırılmış program uygulanmadığını, dolayısıyla da derslerde sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Bazıları anlatılan konuları zaten bildiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin başarısızlık nedenleri toplam puanları ile cinsiyetleri, yetenek alanları ve ailelerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanında başarısızlık nedenleri toplam puanları ile sınıf seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Öğrencilere uygulanan ankette üç temel başarısızlık nedenlerine verdikleri incelendiğinde kişisel nedenleri daha fazla işaretlediği görülmektedir. Çalışma sonucunda öğrencilere uygulanan ankette, üç temel başarısızlık nedenlerine verdikleri incelendiğinde kişisel nedenleri daha fazla işaretlediği görülmektedir. Yapılan bu çalışmanın okullarda sınıf ve rehber öğretmenlere, velilere, üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda faaliyet gösteren eğitimcilere faydalı olacağı düşünülmektedir. En fazla gösterilen başarısızlık nedenleri dikkate alınarak danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri, gerektiğinde uzman yardımı sağlanarak öğrencilere destek olunması sağlanmalıdır.

Cross (2009), liseye devam eden 300 kadar üstün yetenekli öğrenciyi 2005 ve 2006 yıllarında birbirini takip eden iki eğitim dönemi içerisinde incelemiştir. İki yıl süre ile öğrencilere "Social Coping Questionnaire" (Sosyal Başa Çıkma Anketi) anketi uygulamıştır. Araştırmacı birinci yılın sonunda anket uygulamalarını değerlendirmiştir.

Öğrenciler sosyal olarak akran kabulü yönünden, var olan üstün yeteneklerini toplumda çok da öne çıkarmama yönünde yüksek puan alırken, sosyal etkileşim açısından düşük puan almışlardır. Sonuç olarak üstün yetenekli çocukların her ne kadar özel ve yetenekli olsalar da çevrelerindeki akran kabulü ve etkisinin onların davranışları üzerinde etkin olabileceğini ve çevrelerinin özelliklerine göre davranışlarını şekillendirebilecekleri yönündedir.

Karakuş(2009)'un Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler isimli çalışması amacı üstün yetenekli çocukları olan anne babaların karşılaştıkları güçlükleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada çocukları 2008-2009 öğretim yılında Adana Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam etmeye hak kazanan 97 veliye ulaşılmış, velilerin üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmakla ilgili olarak karşılaştıkları güçlükler, Adana Bilim ve Sanat Merkezi hakkındaki görüşleri ve çocuğun merkeze devamı ile ilgili karşılaştıkları güçlükler, bu konulardaki beklenti ve çözüm önerileri açık uçlu sorular yoluyla belirlenmiştir. Veriler nitel veri analizi yönteminin içerik analizi tekniği ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda üstün yetenekli çocuğa sahip anne babaların çocuklarının soruları, kişilik özellikleri, iletişim becerileri, örgün eğitimleri, eğitsel çalışma alışkanlıkları gibi konularda güçlükler yaşadıkları saptanmıştır. Adana Bilim ve Sanat Merkezi ile ilgili olarak ise ulaşım, donanım eksikliği, merkeze devam, merkezdeki uygulamalara ilişkin güçlüklerle karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu güçlüklerle yönelik beklenti ve çözüm önerileri ise merkezdeki eğitim öğretim süreci, devam, donanım ve ulaşım ile çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almaları ve örgün eğitimlerine yönelik beklentilerdir. Araştırma sonuçlarına yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

Kontaş (2009)'ın "Bilsem Öğretmenlerinin Program Geliştirme İhtiyaçlarına İlişkin Geliştirilen Programın Etkililiği" ile ilgili çalışmış, Bilim ve Sanat Merkezlerinde üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin program geliştirme ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik hazırlanan ve uygulanan hizmet içi eğitim programının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Öğretim programının değerlendirilmesine yönelik öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre, öğretmenlere verilen bu eğitimin oldukça yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programının öncesinde ve sonrasında

yapılan gözlem sonuçları, öğretmenlerin program geliştirme konusundaki bilgi ve uygulamalarının bu hizmet içi eğitim çalışmasına dayalı olarak daha etkili düzeye ulaştığı sonucuna varılmıştır.

Aktepe ve Aktepe (2009)'nin çalışmaları yeni program değişikliği ile birlikte, kullanılan öğretim yöntemlerini ne kadar değiştirdiğini ortaya koyması bakımından önemlidir. Araştırmamanın örneklemini Kırşehir ili Merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden 4., 5., 6. ve 7. sınıf düzeyinde öğrenim gören 90 üstün yetenekli öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçlarında Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin Fen öğretiminde en sık kullandıkları yöntemler; anlatım, laboratuvar da deney yapma ve öğretmenin sınıfta deney yaparak göstermesi yöntemleri olduğu belirlenmiştir.

Demirbaş(2009) araştırmasında Kırıkkale İli Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin bilim adamları hakkındaki düşüncelerinin ne olduğunu belirlemek amacıyla çalışmıştır.Yurt dışında kullanılan, “Bir Bilim Adamının Resmedilmesi Testi” (DAST Draw a Scientist Test) kullanılmış ve öğrencilerden elde edilen çizimler analiz edilmiştir. Ölçekte, öğrencinin bir bilim adamını nasıl gördüğü, kendisinin bir bilim adamı olduğu zaman nasıl davranışlar sergileyeceği ve bir bilim adamı resmederken; nerede, kaç yaşında, ne iş yaparken resmettiği ve çevresinde bilim adamı olarak kimi gördüğüne yönelik sorular yer almaktadır. Araştırma verilerine göre öğrencilerin genel olarak bilim adamlarını, dikkatli, zeki, çalışkan, yaratıcı gibi özellikler bakımından olumlu gördükleri, ancak sanatçı olma özelliği açısından düşük puanla nitelendirdikleri saptanmıştır. Bunun yanında kendilerini bir bilim adamı olarak nitelendirdiklerinde ise, yine belirtilen puanlar bakımından yüksek düzeyde göstermişler, ayrıca sanatçı ruhlu olma gibi özellikler açısından kendilerini daha yüksek puanlamışlardır.

Yılmaz ve Bozoğlu'nun 2009 yılında yaptığı çalışmada, üstün yetenekli öğrencilerin, kendileri için özel olarak hazırlanmış farklılaştırılmış bir eğitim programına neden düzenli devam etmediklerini araştırmak amaçlanmıştır. Bilsem'de eğitim alma haklarını, devamsızlık kaynaklı nedenlerle kaybeden 30 öğrenciye, uzman görüşü alınarak hazırlanan “Devamsızlık Nedenlerini Belirleme” anketi uygulanmıştır. Sonuçları karşılaştırmak amacıyla; anket soruları içerikleri değiştirilmeden Bilsem' de eğitim almaya devam eden 70 öğrenciye uygulanmıştır.

Ayrıca aynı içerikli anket soruları Bilsem de görev yapan 25 öğretmene yöneltilerek, “Öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri” konusundaki düşünceleri tespit edilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlara göre, üstün yetenekli öğrencilerin özel eğitime devam etmeme nedenleri belirlenmiştir.

Needham (2010) çalışmasında öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara karşı olan tutum ve deneyimlerin sosyal ve duygusal olarak düşüncelerin etkisini araştırmıştır. Çalışma karma yöntem bilim yaklaşımı kullanılmış, nicel bilgi toplama aracı olan anket ve katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, katılımcılar arasında potansiyeli olanlarla bireysel olarak görüşme yapılmıştır. Daha derinlemesine nitel bilgi toplama aracı olarak 4 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarında bir çok öğretmenin üstün yetenekli çocukların sosyal ve duygusal özelliklerinden emin olmadığı saptanmıştır. Öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara karşı olumlu tutum içerisinde, olsada üstün yetenekli eğitimle ilgili kişisel bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda sonuçlar bölümünde öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara karşı destek olarak kendilerini yetersiz buldukları ve hüsrana uğradıkları belirlenmiştir.

Şenol, (2011) Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (isimli araştırmasında, Bilim ve Sanat Merkezleri’nde görev yapan öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Betimsel özellikte olan bu çalışmada tarama (survey) yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin kişisel bilgileri, üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşleri, üstün yetenekliler eğitiminde başvuru yöntem ve teknikleri kullanma sıklıkları ve karşılaştıkları sorunlar ile ilgili maddelerden oluşan, araştırmacı tarafından hazırlanan ve geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılan bir anket kullanılmıştır. Anket, Türkiye’deki Bilim ve Sanat Merkezleri’nden random yöntemiyle seçilen 24 Bilim ve Sanat Merkezi’nde görev yapmakta olan 337 öğretmene uygulanmıştır. Ancak yetersiz doldurma ve rastgele işaretlemeler nedeniyle 318 anket işleme konulmuştur. Yapılan analiz sonuçlarında, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün

yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlere genel olarak katıldıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde başvurulan yöntem ve teknikleri kullanma sıklıklarına ilişkin bulgulara, öğretmenlerin gözlem yöntem-tekniklerini en fazla, yapılandırılmış grid yöntem-tekniklerini ise en az sıklıkta kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, üstün yetenekliler eğitiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğunun, Bilim ve Sanat Merkezleri'nin fiziki ortam şartları ile ilgili sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir.

Hargrove ve Seay (2011) Kuzey Karolina'da görev yapan 370 öğretmenle çalışmış ve çalışmada anketlerle bilgi toplamıştır. Buradaki amaç okula bağlı olmayan ya da bağlı olan faktörlerin Afrikalı-Amerikalı erkek çocuklarının üstün yetenekli programına katılımların sayısının öğretmenler tarafından algılanmasıdır. Çalışmaya katılan çoğu öğretmen 3. ve 5. sınıf öğrencilerine ders vermektedir. Öğretmen katılımcıların %29.8'i Afrikalı-Amerikan, İspanyol ve azınlıktır gruptandır. Beyaz ırklı öğretmenler okula, personeline, uygulamalara ya da politikalara bağlı olmayan önrmli engeller olduğunu savunurken, azınlık olan öğretmenler ise okula bağlı olan ve olmayan engelleri önemli olarak belirlemiştir. Öğretmenler tarafından üstün yetenekte gelişen etkinliklerin engeller arasında farklılıklar bulunmadığını ortaya koymaktadır.

Akar ve Akar (2012)'ın İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Üstün Yetenek Kavramı Hakkındaki Görüşleri isimli araştırmalarında ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya, ilköğretim okullarında görev yapmakta olan toplam 155 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri açık uçlu anket görüşmesi yapılarak toplanmış ve alanın önde gelen bazı kuramlarıyla karşılaştırmalı olarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları, ilköğretim öğretmenlerinin üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarına ve üstün yetenekli öğrencileri fark etme ve onları ilgili programlara aday gösterebilme konularında yeterli başarıyı sağlayamayabileceklerine işaret etmektedir. Araştırma sonucunda ilköğretim öğretmenlerinin üstün yetenek görüşlerinin, alanın önde gelen kuramcılarının üstün

yetenek kuramlarıyla yeterli kabul edilebilecek bir seviyede örtüşme gösterememiş olduğu ortaya çıkmıştır. İlköğretim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında belirtmiş oldukları görüşler de başarılı öğrencilerin sahip oldukları özelliklerden öteye pek gidemediği öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenci ile parlak ve başarılı öğrenci arasındaki ayrımı yapabilme konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadığı belirlenmiştir. Buna göre ilköğretim öğretmenleri, üstün yetenek ve üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konularında akademik desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Araştırma sonucunda öğretmenlerin üstün yetenek görüşleri üzerine ileride yapılacak olan araştırmalara ve araştırmacılara da “branşlar bazında öğretmenlerin üstün yetenek görüşlerini belirleme, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere karşı olan tutumlarını belirleme, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler hakkındaki bilgilerini ve hazırbulunuşluk düzeylerini belirleme, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarını belirleme” gibi konularda çalışmaların yapılması önerilmiştir. Araştırmacılara göre bu çalışmalar aracılığıyla; üstün yetenekli öğrencilerin okul çağına geldiklerinde erken ya da zamanında fark edilebilme, tanılanabilme ve yeteneklerine uygun destekleri alabilme sorunlarının en aza indirgenmesi sağlanabilecektir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, uygulamaya, verilerin çözümüne, yorumlamasına ve çalışma planına ilişkin bilgilere yer verilmiştir

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarını, algılarını ve görüşlerini belirlemek için, evren hakkında genel bir yargıya varma olanağı sağlayan modellerden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar,2005).

Araştırma, üstün yetenekli öğrencileri algılama ve üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladığından ilişkisel tarama modeli niteliğindedir. Karasar (2005) ilişkisel tarama modelini iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırmalar olarak açıklamaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı, görüş ve eğitim ihtiyaçlarına yönelik gereksinim duyulan verilere ulaşmak için “öğretmen” evrenine başvurulmuştur.

Ayrıca, İlköğretim Dairesinde görevli denetmenlerin ve ilköğretimde görevli yöneticilerin de görüşüne başvurulmuştur. Denetmenlerin evreni 24 olmasına rağmen 5 denetmen çeşitli nedenlerden dolayı daire dışında bulunmasından ötürü bunlara ulaşılamamış, sadece 19 denetmenle görüşülmüştür. Görüşme yöntemi kullanılarak görüşleri alınan yöneticiler ise ilköğretimde görevli olup rastgele seçilmiş olup 30 yönetici çalışma kapsamına alınmıştır. İlköğretimden mezun olup ortaöğretime geçecek 15 öğrenci velisi ile de görüşme yöntemi kullanılarak görüşülmüştür. Örneklem alınan velilerin seçilmesinde özel bir koleje tam burslu seçilen ve bu öğrenciler için okulda özel sınıf açılacağından dolayı bu veliler çalışma kapsamına alınmıştır.

Büyüköztürk (2008) evreni “Araştırma sorularını cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin (ölçümlerin) elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük bir grup” olarak açıklamaktadır.

Bu araştırmanın evrenini, Kuzey Kıbrıs’ta Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, İlköğretim kademesinde bulunan 86 okulda 2011–2012 eğitim-öğretim yılında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Evreni oluşturan öğretmen ve sayısına ilişkin veriler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Kültür ve Spor Bakanlığı, İlk Öğretim Dairesi müdürlüğü istatistik defterlerinden edinilen bilgilere dayanılarak toplanmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bulunan ilköğretim kademesinde görev yapan 1330 öğretmen, bu çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırma koşulları bakımından öğretmen evreninin tümünü örneklem olarak almak olanaksız olduğundan “tabakalı örneklem” yöntemi ile “Basit seçkisiz örneklem” yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örneklem (Stratified sampling), evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örneklemde temsil edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örneklem yöntemidir (Büyüköztürk; 2008; Fraenkel ve Wallen, 2006).

Bu çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin ilçeleri alt tabaka olarak belirlenmiştir. Belirlenen alt tabakalar içerisinde basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile örneklem belirlenmiştir. Büyüköztürk (1996), araştırmada örneklem hatasını düşürmek ve örneklemin evreni temsil etme derecesini artırmak amacıyla, evrenin %10'unun örneklem için yeterli bir büyüklüğü vereceğinin kabul görüldüğünü belirtmektedir. Bu araştırmanın evrenini oluşturan öğretmenler için belirlenen hedef örneklem oranı ise %30 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın başlangıcında planlanan 1330 öğretmene bilgi formu ve ölçek dağıtılmasına rağmen, 520 ölçek geri gelmiştir. Ölçeğin hatalı ya da eksik doldurulması, doldurmak istenmemesi gibi nedenlerle uygulama 490 öğretmenle gerçekleşmiş, toplam 30 öğretmen örneklem dışı kalmıştır. Bu sebeple ölçeklerin geri dönme oranı %95 olarak hesaplanmıştır. Büyüköztürk (2008) bu oranın yeterli olduğunu belirtmektedir.

Öğretmen grubundan alınan örneklem sayısı Anderson (1990)'un 0.05 düzeyinde tolerans gösterilebilir hata için belirttiği sayının oldukça üzerinde olmuştur (Akt: Balcı, 2005).

Ölçeklerden çıkan sonuçlar doğrultusunda ilköğretim dairesine bağlı öğretmen ve yöneticilerle görüşülmüştür. Bunun yanında ailelerin üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili de görüşlerine başvurulmuştur.

Veri Toplama Araçları ve Uygulama

Araştırmayı gerçekleştirebilmek için gereksinim duyulan verilerin toplanmasına yönelik üç bilgi toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar; a) öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını belirlemede kullanılan **Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği** b) öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarını saptamada kullanılan **Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyaçlarını belirleme anketi** c) **Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği**. Bu çalışmada belirlenen alt amaçlara objektif bir şekilde yanıt verebilmek için veri toplamada kullanılan araçların hazırlanma süreçleri ve örneklem gruplarına uygulaması aşağıda açıklanmıştır.

Ayrıca araştırmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Denetmenler için oluşturulan görüşme soruları öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeğinin sonuçlarına göre belirlenmiştir. Görüş ölçeğinde ortalama değeri düşük olan maddelerden yola çıkılarak görüşme soruları oluşturulmuştur. Denetmenlerle yapılan 10 maddelik görüşme formu kapsam ve yapı geçerliliği açısından uzman görüşü alındıktan sonra 4 madde olarak yeniden düzenlenmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşme Formu

İlköğretim dairesinde görevli denetmenlerin, yöneticilerin ve ailelerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, ne yapılandırılmış görüşmeler kadar katı ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnektir. Yarı yapılandırılmış görüşme, iki uç arasında yer alan bir teknik olup (Karaköse, 2008), araştırmacıya analizlerin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkanı, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajlar sunmaktadır (Büyüköztürk, 2009). Bundan dolayı üstün yetenekli öğrencilere yönelik denetmen, yönetici ve ailelerin görüşlerine yönelik görüşme formu yarı yapılandırılmış sorulardan oluşmuştur.

Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması

Toplanan verilerin geçerliği ve güvenirliliği, veri toplama aracının geçerlik ve güvenirliliğine bağlıdır (Büyüköztürk, 1996). Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı, görüş ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla ilköğretim okullarında görevli 10 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip 20 öğretmenden üstün yetenekli öğrencilere yönelik duygu, düşünce ve davranışlarını içeren kompozisyon yazmaları istenmiştir. Algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye ilişkin her bir veri toplama aracı için oluşturulan madde havuzundan yararlanılarak taslak bir forum oluşturulmuştur. Algı ve görüş ölçekleri öğretmenler için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik literatürün taranması ve kompozisyonlarla yapılan içerik analizi sonucunda maddeler yazılmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik literatür taraması, uzmanlar ve öğretmenlerin kompozisyonlarıyla yapılan içerik analizi sonucunda üstün yeteneklilerin özellikleri ile ilgili 43 algı maddesi yazılmıştır.

Ölçeğin geliştirme sürecinde özellikle ölçeğin kapsam geçerliğine yönelik sorulara yanıt bulmak için görüşleri alınan uzmanlar her soruya yönelik %90'ı fikir birliği sağlamıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için gerekli olan uzman görüşünün en az 5 en fazla 40 olmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Yurdagül,2005). Bu nedenle çalışmanın kapsam geçerliğinin belirlenme sürecinde 15 uzman görüşü yeterli görülmüştür.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeği taslak formu 50 maddeden oluşmuştur. Uzman ve öğretmen görüşleri tekrar alındıktan sonra 43 madde olarak yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizinin yapılabilmesi için hazırlanan veri toplama aracı deneme formu, ön deneme grubu olarak 175 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmada, görüş maddelerine verilecek tepkiler için 5'li likert tipi tercih edilmiştir. Katılımcılardan ölçekte yer alan her bir madde için kesinlikle katılmıyorum- katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-kesinliklekatılıyorum gibi beş kategoriden biriyle sınıflaması istenmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği

50 maddeden oluşan taslak form uzman ve öğretmen görüşleri tekrar alındıktan sonra 43 madde olarak yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizinin yapılabilmesi için hazırlanan veri toplama aracı deneme formu, ön deneme grubu olarak KKTC sınırları içerisinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 250 öğretmene ölçek uygulanmış,30 ölçek kurallara uygun doldurulmadığından ve 45 ölçek de geri gelmemiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri 175 öğretmenden sağlanan verilerle yürütülmüştür.

Araştırmada, algı maddelerine verilecek tepkiler için 5'li likert tipi tercih edilmiştir. Katılımcılardan ölçekte yer alan her bir madde için kesinlikle katılmıyorum- katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-kesinliklekatılıyorum gibi beş kategoriden biriyle sınıflaması istenmiştir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucu faktör yükü 0.40'ın altında olan 10 madde de ölçekten çıkarılarak 33 madde ile veri toplama aracının son şekli verilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmalarında, faktör örüntüsünün oluşturulmasında 0.30 ile 0.40 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Çoklar ve Odabaşı 2009; Gürbüz tür ve Şad 2010). Bu araştırmada alt kesme noktası 0.40 olarak kabul edilmiştir. Ayrıca 2 faktörde birden 0.40 üzerinde yük değerine sahip olan maddelerin, 2 faktör yük değeri arasında .10'luk bir yük değer farkının olmasına özen gösterilmiştir. Bu şekilde faktörler arasında bağımsızlık sağlanmıştır.

Özellikle esnek bir veri analizi yöntemi olan faktör analizi, yapı geçerliği için uygulanan en güçlü yöntem olarak görülmektedir (Kahn, 2006). Ölçek geliştirme çalışmalarında faktör analizi gibi çok değişkenli analizlerin yapılabilmesinde ise örneklem büyüklüğüne dikkat edilmelidir (Sapnas 2004; Preacher & MacCallum 2002). Literatür gözden geçirildiğinde, ölçek geliştirme çalışmalarında minimum örneklem büyüklüğünün 100-250 arasında olması gerektiği ortaya çıkmaktadır (Sapnas 2004). Bu durumda bu araştırmadaki çalışma grubu sayısı (N=175) faktör analizi için yeterli görülmektedir.

Ölçeklerin yapı geçerliğini incelemek amacıyla faktör analizi yapılmasına karar verilmiştir. Faktör analizi birçok araştırmacı tarafından en güçlü yöntem olarak görülmektedir (Kahn, 2006). Kember ve Leung (2009)'a göre ölçeklerin geçerliliğini sağlamak güvenilirliği sağlamaktan daha zordur. Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO .60'dan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2004; Hutcheson ve Sofroniou, 1999). Ölçeklerdeki faktörleri belirlemek için Kaiser'in kriterlerinden öz değer 1'in üzerinde olması dikkate alınmıştır. Öz değeri 1'in üzeri olan faktörler daha uygun olmaktadır (Kaiser, 1960; Kim ve Muellen, 1978; Ozcinar, 2009). Ölçeği oluşturan maddelerin belirlenmesinde Varimax rotation analizi sonucu faktör yükünün en az .30 ve tek faktör altında yer alması (maddenin iki ayrı faktör altında yüksek faktör yükü alması durumunda farkın en az .10 olması) ölçütü esas alınmıştır. Bu değerler literatürde farklılıklar göstermekte ve genellikle .30 ve .40 değerleri sınır değer olarak alınmaktadır (Tuan ve diğerleri, 2000; Johnson ve McClure, 2004; Tsai ve Liu, 2005; Gürbüz tür ve Şad, 2010).

Ölçeklerin güvenirliklerini belirlemek amacı ile Cronbach alfa ve iki yarı test güvenirlik analizleri uygulanmıştır. Cronbach alfa elde edilen test puanları arasındaki iç tutarlılığı incelemek amacı ile kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2004). KR20 formülünü temele alan ve test maddelerinin birden fazla olduğu durumlarda kullanılmaktadır (See, 1951; Özdamlı, 2009). İç tutarlılığı inceleme amacı ile kullanılan diğer bir güvenirlik analizi ise iki yarı test analizidir. Test maddelerinin, ilkyarı-sonyari olarak iki eş yarıya ayrılarak testin iki yarısı arasındaki ilişkiden hareketle Spearman Brown formülü kullanılarak testin tamamı için hesaplanan korelasyon katsayısı ile açıklanır (Büyüköztürk, 2004; Fraenkel ve Wallen, 2006).

Birçok araştırmacıya göre güvenirlik kat sayısı 1'e yaklaştık sonra güvenirlik artmaktadır (Sekaran, 2003; Huang ve diğerleri, 2010). Fraenkel ve Wallen (2006) güvenirlik katsayısının .60'dan düşük olması ölçeğin çok zayıf olduğunu, .60 ile .70 arasında olması kabul edilebilir sınırlar içerisinde olması ve .80 üzerinde olmasının iyi olduğunu belirtmektedirler. Yukarıda sıralanan bilgiler çerçevesinde, bu araştırmada kullanılan bilgi toplama araçları geliştirilmiştir.

Ölçeğin geçerlik güvenirlik dağılımını incelemek için öncelikle ölçek toplam puanlarının dağılımına bakılmıştır. Yapılan normal dağılım analizi (normal distribution analyse) incelendiğinde Ölçekte toplam 33 ifade olduğu için minimum alınabilecek puan 33, maksimum alınabilecek puan 159 ve ranj 126 olarak belirlenmiştir. Ölçek ortalaması 118.22, ortancası 119 ve standart sapması 19.60 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizlerde çarpıklık değeri -.924, basıklık değeri ise 2.12'dir. Bu bulgular 175 öğretmenden elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin temel bileşenlerini (alt boyutlarını) ortaya koymak amacıyla Principal Component faktör analizi ve Varimax rotation uygulanmıştır. Ölçeğe ilk faktör analizi uygulandıktan sonra 10 maddenin yük değerinin .30'un altında olduğu görülmüştür. Maddeler ölçekten çıkarılmış ve kalan 33 madde için faktör analizi tekrar yapılmıştır. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği için KMO örneklem uygunluk katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. KMO değerinin .90'a yakın olması verilerin faktör analizi için uygunluğunun mükemmele yakın olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Hutcheson ve Sofroniou, 1999; Namlu ve Odabaşı,

2007). Yapılan Barlett testinde X^2 değeri 6630.893 ve anlamlı çıkmıştır. KMO ve Barlett testi verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Analiz sonucunda maddelerin 17.866 ve % 41.548, ikinci faktör için 3.256 ve % 7.572, üçüncü faktör için 2.355 ve % 5.477, dördüncü faktör için 1.873 ve % 4.356, beşinci faktör için 1.505 ve % 3.500, altıncı faktör için 1.363 ve % 3.171, yedinci faktör için 1.202 ve % 2.796, sekizinci faktör için 1.178 ve % 2.741 ve son olarak dokuzuncu faktör içinse 1.007 ve % 2.343 olduğu görülmüştür. Ayrıca, ölçeğin öz değeri 1.000'dan büyük 9 faktörün olduğu görülmüştür.

Sosyal bilimlerde çok yüksek değerlere ulaşılması zor olduğu için çeşitli kaynaklarda 40% - 60%'ın üzeri kabul edilebilir olduğundan bahsedilmektedir (Namlu & Odabasi, 2007). Bu çalışmanın varyans yüzdesi % 60'ın üzerinde olup kabul edilebilir limit içerisinde yer almıştır.

Daha sonra faktör analizi 5 boyutta incelenmiştir. Buna göre ölçek 5 faktörlü olarak yapılandırılmış ve faktörlerde toplanan maddelerin içeriği ve kuramsal yapıya uygunlukları dikkate alınarak "Öğrenme istekliliği" (9 madde), "İfade etme özellikleri" (8 madde), "Kişilik özellikleri" (6 madde), "Öğrenme özellikleri" (6madde), "Zihinsel özellikleri" (4 madde) şeklinde isimlendirilmiştir.

Ölçeğin beş faktörlü olarak açıkladığı varyans miktarı %62.453 olarak hesaplanmıştır. Ölçekteki maddelerin ayırt edicilik özelliklerini incelemek amacıyla 33 madde için hesaplanan madde-toplam korelasyonları, .54 ile .83 arasındadır. Literatürde madde toplam korelasyonunun genel olarak 0.20'nin üzerinde kabul edilebilir olduğu ifade edilmektedir (Namlu & Odabaşı 2007). Bu çalışmada item madde toplam korelasyon değeri 0.20'nin üzerinde olup kabul edilebilir limit içerisinde yer almaktadır. Ölçeğin güvenirliği için madde analizine dayalı olarak hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin bütünü için 0.956, iki yarı test güvenirlik katsayısı 0.906, birinci faktör için alfa iç tutarlılık kat sayısı 0.929, iki yarı test güvenirlik katsayısı 0.896, ikinci faktör için alfa iç tutarlılık katsayısı 0.896, iki yarı test güvenirlik katsayısı 0.875, üçüncü faktör için alfa iç tutarlılık katsayısı 0.907, iki yarı test kat sayısı 0.871, dördüncü faktör için alfa iç tutarlılık kat sayısı 0.861, iki yarı test güvenirlik katsayısı 0.821, ve beşinci faktör için alfa iç tutarlılık kat sayısı 0.680, iki yarı test güvenirlik katsayısı 0.678'dir. Elde edilen bu bulgulara

göre ölçeğin tümü ve alt boyutları güvenilirdir denilebilir. Faktör analizi sonucunda ölçeğe ait boyutların birbirleriyle olan etkileşimlerini görmek amacıyla boyutların Pearson korelasyonları hesaplanmış ve sonuçta tüm boyutlar arasındaki etkileşimin güçlü olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, toplam puanlara ilişkin korelasyonlar incelendiğinde, ölçeğin ölçmek istenen özellikleri ölçmekte olduğu söylenebilir. “Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ölçeği”nin faktör analizi ve madde-toplam korelasyon sonuçları tablo 3.1’de verilmiştir:

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyacı Anketi:

Bu anket, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenirlik analizinin yapılabilmesi için hazırlanan veri toplama aracı deneme formu için 30 madde yazılmıştır. Uzman görüşleri alındıktan sonra ankete uygun olmayan dört ifade ankette çıkarılmış 26 madde ile anket kullanılmıştır.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği:

Bu ölçek, farklı kademelerde görev yapan öğretmenlerin, üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik literatür taranması, uzmanlar ve öğretmenlerin kompozisyonlarıyla yapılan içerik analizi sonucunda üstün yetenekli öğrencilere yönelik 31 görüş maddesi yazılmıştır.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği’nin deneme formu 150 öğretmene uygulanmıştır. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri Ölçeği’nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizinin ilk sonuçları incelendiğinde ölçeğin deneme formunda yer alan 31 maddenin 0.30’un üzerinde olduğu görülmüştür..

Öğrencilerin Mobil Öğrenme Yeterlilikleri Ölçeği için KMO örneklem uygunluk katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Barlett testinde ise X^2 değeri 9247.992 ve anlamlı çıkmıştır. KMO ve Barlett testi verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Analiz sonucunda maddelerin birinci faktör yük değerleri .422 ile .838 arasında değiştiği ve tek faktörün açıkladığı varyansın %21.166 olduğu görülmüştür. Analiz sonucunda ölçeğin öz değeri 1.000'dan büyük 6 faktörünün olduğu görülmüştür.

Buna göre "Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği" ismi verilen ölçek 31 maddeden oluşmakta, rotasyon sonrası maddelerin yük değerleri .605 ile .706 arasında değişmekte ve varyansın %43.305'ini açıklamaktadır.

Ölçekteki maddelerin ayırt edicilik özelliğine ilişkin yapılan analizler sonucunda, 31 maddeye ilişkin madde-toplam korelasyonlarının .531 ile .801 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliği için madde analizine dayalı olarak hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı 0.891, iki yarı test güvenilirlik katsayısı ise .927 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu bulgulara göre güvenilirlik özelliklerine sahiptir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Faktörler	Mean	SD	Madde Toplam	Rot. Önc. Fak. Yüğü	Rot. Son. Fak. Yüğü
<i>r</i>					
<i>Faktör I: $\alpha=.936$, Half-split reliability= .885</i>					
17.Üstünlerin uygulanması pratik olmayan ya da henüz olası görülme-yen yaratıcı, alışılmamış düşünceleri dinlenmelidir	3.91	.83	.690	.720	.514
19.Öğretmenler üstün öğrencinin başarısını, sınıf arkadaşlarının başarı seviyesi ile değil kendi öğrenme gücü ve hızı ile karşılaştırılmalıdır	3.97	.93	.638	.689	.720
20. Daha zor sorular sorarak, yeni düşünceler geliştirmelerini isteyerek, çocukların zekâlarının özellikle yaratıcı yanını geliştirmelerine fırsat tanınmalıdır	3.88	.94	.639	.697	.612
21. Öğretmenler sürekli kendilerini yenilemelidir	4.12	.92	.706	.762	.760
22. Akademik konular için resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerin ihmal edilmesinden kaçınılmalıdır	4.11	.95	.654	.717	.716
23. İleri öğrenim için en uygun yolun seçilmesinde uzmanlarla işbirliği yapmaları için öğrenciler yönlendirilmelidir	4.05	.90	.683	.734	.699
25. Okul denetmenlerinden üstünlere yönelik görüşleri de alınmalıdır	3.81	.94	.626	.656	.533

28. Üstün zekalı/yetenekli çocukların aileleri ile öğretmenler diyalog kurmalıdır	3.89	.93	.588	.669	.732
29. Üstün zekalı/yetenekli çocukların aileleri ile okul idareleri diyalog kurmalıdır	4.13	.81	.738	.805	.788
30. Üstün zekalı çocuklara yönelik dersler tasarlanmalıdır	4.00	.84	.788	.830	.629
31. Üstün zekalı/yetenekli olduğu düşünülen öğrencilerle ilgili öğretmenler okul yönetimine de bilgi verilmelidir	4.09	.90	.791	.838	.801
Faktör I Toplam	4.00	.70			
<i>Faktör II: $\alpha=.881$ Half-split reliability=.849</i>					
8. Eğitim sistemimizde üstünlerle ilgili ayrı farklılaştırılmış eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır	3.91	.93	.693	.733	.710
9.Üstünlere yönelik bakanlık bünyesinde bilim sanat merkezleri açılmalıdır	3.87	.89	.649	.692	.709
10. Üstün zekalılar için özel sınıflar açılmalıdır	3.80	1.00	.591	.649	.735
11. Üstünlerle ilgili öğretmen yetiştiren fakültelerde ders konulmalıdır	3.90	.91	.637	.695	.635
12. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim politikası içerisinde üstünler de yer almalıdır	3.93	.91	.640	.682	.618
13. Üstünler için gerekirse özel donanımlı okullar açılmalıdır	3.85	.85	.591	.640	.631
Faktör II Toplam	3.88	.73			
<i>Faktör III: $\alpha=.859$ Half-split reliability=.789</i>					
3.Üstün zekalıların kabiliyetlerinin gelişmesi için özel eğitim programları hazırlanmalıdır	3.93	1.04	.602	.662	.660
4.Üstün zekalıların kabiliyetlerinin gelişmesinde huzurlu, emin,sıcak bir aile ortamı gerekmektedir	3.81	.90	.558	.597	.602
5.Sınıf öğretmenleri üstün zekalı öğrencilere yönelik ek öğrenim tasarımı hazırlamalıdır	3.80	.89	.620	.648	.689
6.Üstünlerin süratine uygun problem çözme tekniği gerektiren ödevler verilmelidir	3.91	.84	.600	.645	.794
7.Öğretmenler üstünlere eğitim verirken daha çok gözlem, deney, proje gibi yöntemler kullanılmalıdır	3.81	.81	.638	.679	.602
Faktör III Toplam	3.85	.72			

Tablo.3.2. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Faktörler	Mean	SD	Madde Toplam	Rot. Önc. Fak. Yüğü	Rot.Son. Fak. Yüğü
<i>r</i>					
<i>Faktör IV: $\alpha=.729$, Half-split reliability=.657</i>					
14. Üstün zekalı/yeteneklilere aynı konuda tekrara dayanan uzun ödevler verilmesi doğru değildir	3.63	.87	.486	.520	.531
15. Sınıfta onlara değil, diğer arkadaşlarına yanıt vermede öncelik tanınmalı, derse karşı şevkleri kırılmamalıdır	3.31	1.03	.366	.545	.755
16. Üstün olduğu fark edilen öğrencilere rutin görevler verilmemelidir	3.54	.90	.476	.480	.561
18. Okul zamanının bir bölümünde arkadaşlarına konuları öğrenmelerinde yardımcı olmaları istenmemelidir	3.40	.97	.399	.514	.614
Faktör IV Toplam	3.47	.67			
<i>Faktör V: $\alpha=.718$ Half-split reliability=.695</i>					
24. Eğitim Bakanlığının hazırladığı programda üstünlere yönelik içerikler yer almaktadır	3.45	1.22	.393	.422	.544
26. Mevcut sistem içerisinde üstünlere yönelik derslikler açılmalıdır	3.62	1.01	.512	.539	.646
27. Üstün zekalı/yetenekli çocukları yönlendirebileceğimiz kurum veya dernekler ülkemizde mevcuttur	2.65	1.21	.075	.679	.711
Faktör V Toplam	3.24	.81			
<i>Faktör VI: $\alpha=.680$ Half-split reliability=.617</i>					
1.Eğitim programları üstün zekalı/yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilir	2.35	1.08	.095	.620	.619
2. Normal sınıf ortamlarında üstün zekalı/yeteneklilerle eğitim verilmesinde bir sakınca yoktur	2.96	1.12	.022	.588	.874
Faktör VI Total	2.65	.92			

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu, öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş, mesleki kıdem, üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili daha önce bir eğitime katılma durumları, öğretmenlerin sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenci sayısı, Üstün yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanmasını önerme durumları, üstün yetenekliler ile ilgili kaynaklara ulaşma durumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Kişisel bilgi formuna alınan bu değişkenlerin seçilme amacı ise araştırmaya katılan öğretmenlere yönelik genel bir bilgi elde etmek ve öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı, eğitim ihtiyacı ve görüşleri arasında fark olup olmadığını ortaya çıkarmaktır.

Uygulama

Araştırmada hazırlanan veri toplama araçları KKTC İlk Öğretim Dairesine bağlı okullarda görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır.

Geliştirilen ölçeklerin okullarda uygulanabilmesi için KKTC Milli Eğitim, Kültür ve Spor Bakanlığı İlk Öğretim Dairesi'nden gerekli izinler alındıktan sonra (Ek 1 – Ek 2) okul müdürleri ile irtibat kurularak uygulamayı gerçekleştirmek üzere her okul için gün belirlenmiştir. Belirlenen günlerde okullara gidilerek anketler öğretmenlere teneffüs saatinde öğretmenler odasında dağıtılmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen veriler, istatistik uzmanlarının görüşleri doğrultusunda uygun istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiş, daha sonra tablolar oluşturularak açıklanmış ve yorumlanmıştır. Tüm analizler SPSS 16 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmada likert tipi beşli dereceleme ölçeğiyle toplanan verilerin sürekli olduğu ve eşit aralıklı ölçeğe girdiği kabul edilmiştir. Büyüköztürk (1996)'e göre likert tipi derecelmeli ölçeklerden elde edilen verilerin kuramsal olarak sıralamalı ölçeğe girmekle birlikte uygulamada aralık ölçeğinde elde edilmiş gibi kullanılması yaygındır. Bu kabulün temelinde bireyin yargısal ölçmelerde kendisine sunulan uyarıcılara yönelik tepkisini gerçekte bir eksen üzerinde sonsuz noktada gösterebileceği düşüncesi vardır. Likert tipi bir ölçekle, bireyin uyaran karşısındaki tepkilerini kendisine en yakın hissettiği derecede işaretlenmesi beklenmektedir. İyi hazırlanmış likert tipi bir ölçekte bireyin tepkisini bu şekilde göstermesinin, tepkilerin sürekliliğini bozmamaktadır (Büyüköztürk, 1996).

Araştırmada alt amaçları yanıtlamaya yönelik toplanan verilerin analizinde aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (s), en düşük ve en yüksek değerler kullanılmıştır.

Tablo 3. 3. Beşli Derecelemeli Ölçeğin Puan Sınırları

Ağırlık	Sınırlar	Algı-Görüş
1	1.00-1.79	Kesinlikle Katılmıyorum
2	1.80-2.59	Katılmıyorum
3	2.60- 3.39	Kararsızım
4	3.40 -4.19	Katılıyorum
5	4.20- 5.00	Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 3.4. Üçlü Derecelemeli Anketin Puan Sınırları

Ağırlık	Sınırlar	Algı-Görüş
1	1.00-1.66	Hiç İhtiyaç Hissetmiyorum
2	1.67-2.32	Az İhtiyaç Hissediyorum
3	2.33- 3.00	Çok İhtiyaç Hissediyorum

Araştırmanın örneklem gurubunu oluşturan öğretmenlerin ve öğrencilerin ölçeklere yönelik verdikleri yanıtlarını olumsuz-olumlu, düşük-yüksek olarak yorumlamada ölçeğin orta noktasına karşılık gelen kararsızım noktası ölçüt olarak alınmıştır. Böylece ölçekte ki maddeler veya boyutların ortalama puanlarının 3'ten daha yükseklerinin olumlu, daha düşüğü de olumsuz olarak yorumlanmıştır. Böylece puanları yorumlamada 3 puan eşik değer olarak alınmıştır.

Araştırmanın alt amaçlarını cevaplamaya yönelik elde edilen veriler normal dağılım göstermeleri durumunda parametrik testler olan t-testi ve tek faktörlü varyans (One-Way ANOVA) analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiş ve tablolastırılarak açıklanmıştır. ANOVA sonuçlarının anlamlı çıkması durumunda, grupların ortalama puanları arasında belirlenen anlamlı farkın kaynağını belirlemek amacıyla grup varyansları eşit olmadığı durumlarda Dunnet C testi, grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda ise Scheffe testi uygulanmıştır. Alt amaçları cevaplamaya yönelik elde edilen veriler normal dağılım göstermediği durumlarda ise parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U kullanılmıştır.

Grupların birbirleriyle olan ilişkilerinin ya da ortalamalar arasındaki farkların anlamlılık testinde $\alpha=0.05$ düzeyi esas alınmıştır.

Araştırmanın raporlaştırılmasında, çok yaygın bir kaynak olarak kullanılan Amerikan Psychological Association-APA (6. baskı) ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Tez Yazım kılavuzu (2007) dikkate alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda elde edilen verilerle ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu bölümde, araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin demografik özelliklerine yer verilmiştir.

Cinsiyet

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin cinsiyetlerine yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	326	66.5
Erkek	164	33.5
Toplam	490	100.0

Yaş

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaşlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4.2’de sunulmaktadır.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılım

Yaş	N	%
21-30	178	36.3
31-40	178	36.3
41-50	108	22.0
51 yaş ve üzeri	26	5.3

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %36.3’ü (178 kişi) 21-30 yaş aralığında, %36.3’ü (178 kişi) 31-40 yaş aralığında, %22’si 41-50 yaş aralığında ve %5.3’ü 51 ve üzeri bir yaş aralığına sahip olmaktadır. Örneklem için seçilen öğretmen yaş dağılımı gerçeği yansıtacak şekilde belirlenmiştir.

Branş

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin branşlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı

	N	%
Sınıf Öğretmeni	301	61.4
Branş Öğretmeni	189	38.6

Yukarıdaki tabloda görüldüğü öğretmenlerin %61.4’ü sınıf öğretmeni iken, %38.6’sı branş öğretmenidir. Örneklem için seçilen branş dağılımı gerçeği yansıtacak şekildedir.

Kıdem

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin kıdemlerine yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları Tablo 4’de sunulmaktadır.

Tablo 4.4 Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı

Kıdem	N	%
1-5 Yıl	132	26.9
6-10 Yıl	96	19.6
11-15 Yıl	103	21.0
16-20 Yıl	95	19.4
21 Yıl ve üzeri	64	13.1

Tablo 4.4’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin %26.9’u (132 kişi) 1-5 yıldır hizmet vermekte, %19.6’sı 6-10 yıldır hizmet vermekte, %21’i 11-15 yıldır hizmet vermekte, %19.4’ü 16-20 yıldır hizmet vermekte, %13.1’i 21 yıl veya daha uzun süredir hizmet vermektedir. Örneklem için seçilen öğretmen kıdem dağılımı gerçeği yansıtacak şekilde belirlenmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrenciler Eğitime Katılma Durumları

Öğretmenlerin daha önce düzenlenen üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitimlere katılım durumlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Eğitime Katılma Durumları

	N	%
Katıldı	137	28.0
Katılmadı	353	72.0

Yukarıda görüldüğü gibi, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime sadece %28'i (137 kişi) katılmış, %72'si katılmamıştır. Elde edilen bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun daha önce bu konuda eğitim almadıklarını söyleyebiliriz.

Sınıflardaki Üstün Yetenekli Olduğunu Varsaydığı Öğrenci Sayısı

Öğretmenlerin sınıflarında üstün yetenekli öğrenci olarak varsaydıkları öğrenci sayılarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 4.6. Sınıflardaki Üstün Yetenekli Öğrenci Sayısı

Öğrenci Sayısı	N	%
Hiç	281	57.3
1	102	20.8
2	42	8.6
3	16	3.3
4 ve üzeri	18	3.7
Farkında değilim	31	6.3

Yukarıda görüldüğü gibi, öğretmenlerin %57.3'ünün (281) 1, %20.8'inin (102) 2, %8.6'sının (42) 3, %3.3'ünün (16) 4, %3.7'sinin (18) 5, %6.3'ünün (31) 6 üstün zekalı/yetenekli öğrencileri olduğu belirlenmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Program Hazırlama Önerileri

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanmasını önerme durumlarına yönelik istatistiksel veriler Tablo 4.7'de sunulmaktadır.

Tablo 4.7. Program Hazırlanma Önerisi

	N	%
Önerenler	453	92.4
Önermeyenler	37	7.6

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %92.4’ü üstün yetenekli öğrenciler için program hazırlanmasını önermektedir. Elde edilen bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun üstün yetenekli öğrenciler için ayrı program hazırlanmasını önermektedir.

Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Kullanılan Kaynaklar

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili hangi kaynakları kullandıklarını belirleme amaçlı yapılan istatistiksel analizlerden elde edilen veriler Tablo 4.8’de sunulmaktadır.

Tablo 4.8.Kullanılan kaynaklar

Kaynak	N	%
İnternet	382	78.0
Kitap	170	34.7
Uzmanlar	152	31.0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi öğretmenler üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili bilgiye ihtiyaç duydukları zaman %78’i (382) internetten, %34.7’si kitaplardan, %31’i ise uzmanlardan faydalanmaktadır.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Belirlenmesi

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının belirlenmesiyle ilgili elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 4.9. Öğretmen algılarının Ortalama ve standart sapma sonuçları

	N	Min.Puan	Max. Puan	Ortalama	S
2.Fiziksel gelişimleri yaşlılarına oranla ileridedir.	490	1,00	5,00	2,8980	1,12682
6.Arkadaş olarak yaşça kendilerinden 1-2 yaş ileride olanları seçerler.	490	2,00	5,00	3,6612	,91763
7.Gerek kendilerine gerekse çevrelerinde yaşanan olaylara karşı çok duyarlıdırlar.	490	2,00	5,00	3,6163	,82629
8. Kendilerine ait orjinal ilgileri vardır.	490	2,00	5,00	4,0204	,82124
9.Dinazor, uzay rakamlar gibi soyut fikirlere karşı ilgileri fazladır.	490	1,00	5,00	3,9306	,93734
10. Varolan kuralları sorgulama özellikleri vardır.	490	2,00	5,00	3,9714	,80591
11.Kendilerinin koydukları kuralların geçerli olmasını isterler.	490	2,00	5,00	3,6816	,88885
12.Sınıf düzeylerinin 1-2 yıl üzerinde kitaplar okumayı severler.	490	2,00	5,00	3,8592	,79529
13.Bulmaca, labirent gibi zihinsel aktivitelerle uğraşmayı severler.	490	2,00	5,00	4,0102	,81768
14. Fiziksel enerji seviyeleri yüksektir.	490	2,00	5,00	3,6939	,92243
15.Zihinsel enerji seviyeleri yüksektir.	490	2,00	5,00	4,0429	,80654
16.Müzik,resim,dans, drama gibi alanlarda başarı gösterirler.	490	1,00	5,00	3,6204	,95865
18.Taş,böcek türü şeyleri toplamayı severler.	490	1,00	5,00	3,5347	,99684
19. Fazla çalışmaya gerek duymazlar.	490	1,00	5,00	3,6000	,99034
20.Duyduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler.	490	1,00	5,00	3,9469	,86823
21. Okuduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler.	490	1,00	5,00	3,8327	,91821

Tablo 4.9. Öğretmen algılarının Ortalama ve standart sapma sonuçları

	N	Min.Puan	Max. Puan	Ortalama	S
22.Grup içerisinde lider olarak yer alırlar.	490	1,00	5,00	3,6837	,97617
23.Başkalarının emirleri altına girmeyi sevmezler.	490	1,00	5,00	3,6673	,95156
24. Okuma, yazma gibi öğrenme aktivitelerine karşı çok isteklidirler.	490	2,00	5,00	3,6980	,88072
25. Herşeyi mükemmel yapmaya çalışırlar.	490	2,00	5,00	3,6694	,86329
26. Hayali arkadaşlar yaratacak kadar kuvvetli bir hayal gücüne sahiptirler.	490	1,00	5,00	3,6714	,98879
27. Farklı fikirlerine, hayallerine saygı duyulmasını isterler.	490	1,00	5,00	3,7735	,89518
28. Duyguları kolayca incinebilecek kadar çok hassastırlar.	490	2,00	5,00	3,5347	,86503
30.Çok soru sorarlar.	490	1,00	5,00	3,9694	,97677
31.Çok meraklıdırlar.	490	1,00	5,00	4,0755	,97642
34. Çok girişkendirler.	490	1,00	5,00	3,4571	,85992
36.Sabırlıdırlar.	490	1,00	5,00	3,2245	,88304
38.Mantık yürütme yetenekleri oldukça gelişmiştir.	490	1,00	5,00	3,9796	,96757
39.Akademik başarı için yüksek yeteneğe sahiptirler.	490	2,00	5,00	3,3612	,82777
40.Rekabeti severler.	490	2,00	5,00	3,7510	,87644
41.Üretken,açık, ayrıntılı fikirler sunma yeteneğine sahiptirler.	490	1,00	5,00	3,8408	,92188
42.Fikirlerinde ayrıntı verirler.	490	1,00	5,00	3,6837	1,06244
43.Çabuk öğrenir,kolay hatırlarlar.	490	1,00	5,00	4,0224	1,07276
Valid N (listwise)	490				

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının ortalama puanı “katılıyorum” sınırları içerisinde iken sadece ifade 2 ve ifade 36 kararsızım sınırları içerisinde dir. Bu bulgu, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

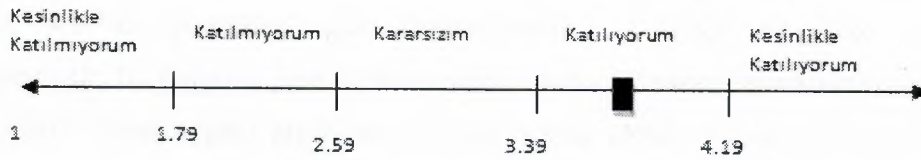
Bu başlık altında, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri algılarına ilişkin bulgular ve yorumlar sırasıyla açıklanmıştır. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği’ne ilişkin betimsel istatistiksel sonuçları ise tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının betimsel istatistik sonuçları

Üstün Algı	N	Madde Sayısı	Min Puan	Mak Puan	Ortalama	S
Öğrenme İstekliliği	490	9	1	5	3.66	.589
İfade etme özellikleri	490	8	1	5	3.71	.660
Kişilik özelliği	490	6	1	5	3.65	.672
Öğrenme özelliği	490	6	1	5	3.83	.628
Zihinsel özellikleri	490	4	1	5	3.83	.643
Genel Ortalama	490	33	1	5	3.74	.584

Tablo 4.10’da sunulan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının ortalama puanı “katılıyorum” ($\bar{X} = 3.74$, $s=.584$) sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir

Şekil 4.1’de öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları daha net bir şekilde gösterilmektedir.

Şekil 4.1 Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Düzeyi

Öğretmenlerin “öğrenme istekliliği” faktörüne ilişkin algı puan ortalaması “katılıyorum” ($\bar{X}=3.66$ $s=.589$) sınırları içerisinde. Bu bulguya göre, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliği konusundaki algılarının olumlu yönde olduğu söylenilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade ise $\bar{X}=4.07$ puan ortalaması ile “çok meraklıdır” şeklindedir. Öğretmenlerin kararsız kaldıkları ifade ise, $\bar{X}=3.22$ puan ortalaması ile “sabırlıdır” ifadesidir.

“İfade etme özellikleri” faktörüne ilişkin algı puan ortalamaları “katılıyorum” ($\bar{X}=3.71$, $SS=.660$) sınırları içerisinde. Bu bulguya göre, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliği konusunda algılarının olumlu olduğu söylenilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade $\bar{X}=4.02$ puan ortalaması ile “çabuk öğrenir, kolay hatırlarlar” ifadesidir. Öğretmenlerin kararsız kaldıkları ifade ise $\bar{X}=2.89$ puan ortalaması ile “fiziksel gelişimleri yaşıtlarına oranla ileridedir” ifadesidir.

Öğretmenlerin “kişilik özellikleri” faktörüne ilişkin algı puan ortalaması Tablo 4.10’da görüldüğü gibi “katılıyorum” ($\bar{X}=3.65$, $SS=.672$) sınırları içerisinde. Bu bulguya göre, öğretmenlerin “üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özellikleri” konusundaki algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde söylenilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade ise, $\bar{X}=3.68$ puan ortalaması ile “grup içerisinde lider olarak yer alırlar” ifadesidir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algılarının genel olarak olumlu yönde olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin “öğrenme özellikleri” faktörüne ilişkin algı puan ortalaması Tablo 4.10’da görüldüğü gibi “katılıyorum” ($\bar{X}=3.83$, $SS=.628$) sınırları içerisinde. Bu bulguya göre, öğretmenlerin “üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özellikleri” konusundaki algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde söylenilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade ise, $\bar{X}=3.68$ puan ortalaması ile “kendilerine ait özel ilgileri vardır” ifadesidir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algılarının genel olarak olumlu yönde olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin “zihinsel özellikler” faktörüne ilişkin algı puan ortalaması “katılıyorum” ($\bar{X}=3.74$, $SS=.643$) sınırları içerisinde. Bu bulguya göre, öğretmenlerin “üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özellikleri” konusundaki algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde söylenilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade ise, $\bar{X}=3.68$ puan ortalaması ile “zihinsel enerji seviyeleri yüksektir” ifadesidir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik genel algılarının olumlu yönde olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t-testi analizi kullanılmıştır. Tablo 4.11’de öğretmenlerin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4. 11 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Öğrenme	Kadın	326	3.68	.59	488	.975	.330	P>0.05Fark anlamsız
İstekliliği	Erkek	164	3.63	.56				
İfade etme	Kadın	326	3.73	.67	488	1.042	.298	P>0.05Fark anlamsız
özellikleri	Erkek	164	3.67	.62				
Kişilik	Kadın	326	3.66	.66	488	.820	.412	P>0.05Fark anlamsız
özellikleri	Erkek	164	3.61	.68				
Öğrenme	Kadın	326	3.86	.62	488	1.568	.118	P>0.05Fark anlamsız
özellikleri	Erkek	164	3.77	.65				
Zihinsel	Kadın	326	3.86	.63	488	1.547	.122	P>0.05Fark anlamsız
özellikler	Erkek	164	3.77	.65				
Genel Puan	Kadın	326	3.76	.58	488	1.299	.194	P>0.05Fark anlamsız
	Erkek	164	3.69	.55				

Tablo 4.11'de görüldüğü gibi, erkek öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.63$, $SS=.56$) ile kadın öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.68$, $SS=.59$) katılıyorum sınırları içerisinde bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda erkek ve kadın öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=1.299$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine ilişkin algı puanları ortalamaları erkekler ($\bar{X}=3.67$, $SS=.62$) ve kadınlar ($\bar{X}=3.73$, $SS=.67$) arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=1.042$, $p>0.05$).

Yukarıda görüldüğü gibi, erkek öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.61$, $SS=.68$) ile kadın öğretmenlerin puanları ($\bar{X}=3.66$, $SS=.66$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=.820$, $p<0.05$). Bu bulgu ile öğretmenlerin cinsiyetlerinin, üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemede etkili olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin algı puanları ortalamaları erkekler ($\bar{X}=3.77$, $SS=.65$) ve kadınlar ($\bar{X}=3.86$, $SS=.62$) arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=1.568$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine ilişkin algı puanları ortalamaları erkekler ($\bar{X}=3.77$, $SS=.65$) ve kadınlar ($\bar{X}=3.86$, $SS=.63$) arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=1.547$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları incelendiği zaman erkek öğretmenler ($\bar{X}=3.69$, $SS=.55$) ile kadın öğretmenlerin ($\bar{X}=3.76$, $SS=.68$) algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($t=1.299$, $p>0.05$). Bu bulgu, öğretmenlerin cinsiyetlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin, yaşları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One Way- ANOVA) uygulanmıştır.

Tek yönlü varyans analizi uygulanmasının temel nedeni ise öğretmenlerin yaşlarının normal bir dağılım göstermesidir. Tablo 4.12’de öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliklerine yönelik algı puanlarının sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.62$, $SS=.61$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.69$, $SS=.57$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.65$, $SS=.56$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.82$, $SS=.60$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik algı puanlarına göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.65$, $SS=.70$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.75$, $SS=.65$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.71$, $SS=.58$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.85$, $SS=.68$) şeklindedir. Tüm yaş grubundaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özellikleri ile ilgili algılarının “katılıyorum” sınırları içerisinde olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algı puanlarına göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.56$, $SS=.69$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.72$, $SS=.63$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.65$, $SS=.67$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.72$, $SS=.75$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik algı puanlarına göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.77$, $SS=.67$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.87$, $SS=.60$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.80$, $SS=.59$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=4.02$, $SS=.55$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik algı puanlarına göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.79$, $SS=.67$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.86$, $SS=.63$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.83$, $SS=.61$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.97$, $SS=.60$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı puanlarının sıralaması ise; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.68$, $SS=.61$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.78$, $SS=.56$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.73$, $SS=.54$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.88$, $SS=.60$) şeklindedir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrenciler Yönelik Algı Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Öğrenme İstekliliği	21-30 yaş	178	3,62	,61
	31-40 yaş	178	3,69	,57
	41-50 yaş	108	3,65	,56
	51 yaş ve üzeri	26	3,82	,60
	Toplam	490	3,66	,58
İfade etme özellikleri	21-30 yaş	178	3,65	,70
	31-40 yaş	178	3,75	,65
	41-50 yaş	108	3,71	,58
	51 yaş ve üzeri	26	3,85	,68
	Toplam	490	3,71	,66
Kişilik özellikleri	21-30 yaş	178	3,56	,69
	31-40 yaş	178	3,72	,63
	41-50 yaş	108	3,65	,67
	51 yaş ve üzeri	26	3,72	,75
	Toplam	490	3,65	,67
Öğrenme Özellikleri	21-30 yaş	178	3,77	,67
	31-40 yaş	178	3,87	,60
	41-50 yaş	108	3,80	,59
	51 yaş ve üzeri	26	4,02	,55
	Toplam	490	3,83	,62
Zihinsel özellikler	21-30 yaş	178	3,79	,67
	31-40 yaş	178	3,86	,63
	41-50 yaş	108	3,83	,61
	51 yaş ve üzeri	26	3,97	,60
	Toplam	490	3,83	,64
Genel Puan	21-30 yaş	178	3,68	,61
	31-40 yaş	178	3,78	,56
	41-50 yaş	108	3,73	,54
	51 yaş ve üzeri	26	3,88	,60
	Toplam	490	3,74	,58

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.13'te verilmiştir.

Tablo 4. 13. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algıları Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Açıklama
Öğrenme İstekliliği	Gruplararası	1,158	3	,386	1,113	,343	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	168,496	486	,347			
	Toplam	169,653	489				
İfade etme özellikleri	Gruplararası	1,519	3	,506	1,162	,324	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	211,798	486	,436			
	Toplam	213,316	489				
Kişilik özellikleri	Gruplararası	2,234	3	,745	1,651	,177	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	219,134	486	,451			
	Toplam	221,367	489				
Öğrenme Özellikleri	Gruplararası	1,844	3	,615	1,562	,198	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	191,322	486	,394			
	Toplam	193,166	489				
Zihinsel özellikler	Gruplararası	,922	3	,307	,740	,528	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	201,747	486	,415			
	Toplam	202,670	489				
Genel Puan	Gruplararası	1,396	3	,465	1,366	,253	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	165,549	486	,341			
	Toplam	166,944	489				

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algıları ($F_{(3,486)}=1.113$, $p>0.05$), ifade etme özellikleri algıları ($F_{(3,486)}=1.162$, $p>0.05$), kişilik özellikleri algıları ($F_{(3,486)}=1.651$, $p>0.05$), öğrenme özellikleri algıları ($F_{(3,486)}=1.562$, $p>0.05$), zihinsel özellik algıları ($F_{(3,486)}=.740$, $p>0.05$) ve genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ($F_{(3,486)}=1.366$, $p>0.05$) arasında anlamlı herhangi bir farklılık görülmemektedir.

Elde edilen bu bulgular, tüm yaş gruplarındaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu ve öğretmenlerin yaşlarının üstün yetenekli öğrencileri algılarını anlamlı bir şekilde etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin, branşlarının üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarında anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla Independent Sample test analizi uygulanmıştır. Tablo 4.14'te öğretmenlerin branşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4.14. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Branş	N	\bar{X}	SS	sd	T	p	Açıklama
Öğrenme	Sınıf	301	3,65	,60				
İstekliliği	Branş	189	3,69	,56	488	-.694	.488	P>0.05Fark anlamsız
İfade etme	Sınıf	301	3,68	,69				
özellikleri	Branş	189	3,76	,59	488	-1.291	.197	P>0.05Fark anlamsız
Kişilik	Sınıf	301	3,62	,69				
özellikleri	Branş	189	3,70	,62	488	1.302	.194	P>0.05Fark anlamsız
Öğrenme	Sınıf	301	3,81	,65				
özellikleri	Branş	189	3,85	,58	488	.653	.514	P>0.05Fark anlamsız
Zihinsel	Sınıf	301	3,82	,66				
özellikler								P>0.05
		189	3,85	,60	488	.642	.521	Fark anlamsız
	Branş							
	Sınıf	301	3,71	,60				
	Branş	189	3,77	,54	488	1.013	.311	P>0.05Fark anlamsız
Genel Puan								

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizlerde tüm branşlardaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel olarak branş öğretmenlerinin algılarının ($\bar{X}=3.77$, $SS=.54$) sınıf öğretmenlerinin algılarına göre biraz daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tecrübeleriyle üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One Way- ANOVA) uygulanmıştır.

Tek yönlü varyans analizi uygulanmasının temel nedeni ise, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tecrübelerinin normal bir dağılım göstermesidir.

Tablo 4.15'te öğretmenlerin tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4. 15. Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarını Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Öğrenme İstekliliği	1-5 yıl	132	3,58	,57
	6-10 yıl	96	3,60	,63
	11-15 yıl	103	3,73	,55
	16-20 yıl	95	3,70	,57
	21 yıl ve üzeri	64	3,77	,58
	Toplam	490	3,66	,58
İfade etme özellikleri	1-5 yıl	132	3,60	,66
	6-10 yıl	96	3,65	,69
	11-15 yıl	103	3,77	,68
	16-20 yıl	95	3,78	,60
	21 yıl ve üzeri	64	3,81	,60
	Toplam	490	3,71	,66
Kişilik özellikleri	1-5 yıl	132	3,53	,63
	6-10 yıl	96	3,62	,67
	11-15 yıl	103	3,69	,66
	16-20 yıl	95	3,71	,70
	21 yıl ve üzeri	64	3,76	,68
	Toplam	490	3,65	,67
Öğrenme özellikleri	1-5 yıl	132	3,74	,65
	6-10 yıl	96	3,75	,67
	11-15 yıl	103	3,91	,60
	16-20 yıl	95	3,87	,61
	21 yıl ve üzeri	64	3,92	,53
	Toplam	490	3,83	,62

Tablo 4. 15. Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarını Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Zihinsel özellikler	1-5 yıl	132	3,73	,63
	6-10 yıl	96	3,72	,67
	11-15 yıl	103	3,94	,59
	16-20 yıl	95	3,91	,65
	21 yıl ve üzeri	64	3,92	,61
	Toplam	490	3,83	,64
	1-5 yıl	132	3,64	,56
	6-10 yıl	96	3,67	,62
	11-15 yıl	103	3,81	,57
	16-20 yıl	95	3,79	,57
	21 yıl ve üzeri	64	3,84	,55
Genel Puan	Toplam	490	3,74	,58

Tablo 4.15'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puan ortalamaları sırası ile; mesleki tecrübeleri, 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.77$, $SS=.58$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.73$, $SS=.55$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.70$, $SS=.57$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.60$, $SS=.63$), ve 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.58$, $SS=.57$) olan öğretmenler şeklinde belirlenmiştir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özellikleri ile ilgili algı puan ortalamaları sırası ise; mesleki tecrübesi 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.81$, $SS=.60$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.78$, $SS=.60$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.77$, $SS=.68$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.65$, $SS=.69$), ve 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.60$, $SS=.66$) olan öğretmenler şeklindedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili algı puan ortalamaları sırası ise; mesleki tecrübesi 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.76$, $SS=.68$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.71$, $SS=.70$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.69$, $SS=.66$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.62$, $SS=.67$), ve 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.53$, $SS=.63$) şeklindedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine ait öğretmen algı puan ortalamaları mesleki tecrübesi 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.92$, $SS=.53$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.91$, $SS=.60$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.87$, $SS=.61$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.75$, $SS=.67$), ve 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.74$, $SS=.65$) şeklindedir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özellikleri ile ilgili algı puan ortalamaları sırası ise; mesleki tecrübesi 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.94$, $SS=.59$), 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.92$, $SS=.61$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.91$, $SS=.65$), 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.73$, $SS=.63$) ve 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.72$, $SS=.67$) şeklindedir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı puanlarının ortalamaları ise sırasıyla şu şekildedir; mesleki tecrübeleri 21 yıl ve üzeri olanlar ($\bar{X}=3.84$, $SS=.55$), 11-15 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.81$, $SS=.57$), 16-20 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.79$, $SS=.57$), 6-10 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.67$, $SS=.62$), 1-5 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.64$, $SS=.56$)'dır.

Elde edilen bu bulgulara göre, üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları en olumlu olan grup 21 yıl ve üzeri meslek tecrübesi olan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4. 16. Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalama sı	F	p	Açıklama
Öğrenme İstekliliği	Gruplararası	2,651	4	,663	1,905	,10	p>0.05
	Gruplariçi	167,002	485	,344		5	Fark
	Toplam	169,653	489				anlamsız
İfade etme özellikleri	Gruplararası	3,339	4	,835	1,928	,10	p>0.05
	Gruplariçi	209,977	485	,433		5	Fark
	Toplam	213,316	489				anlamsız
Kişilik özellikleri	Gruplararası	3,336	4	,834	1,855	,11	p>0.05
	Gruplariçi	218,031	485	,450		7	Fark
	Toplam	221,367	489				anlamsız

Tablo 4. 16. Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalama sı	F	p	Açıklama
Öğrenme Özellikleri	Gruplararası	2,905	4	,726	1,851	,118	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	190,261	485	,392			
	Toplam	193,166	489				
Zihinsel özellikler	Gruplararası	4,850	4	1,213	2,973	,019	1-3,1-4, 1-5,2-3,2-4, 2-5
	Gruplariçi	197,819	485	,408			
	Toplam	202,670	489				
Genel Puan	Gruplararası	3,240	4	,810	2,400	,049	1-3,1-4, 1-5
	Gruplariçi	163,704	485	,338			
	Toplam	166,944	489				

Tablo 4.16'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik zihinsel özellik algıları ($F_{(4,485)}=2.973$, $p<0.05$), genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ($F_{(4,485)}=2.400$, $p<0.05$) arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir.

Elde edilen bu bulgular, öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını etkilemektedir şeklinde yorumlanabilir. Bu anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır. Grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda, ortalama puanlarının çoklu karşılaştırılmasında Scheffe testi tercih edilebilmektedir (Büyüköztürk, 2004).

Scheffe testinden elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik zihinsel özellik algıları mesleki tecrübeleri 1-5 yıldır hizmet veren öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri hizmet verenler arasında, 1-5 yıl ile 16-20 yıl hizmet veren öğretmenler arasında, 1-5 yıl ile 11-15 yıl hizmet verenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yine öğretmenlerin 6-10 yıl hizmet verenleri ile 11-15 yıl hizmet verenler arasında, 6-10 yıl ile 16-20 yıl hizmet verenler arasında ve 6-10 yıl ile 21 yıl ve üzeri hizmet veren öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Genel olarak öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları 1-5 yıldır hizmet vermekte olan öğretmenler ile 11-15 yıl hizmet veren öğretmenler arasında, 1-5 yıl ile 16-20 yıl hizmet veren öğretmenler arasında ve son olarak 1-5 yıl ile 21 yıl veya daha fazla süredir hizmet vermekte olan öğretmenlerle farklılaşmaktadır.

Elde edilen bu bulgular, öğretmenlerin mesleği ile ilgili tecrübelerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını anlamlı bir şekilde etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitime Katılım Durumlarına Göre Algılarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik herhangi bir eğitime katılım durumlarına göre üstün yetenekli öğrenci algılarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t-testi analizi uygulanmıştır. Tablo 4.17'de öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitime katılım durumlarına ilişkin algılara ait bulgular verilmiştir.

Tablo 4. 17. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Eğitime Katılım Durumlarına Göre Algı Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Öğrenme İstekliliği	Katıldı	13 7	3,68	,51	48 8	.367	.714	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,66	,61				
İfade etme özellikleri	Katıldı	13 7	3,70	,61	48 8	.152	.879	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,71	,67				
Kişilik özellikleri	Katıldı	13 7	3,60	,64	48 8	.897	.370	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,66	,68				
Öğrenme özellikleri	Katıldı	13 7	3,84	,55	48 8	.407	.707	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,82	,65				

Tablo 4. 17. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Eğitime Katılım Durumlarına Göre Algı Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Zihinsel özellikler	Katıldı	13 7	3,82	,58	48 8	.300	.777	P>0.05
	Katılmadı	35 3	3,84	,66				Fark anlamsız
Genel Puan	Katıldı	13 7	3,73	,52	48 8	.159	.882	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,74	,60				

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi, daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.68$, $SS=.51$) ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.66$, $SS=.61$) arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($t=.367$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ile daha önce üstün yetenekliler ile ilgili eğitime katılma durumları incelendiği zaman daha önceden eğitime katılanların ortalama değerleri ($\bar{X}=3.73$, $SS=.52$) katılmayanların ise ($\bar{X}=3.74$, $SS=.60$) şeklindedir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitime katılma durumları ile algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($t=.159$, $p>0.05$). Bu bulgu öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitime katılma durumlarının üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Sınıflarında Üstün Yetenekli Olduğunu Düşündükleri Öğrenci Sayısına Göre Algılarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısına göre algılarını karşılaştırmak için parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis analizi kullanılmıştır. Analizlerden elde edilen istatistiksel veriler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 4.18. Öğretmenlerin Sınıflarında Üstün Yetenekli Olduğunu Düşündükleri Öğrenci Sayısına Göre Algılarının Karşılaştırılması

	N	\bar{X}	SS
Öğrenme İstekliliği	490	3,66	,58
İfade etme özellikleri	490	3,71	,66
Kişilik özellikleri	490	3,65	,67
Öğrenme özellikleri	490	3,83	,62
Zihinsel özellikler	490	3,83	,64
Genel Puan	490	3,74	,58

Tablo 4.18’de öğretmenlerin sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenci sayısına göre üstün yeteneklileri algılama ortalamaları verilmiştir. Öğretmenler üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrencileri öğrenme özelliklerine ($\bar{X}=3.83$, $SS=.62$) ve zihinsel özelliklere ($\bar{X}=3.83$, $SS=.64$) göre algıladıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.19. Üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenci sayısının öğretmen algılarına göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Boyut	Üstün öğrenci sayısı	N	Sıra Ortalama sı	Sd	X	P	Açıklama
Öğrenme İstekliliği	Hiç	281	238,50				
	1 kişi	102	265,58				
	2 kişi	42	267,90				
	3 kişi	16	292,25				
	4 ve üzeri kişi	18	208,81	5	8,76	,119	P>0.05
	Farkında değilim	31	209,73				Fark anlamsız
İfade etme özellikleri	Hiç	281	241,68				
	1 kişi	102	258,38				
	2 kişi	42	269,94				
	3 kişi	16	282,28				
	4 ve üzeri kişi	18	225,97				P>0.05
	Farkında değilim	31	197,00	5	7,40	,192	Fark anlamsız

Tablo 4.19. Üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenci sayısının öğretmen algılarına göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Boyut	Üstün öğrenci sayısı	N	Sıra Ortalama sı	Sd	X	P	Açıklama
Kişilik özellikleri	Hiç	281	238,30				
	1 kişi	102	257,96				
	2 kişi	42	296,55				
	3 kişi	16	242,16				P>0.05
	4 ve üzeri kişi	18	219,69	5	8,86	,114	Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	217,35				
Öğrenme özellikleri	Hiç	281	247,35				
	1 kişi	102	254,00				
	2 kişi	42	271,67				
	3 kişi	16	224,53				
	4 ve üzeri kişi	18	219,78	5	7,44	,189	P>0.05
	Farkında değilim	31	191,13				Fark anlamsız
Zihinsel özellikler	Hiç	281	241,66				
	1 kişi	102	260,42				
	2 kişi	42	271,21				
	3 kişi	16	245,19				P>0.05
	4 ve üzeri kişi	18	206,25	5	5,25	,386	Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	219,31				
Genel Puan	Hiç	281	241,07				
	1 kişi	102	261,87				
	2 kişi	42	276,76				
	3 kişi	16	257,94				P>0.05
	4 ve üzeri kişi	18	214,58	5	7,73	,171	Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	200,94				

Sınıfların üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısı ile üstün yetenekli öğrencileri algılarına göre yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 4.19'da verilmiştir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri algılamaları ile sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır($X(2)=7,73, p>0.05$).

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını İsteme Durumları ile Üstün Yetenekli Öğrencileri Algılamalarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri algılamaları ile, üstün yetenekli öğrenciler için ayrı program hazırlanmasını isteme durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Mann-Whitney U analizi uygulanmıştır. Öğretmenlerin isteme durumları normal dağılım göstermediği için parametrik olmayan test kullanılmıştır. Tablo 4.20’de öğretmenlerin ayrı program hazırlanmasını isteme durumlarına göre üstün yetenekli öğrencileri algılama durumları ilgili bulgular verilmektedir.

Tablo 4.20.Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenci Programı İstemesine Göre Algılarının Karşılaştırılması

Boyut		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Açıklama
Öğrenme İstekliliği	İsteyenler	453	248,46	112552,00	7040	.105	P>0.05 Fark anlamsız
	İstemeyenler	37	209,27	7743,00			
İfade etme özellikleri	İsteyenler	453	247,89	112293,00	7299	.190	P>0.05 Fark anlamsız
	İstemeyenler	37	216,27	8002,00			
Kişilik özellikleri	İsteyenler	453	247,13	111951,50	7640,5	.370	P>0.05 Fark anlamsız
	İstemeyenler	37	225,50	8343,50			
Öğrenme özellikleri	İsteyenler	453	247,25	112003,00	7589	.336	P>0.05 Fark anlamsız
	İstemeyenler	37	224,11	8292,00			
Zihinsel özellikler	İsteyenler	453	248,85	112728,50	6863,5	.065	P>0.05 Fark anlamsız
	İstemeyenler	37	204,50	7566,50			
Genel Puan	İsteyenler	453	248,69	112654,50	6937,5	.081	P>0.05 Fark anlamsız
	İstemeyenler	37	206,50	7640,50			

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik öğretmen algıları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen algıları (Sıra ortalaması=248,46) ile istemeyen öğretmenlerin algıları (Sıra ortalaması=209,27) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($u=112552$, $p<0.05$).

Öğrencilerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ile bu öğrencilere ayrı bir program geliştirilmesine katılanlarla katılmayanlar arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan analizlerde üstün yeteneklilere ayrı bir program geliştirmeyi önerenlerin algılarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar sırasıyla açıklanmıştır. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği'ne ilişkin betimsel istatistiksel sonuçları ise tablo 4.21'de verilmiştir.

Tablo 4. 21. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin betimsel istatistik sonuçları

Üstün Algı	N	Madde Sayısı	Min Puan	Mak Puan	Ortalama	S
Faktör 1	490	11	1	5	4.00	.705
Faktör 2	490	6	1	5	3.88	.730
Faktör 3	490	5	1	5	3.85	.723
Faktör 4	490	4	1	5	3.47	.672
Faktör 5	490	3	1	5	3.24	.812
Faktör 6	490	2	1	5	2.65	.923
Genel Ortalama	490	31	1	5	3.72	.535

Tablo 4.21'de sunulan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin ortalama puanı "katılıyorum" ($\bar{X} = 3.72$, $s = .535$) sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel görüşlerinin olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.22. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Min.O rtalam a Puan	Max.O rtalam a Puan	\bar{X}	S
1.Eğitim programları üstün yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilir.	490	1,00	5,00	2,357 1	1,08767
2. Normal sınıf ortamlarında üstün yeteneklilerle eğitim verilmesinde bir sakınca yoktur.	490	1,00	5,00	2,961 2	1,12261
3.Üstün yeteneklilerin kabiliyetlerinin gelişmesi için özel eğitim programları hazırlanmalıdır.	490	1,00	5,00	3,936 7	1,04992
4.Üstün yeteneklilerin kabiliyetlerinin gelişmesinde huzurlu, emin,sıcak bir aile ortamı gerekmektedir.	490	1,00	5,00	3,816 3	,90383
5.Sınıf öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilere yönelik ek öğrenim tasarımı hazırlamalıdır.	490	2,00	5,00	3,808 2	,89302
6.Üstün yetenekli öğrencilerin süratine uygun problem çözme tekniği gerektiren ödevler verilmelidir.	490	1,00	5,00	3,914 3	,84650
7.Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilere eğitim verirken daha çok gözlem, deney, proje gibi yöntemler kullanılmalıdır.	490	2,00	5,00	3,810 2	,81065
8. Eğitim sistemimizde üstünlerle ilgili ayrı farklılaştırılmış eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır	490	1,00	5,00	3,918 4	,93854
9.Üstün yeteneklilere yönelik bakanlık bünyesinde bilim sanat merkezleri açılmalıdır.	490	1,00	5,00	3,875 5	,89922
10. Üstün yetenekliler için özel sınıflar açılmalıdır.	490	1,00	5,00	3,800 0	1,00957
11. Üstün yetenekliler ile ilgili öğretmen yetiştiren fakültelerde ders konulmalıdır.	490	1,00	5,00	3,908 2	,91216
12. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim politikası içerisinde üstün yetenekliler de yer almalıdır.	490	1,00	5,00	3,934 7	,91333
13. Üstün yetenekli öğrenciler için gerekirse özel donanımlı okullar açılmalıdır.	490	2,00	5,00	3,857 1	,85324

Tablo 4.22. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Min.O rtalam a Puan	Max.O rtalam a Puan	\bar{X}	S
14. Üstün yetenekli -öğrencilere aynı konuda tekrara dayanan uzun ödevler verilmesi doğru değildir.	490	2,00	5,00	3,638 8	,87579
15. Sınıfta onlara değil, diğer arkadaşlarına yanıt vermede öncelik tanınmalı, derse karşı şevkleri kırılmamalıdır.	490	1,00	5,00	3,312 2	1,03440
16. Üstün olduğu fark edilen öğrencilere rutin görevler verilmemelidir.	490	2,00	5,00	3,542 9	,90849
17.Üstünlerin uygulanması pratik olmayan ya da henüz olası görülmeyen yaratıcı, alışılmamış düşünceleri dinlenmelidir.	490	2,00	5,00	3,912 2	,83290
18. Okul zamanının bir bölümünde arkadaşlarına konuları öğrenmelerinde yardımcı olmaları istenmemelidir.	490	1,00	5,00	3,402 0	,97599
19.Öğretmenler üstün öğrencinin başarısını, sınıf arkadaşlarının başarı seviyesi ile değil kendi öğrenme gücü ve hızı ile karşılaştırılmalıdır.	490	1,00	5,00	3,973 5	,93408
20. Daha zor sorular sorarak, yeni düşünceler geliştirmelerini isteyerek, çocukların zekâlarının özellikle yaratıcı yanını geliştirmelerine fırsat tanınmalıdır.	490	1,00	5,00	3,887 8	,94081
21. Öğretmenler sürekli kendilerini yenilemelidir.	490	1,00	5,00	4,126 5	,92251
22. Akademik konular için resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerin ihmal edilmesinden kaçınılmalıdır.	490	1,00	5,00	4,116 3	,95969
23. İleri öğrenim için en uygun yolun seçilmesinde uzmanlarla işbirliği yapmaları için öğrenciler yönlendirilmelidir.	490	2,00	5,00	4,053 1	,90287
24. Eğitim Bakanlığının hazırladığı programda üstünlere yönelik içerikler yer almaktadır.	490	1,00	5,00	3,451 0	1,22627
25. Okul denetmenlerinden üstünlere yönelik görüşleri de alınmalıdır.	490	1,00	5,00	3,810 2	,94355
26. Mevcut sistem içerisinde üstünlere yönelik derslikler açılmalıdır.	490	1,00	5,00	3,624 5	1,01210

	N	Min.O rtalam a Puan	Max.O rtalam a Puan	\bar{X}	S
27. Üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum veya dernekler ülkemizde mevcuttur.	490	1,00	5,00	2,655 1	1,21402
28. Üstün yetenekli çocukların aileleri ile öğretmenler diyalog kurmalıdır.	490	1,00	5,00	3,895 9	,93521
29. Üstün zekalı/yetenekli çocukların aileleri ile okul idareleri diyalog kurmalıdır	490	2,00	5,00	4,136 7	,81629
30. Üstün zekalı çocuklara yönelik dersler tasarlanmalıdır	490	2,00	5,00	4,008 2	,84113
31. Üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrencilerle ilgili öğretmenler okul yönetimine de bilgi verilmelidir.	490	1,00	5,00	4,093 9	,90633
görüş_toplam	490	1,00	5,00	3,727 1	,53576

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puan ortalamaları “katılıyorum” ($\bar{X} = 3.72$, $s=.535$) sınırları içerisinde. Öğretmenler “Eğitim programları üstün yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilir” ($\bar{X} = 2.35$, $s=1.02$), “Normal sınıf ortamlarında üstün yeteneklilerle eğitim verilmesinde bir sakınca yoktur” ($\bar{X} = 2.96$, $s=1.12$), “Üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum veya dernekler ülkemizde mevcuttur” ($\bar{X} = 2.65$, $s=1.21$), ifadelerinde görüş ortalamaları “Kararsızım” sınırları içerisinde.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t-testi analizi kullanılmıştır. Tablo 4.23’te öğretmenlerin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4. 23. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Faktör 1	Kadın	326	4.03	.65	488	1.499	.135	P>0.05Fark anlamsız
	Erkek	164	3.93	.79				
Faktör 2	Kadın	326	3.89	.68	488	.419	.675	P>0.05Fark anlamsız
	Erkek	164	3.86	.80				
Faktör 3	Kadın	326	3.90	.69	488	2.015	.044	P<0.05Fark anlamlı
	Erkek	164	3.76	.77				
Faktör 4	Kadın	326	3.48	.66	488	.420	.674	P>0.05Fark anlamsız
	Erkek	164	3.45	.70				
Faktör 5	Kadın	326	3.24	.83	488	.071	.943	P>0.05 Fark anlamsız
	Erkek	164	3.23	.77				
Faktör6	Kadın	326	2.62	.92	488	-1.234	.218	P>0.05Fark anlamsız
	Erkek	164	2.73	.92				
Genel Puan	Kadın	326	3.74	.49	488	1.190	.235	P>0.05Fark anlamsız
	Erkek	164	3.68	.60				

Tablo 4.23'te görüldüğü gibi, kadın öğretmenlerin 1. faktördeki görüş puanları ($\bar{X}=4.03$, $SS=.65$) erkek öğretmenlerin 1.faktöre yönelik görüş puanlarından ($\bar{X}=3.93$, $SS=.79$) daha yüksek bulunmuştur. Ancak bu puan anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır ($t=-1.499$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin 2. faktöre yönelik görüş ortalaması kadın öğretmenlerin $\bar{X}=3.89$ $SS=.68$, erkek öğretmenlerin ise $\bar{X}=3.86$, $SS=.80$ olarak hesaplanmıştır. Bu bulgu hem kadın hem de erkek öğretmenlerin 2. faktördeki ifadelerle yönelik görüşlerinin “katılıyorum” sınırları içerisinde olduğu ve cinsiyetin faktör 2 üzerinde de anlamlı bir farklılık yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Kadın öğretmenlerin 3. faktördeki görüş puanları ($\bar{X}=3.90$, $SS=.69$) erkek öğretmenlerin 3.faktöre yönelik görüş puanlarından ($\bar{X}=3.76$, $SS=.77$) daha yüksek bulunmuştur. Kadınların görüşleri ile erkeklerin görüşleri arasında faktör 3'e yönelik bu puan anlamlı farklılık yaratmaktadır ($t=-2.015$, $p<0.05$).

Faktör 4,5 ve 6'daki kadın ve erkek öğretmenlerin görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Burada Cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin görüşlerini etkilemediği yorumu yapılabilir.

Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri incelendiği zaman erkek öğretmenlerin $\bar{X}=3.68$, $SS=.60$, kadın öğretmenlerin ise $\bar{X}=3.74$, $SS=.49$ olduğu görülmektedir ($t=-1.190$, $p>0.05$). Bu bulgu, cinsiyetin öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerini etkilemediği şeklinde açıklanmıştır.

Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin, yaşları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One Way- ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi uygulanmasının temel nedeni ise öğretmenlerin yaşlarının normal bir dağılım göstermesidir.

Tablo 4.24'te öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ile ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4.24. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri

Boyut	Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Faktör 1	21-30 yaş	178	4,05	,61
	31-40 yaş	178	3,99	,57
	41-50 yaş	108	3,98	,56
	51 yaş ve üzeri	26	3,70	,60
	Toplam	490	4,00	,58
Faktör 2	21-30 yaş	178	3,89	,72
	31-40 yaş	178	3,88	,75
	41-50 yaş	108	3,87	,73
	51 yaş ve üzeri	26	3,78	,54
	Toplam	490	3,88	,73
Faktör 3	21-30 yaş	178	3,94	,69
	31-40 yaş	178	3,82	,76
	41-50 yaş	108	3,80	,68
	51 yaş ve üzeri	26	3,70	,69
	Toplam	490	3,85	,72

Tablo 4.24. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri

Boyut	Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Faktör 4	21-30 yaş	178	3,50	,67
	31-40 yaş	178	3,45	,60
	41-50 yaş	108	3,44	,59
	51 yaş ve üzeri	26	3,26	,55
	Toplam	490	3,47	,62
Faktör 5	21-30 yaş	178	3,28	,71
	31-40 yaş	178	3,24	,86
	41-50 yaş	108	3,26	,86
	51 yaş ve üzeri	26	2,84	,76
	Toplam	490	3,24	,81
Faktör 6	21-30 yaş	178	2,58	,89
	31-40 yaş	178	2,61	,96
	41-50 yaş	108	2,79	,89
	51 yaş ve üzeri	26	2,88	,91
	Toplam	490	2,65	,92
Toplam	21-30 yaş	178	3,76	,54
Puan	31-40 yaş	178	3,71	,52
	41-50 yaş	108	3,72	,53
	51 yaş ve üzeri	26	3,52	,58
	Toplam	490	3,72	,53

Tablo 4.24'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeğinin birinci faktörüne göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 4.05$, $SS=.73$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.99$, $SS=.67$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.98$, $SS=.66$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.70$, $SS=.83$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeğinin ikinci faktörüne göre puanların sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.89$, $SS=.72$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.88$, $SS=.75$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.87$, $SS=.73$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.78$, $SS=.54$) şeklindedir. Tüm yaş grubundaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere faktör 2 ile ilgili görüşleri "katılıyorum" sınırları içerisinde.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeğinin üçüncü faktör puanlarına göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X} = 3.94$, $SS=.69$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.82$, $SS=.76$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.80$, $SS=.68$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.70$, $SS=.69$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeğinin dördüncü faktörüne ait puanlara göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X}=3.50$, $SS=.69$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.48$, $SS=.65$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.44$, $SS=.69$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3.26$, $SS=.67$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeğinin beşinci faktörüne ait puanlara göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X}=3.28$, $SS=.71$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=3.24$, $SS=.86$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=3.26$, $SS=.86$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=2.84$, $SS=.76$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeğinin altıncı faktörüne ait puanlara göre sıralaması; 21-30 yaş arası ($\bar{X}=2.58$, $SS=.89$) 31-40 yaş arası ($\bar{X}=2.61$, $SS=.96$), 41-50 yaş arası ($\bar{X}=2.79$, $SS=.89$) ve 51 yaş ve üzeri ($\bar{X}=2.88$, $SS=.91$) şeklindedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.25’de verilmiştir

Tablo 4. 25.Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görülerinin Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Açıklama
Faktör 1	Gruplararası	2,884	3	,961	1,94	,122	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	240,578	486	,496	2		
	Toplam	243,462	489				
Faktör 2	Gruplararası	,269	3	,090	,167	,918	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	260,500	486	,536			
	Toplam	260,769	489				
Faktör 3	Gruplararası	2,498	3	,833	1,59 8	,189	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	253,262	486	,521			
	Toplam	255,760	489				
Faktör 4	Gruplararası	1,388	3	,463	1,00 4	,391	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	223,968	486	,461			
	Toplam	225,356	489				
Faktör 5	Gruplararası	4,450	3	1,483	2,26 4	,080	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	318,488	486	,655			
	Toplam	322,938	489				
Faktör 6	Gruplararası	4,622	3	1,541	1,81 5	,143,	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	412,462	486	,849			
	Toplam	417,084	489				
Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Açıklama
Genel Puan	Gruplararası	1,327	3	,442	1,54 6	,202	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	139,033	486	,286			
	Toplam	140,360	489				

Tablo 4.25'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik birinci faktör görüşleri ($F_{(3,486)}=1.942$, $p>0.05$), ikinci faktör görüşleri ($F_{(3,486)}=.167$, $p>0.05$), üçüncü faktör görüşleri ($F_{(3,486)}=1.598$, $p>0.05$), dördüncü faktör görüşleri ($F_{(3,486)}=1.004$, $p>0.05$), beşinci faktör görüşleri ($F_{(3,486)}=2.264$, $p>0.05$), altıncı faktör görüşleri ($F_{(3,486)}=1.815$, $p>0.05$) ve genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ($F_{(3,486)}=1.546$, $p>0.05$) arasında anlamlı herhangi bir farklılık saptanmamıştır.

Elde edilen bu bulgular, tüm yaş gruplarındaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu ve öğretmenlerin yaşlarının üstün yetenekli öğrencileri algılarını anlamlı bir şekilde etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin, branşlarının üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinde anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla Independent Sample test analizi uygulanmıştır. Tablo 4.26’da öğretmenlerin branşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4.26. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Branş	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Faktör 1	Sınıf	301	4,01	,65	48	.391	.695	P>0.05Fark anlamsız
	Branş	189	3,98	,78	8			
Faktör 2	Sınıf	301	3,88	,68	48	-.031	.975	P>0.05Fark anlamsız
	Branş	189	3,88	,79	8			
Faktör 3	Sınıf	301	3,85	,69	48	-,103	.918	P>0.05Fark anlamsız
	Branş	189	3,86	,77	8			
Faktör 4	Sınıf	301	3,43	,64	48	1.563	.119	P>0.05Fark anlamsız
	Branş	189	3,53	,73	8			
Faktör 5	Sınıf	301	3,24	,80	48	.111	.912	P>0.05 Fark anlamsız
	Branş	189	3,24	,82	8			
Faktör 6	Sınıf	301	2,59	,91	48	-1.804	.072	P>0.05Fark anlamsız
	Branş	189	2,75	,93	8			
Genel Puan	Sınıf	301	3,72	.49	48	-,313	.750	P>0.05Fark anlamsız
	Branş	189	3,73	.60	8			

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizlerde tüm branşlardaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu sadece faktör altıda öğretmenlerin “kararsız” görüşüne sahip olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel olarak branş öğretmenlerinin

görüşlerinin ($\bar{X}=3.73$, $SS=.60$) sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre biraz daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tecrübeleriyle üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One Way- ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi uygulanmasının temel nedeni ise, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tecrübelerinin normal bir dağılım göstermesidir.

Tablo 4.27'de Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerine ait betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4.27. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Faktör 1	1-5 yıl	132	4,05	,62
	6-10 yıl	96	3,94	,76
	11-15 yıl	103	3,98	,73
	16-20 yıl	95	4,05	,70
	21 yıl ve üzeri	64	3,92	,73
	Toplam	490	4,00	,70
Faktör 2	1-5 yıl	132	3,84	,63
	6-10 yıl	96	3,84	,77
	11-15 yıl	103	3,90	,68
	16-20 yıl	95	3,90	,88
	21 yıl ve üzeri	64	3,93	,68
	Toplam	490	3,88	,73
Faktör 3	1-5 yıl	132	3,95	,60
	6-10 yıl	96	3,85	,75
	11-15 yıl	103	3,81	,75
	16-20 yıl	95	3,84	,81
	21 yıl ve üzeri	64	3,75	,70
	Toplam	490	3,85	,72
Faktör 4	1-5 yıl	132	3,47	,62
	6-10 yıl	96	3,46	,72
	11-15 yıl	103	3,47	,68
	16-20 yıl	95	3,53	,66

21 yıl ve üzeri	64	3,39	,74
Toplam	490	3,47	,67

Tablo 4.27. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Faktör 5	1-5 yıl	132	3,26	,69
	6-10 yıl	96	3,31	,83
	11-15 yıl	103	3,21	,80
	16-20 yıl	95	3,19	,91
	21 yıl ve üzeri	64	3,21	,87
	Toplam	490	3,24	,81
Faktör 6	1-5 yıl	132	2,67	,89
	6-10 yıl	96	2,70	,94
	11-15 yıl	103	2,47	,95
	16-20 yıl	95	2,67	,90
	21 yıl ve üzeri	64	2,83	,90
	Toplam	490	2,65	,92
Genel Puan	1-5 yıl	132	3,75	,45
	6-10 yıl	96	3,70	,58
	11-15 yıl	103	3,70	,52
	16-20 yıl	95	3,75	,57
	21 yıl ve üzeri	64	3,69	,58
	Toplam	490	3,72	,53

Tablo 4.27’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinde birinci faktör ortalamaları sırası ile; mesleki tecrübeleri, 1-5 yıl arası ($\bar{X}=4.05$, $SS=.62$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=4.05$, $SS=.70$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.98$, $SS=.73$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.94$, $SS=.76$), 21 yıl ve üzeri ($\bar{X}=3.92$, $SS=.73$) olan öğretmenler şeklinde belirlenmiştir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör iki ile ilgili görüş puan ortalamaları sırası ise; mesleki tecrübesi 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.93$, $SS=.68$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.90$, $SS=.88$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.90$, $SS=.68$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.84$, $SS=.77$), ve 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.84$, $SS=.63$) olan öğretmenler şeklindedir.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerde üçüncü faktör ile ilgili görüş puan ortalamaları sırası ise; mesleki tecrübesi 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.95$, $SS=.60$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.85$, $SS=.75$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.84$, $SS=.81$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.81$, $SS=.75$), 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.75$, $SS=.70$) şeklindedir.

Üstün yetenekli öğrencilerde dördüncü faktör öğretmen görüş puan ortalamaları mesleki tecrübesi 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.53$, $SS=.66$), 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.47$, $SS=.62$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.47$, $SS=.68$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.46$, $SS=.72$), 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.39$, $SS=.74$) şeklindedir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik beşinci faktör ile ilgili görüş puan ortalamaları sırası ise; mesleki tecrübesi 6-10 yıl arası ($\bar{X}=3.31$, $SS=.83$), 1-5 yıl arası ($\bar{X}=3.26$, $SS=.69$), 11-15 yıl arası ($\bar{X}=3.21$, $SS=.80$), 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=3.21$, $SS=.87$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=3.19$, $SS=.91$) şeklindedir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik altıncı faktör ile ilgili görüş puan ortalamaları sırası ise; mesleki tecrübesi 21 yıl ve üzeri olanların ($\bar{X}=2.83$, $SS=.90$), 6-10 yıl arası ($\bar{X}=2.70$, $SS=.94$), 1-5 yıl arası ($\bar{X}=2.67$, $SS=.89$), 16-20 yıl arası ($\bar{X}=2.67$, $SS=.89$) 11-15 yıl arası ($\bar{X}=2.47$, $SS=.95$) şeklindedir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanlarının ortalamaları ise sırasıyla şu şekildedir; mesleki tecrübeleri 1-5 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.75$, $SS=.45$), 16-20 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.75$, $SS=.57$), 6-10 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.70$, $SS=.58$), 11-15 yıl arasında olanlar ($\bar{X}=3.70$, $SS=.52$), 21 yıl ve üzeri olanlar ($\bar{X}=3.69$, $SS=.58$)'dir.

Elde edilen bu bulgulara göre, üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerde en olumlu olan grup 16-20 yıl arası ve 1-5 yıl arası meslek tecrübesi olan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4.28'de verilmiştir.

Tablo 4. 28. Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Puanlarının ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalama sı	F	p	Açıklama
Faktör 1	Gruplararası	1,370	4	,343	,686	,602	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	242,092	485	,499			
	Toplam	243,462	489				
Faktör 2	Gruplararası	,579	4	,145	,270	,898	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	206,190	485	,536			
	Toplam	260,790	489				
Faktör 3	Gruplararası	2,189	4	,547	1,047	,383	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	253,571	485	,523			
	Toplam	255,760	489				
Faktör 4	Gruplararası	,764	4	,191	,412	,800	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	224,592	485	,463			
	Toplam	225,356	489				
Faktör 5	Gruplararası	,952	4	,238	,359	,838	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	321,986	485	,664			
	Toplam	322,938	489				
Faktör 6	Gruplararası	5,934	4	1,483	1,750	,138	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	411,150	485	,848			
	Toplam	417,084	489				
Genel Puan	Gruplararası	,353	4	,088	,306	,874	p>0.05 Fark anlamsız
	Gruplariçi	140,006	485	,289			
	Toplam	140,360	489				

Tablo 4.28'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel görüşleri arasında ($F_{(4,485)}=0,306$, $p>0.05$), anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır.

Elde edilen bu bulgular, öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerini etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitime Katılım Durumlarına Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik herhangi bir eğitime katılım durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t-testi analizi uygulanmıştır. Tablo 4.29'da öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitime katılım durumlarına ilişkin görüşlerine ait bulgular verilmiştir.

Tablo 4. 29. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Eğitime Katılım Durumlarına Göre Görüş Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Faktör 1	Katıldı	13 7	4,07	,67	48	1.416	.188	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,97	,71	8			
Faktör 2	Katıldı	13 7	3,96	,71	48	1.651	.099	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,84	,73	8			
Faktör 3	Katıldı	13 7	3,99	,67	48	2.572	.010	P<0.05Far k anlamlı
	Katılmadı	35 3	3,80	,73	8			
Faktör 4	Katıldı	13 7	3,47	,68	48	-.064	.949	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,47	,67	8			
Faktör 5	Katıldı	13 7	3,22	,79	48	-.375	.708	P>0.05 Fark anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,25	,81	8			
Faktör 6	Katıldı	13 7	2,83	,93	48	2.597	.010	P<0.05Far k anlamlı
	Katılmadı	35 3	2,59	,91	8			
Genel Puan	Katıldı	13 7	3,79	,50	48	1,879	.061	P>0.05Far k anlamsız
	Katılmadı	35 3	3,69	,54	8			

Tablo 4.29’da görüldüğü gibi, daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili birinci faktör görüş puanları ($\bar{X}=4.07$, $SS=.67$) ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X}=3.97$, $SS=.71$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.416$, $p>0.05$).

Faktör 2’de ise daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili görüş puanları ($\bar{X}=3.96$, $SS=.71$) ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X}=3.84$, $SS=.73$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.651$, $p>0.05$).

Daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili üçüncü faktöre ilişkin görüş puanları ($\bar{X}=3.99$, $SS=.67$) ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X}=3.80$, $SS=.73$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=2.572$, $p<0.05$). Üstün yetenekliler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere oranla daha iyi görüşe sahip oldukları yorumu yapılabilir.

Faktör 4’de ise daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili görüş puanları ($\bar{X}=3.47$, $SS=.68$) ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X}=3.47$, $SS=.67$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-.064$, $p>0.05$).

Faktör 5’de ise daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili görüş puanları ($\bar{X}=3.22$, $SS=.79$) ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X}=3.25$, $SS=.81$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-.375$, $p>0.05$).

Daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili altıncı faktöre ilişkin görüş puanları ($\bar{X}=2.83$, $SS=.93$) ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş

puanları ($\bar{X}=2.59$, $SS=.91$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=2.597$, $p<0.05$). Üstün yetenekliler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere oranla daha iyi görüşe sahip oldukları yorumu yapılabilir.

Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ile daha önce üstün yetenekliler ile ilgili eğitime katılma durumları incelendiği zaman daha önceden eğitime katılanların ortalama değerleri ($\bar{X}=3.79$, $SS=.50$) katılmayanların ise ($\bar{X}=3.69$, $SS=.54$) şeklindedir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitime katılma durumları ile görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($t=.306$, $p>0.05$). Bu bulgu öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitime katılma durumlarının üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerini etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Sınıflarında Üstün Yetenekli Olduğunu Düşündükleri Öğrenci Sayısına Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısına göre görüşlerini karşılaştırmak için parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis analizi kullanılmıştır. Analizlerden elde edilen istatistiksel veriler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 4.30. Öğretmenlerin Sınıflarında Üstün Yetenekli Olduğunu Düşündükleri Öğrenci Sayısına Göre Algılarının Karşılaştırılması

	N	\bar{X}	SS
Faktör 1	490	4.00	.70
Faktör 2	490	3.88	.73
Faktör 3	490	3.85	.72
Faktör 4	490	3.47	.67
Faktör 5	490	3.24	.81
Faktör 6	490	2.65	.92
Genel Puan	490	3.72	.53

Tablo 4.30'da öğretmenlerin sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenci sayısına göre üstün yeteneklilere yönelik görüşlerinin ortalamaları verilmiştir. Öğretmenler üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrencilere yönelik

görüşlerinde sadece faktör 6'da "Kararsız" olduklarını belirtirken diğer faktörlerde "Katıldıkları" görüşünü belirtmişlerdir.

Tablo 4.31. Üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenci sayısının öğretmen görüşlerine göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Boyut	Üstün öğrenci sayısı	N	Sıra Ortalama sı	Sd	X	P	Açıklama
Faktör 1	Hiç	281	251,51				
	1 kişi	102	251,21				
	2 kişi	42	251,83				
	3 kişi	16	230,75				
	4 ve üzeri kişi	18	173,44	5	7,25	,202	P>0.05 Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	213,06				
Faktör 2	Hiç	281	242,59				
	1 kişi	102	253,17				
	2 kişi	42	275,19				
	3 kişi	16	223,31				
	4 ve üzeri kişi	18	214,67	5	3,70	,592	P>0.05 Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	232,73				
Faktör 3	Hiç	281	244,91				
	1 kişi	102	250,79				
	2 kişi	42	262,76				
	3 kişi	16	261,75				
	4 ve üzeri kişi	18	185,58	5	4,40	,492	P>0.05 Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	236,50				
Faktör 4	Hiç	281	250,21				
	1 kişi	102	234,70				
	2 kişi	42	251,93				
	3 kişi	16	275,00				
	4 ve üzeri kişi	18	240,03	5	2,96	,705	P>0.05 Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	217,56				
Faktör 5	Hiç	281	251,51				
	1 kişi	102	246,70				
	2 kişi	42	218,15				
	3 kişi	16	239,56				
	4 ve üzeri kişi	18	273,22	5	4,72	,451	P>0.05 Fark anlamsız
	Farkında değilim	31	211,06				

Tablo 4.31. Üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenci sayısının öğretmen görüşlerine göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Boyut	Üstün öğrenci sayısı	N	Sıra Ortalaması	Sd	X	P	Açıklama
Faktör 6	Hiç	281	235,32	5	8,07	,152	P>0.05 Fark anlamsız
	1 kişi	102	262,41				
	2 kişi	42	222,95				
	3 kişi	16	289,44				
	4 ve üzeri kişi	18	290,00				
	Farkında değilim	31	264,16				
Genel Puan	Hiç	31	247,77	5	3,61	.607	P>0.05 Fark anlamsız
	1 kişi	281	253,96				
	2 kişi	102	248,50				
	3 kişi	42	249,91				
	4 ve üzeri kişi	16	198,89				
	Farkında değilim	18	217,81				

Sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısı ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik öğretmen görüşlerine göre yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 4.31’de verilmiştir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ile sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır($X(2)=3,61$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını İsteme Durumları ile Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ile, üstün yetenekli öğrenciler için ayrı program hazırlanmasını isteme durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Mann-Whitney U analizi uygulanmıştır. Öğretmenlerin isteme durumları normal dağılım göstermediği

için parametrik olmayan test kullanılmıştır. Tablo 4.32’de öğretmenlerin ayrı program hazırlanmasını isteme durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerine ait bulgular verilmektedir.

Tablo 4.32.Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenci Programı İstemesine Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması

Boyut		N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	p	Açıklama
			si				
Faktör 1	İsteyenler	453	252,33	114307,00	5285	.000	P<0.05
	İstemeyenler	37	161,84	5988,00			Fark anlamlı
Faktör 2	İsteyenler	453	253,11	114660,00	4932	.000	P<0.05
	İstemeyenler	37	152,30	5635,00			Fark anlamlı
Faktör 3	İsteyenler	453	250,22	113350,50	6241,5	.009	P<0.05
	İstemeyenler	37	187,69	6944,50			Fark anlamlı
Faktör 4	İsteyenler	453	249,62	113076,50	6515	.023	P<0.05
	İstemeyenler	37	195,09	7218,50			Fark anlamlı
Faktör 5	İsteyenler	453	247,86	112278,50	7313,5	.193	P>0.05
	İstemeyenler	37	216,66	8016,50			Fark anlamsız
Faktör 6	İsteyenler	453	242,88	110023,50	7192	.145	P>0.05
	İstemeyenler	37	277,61	10271,50			Fark anlamsız
Genel Puan	İsteyenler	453	252,42	114345,50	5246,5	.000	P<0.05
	İstemeyenler	37	160,80	5949,50			Fark anlamlı

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 1’deki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri (Sıra ortalaması=252,33) ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri (Sıra ortalaması=161,84) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. (u=5285, p<0.05).

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 2’deki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri (Sıra ortalaması=253,11) ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri (Sıra ortalaması=152,30) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. (u=4932, p<0.05).

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 3'deki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri (Sıra ortalaması=250,22) ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri (Sıra ortalaması=187,69) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. ($u=6241$, $p<0.05$).

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 4'deki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri (Sıra ortalaması=249,62) ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri (Sıra ortalaması=195,09) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. ($u=6515,5$, $p<0.05$).

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 5'deki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri (Sıra ortalaması=247,86) ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri (Sıra ortalaması=216,66) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. ($u=7313$, $p>0.05$).

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 6'daki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri (Sıra ortalaması=242,88) ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri (Sıra ortalaması=277,61) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. ($u=7192$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ile bu öğrencilere ayrı bir program geliştirilmesine katılanlarla, katılmayanlar arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan analizlerde üstün yeteneklilere ayrı bir program geliştirmeyi önerenlerin görüşlerinin daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesiyle ilgili elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 4.33.Öğretmenlerin Eğitim İhtiyaçları

	N	Min. Puan	Max. Puan	Ortalama	S
1.Üstün yetenekliler ile ilgili bilgiye ulaşmaya	49 0	1.00	3.00	2.1898	.6788 5
17.Sınıflarında üstün yeteneklileri tesbit etmeye	49 0	1.00	3.00	2.2959	.7036 2
18.Sınıflarında üstün yetenekli öğrencisi olan diğer öğretmenlerle deneyimlerini paylaşmaya	49 0	1.00	3.00	2.3000	.6781 7
14. Üstün yeteneklilere rehberlik etmeye	49 0	1.00	3.00	2.3041	.6422 3
7. Üstün yeteneklilerle iletişim kurmaya	49 0	1.00	3.00	2.3102	.6689 9
11. Üstün yeteneklilerle normal öğrencilere bir arada eğitim vermeye	49 0	1.00	3.00	2.3143	.6731 8
10. Üstün yeteneklilerin aileleri ile iletişim kurmaya	49 0	1.00	3.00	2.3184	.6773 2
19. Üstün yeteneklilerin gelişim psikolojilerini değerlendirmeye	49 0	1.00	3.00	2.3571	.6529 8
9. Üstün yeteneklilere yönelik öğretim hedefleri belirlemeye	49 0	1.00	3.00	2.3592	.6407 8
2. Üstün yeteneklileri tesbit etmeye	49 0	1.00	3.00	2.3633	.6320 3
8. Üstün yeteneklilere yönelik uygun proje vermeye	49 0	1.00	3.00	2.3653	.6640 2
15. Üstün yeteneklilerle normal öğrencilere nasıl davranacağım konusunda bilgiye	49 0	1.00	3.00	2.3714	.6559 5
16. Üstün yeteneklilerle ilgili uzmanlığı olan kişilerle iletişim kurmaya	49 0	1.00	3.00	2.3714	.6652 3

Tablo 4.33.Öğretmenlerin Eğitim İhtiyaçları

	N	Min. Puan	Max. Puan	Ortalama	S
6. Üstün yeteneklilere uygun seçtiğim yaklaşımları uygulamaya	49 0	1.00	3.00	2.3776	.6413 7
20. Üstün yeteneklilerin öğrenme profillerini değerlendirmeye	49 0	1.00	3.00	2.3816	.6484 8
13. Üstün yeteneklilere yönelik öğretim etkinlikleri düzenlemeye	49 0	1.00	3.00	2.3857	.6523 5
12. Üstün yeteneklilerin sınıftaki davranışlarının yönetimi ile ilgili bilgiye	49 0	1.00	3.00	2.3898	.6561 8
22. Üstün yeteneklilere uygun öğrenme ortamı yaratmaya	49 0	1.00	3.00	2.3898	.6275 0
4. Üstün yeteneklilere uygun öğretim yöntemlerini uygulamaya	49 0	1.00	3.00	2.3939	.6282 1
21. Üstün yeteneklilere uygun öğrenme ortamı yaratmaya	49 0	1.00	3.00	2.3939	.6442 8
26. Üstün yeteneklilerin öğretim sürecine uygun materyaller seçmeye	49 0	1.00	3.00	2.4020	.6262 8
23. Üstün yeteneklilere aktarılacak içeriğin onların düzeyine uygunluğunu belirlemeye	49 0	1.00	3.00	2.4122	.6245 3
3. Üstün yeteneklilere uygun öğretim yöntemlerini seçmeye	49 0	1.00	3.00	2.4143	.6182 3
5. Üstün yeteneklilere uygun seçeceğim yaklaşımlara	49 0	1.00	3.00	2.4184	.5917 5

Tablo 4.33.Öğretmenlerin Eğitim İhtiyaçları

	N	Min. Puan	Max. Puan	Ortalama	S
25. Üstün yeteneklilere uygun ölçme araçlarını seçmeye	49 0	1.00	3.00	2.4347	.6141 0
24. Üstün yeteneklilere uygun ölçme değerlendirme yapmaya	49 0	1.00	3.00	2.4531	.6124 5
Genel	49 0	1.00	3.00	2.3641	.4807 3

Tablo 4.33'te görüldüğü gibi öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili tüm konularda eğitim ihtiyaçları ($X=2.36$, $sd=.48$) vardır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin en belirgin ihtiyaçları, üstün yetenekli öğrencilere uygun ölçme değerlendirme yapma, ölçme araçlarını seçme, öğrencilere uygun yaklaşımlar ve yöntemlerdir. En az eğitim ihtiyacı duydukları konular ise üstün yeteneklilerle ilgili bilgiye ulaşma, diğer öğretmenlerle iletişim kurma ve deneyimlerini paylaşmadır.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t-testi analizi kullanılmıştır. Tablo 4.34'te öğretmenlerin cinsiyetlerine göre eğitim ihtiyaçlarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4.34. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Kadın	326	2.382	.48	48	1.162	.246	P>0.05
Erkek	164	2.328	.46	8			Fark anlamsız

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi kadınların eğitim ihtiyaçları erkeklere göre daha çoktur ancak bu farklılık anlamlı değildir. Elde edilen bu bulgulara göre hem

kadın hemde erkek öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları vardır.

Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Üstün Zekalı/Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tablo 4.35'te öğretmenlerin yaşlarına göre eğitim ihtiyaçlarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 4.35.Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	sd	F	Sig.	Açıklama
21-30	178	2.3857	.47396			
31-40	178	2.3485	.48656	.439	.725	P>0.05
41-50	108	2.3387	.48850			Fark anlamsız
51 yaş ve üzeri	26	2.4290	.46926			
Total	490	2.3641	.48073			

Tablo 4.35'te görüldüğü gibi eğitim ihtiyacı en fazla olan yaş grubu 51 yaş ve üzeridir ($\bar{X}=2.42$, $sd=.46$), en az eğitim ihtiyacı olan grup ise 41-50 yaş aralığındaki ($\bar{X} 2.33$, $sd=.48$) öğretmenlerdir ancak diğer yaş grupları ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin branşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarının karşılaştırılması için yapılan analizler Tablo 4.36'da sunulmaktadır.

Tablo 4.36.Öğretmenlerin BranşlarınaGöre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Branş	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Sınıf	301	2.350	.4895	48			P>0.05
Branş	189	2.385	.4668	8	-.784	.433	Fark anlamsız

Tablo 4.36’da görüldüğü gibi branş öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları sınıf öğretmenlerinkine göre daha çoktur, ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.Elde edilen bu bulgulara göre hem sınıf hemde branş öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tablo 4.37’de öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre eğitim ihtiyaçlarıyla ilgili betimsel veriler sunulmaktadır.

Tablo 4.37. Öğretmenlerin Mesleki KıdemlerineGöre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	sd	F	Sig.	Açıklama
1-5 Yıl	132	2.4100	.50923			
6-10 Yıl	96	2.4010	.45525	1.361	.246	P>0.05
11-15 Yıl	103	2.3058	.49344			Fark anlamsız
16-20 Yıl	95	2.2996	.45345			
Total	64	2.4038	.47026			

Tablo 4.37’de görüldüğü gibi eğitim ihtiyacı en fazla olan öğretmen grubu 1-5 yıl hizmet vermekte olan öğretmenlerdir (\bar{X} =2.41, sd=.50), en az eğitim ihtiyacı olan grup ise 16-20 yıl hizmet veren (\bar{X} =2.29, sd=.45) öğretmenlerdir ancak diğer gruplar ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmenlerin Daha Önceki Eğitime Katılım Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin önceden düzenlenen üstün yetenekli öğrencilerle ilgili kurslara katılım durumlarına göre eğitim ihtiyaçlarının karşılaştırılması için yapılan bağımsız t-testi analizleri Tablo 4.38’de sunulmaktadır.

Tablo 4.38. Öğretmenlerin Eğitime Katılma Durumlarına Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Eğitime Katılma Durumu	N	\bar{X}	SS	sd	t	p	Açıklama
Katılmayanlar	353	2.4472	.46333	488	2.395	.017	P<0.05
Katılanlar	137	2.3319	.48412				Fark anlamlı

Yapılan t-testi analizlerinden elde edilen bulgulara göre daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili kurslara katılmayan öğretmenlerin ($X=2.44$, $sd=.46$), katılan öğretmenlere ($X=2.33$, $sd=.48$) göre eğitim ihtiyaçları daha yüksektir. Elde edilen bu bulgulara göre kurslara katılmayan öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin Sınıflarında Olduğunu Düşündükleri Üstün Yetenekli Öğrenci Sayısına Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin sınıflarında olduğunu düşündükleri üstün zekalı/yetenekli öğrenci sayısına göre eğitim ihtiyaçlarını karşılaştırmak için parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis analizi kullanılmıştır. Analizlerden elde edilen istatistiksel veriler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 4.39. Öğretmenlerin Sınıftaki Üstün Zekalı Öğrenci Sayısına Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğrenci Sayısı	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	p
Hiç	281	241.14	5	1.159	.994
1	102	251.62			
2	42	250.98			
3	16	228.84			
4 ve üzeri	18	259.61			
Farkında değilim	31	257.87			

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi ençok eğitim ihtiyacı olan öğretmenler sınıfında 4 ve üzeri olan ve sınıfında üstün yetenekli olup olmadığının farkında olmayan öğretmenlerdir. Ancak yapılan analizlerde bunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını İsteme Durumlarına Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

Öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının, üstün yetenekli öğrenciler için ayrı program hazırlanmasını isteme durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Mann-Whitney U analizi uygulanmıştır. Öğretmenlerin isteme durumları normal dağılım göstermediği için parametrik olmayan test kullanılmıştır. Tablo 4.42’de öğretmenlerin ayrı program hazırlanmasını isteme durumlarına göre eğitim ihtiyaçlarıyla ilgili bulgular verilmektedir.

Tablo 4.40.Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Ayrı Program Hazırlanmasını İstemesine Göre Eğitim İhtiyaçlarının Karşılaştırılması

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Açıklama
İsteyenler	453	248.21	112438.00	715	.138	P>0.05
İstemeyenler	37	212.35	7857.00	4.0		Fark anlamsız

Tablo 4.40’ta görüldüğü gibi üstün yetenekli öğrenciler için ayrı program hazırlanmasını isteyen öğretmenlerin eğitim ihtiyaçları istemeyenlere göre daha yüksektir. Elde edilen bulgulara göre bu farklılık anlamlı değildir. Tüm öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler için eğitime ihtiyacı vardır.

Denetmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri

Bu başlık altında, denetmenlerin üstün yetenekli öğrenciler konusundaki görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde denetmenlere dört adet soru yöneltilmiştir. Bu sorular öğretmenlere uygulanan ölçeklerin sonuçlarına bağlı olarak belirlenmiştir. Denetmenlere sorulan sorular; “eğitim programları üstün yetenekli öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilir nitelikte mi?”, “üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamda eğitim almasında bir sakınca var mıdır? Sakınca varsa önerileriniz nedir?”, “ülkemizde üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum ve dernekler açılmalı mıdır?”, “Bazı özel okullarda üstün nitelikli çocuklara özel sınıf açılması ile ilgili düşünceniz nedir?” şeklindedir.

Aşağıda denetmenlere yöneltilen dört soru ve bu sorulara yönelik görüşleri sırasıyla sunulmuştur.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan birincisi “eğitim programları üstün yetenekli öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilir nitelikte mi?” sorusudur. 19 denetmenin hepside bu soru ile ilgili aynı görüşü paylaştığını ve kullanılan eğitim programlarımızın ne üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını ne de zayıf öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamadığı görüşüne sahiptir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan ikincisi “üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamda eğitim almasında bir sakınca var mıdır? Sakınca varsa önerileriniz nedir?” sorusudur. Bu soruya yönelik 19 denetmenin 15’i üstün yetenekli öğrencilerle, normal öğrencilerin aynı sınıfta olmalarının bir sakınca teşkil etmediği ve hatta sınıfta zayıf öğrencilere de örnek teşkil ettikleri için aynı sınıfta olmaları gerektiğini, 4 denetmen ise üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı sınıf açılması gerektiğini ve hatta öğretmenlerinin de üstün yeteneklilere özel olması gerektiği görüşünün belirtmiştir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan üçüncüsü “ülkemizde üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum ve dernekler açılmalı mıdır?” sorusudur. Denetmenlerin 19’u da bu soruda hem fikirdir. Görüşme kapsamına alınan denetmenler üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum ve derneklerin açılması gerektiğini hatta özel bir okul bile açılabileceği görüşündedirler.

“Bazı özel okullarda üstün nitelikli çocuklara özel sınıf açılmıştır. Bu konu ile ilgili düşünceniz nedir?” şeklindedir. Denetmenlerin 5 tanesi üstün yetenekli öğrencilerle ilgili gerekli tanılamanın yapılmadan ayrı bir sınıfta eğitim almasının doğru olmadığını düşünürken, 6 denetmen özel sınıf açılmasında hiç bir sakınca olmadığını düşünmekte ve 8 denetmende üstün yetenekli çocukların normal sınıflarda eğitim almasının daha doğru olduğu ve bu öğrencilere takviye kurslar verilmesi gerektiği görüşündedir.

Yöneticilerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri

Bu başlık altında, yöneticilerin üstün yetenekli öğrenciler konusundaki görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde yöneticilere üç adet soru yöneltilmiştir. Bu sorular öğretmenlere uygulanan ölçeklerin sonuçlarına bağlı olarak belirlenmiştir. İlköğretimde görevli rastgele seçilmiş 30 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Yöneticilere sorulan sorular; “üstün yetenekli öğrenciler için özel eğitim gerekli midir?”, “okulunuzda üstün yetenekli bir öğrenci ile karşılaştığınız zaman nasıl bir yol izlersiniz?”, “Bazı özel okullarda üstün nitelikli çocuklara özel sınıf açılması ile ilgili düşünceniz nedir?” şeklindedir.

Aşağıda yöneticilere yöneltilen üç soru ve bu sorulara yönelik görüşleri sırasıyla sunulmuştur.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan birincisi üstün yetenekli öğrenciler için özel eğitim gerekli midir?” sorusudur. 30 yöneticinin hepside bu soru ile ilgili aynı görüşü paylaştığını ve üstün yetenekliler için özel eğitimin şart olduğu, üstün birçok öğrencinin diğer öğrenciler arasında yok olup gittiği eğitim sistemimizin içerisinde yer almasa da üstün yetenekliler için özel eğitimin şart olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan ikincisi “okulunuzda üstün yetenekli bir öğrenci ile karşılaştığınız zaman nasıl bir yol izlersiniz? sorusudur. Bu soruya yönelik 10 yönetici bakanlık ve bu çocukların aileleri ile görüşüğünü, 8 tanesi sınıf öğretmenleri ve aileleri ile görüşüğünü, 5

tanesi okulunda görevli rehber öğretmenle görüşüp nasıl bir yol izleyeceğine karar verdiklerini ve aileleri ile diyalog halinde olduklarını 7 tane yönetici ise hem sınıf öğretmenleri, hem bakanlık, hem de uzmanlarla görüşerek gerekirse bakanlık bünyesinde bu çocuklara hızlandırılmış eğitim verilmesi gerektiği görüşünün belirtmiştir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan üçüncüsü “bazı özel okullarda üstün nitelikli çocuklara özel sınıf açılması ile ilgili düşünceniz nedir?” sorusudur. Yöneticilerin 18 tanesi özel sınıf açılmasının doğru olmadığı, eğitimde fırsat eşitliği olduğu bu öğrencilerin soyutlanmaması gerektiği görüşünü belirtirken, 2 tane yönetici de ayrı bir sınıf açılmasının daha kaliteli bir eğitim ortamı yaratabileceğini, 10 yönetici ise sınıf açmak yerine mevcut sistem içerisinde ayrı bir program geliştirilmesi gerektiğini, bu öğrencilerin normal öğrencilerden tamamen ayrılamaması gerektiğini eğitim sistemi içerisinde bu öğrencilere yönelik ayrı dersler konulması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir. 30 yöneticinin de vurguladığı üstün yetenekli öğrencilerin mevcut eğitim sistemimiz içerisinde yok olup gittiği olmuştur.

Velilerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri

Bu başlık altında, ailelerin üstün yetenekli öğrenciler konusundaki görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde ailelere üç adet soru yöneltilmiştir. Ailelere sorulan sorular; “üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamdami eğitim almalı yoksa onlar için özel bir sınıf açılmalı mı?,” “Üstün yetenekli öğrencilerin normal sınıf öğretmenlerinden mi yoksa üstün yetenekliler bölümünden mezun bir öğretmenden eğitim almasını istersiniz?,” “Sizce üstün yetenekli öğrencilerle normal öğrencilerin eğitim programı nasıl olmalı?” şeklindedir. Aşağıda velilere yöneltilen üç soru ve bu sorulara yönelik görüşleri sırasıyla sunulmuştur.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan birincisi “üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamda mı eğitim almalı yoksa onlar için özel bir sınıf açılmalı mı? sorusudur. 15 velinin hepside bu soru ile ilgili aynı görüşü paylaştığını üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamda

eğitim almak yerine özel bir sınıfta hızlandırılmış eğitim almalarının şart olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan ikincisi “üstün yetenekli öğrencilerin normal sınıf öğretmenlerinden mi yoksa üstün yetenekliler bölümünden mezun bir öğretmenlerden mi eğitim almasını istersiniz?” sorusudur. Bu soruya yönelik 6 veli üstün yetenekli öğrencilere yönelik bölümde eğitim almış bir öğretmenden eğitim almasının daha iyi olacağını, 5 veli üstün yetenekliler ile ilgili bir bölümden mezun olmasa da bu yönde kendini geliştirmiş ve üstün yeteneklilerin öğrenme özelliklerini iyi bilen ve üstün yeteneklilere özel etkinlikler düzenleyen bir öğretmenden, 4 veli de bu konuda kararsız oldukları görüşünü belirtmiştir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen sorulardan üçüncüsü “sizce üstün yetenekli öğrencilerle normal öğrencilerin eğitim programı aynı mi olmalı?” sorusudur. Velilerin tamamı üstün yetenekli öğrencilerle normal öğrencilerin eğitim programlarının aynı olmaması gerektiği bu çocukların normal çocuklardan bir basamak önde olduğu görüşündedir.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algıları ile Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri Arasındaki İlişki

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik mevcut algıları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon analiz tekniği kullanılmıştır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında orta düzeye yakın pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır ($r^2=.311$, $p<0.01$). Determinasyon katsayısı da dikkate alındığında, belirtilen iki değişkenin birbirlerinde açıkladıkları varyansın %31.1 olduğu görülmektedir. Buna göre iki değişken birbirlerini orta düzeyde etkilemekte ve birbirlerinden orta düzeyde etkilenmektedirler.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları, algıları ve görüşlerini, bunun yanında ilköğretim dairesine bağlı denetmenlerin, yöneticilerin ve velilerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri belirleme amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları ve elde edilen sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen sonuçlar alt amaç ve bulgularla tutarlı olacak şekilde sırasıyla açıklanmıştır.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrenciler İle İlgili Eğitim İhtiyaçları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili tüm konularda eğitim ihtiyaçları vardır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin en belirgin ihtiyaçları, üstün yetenekli öğrencilere uygun ölçme değerlendirme yapma, ölçme araçlarını seçme, öğrencilere uygun yaklaşımlar ve yöntemlerdir. En az eğitim ihtiyacı duydukları konular ise üstün yeteneklilerle ilgili bilgiye ulaşma, diğer öğretmenlerle iletişim kurma ve deneyimlerini paylaşmadır.

Kadın öğretmenlerin eğitim ihtiyaçları erkek öğretmenlere göre daha çoktur ancak bu farklılık anlamlı değildir. Elde edilen bu bulgulara göre hem kadın hemde erkek öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları vardır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin eğitim ihtiyacı en fazla olan yaş grubu 51 yaş ve üzeri iken en az eğitim ihtiyacı olan grup ise 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerdir. Ancak diğer yaş grupları ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin eğitim ihtiyacı en fazla olan yaş grubu 51 yaş ve üzeri iken en az eğitim ihtiyacı olan grup ise 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerdir. Ancak diğer yaş grupları ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Branş öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları sınıf öğretmenlerinkine göre daha çoktur, ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Öğretmenlerin hizmet yılları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim ihtiyaçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak eğitim ihtiyacı en fazla olan öğretmen grubu 1-5 yıl hizmet vermekte olan öğretmenlerken, en az eğitim ihtiyacı olan grup ise 16-20 yıl hizmet veren öğretmenlerdir.

Daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili kurslara katılmayan öğretmenlerin katılan öğretmenlere göre eğitim ihtiyaçlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Eğitim ihtiyacı olan öğretmenler sınıfında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü 4 ve üzeri öğrencisi olan öğretmenler ile sınıfında üstün yetenekli öğrenci olup olmadığının farkında olmayan öğretmenlerdir. Ancak yapılan analizlerde bunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Üstün yetenekli öğrenciler için ayrı program hazırlanmasını isteyen öğretmenlerin eğitim ihtiyaçları istemeyen öğretmenlere göre daha yüksektir. Elde edilen bulgulara göre bu farklılık anlamlı değildir.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarına ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının ortalama puanı “katılıyorum” sınırları içerisinde yer almaktadır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarda sadece ifade 2 ve ifade 36 kararsız sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu bulgu, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Öğrenme istekliliği” faktörüne ilişkin algı puan ortalaması “katılıyorum” sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu bulguya göre, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliği konusundaki algılarının olumlu yönde olduğu söylenilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade ise “çok meraklıdır” şeklindedir. Öğretmenlerin kararsız kaldıkları ifade ise, “sabırlıdır” ifadesidir.

Öğretmenlerin algı ölçeğinin “İfade etme özellikleri” faktörüne ilişkin algı puan ortalamaları “katılıyorum” sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu bulguya göre, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliği konusunda algılarının olumlu olduğu söylenilebilir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade “çabuk öğrenir, kolay hatırlar” ifadesidir. Öğretmenlerin kararsız kaldıkları ifade ise “fiziksel gelişimleri yaşlarına oranla ileridedir” ifadesidir.

Öğretmenlerin “kişilik özellikleri” faktörüne ilişkin algı puan ortalaması da “katılıyorum” sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu bulguya göre, öğretmenlerin “üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özellikleri” konusundaki algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde söylenilebilir.

Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade ise, “grup içerisinde lider olarak yer alırlar” ifadesidir.

Öğretmenlerin “öğrenme özellikleri” faktörüne ilişkin algı puan ortalamasının “katılıyorum” sınırları içerisinde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları ifade, “kendilerine ait özel ilgileri vardır” ifadesidir.

Öğretmenlerin “zihinsel özellikler” faktörüne ilişkin algı puan ortalamasının da “katılıyorum” sınırları içerisinde olduğu saptanmıştır. “Zihinsel enerji seviyeleri yüksektir” ifadesine öğretmenler en çok katıldıklarını belirtmişlerdir

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre erkek öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ile kadın öğretmenlerin algı puan ortalamaları katılıyorum sınırları içerisinde bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda erkek ve kadın öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine ilişkin algı puanları ortalamalarında erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin algı puanları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine ilişkin algı puanları ortalamaları erkek ve kadın öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları incelendiği zaman erkek öğretmenler ile kadın öğretmenlerin algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algıları, ifade etme özellikleri algıları, kişilik özellikleri algıları, öğrenme özellikleri algıları, zihinsel özellik algıları ve genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları arasında anlamlı herhangi bir farklılık saptanmamıştır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analizlerde tüm branşlardaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel olarak branş öğretmenlerin

algılarının sınıf öğretmenlerinin algılarına göre biraz daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin mesleki tecrübeleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları en olumlu olan grup 21 yıl ve üzeri meslek tecrübesi olan öğretmenler olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel algıları arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik zihinsel özellik algıları mesleki tecrübeleri 1-5 yıldır hizmet veren öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri hizmet verenler arasında, 1-5 yıl ile 16-20 yıl hizmet veren öğretmenler arasında, 1-5 yıl ile 11-15 yıl hizmet verenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yine öğretmenlerin 6-10 yıl hizmet verenleri ile 11-15 yıl hizmet verenler arasında, 6-10 yıl ile 16-20 yıl hizmet verenler arasında ve 6-10 yıl ile 21 yıl ve üzeri hizmet veren öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Genel olarak öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları 1-5 yıldır hizmet vermekte olan öğretmenler ile 11-15 yıl hizmet veren öğretmenler arasında, 1-5 yıl ile 16-20 yıl hizmet veren öğretmenler arasında ve son olarak 1-5 yıl ile 21 yıl veya daha fazla süredir hizmet vermekte olan öğretmenlerle farklılaşmaktadır.

Daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır.

Öğretmenlerin genel algılarında üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitime katılma durumları ile algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenci sayısına göre üstün yeteneklileri algılama ortalamaları incelendiği zaman üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrencileri öğrenme özelliklerine ve zihinsel özelliklere göre algıladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin üstün yetenekli

öğrencileri algılamaları ile sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik öğretmen algıları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen ve istemeyen öğretmen algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerine ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin ortalama puanı “katılıyorum” sınırları içerisinde belirlenmiştir.

Öğretmenler “Eğitim programları üstün yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilir”, “Normal sınıf ortamlarında üstün yeteneklilerle eğitim verilmesinde bir sakınca yoktur” “Üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum veya dernekler ülkemizde mevcuttur” ifadelerinde görüş ortalamaları “Kararsızım” sınırları içerisinde.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine görüşleri incelendiği zaman görüş ölçeğinin hiç bir faktöründe cinsiyet ile öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında istatistiksel olarak farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik birinci faktör görüşleri, ikinci faktör görüşleri, üçüncü faktör görüşleri, dördüncü faktör görüşleri, beşinci faktör görüşleri, altıncı faktör görüşleri ve genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı herhangi bir farklılık saptanmamıştır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakacak olursak tüm branşlardaki öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu sadece faktör altıda öğretmenlerin “kararsız” görüşüne sahip olduğu belirlenmiştir. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel olarak branş öğretmenlerin görüşlerinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre biraz daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğremenlerin meslekteki deneyimleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerde en olumlu olan grup meslekş kıdem yılı 16-20 yıl arası ve 1-5 yıl arası meslek tecrübesi olan öğretmenlerdir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde olan tecrübelerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik genel görüşleri arasında, anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili birinci faktör görüş puanları ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Faktör 2’de ise daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili görüş puanları ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili üçüncü faktöre ilişkin görüş puanları ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Üstün yetenekliler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere oranla daha iyi görüşe sahiptirler.

Faktör 4’de ise daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili görüş puanları ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Faktör 5’de ise daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili görüş puanları ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Daha önce üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili altıncı faktöre ilişkin görüş puanları ile katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitime katılma durumları ile görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmenler üstün yetenekli olduğunu düşündüğü öğrencilere yönelik görüşlerinde sadece faktör 6'da "Kararsız" olduklarını belirtirken diğer faktörlerde "Katıldıkları" görüşünü belirtmişlerdir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri ile sınıflarında üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrenci sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 1'deki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 2'deki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 3'deki ve faktör 4'teki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik faktör 5'deki ve faktör 6'daki öğretmen görüşleri ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı bir program geliştirilmesini isteyen öğretmen görüşleri ile istemeyen öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Denetmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Denetmenler kullanılan eğitim programlarımızın ne üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını ne de zayıf öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamadığı görüşünü belirtmişlerdir.

15 denetmen üstün yetenekli öğrencilerle, normal öğrencilerin aynı sınıfta olmalarının bir sakınca teşkil etmediği ve hatta sınıfta zayıf öğrencilere de örnek teşkil ettikleri için aynı sınıfta olmaları gerektiğini, 4 denetmen ise üstün yetenekli öğrencilere yönelik ayrı sınıf açılması gerektiğini ve hatta öğretmenlerinde üstün yeteneklilere özel olması gerektiği görüşünün belirtmiştir.

Görüşme kapsamına alınan denetmenler üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum ve derneklerin açılması gerektiğini hatta özel bir okul bile açılabileceği görüşündedirler.

Denetmenlerin 5 tanesi üstün yetenekli öğrencilerle ilgili gerekli tanılamanın yapılmadan ayrı bir sınıfta eğitim almasının doğru olmadığını düşünürken, 6 denetmen özel sınıf açılmasında hiç bir sakınca olmadığını düşünmekte ve 8 denetmende üstün yetenekli çocukların normal sınıflarda eğitim almasının daha doğru olduğu ve bu öğrencilere takviye kurslar verilmesi gerektiği görüşündedir.

Yöneticilerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yöneticiler üstün yetenekliler için özel eğitimin şart olduğu, üstün birçok öğrencinin diğer öğrenciler arasında yok olup gittiği eğitim sistemimizin içerisinde yer almasa da üstün yetenekliler için özel eğitimin şart olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Üstün yetenekli öğrencilerle karşılaştıklarında yöneticilerden, 10 yönetici bakanlık ve bu çocukların aileleri ile görüşüğünü, 8 tanesi sınıf öğretmenleri ve aileleri ile görüşüğünü, 5 tanesi okulunda görevli rehber öğretmenle görüşüp nasıl bir yol izleyeceğine karar verdiklerini ve aileleri ile diyalog halinde olduklarını 7

tane yönetici ise hem sınıf öğretmenleri, hem bakanlık, hem de uzmanlarla görüşerek gerekirse bakanlık bünyesinde bu çocuklara hızlandırılmış eğitim verilmesi gerektiği görüşünün belirtmiştir.

“Bazı özel okullarda üstün nitelikli çocuklara özel sınıf açılması ile ilgili düşünceniz nedir?” sorusudur. Yöneticilerin 18 tanesi özel sınıf açılmasının doğru olmadığı, eğitimde fırsat eşitliği olduğu bu öğrencilerin soyutlanmaması gerektiği görüşünü belirtirken, 2 tane yönetici de ayrı bir sınıf açılmasının daha kaliteli bir eğitim ortamı yaratabileceğini, 10 yönetici ise sınıf açmak yerine mevcut sistem içerisinde ayrı bir program geliştirilmesi gerektiğini, bu öğrencilerin normal öğrencilerden tamamen ayrılamaması gerektiğini eğitim sistemi içerisinde bu öğrencilere yönelik ayrı dersler konulması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir. 30 yöneticinin de vurguladığı üstün yetenekli öğrencilerin mevcut eğitim sistemimiz içerisinde yok olup gittiği olmuştur.

Velilerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Veliler üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamda eğitim almak yerine özel bir sınıfta hızlandırılmış eğitim almalarının şart olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

6 veli üstün yetenekli öğrencinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik bölümde eğitim almış bir öğretmenden eğitim almasının daha iyi olacağını, 5 veli üstün yetenekliler ile ilgili bir bölümden mezun olmasa da bu yönde kendini geliştirmiş ve üstün yeteneklilerin öğrenme özelliklerini iyi bilen ve üstün yeteneklilere özel etkinlikler düzenleyen bir öğretmenden, 4 veli de bu konuda kararsız oldukları görüşünü belirtmiştir.

Velilerin tamamı üstün yetenekli öğrencilerle normal öğrencilerin eğitim programlarının aynı olmaması gerektiği bu çocukların normal çocuklardan bir basamak önde olduğu görüşündedir.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algıları ile Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ile üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında orta düzeye yakın pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarından yola çıkarak öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmada görüş bildiren öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitim ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Üniversitelerin öğretmen yetiştiren bölümlerinde öğretmenlere üstün yetenekli öğrencilerle ilgili bir ders açılmalı ve gerekli eğitim verilmesi önerilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ile okul yöneticileri ve uzmanlar mesleki kıdemi daha yüksek olan öğretmenlere üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili farkındalıklarını artıracak uygulamaya dönük hizmet içi eğitim kursları ve seminerler düzenlemelidir. Ayrıca bu yönde aktif çalışan öğretmenler Bakanlık tarafından ödüllendirilmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim programları da geliştirmelidir.

Ülkemizde gerekirse üstün yetenekli öğrencilerin okul sonrasında gidebileceği dernek ve kurumlar açılmalıdır. Bu süreç esnasında üniversitelerle işbirliği sağlanmalı, üstün yeteneklilik konusunda uzman kişi, kurum ve kuruluşlardan destek alınmalıdır.

Öğretmen yetiştiren kurumların, üstün yetenekli öğrencilerle ilgili bilimsel yayınları takip etmesi ve öğretim programlarında üstün yetenekli öğrencilere de yer vermelidirler.

Öğretmenlere üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmelidir. Hizmet içi eğitim öncesi okullarda görevli öğretmenlerin ihtiyaçları göz önüne alınarak hizmet içi eğitim seminerlerinin içerikleri hazırlanmalıdır. Hizmet içi programlarının uygulanması ve değerlendirilmesinde üniversitelerden destek alınmalıdır.

Gerek branşlar bazında, gerekse karma şekilde düzenlenecek hizmet içi eğitim etkinliklerine yönelik çalışmaların yapılmasının, öğretmenlerin bu yöndeki performanslarını ne yönde artıracığına ilişkin çalışmalara yer verilebilir.

Öğretmenlere, üstün yetenekli öğrenciler konusunda kurslar, seminerler ve konferanslar içeren hizmet içi eğitim programları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Üstün yetenekli öğrencilerin tanınması ile ilgili Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı girişimlerde bulunmalı ve gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

Gelecekte geliştirilecek olan çalışmalarda diğer öğretim kademelerinde görev yapan, yönetici, öğretmen, denetmenlerle ve velilerle üstün yetenekli öğrenciler konusunda daha farklı araştırmalar yapılmalıdır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri algılama konusunda deneysel araştırmalar da gerçekleştirilmeli ve bu araştırma sonuçları ile karşılaştırılmalıdır.

Öğretmen eğitimiyle veya üstün yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili olarak karşılaştırmalı deneysel çalışmaların yapılması bu alana hizmet etmede oldukça yarar sağlayacaktır.

Bu çalışmadan yola çıkarak, bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda da üstün yetenekli öğrencilerin toplumlar için önemi vurgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- A report for the Council of Curriculum, Examinations and Assessment (CCEA) (2006). Gifted and talented children in (and out) of the classroom.
- Akar, İ., Akar, Ş.Ş. (2012). İlköğretim Okullarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Üstün Yetenek Kavramı Hakkındaki Görüşleri. Cilt:20 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi 423-436.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar*, s.3-10, Ankara: Eduser Yayınları.
- Akarsu, F., (2004). Üstün Yetenekliler. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı, İstanbul. 127-154.
- Akarsu, F., Toğros, A. Yakmacı Güzel B. Şirin, M.R. (2004). Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Ön Raporu, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Akkanat, H. (1999). Üstün veya Özel Yetenekliler. Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi, 103
- Akkanat, H. (2004), "Üstün veya Özel Yetenekliler" *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları,
- Archambault, F.X. & Westberg, K. L.& Brown, S.W.& Hallmark, B.W. & Zhang, W.& Emmons, C. L. (1993). ' Classroom practices used with gifted third and fourth grade students.' *Journal for the Education of the Gifted*, 16, 103-119.
- Atabay, N. (2004). Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.

- Ataman, A., (1996). Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar, Eğitimimize Bakışlar, Ed.: İ. Fındıkçı, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 17-30.
- Ataman A. (1998). Özel Eğitime Giriş, Anadolu Üniversitesi.yy (Ortak Yayını).
- Ataman, A. (2003a). Üstün Zekalı/Yetenekli Çocuklar, (Edt. A. Ataman), Özel Gerekksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ataman, A. (2004). Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar. Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, ss.155 -168, İstanbul.
- Balcı, A. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bencik, S. (2007). Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik ve Benlik Algısı arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BECTA (British Educational Communication and Technology Agency). (2001). Gifted and talented children and ICT. <http://www.becta.org.uk/technology/infosheets/pdf/g&tchild.pdf>, Erişim tarihi: 25.01.2012.
- Betts, G., (1986). The Autonomous Learner for The Gifted and Talented, System and Models for Developing Programs for The Gifted And Talented, Mansfield Center, CT: Creative Learning Press, 27-56. 1.Türkiye Üstün yetenekli çocuklar kongresi durum tespiti komisyonu ön raporu (2004). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. S.66
- Bozgeyikli, H., Doğan, H., Işıklar, A., (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.Sayı:28, Yıl:2010/1 (133-149).

Budak, İ. (2007), *Matematikte Üstün Yetenekli Öğrencileri Belirlemede Bir Model*, yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Trabzon.

Budak, İ. (2008). Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci, **Journal of Qafqaz University**, 22. <http://www.qafqaz.edu.az/journal/20082216%20ustunyeteneklilik.pdf> internet adresinden 05.10.2011 tarihinde indirilmiştir.

Büyüköztürk, Ş. (1996). *Türk Yüksek Öğretiminde Araştırma Eğitimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Callahan. C.M., Lundberg. A.C., Hunsaker. S.L (1993) The development of Scale for Evaluation of Gifted Identification Instruments (SEGII) *Gifted Child Quarterly* 37 (3).

Chan D. W. (2001). Learning styles of gifted and nongifted secondary students in Hong Kong . *Gifted Child Quarterly*, 45 (1), 35-44.

Coşar, C. Z. (2006). Üstün Yetenekli Olan Ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Baskalarının Algılaması Ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Clark, B. (1997). Social ideologies and gifted education in today's schools. *Peabody Journal of Education*, 72(3), 81-100.

Clark, B. (2002). *Growing up gifted. Developing the potential of children at home and at school*. (5th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

- Cline, S.(1999). **Giftedness Has Many Faces**, The foundation for Concept in Education., Florida.
- Culatta, R. A., Tompkins J. R. 1999, Fundamentals of Special Education What Every Teacher Needs to Know, Prentice Hall Inc., USA.
- Cohen, L. M., Ambrose, D. C., (1993). Theories and Practices for Differentiated Education for the Gifted and Talented, Ed.: K. A. Heller, Pergamon Press Ltd., Great Britain, s. 339-363.
- Colangelo, N. (1991). Counseling gifted students. In N. Colengelo & G.A. Davis (Eds), *Handbook of gifted education* (pp. 271-284). Boston: Allyn & Bacon.
- Copenhaver, R. W. & McIntyre, D. J.(1992). Teachers' perceptions of gifted students. *Roeper Review*, 14, 151-153.
- Cramer, R.H. (1991). The education of gifted children in the United States: A Delphi study. *Gifted Child Quarterly*, 35(2), 84-91.
- Cross , J. A& Dobbs, C. (1987). Goals of a teacher training program for techers of the gifted. *Roeper Review*, 9 (3), 170-171.
- Cutts, N. E. ve Moseley, N. (2001). Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi (Çev: İ. Ersevim). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Csikszentmihaly, M., & Robinson, R.E., (1986). Culture, Time and The Development Of Talent. In R.J. Steinberg & J.E.Davidson (eds), *Conceptions of Giftedness*. New York: Cambridge University Press
- Çakıroğlu, Ü., Sarı, E., Akkan, Y. (2011). Üstün Yetenekli Öğrencilere Programlama Öğretiminin Problem Çözmeye Katkısı Konusunda Öğretmen Görüşleri. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ- Turkey.
- Çağlar, D. (1987). Üstün Zekalı Çocukların Eğitim Modelleri, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.

- Çağlar, D. (1990). *Türkiye’de Özel Eğitimin Bugünkü Durumu ve Sorunları*, Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Çağlar, D., (2004). *Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, Ed.: M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 111-125.
- Çağlar, D. (2004). 1953-1993 Yılları Arasında Üstün Zekalı Çocuklar Konusunda Alınan Kararlar, Çalışmalar ve Uygulamalar. A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili ve M. R. Sirin. (Editörler). *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. s. 61-68.
- Çakın, N., (2005). *Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranlarıyla Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Çapan E. B. (2010). “Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 3/12, s. 140-154.
- Çepni, S., Akdeniz, A. R., (1996). “Fizik Öğretmenlerinin Yetiştirilmesine Yeni Bir Yaklaşım”, *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 12.sy. 221-226.
- Çepni, S., Gökdere, M. (2002). “Profiles of the Gifted Students In Turkey, Education: Changing Times, Changing needs”, First international conference on education, Faculty of education, Eastern Mediterranean University Gazimağusa, Turkish Republic of Northern Cyprus.
- Çepni, S., Gökdere, M., Küçük, M., (2002). “Zihinsel Alanda Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Purdue Modeline Dayalı Fen Alanında Örnek Etkinlik Geliştirme”, 1-5 www.fedu.metu.edu.tr/UFBMEK-5/b_kitabi/PDF/Fen/Bildiri/t68d, (15.12.2011).

- Çoklar, A. N. & Odabaşı, H. F. (2009). Educational Technology Standards Scale (ETSS): A Study of Reliability and Validity for Turkish Preservice Teachers. *Journal of Computing in Teacher Education*.25 (4).
- Dağlıoğlu, H. E. (1995). İlkokul 2-5. Sınıflara Devam Eden Öğrenciler Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri. Enstitüsü, Ankara.
- Dağlıoğlu, H. E., (2004). Okul Öncesi Çağındaki Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Ed.: A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili, M.R. Şirin, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 75-84.
- Darling-Hammond, L. & Chung, R. & Frelow, F.(2002). ‘Variation in teacher preparation: How well do different pathways prepare teachers to teach?’. *Journal of Teacher Education*, 53, 286-302.
- Davalos, R. & Griffin, G. (1999). The impact of teachers’ individualized practices on gifted students in rural, heterogeneous classrooms. *Roeper Review*, 21, 308-314.
- Delilse, J. R. (2003). To be or to do : Is a gifted child born or developed? *Roeper Review*, 26, 12-13.
- Davaslıgil, Ü. (1991). Üstün olma niteliğini kazanma. *Eğitim ve Bilim*, 15(82), 62-67.
- Davaslıgil Ü. (2003). “Erken Çocuklukta Üstün Zekâlı Çocuklara Uygulanacak Farklılaşmış Eğitim Programı” Edit: Sevinç Müzeyyen; Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, MOR-PA yayınları, İstanbul .402-412.
- Davaslıgil,Ü. ve Leana. M.(2004). ”Üstün Zekalıların Eğitimi Projesi” I. Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi.
- Davaslıgil, Ü., Uzun M., Çeki, E., Köse,M.A., Çapkan, N., Sirin, M.R., (2004). Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu Kitabı, I. Türkiye Üstün Yetenekliler Kongresi, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul,s.56, 87,97-98.

- Davis, G. A. and Rimm, S. B. (2004). *Educated of the Gifted and Talented*. (fifth edition;). Boston: Pearson Education.
- Davaslıgil, Ü. (2004a). *Üstün Çocuklar*, (Edt. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili), *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü. (2004b). *Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü. (2009). “Davasıgil, Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi”, Ed.: A. G. Akçamete, *Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel eğitim*, s.545-586. Kök Yayıncılık. Ankara.
- Demirel, Ş. (2008). Abraham Tannenbaum’un Üstün Yetenek Sınıflandırmasına Giren Örnek Yetenek Türlerinin Toplumsal Değeri Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Özel Eğitim Anabilim Dalı. Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Programı. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir
- Diezmann.C. M., and Watters.J.J., (1996).“The Difficulties of A Young Gifted Child: Lessons From History”, The Australian Association For The Education Of The Gifted and Talented. Proceedings From The National Conference in Adelaide, South Australia.
- Duman, B. (vd.). (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Maya Akademi, Ankara.
- Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu (2004). I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Dönmez,N., (2004). Bilim Sanat Merkezleri’nin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler, Kulaksızoğlu vd., *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 71-72.

- Ehly, S.W., Conoley, J.C., Rosenthal, D. 1985, Working with Parents of Exceptional Children, Mosby College Publishing, Toronto Santa Clara.
- Enç, M. (1979). Özel Eğitimin Gerekçesi. Üstün Beyin Gücü Gelişimi ve Eğitimleri. Ankara: Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:83.
- Enç, M. (1995). *Üstün Beyin Gücü-Gelişim, Uyum ve Eğitimleri*, Özel Eğitime Giriş : Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Enç, M., Çağlar, D. & Özsoy, Y. (1981). Özel Eğitime Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. Ankara.
- Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y (1987), Özel Eğitime Giriş, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Enç, M. (2005). Üstün Beyin Gücü. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Entwistle, N. (1984) **New Directions in Educational Psychology: 1. Learning and Teaching**, The Farmer Press, Philadelphia.
- ERIC (1990). Giftedness and The Gifted: What's It All About. **ERIC**, ED321 481.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2001). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri "Özel Eğitim. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Ersoy, Ö. & Avcı, N. (2004). Üstün zekâlı ve yetenekliler. Yer aldığı eser M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A. E. Bilgili (Ed.) Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı (196-209). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayıncılık.
- Feldhusen , J.F. & Huffman, L. (1988). Practicum experiences in an educational program for teachers of the gifted. Journal for the education of the Gifted, 12, 34-45.
- Feldhusen, J. F. (1991). Saturday and summer programs. In N.Colangelo & G.A. Davis (Eds), Handbook of gifted education (pp.197-208). Boston: Allyn & Bacon.

- Feldhusen, J. F., Hoover, S. M., & Sayler, M. F. (1997). Identification and education of the gifted and talented at the secondary level. New York: Trillium Press.
- Feldhussen (1986). A Conception of Giftedness: Conception of Giftedness. In R.J. Steinberg, J.E Davidson (Eds), Conception of Giftedness. New York: Cambridge University press.
- Feldhusen, J. F., & Jarwan, F. A. (2000). Identification of gifted and talented youth for educational programs. In K. A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg, & R. F. Subotnik (Eds.), International handbook of giftedness and talent (2nd ed., pp. 271-282). Oxford, UK: Elsevier.
- Fiedler, E.D.,(1993). Square pegs in round holes: Gifted kids who don't fit in, Understanding our gifted, 5; 11-14.
- Fraenkel, R. J. and Wallen, E. N. (2006). How to design and evaluate research in education. New York: McGraw-Hill.
- Freeman, J. (1985). The psychology of gifted children: Perspectives on development and education. Great Britain: John Wiley and Sons.
- Freeman, J. (2006). The Emotional Development of Gifted and Talented Children, **The Journal of the Worl Council for Gifted and Talented Children**, 2, 21, 20-29.
- Gardner, H. (1993). Multiple intelligences: The theory in practice. New York: BasicBooks.
- Gardner, H. (1999). Intelligences Reframed: Multiple Intelligences fort he 21.Century. Basic Books, New York.
- Gallagher, J., (1983). Teaching the Gifted Child, Boston MA; Ally and Bacon, Inc.
- Gallagher, J.J. ve Gallagher, S., (1994). Teaching the Gifted Children, Fourth Edition, Prentical Hall.

George, D. R., (1993). *Instructional Strategies and Models for Gifted Education*, Ed.: K.A. Heller, Pergamon Press Ltd., Great Britain, s. 411-425.

Gökdere, M. & Ayvaci, H.Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, s.17-26.

Gökdere, M. , Küçük, M., (2003) Üstün yetenekli öğrencilerin fen eğitimindeki durum: Türkiye örnekleme. *Kuramda ve uygulamada Eğitim Bilimleri* 3(1)101-124.

Gross, M.U.M. (1993). *Exceptionally Gifted Children*, London: Routledge.

Gross, M. (1999). *Small Poppies: Highly Gifted Children In The Early Years*. Roeper Review, 21 (3).

Grybek, D.D. (1997). 'Mentoring The Gifted and Talented', *Preventing School Failure*, 41(3), 115-118.

Gürbüzürk, O & Şad, S. N. (2010). Turkish Parental Involvement Scale: Validity and Reliability Studies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2, 487-491.

Güvenç, B. (1991). 'Özel Eğitim Konusu Olarak Üstün Yetenekliler', Üstün Yeteneklilerin Eğitimi İsimli Sempozyuma Sunulan Bildiri, İnanc Vakfı, (İstanbul, 28-29 Ağustos).

Hanninen, G.E.(1988). A study of teacher training in gifted education. *Roeper Review*, 10(3), 139-144.

Hansen, J.B. & Feldhusen, J.F. (1990). Off campus training of teachers of gifted: A program model. *Gifted International*, 6,54-62.

Heward , W.L., Orlansky, M. D. (1980). *Exceptional Children*, Merrill Publishing Company, USA.

- Huang, Y., Lin, Y. and Cheng, S. (2010). Effectiveness of a mobile plant learning system in a science curriculum in Taiwanese elementary education. *Computers & Education*, 54, 47-58.
- Hodge, K. ve Kemp, C. (2002). The Role of Invitational Curriculum in the Identification of Giftedness in Young Children. *Australian Journal of Early Childhood*, 27 (1).
- Howley, A., Howley, C. B., Pendarvis E. D. 1986, *Teaching Gifted Children*, Little Brown & Company Ltd., Canada.
- Hökelekli, H., Gündüz, T. (2004) Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi , I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı (132 -144). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 64, I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi: 2.
- Hutcheson, G., and Sofroniou, N. (1999). *The multivariate social scientist: Introductory statistics using generalized linear models*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Işık-Ercan Z. Z., 2004, Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi İçin Temel Prensipler ve Kullanılan Teknikler, Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Ed.: A.Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili, M. R. Şirin, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, s.145-159.
- Johnson, K., Cathal, M. H., and Hall, T. (2006). Analysing the Efficacy of Blended Learning Using Technology Enhanced Learning (TEL) and M-Learning Delivery Technologies. Paper presented at the 23rd Annual Ascilite Conference. Web:http://www.ascilite.org.au/conferences/sydney06/proceeding/pdf_papers/p73.pdf 19 Eylül 2010'da alınmıştır.
- Johnsen, S. K., Haensly, P. ve Ryser, G. (2002). Changing General Education Classroom Practices To Adapt For Gifted Students. *Gifted Child Quarterly*, 46 (1), 45-63.

- Jolly, J. Ve Ketler, T. (2004). Authentic Assesment of Leadership in Problem Solving Groups, *Gifted Child Today*, 27 (1), 32-40.
- Jordan. E.T., (1962). "The Exceptional Child", Charles E. Merrill Books Inc., Columbus. Ohio.
- Jost, M. (2006). İleri Zekalı Çocukları Tespit Etmek ve Desteklemek (Çev. A. Kanat). İzmir: İlya İzmir Yayınevi.
- Kahn, J. H. (2006). Factor Analysis in Counseling Psychology Research, Training and Practice: Principles, Advances and Applications. *The Counseling Psychologist*. 34, 684-718.
- Kaiser, H. F. (1960). The application of electronic computers to factor analysis. *Educational and Psychological Measurement*, 20,141-151.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karakurt, M. (2009). Sınıf Yönetiminde Üstün Zekâ ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu. (15.05.2012).
- Karakuş, F. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, Haziran 2010, ss. 127-144.
- Karnes, F. A.; & McGinnis, J. C. (1995). Looking for leadership: Students' perceptions of leaders for the next millennium. *Gifted Child Today*, 18(1), 30-35.
- Kavcar. N., (1999). "Nitelikli Öğretmen Sorunu", D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel sayısı, 11. s.1-13.
- Kember, D. and Leung, P., Y., D. (2009). Development of a questionnaire for assessing students' perceptions of teaching and learning environment and its use in quality assurance. *Learning Environmenst Research*, 12, 15-19.

- Kevin, R., Cooper, J.M. 1988, Those Who Can Teach, Mifflin Company, Houghton.
- Kim, J. and Mueller, C. (1978). Factor analysis: Statistical methods and practical issues. England: Sage Publications.
- Kirk, S. A., Gallogher, J. J. (1989). Educating Exceptional Children, Houghton Mifflin Company, USA.
- Koshy, V.(2002). Teaching gifted children 4-7: A Guide For Teachers. David Fulton Publishers Ltd. London.
- Kontaş, H. (2009). Bilsem öğretmenlerinin program geliştirme ihtiyaçlarına ilişkin geliştirilen programın etkililiği.(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kristie L. ve Speirs N., (2004), "Factors Influencing the Development of Perfectionism in Gifted College Students" The Gifted Child Quarterly, Vol.48, No.4 s.259.
- Lewis, M., Terman O., (1989), **The Gifted Group At mid-Life**, Stanford University Press ve London University Press, Stanford California.
- Lyon, G.R. & Vaassen, M. & Toomey, F. (1989). Teachers' perceptions of their undergraduate and graduate preparation. Teacher Education and Special Education, 12 (4), 164-169.
- Maker, C. & Nielson, A. (1996). Curriculum development and teaching strategies for gifted learners. Austin, TX:PRO-ED.
- Maryland, S.P. (1972). Education of Gifted and Talented, Washington D.C: US Office of Education.
- McCarney, S. B. (1988). Gifted Evaluation Scale-2. Hawthorne Educational Services, Inc.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri Ön Raporu, (1991)1. Özel Eğitim Konseyi, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Yayını, Ankara. MEB.(2006). XVII. Milli Eğitim Şurası ,http://ttkb.meb.gov.tr/semceler/sura/17_sura.pdf. MEB. (2007). **Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi.**

Metin, N. (1999). Üstün Yetenekli Çocuklar. Ankara: Öz Aşama Matbaacılık.

Meyen, E.L., Skrtic, T. M. (1988). *Exceptional Children and Youth*, Love Publishing Company Denver, Colorado, USA. Montgomery, D. (1996). *Educating the Able*. London: Cassel Welington House.

Moon, T. R. & Brighton, C. M. (2008). Primary teachers' conceptions of giftedness. *Journal for the Education of the Gifted*. Vol. 31, No. 4, pp. 447-480.

Moon, S.M., Kelly, K.R. ve Feldhusen, J.F.(1997) *Specialized Counseling Services for Gifted Youth and Their Families: A Needs Assessment*, *Gifted Child Quarterly*, 41 (1), 16-25.

Morelock, M. (1992). Giftedness: The view from within. *Understanding Our Gifted*, 4(3), 11-15.

Mö n k s, F.J. & Van B o x t e l, H.W. (1985). Gifted adolescents: a developmental perspective. In F r e e m a n, J. (Ed.), *The Psychology of Gifted Children*. London: John Wiley & Sons.

Munro, J. (2000). *A Learning Base for The Education Gt Students*. V .pdf internet adresinden 06.11.2011 tarihinde indirilmiştir.

Nam lu, A. G. & Odabaşı, H. F. (2007). Unethical Computer Using Behavior Scale: A Study of Reliability and Validity on Turkish University Students. *Computers & Education*. 48, 205-215.

- Nazik, B. (2003). Çocuk Ruh Sağlığı 1. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
www.nagc.org/uploadedFiles/Information_and_Resources/NCATE_standards/final%20standards%20 (Erişim tarihi: 10.05.2012).
- NSGT (National Society for Gifted and Talented) (Tarihsiz) (Tarihsiz). Giftedness Defined - What is Gifted & Talented? <http://www.nsgt.org/articles/index.asp#1>, Erişim tarihi: 10.05.2012).
- Neumeister, K. L. S., Adams, C. M., Pierce, R. L., Cassady, J. C. & Dixon, F. A. (2007). Fourth-Grade teachers' perceptions of giftedness: Implications for identifying and serving diverse gifted students. *Ball State University Journal for the Education of the Gifted*. Vol. 30, No. 4, pp. 479 - 499.
- Overton, T. (2009). Assessing learners with special needs: An applied approach. Pearson Education: New Jersey.
- Ozcinar, Z. (2009). Developing a Scale on the Instructional Communicative Qualification of Parents With Teachers. *Cypriot Journal Of Educational Sciences*, 1(1). Web: <http://www.world-education-center.org/index.php/cjes/article/view/5> 27 Nisan 2010'da alınmıştır.
- Öner, N. (1997). Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Özdamlı, F. (2009). A cultural adaptation study of multimedia course materials forum to Turkish. *World Journal On Educational Technology*, 1(1). Web: <http://www.world-education-center.org/index.php/wjet/article/view/123> 27 Nisan 2010'da alınmıştır.
- Özgüven, I. E. (1999). Psikolojik Testler. Ankara: PDREM Yayınları
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1998). **Özel Eğitime Giriş**, Kartepe Yayınları, Ankara.

- Parke, B. N. (1989). *Gifted students in regular classroom*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Pigge, F.L. & Marso, R.N. (1987). A longitudinal assessment of the affective impact of preservice training on prospective teachers. *Journal of Experimental Education*, 283-289.
- Porter, L. (1999). *Gifted Young Children*. Buckingham: Open University Press.
- Preacher, K. J. & MacCallum, R. C. (2002). Exploratory Factor Analysis in Behavior Genetics Research: Factor Recovery With Small Sample Size. *Behavior Genetics*. 32 (2), 153-161.
- Preuss, L. J., & Dubow, E. F. (2004). A comparison between intellectually gifted and typical children in their coping responses to a school and a peer stressor. *Roeper Review*, 26(2), 105-111.
- Renzulli, J. S. (1986). *The Tree Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity*. Cambridge: University of Cambridge Press.
- Renzulli, J.S., (1999). What Is Thing Called Giftedness and How Do We Develop it? A Twenty- Five Year Perspective, *Journal for the Education of Gifted*, 23, 1, 3-54.
- Renzulli, J.S., & Reis, S. M., (1985). *The Schoolwide Enrichment Model : A Comprehensive Plan For Educational Excellence*. Mansfield Center , CT: Creative Learning Press.
- Renzulli,J.S. ve Reis.S.M (1986).The Enrichmet triad/Revolving Door model: A Schoolwide Plan for the development of creative production. In J.S. Renzulli(ed) *System and models for developing programs for the gifted and talented* Mansfield Center, CT: Creativ Learning Press.
- Renzulli, J.S. ve Delcount, M.A.B.,(1986), "The Legacy and logic of Research on Identification of Gifted Persons", *Gifted Child Quatery*, Vol.30, s..20-23.

- Reynolds, M.C., Birch, J. W. (1988). *Adaptive Mainstreaming (A Primer for Teachers and Principals)*, Longman Inc., London.
- Robinson, N. M. (2008). *The Social World of Gifted Children and Youth. Handbook of Giftedness in Children*, Ed. Steven I. Pfeiffer ISBN: 978-0-387-74399-8, Springer Science, Business Media Pres.
- Rogers, K.,B. (2002). *Re-Forming Gifted Education: How Parent and Teachers Can Match the Program to the Child*, Great Potential Press, USA.
- Rohrer, J. C. (1995). Primary teacher conceptions of giftedness: Image, evidence and nonevidence. *Journal for the Education of the Gifted*, 18(3), 269-283.
- Rotigel, J.V. (2003), "Understanding The Young Gifted Child : Guidelines for Parents , Families, and Educators", **Early Childhood Education Journal**, vol.30, nr.4, pg.209-213.
- Saban, A. (2001). "Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitimi" İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sapnas, K. G. (2004). Letters to The Editor: Determining Adequate Sample Size. *Journal of Nursing Scholarship*. 36 (1), 4.
- Sayler, M. (1994). *Investigation of Talented Students*. University of North Teksas, Denton TX.
- Schack, G. D., & Starko, A. J. (1990). Identification of gifted students: An analysis of criteria preferred by preservice teachers, classroom teachers, and teachers of the gifted. *Journal for the Education of the Gifted*, 13, 346-363.
- See, L. J. (1951). Cronbach: Coefficient alhpa and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Sekaran, U. (2003). *Research methods for business. A skill building approach*. New York: Wiley.

- Shaunessy, E. (2003). State Policies Regarding Gifted Education. *Gifted Child Today*, 26 (3), 16-23.
- Sherwood, M., (1996). "Preservice Teachers' Attitudes and Awareness Of Gifted Learning Disabled Pre-Schoolers", The Australian Association For The Education Of The Gifted and Talented, Proceedings From The National Conference in Adelaide, South Australia.
- Silverman, L. K. (1993). "A Developmental Model for Counseling the Gifted", In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the Gifted and Talented*, (pp. 51 – 78) Denver, CO: Love Publishing.
- Silverman, L. K. (1993). "Social Development, Leadership, and Gender Issues", In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the Gifted and Talented*, (pp. 291 – 327) Denver, CO: Love Publishing.
- Silverman, L. K. (1993). *The Gifted Individual*. In: L. K. Silverman (Ed) *Counseling The Gifted and Talented* (ss. 3-28). Colorado: Love Publishing Company.
- Sisk, D., (1987) "Creative Teaching of Gifted", Mc Grav-Hill Book Company. Sousa, D. A. (2003). *How the gifted brain learns*. California: Corwin Pres.
- Steiner H. H.; Martha C., (2003), "Cognitive Development in Gifted Children: Toward a More Precise Understanding of Emerging Differences in Intelligence", *Educational Psychology Review*, Vol.15, No.3.
- Sternberg, R. J. (2003). *Wisdom, Intelligence and Creativity Synthesized*. New York: Cambridge University Press.
- Swassing, R. H. (1990). *Teaching Gifted Children and Adolescents*, Charles E. Merrill Publishing Company, Columbus, Ohio.
- Swiatek, M. A. (1995). An empirical investigation of social coping strategies used by gifted adolescents. *Gifted Child Quarterly*, 39(2), 154-161.

- Şahin A. (2004). Üstün Yetenek ve eğitim. Üstün yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Şenol, C. (2011). Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Bilsem Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı.
- Şirin, M. R., Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A., (2004), **Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı**, I. Türkiye Üstün Yetenekliler Kongresi, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, s.402-411, 131-136, Kaynak: Haziran 2012).
- Tantay, Ş. (2010). Özel Veya Üstün Yetenekli Çocuklara Eğitim Veren Okul Ve Merkezlerin İncelenmesi. T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Tannenbaum, J. A. (1983). *Gifted children: psychological and educational perspectives*. US A: New York.
- Tereci, H., Yılmaz, N., Kalyoncu, N., Aydın, M., Yükselen, M. (2009). Üstün Yetenekli Çocukların Başarı Durumlarının Tespiti ve Başarısızlık Nedenleri: Amasya Örneği. Amasya Bilim ve Sanat Merkezi.
- Terman, L. M., & Merrill, M. A. (1973). *Stanford-Binet Intelligence Scale: Manual for the Third Revision Form*. Boston: Houghton Mifflin Inc. s.30-39
- Tomlinson, C. (1999). The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners. Alexandria, VA:ASDC.
- Toll, M. F. (2000). 'The importance of teacher preparation programs to appropriately serve students who are gifted.' *Understanding Our Gifted*, 12, 14-16.
- Tsai, C. C. and Liu, S. Y. (2005). Developing a multi-dimensional instrument for assessing students' epistemological views toward science. *International Journal of Science Education*, 27(13), 1621-1638.

- Tuan, H. L., Chang, H. P., Wang, K. H. and Treagust, D. F. (2000). The development of an Instrument for assessing students' perceptions of teachers' knowledge. *International Journal of Science Education*, 22(4): 385-398.
- Tucker, B. ve Hafenstein, N. (1997). Psychological Intensities on Young Gifted Children. *Gifted Child Quarterly*, 41 (3), 66-75.
- Turnbull, R., Turnbull, A., Shank, M., Smith, S., Lael, D., (2002). *Exceptional Lives Special Education in Today's Schools*, Merrill Prentice Hall, Columbus, Ohio.
- Uzun, M. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Uzun, A. (2006). *Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile cinsiyet, yas, sınıf düzeyi, ana-babanın öğrenim durumu, ailenin ekonomik durumu, öğretmen cinsiyeti, akademik başarı, bilim ve sanat merkezine giriş alanı arasındaki, ilişkiler nelerdir?*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Üstün Yetenekliler ve Eğitimleri Komisyon Raporu (2011). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, ss.481-497, İstanbul.
- VanTassel-Baska, J. & Stambaugh, T. (2005). 'Challenges and possibilities for serving gifted learners in the regular classroom.' *Theory Into Practice*, 44(3), 211-217, Colombus, OH: The Ohio State University.
- Westberg, K. L & Daoust, M.E. (2003). The results of the replication of the classroom practices survey replication in two states. *The National Research Center on the Gifted and Talented Newsletter*, 3-8.
- Winner, E. (1996). **Gifted Children Myths and Realities**. New York: Basic Books.
- Yılmaz, N. (2004). *Çoklu Üstün Yeteneklilerde Duygusal, Sosyal, Ahlaki Gelişim ve Yaratıcılık: Bir Vak'a Çalışması*. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.

EKLER

EK 1. BİLGİ TOPLAMA ARACI I

Değerli Meslektaşım,

Bu anket formu, “**Üstün yetenekli öğrencilere yönelik öğretmen algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçları**” ile ilgili yapılan doktora tez çalışması için hazırlanmıştır. Anketin amacı sizin değerli görüşlerinizden yararlanmaktır. Size uygun olan seçeneği işaretlemeniz (X) yeterli olacaktır. Bu ankette verilen görüşler sadece araştırma için kullanılacaktır. Bu nedenle adınızı yazmanıza gerek yoktur. Ankete göstereceğiniz ilgi ve vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı sizlere teşekkür ederiz.

**Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı
Atatürk Eğitim Fakültesi
Yakın Doğu Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu
Uzm. Mukaddes Sakallı Demirok**

I. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

a) Kadın b) Erkek

2. Yaşınız:

3. Branşınız: (Belirtiniz)

4. Görev yaptığınız okul bölgesi:

a) Kırsal
b) Kentsel

5. Mesleki Kıdeminiz:

() 1-5 yıl
() 6-10 yıl
() 11-15 yıl
() 16-20 yıl
() 21 yıl ve üzeri

6. Üstün zekalı/yetenekliler ile ilgili daha önce herhangi bir eğitime katıldınız mı?

a) Evet
b) Hayır

7. Sınıfınızda üstün zekalı/yetenekli olduğunu düşündüğünüz kaç öğrenciniz var?

a)Hiç b)1 c)2 d)3 e) 4 ve üzeri f) Farkında değilim

8. Üstün zekalı/yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanmasını öneriyormusunuz?

a) Evet b) Hayır

9.Üstün zekalı/yetenekli öğrenciler ile ilgili kaynaklara nerelerden ulaşırsınız?

a) İnternette

b)Kitaplardan

c) Uzmanlardan

d) Diğer:.....(belirtiniz)

I. ÖĞRETMENLERİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ EĞİTİM İHTİYAÇLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	Hiç ihtiyaç hissetmiyorum	Az ihtiyaç hissediyorum	Çok ihtiyaç hissediyorum
Sayın meslektaşım, Aşağıda belirtilen konularda hissettiğiniz eğitim ihtiyaçları derecesini yanda verilen 4'lü likert tipi boşluklarda her biri için ayrı ayrı işaretleyiniz.Lütfen her maddeye ilişkin eğitim ihtiyacınızı yanda verilen; " Hiç ihtiyaç hissetmiyorum ", " Az ihtiyaç hissediyorum ", " Çok ihtiyaç hissediyorum ", yazan kutucuklardan görüşünüze en uygun seçeneği "X" işareti koyarak, hiçbir maddeyi BOŞ BIRAKMAYINIZ.			
1. Üstün zekalı/yetenekliler ile ilgili bilgiye ulaşmaya	()	()	()
2. Üstün zekalı/yeteneklileri tesbit etmeye	()	()	()
3. Üstün zekalı/yeteneklilere uygun öğretim yöntemlerini seçmeye	()	()	()
4. Üstün zekalı/yeteneklilere uygun öğretim yöntemlerini uygulamaya	()	()	()
5. Üstün zekalı/yeteneklilere uygun seçeceğim yaklaşımlara	()	()	()
6. Üstün zekalı/yeteneklilere uygun seçtiğim yaklaşımları uygulamaya	()	()	()
7. Üstün zekalı/yeteneklilerle iletişim kurmaya	()	()	()

8. Üstün zekalı/yeteneklilere yönelik uygun proje vermeye (bu soruya gerek yok bence	()	()	()
9. Üstün zekalı/yeteneklilere yönelik öğretim hedefleri belirlemeye	()	()	()
10. Üstün zekalı/yeteneklilerin aileleri ile iletişim kurmaya	()	()	()
11. Üstün zekalı/yeteneklilerle normal öğrencilere bir arada eğitim vermeye	()	()	()
12. Üstün zekalı/yeteneklilerin sınıftaki davranışlarının yönetimi ile ilgili bilgiye	()	()	()
13. Üstün zekalı/yeteneklilere yönelik öğretim etkinlikleri düzenlemeye	()	()	()
14. Üstün zekalı/yeteneklilere rehberlik etmeye	()	()	()
15. Üstün zekalı/yeteneklilerle normal öğrencilere nasıl davranacağım konusunda bilgiye	()	()	()
16. Üstün zekalı/yeteneklilerle ilgili uzmanlığı olan kişilerle iletişim kurmaya	()	()	()
17. Sınıflarında üstün zekalı/yetenekli öğrencisi olan diğer öğretmenlerle iletişim kurmaya	()	()	()
18. Sınıflarında üstün zekalı/yetenekli öğrencisi olan diğer öğretmenlerle deneyimlerini paylaşmaya	()	()	()
19. Üstün zekalı/yeteneklilerin gelişim psikolojilerini değerlendirmeye	()	()	()
20. Üstün zekalı/yeteneklilerin öğrenme profillerini değerlendirmeye	()	()	()
21. Üstün zekalı/yeteneklilere uygun öğrenme ortamı yaratmaya	()	()	()
22. Üstün zekalı/yeteneklilerin öğrenme ihtiyaçlarını belirlemeye	()	()	()
23. Üstün zekalı/yeteneklilere aktarılacak içeriğin onların düzeyine uygunluğunu belirlemeye	()	()	()
24. Üstün zekalı/yeteneklilere uygun ölçme değerlendirme yapmaya	()	()	()
25. Üstün zekalı/yeteneklilere uygun ölçme araçlarını seçmeye	()	()	()
26. Üstün zekalı/yeteneklilerin öğretim sürecine uygun materyaller seçmeye	()	()	()

EK 2. BİLGİ TOPLAMA ARACI II

Bölüm 2.Aşağıdaki ifadelere katılma durumunuzu işaretleyiniz

III.ÖĞRETMENLERİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ALGILARI	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Sayın meslektaşım, Bu bölümde Üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarınız alınacaktır. Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü yanda verilen; “ Kesinlikle Katılmıyorum ”, “ Katılmıyorum ”, “ Kararsızım ”, “ Katılıyorum ”, “ Kesinlikle katılıyorum ” yazan kutucuklardan görüşünüze en uygun seçeneği “X” işareti koyarak, hiçbir maddeyi BOŞ BIRAKMAYINIZ.					
Öğrenme İstekliliği	()	()	()	()	()
1. Gerek kendilerine gerekse çevrelerinde yaşanan olaylara karşı çok duyarlıdırlar					
2. Sabırlıdırlar	()	()	()	()	()
3. Kendilerinin koydukları kuralların geçerli olmasını isterler	()	()	()	()	()
4. Taş, böcek türü şeyleri toplamayı severler.	()	()	()	()	()
5. Herşeyi mükemmel yapmaya çalışırlar					
6. Çok meraklıdırlar	()	()	()	()	()
7. Çok girişkendirler	()	()	()	()	()
8. Farklı fikirlerine, hayallerine saygı duyulmasını isterler	()	()	()	()	()
9. Mantık yürütme yetenekleri oldukça gelişmiştir	()	()	()	()	()
İfade Etme Özellikleri	()	()	()	()	()
10. Fikirlerinde ayrıntı verirler	()	()	()	()	()
11. Okuma, yazma gibi öğrenme aktivitelerine karşı çok isteklidirler	()	()	()	()	()
12. Yaşıtlarına oranla fiziksel gelişimleri ileridedir	()	()	()	()	()
13. Çok soru sorarlar	()	()	()	()	()
14. Sınıf düzeylerinin 1-2 yıl üzerinde kitaplar okumayı severler	()	()	()	()	()
15. Rekabeti severler	()	()	()	()	()
16. Gelişmiş bir mizah anlayışları vardır	()	()	()	()	()
17. Üretken, açık ayrıntılı fikirler sunma yeteneğine sahiptirler	()	()	()	()	()
18. Çabuk öğrenir kolay hatırlarlar	()	()	()	()	()
Kişilik Özellikleri	()	()	()	()	()
19. Fiziksel enerji seviyeleri yüksektir					
20. Hayali arkadaşlar yaratacak kadar kuvvetli bir hayal gücüne sahiptirler	()	()	()	()	()
21. Duyguları kolayca incinebilecek kadar çok hassastırlar	()	()	()	()	()
22. Başakalarının emirleri altına girmeyi sevmezler	()	()	()	()	()
23. Grup içerisinde lider olarak yer alırlar					
24. Arkadaş olarak kendilerinden 2-3 yaş ileride olanları seçerler	()	()	()	()	()
Öğrenme Özellikleri	()	()	()	()	()
25. Müzik,resim,dans, drama gibi alanlarda başarı gösterirler	()	()	()	()	()
26. Fazla çalışmaya gerek duymazlar					
27. Duyduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler	()	()	()	()	()

28. Okuduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler	()	()	()	()	()
29. Kendilerine ait orijinal ilgileri vardır	()	()	()	()	()
30. Var olan kuralları sorgulama özellikleri vardır	()	()	()	()	()
Zihinsel Özellikleri	()	()	()	()	()
31. Dinozor, uzay, rakamlar gibi soyut fikirlere karşı ilgileri fazladır	()	()	()	()	()
32. Zihinsel enerji seviyeleri yüksektir	()	()	()	()	()
33. Bulmaca, labirent gibi zihinsel aktivitelerle uğraşmayı severler	()	()	()	()	()
34. Akademik başarı için yüksek yeteneğe sahiptirler	()	()	()	()	()

EK 3. BİLGİ TOPLAMA ARACI III

Sayın meslektaşım, Bu bölümde “Üstün zekalı/yeteneklilere yönelik görüşleriniz alınacaktır. Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü yanda verilen; “ <u>Kesinlikle Katılmıyorum</u> ”, “ <u>Katılmıyorum</u> ”, “ <u>Kararsızım</u> ”, “ <u>Katılıyorum</u> ”, “ <u>Kesinlikle katılıyorum</u> ” yazan kutucuklardan görüşünüze en uygun seçeneği “X” işareti koyarak, hiçbir maddeyi BOŞ BIRAKMAYINIZ.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Eğitim programları üstün zekalı/yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilir	()	()	()	()	()
2. Normal sınıf ortamlarında üstün zekalı/yeteneklilerle eğitim verilmesinde bir sakınca yoktur	()	()	()	()	()
3.Üstün zekalıların kabiliyetlerinin gelişmesi için özel eğitim programları hazırlanmalıdır	()	()	()	()	()
4.Üstün zekalıların kabiliyetlerinin gelişmesinde huzurlu, emin,sıcak bir aile ortamı gerekmektedir	()	()	()	()	()
5.Sınıf öğretmenleri üstün zekalı öğrencilere yönelik ek öğrenim tasarımı hazırlamalıdır	()	()	()	()	()
6.Üstünlerin süratine uygun problem çözme tekniği gerektiren ödevler verilmelidir	()	()	()	()	()
7.Öğretmenler üstünlere eğitim verirken daha çok gözlem, deney, proje gibi yöntemler kullanılmalıdır	()	()	()	()	()
8. Eğitim sistemimizde üstünlerle ilgili ayrı farklılaştırılmış eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır	()	()	()	()	()
9.Üstünlere yönelik bakanlık bünyesinde bilim sanat merkezleri açılmalıdır	()	()	()	()	()
10. Üstün zekalıları için özel sınıflar açılmalıdır	()	()	()	()	()
11. Üstünlerle ilgili öğretmen yetiştiren fakültelerde ders konulmalıdır	()	()	()	()	()
12. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim politikası içerisinde üstünler de yer almalıdır	()	()	()	()	()
13. Üstünler için gerekirse özel donanımlı okullar açılmalıdır	()	()	()	()	()
14. Üstün zekalı/yeteneklilere aynı konuda tekrara dayanan uzun ödevler verilmesi doğru değildir	()	()	()	()	()
15. Sınıfta onlara değil, diğer arkadaşlarına yanıt vermede öncelik tanınmalı, derse karşı şevkleri kırılmamalıdır	()	()	()	()	()
16. Üstün olduğu fark edilen öğrencilere rutin görevler verilmemelidir	()	()	()	()	()

17.Üstünlerin uygulanması pratik olmayan ya da henüz olası görülme-yen yaratıcı, alışılmamış düşünceleri dinlenmelidir	()	()	()	()	()
18. Okul zamanının bir bölümünde arkadaşlarına konuları öğrenmelerinde yardımcı olmaları istenmemelidir	()	()	()	()	()
19.Öğretmenler üstün öğrencinin başarısını, sınıf arkadaşlarının başarı seviyesi ile değil kendi öğrenme gücü ve hızı ile karşılaştırılmalıdır	()	()	()	()	()
20. Daha zor sorular sorarak, yeni düşünceler geliştirmelerini isteyerek, çocukların zekâlarının özellikle yaratıcı yanını geliştirmelerine fırsat tanınmalıdır	()	()	()	()	()
21. Öğretmenler sürekli kendilerini yenilemelidir	()	()	()	()	()
22. Akademik konular için resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerin ihmal edilmesinden kaçınılmalıdır	()	()	()	()	()
23. İleri öğrenim için en uygun yolun seçilmesinde uzmanlarla işbirliği yapmaları için öğrenciler yönlendirilmelidir	()	()	()	()	()
24. Eğitim Bakanlığının hazırladığı programda üstünlere yönelik içerikler yer almaktadır	()	()	()	()	()
25. Okul denetmenlerinden üstünlere yönelik görüşleri de alınmalıdır	()	()	()	()	()
26. Mevcut sistem içerisinde üstünlere yönelik derslikler açılmalıdır	()	()	()	()	()
27. Üstün zekalı/yetenekli çocukları yönlendirebileceğimiz kurum veya dernekler ülkemizde mevcuttur	()	()	()	()	()
28. Üstün zekalı/yetenekli çocukların aileleri ile öğretmenler diyalog kurmalıdır	()	()	()	()	()
29. Üstün zekalı/yetenekli çocukların aileleri ile okul idareleri diyalog kurmalıdır	()	()	()	()	()
30. Üstün zekalı çocuklara yönelik dersler tasarlanmalıdır	()	()	()	()	()
31. Üstün zekalı/yetenekli olduğu düşünülen öğrencilerle ilgili öğretmenler okul yönetimine de bilgi verilmelidir	()	()	()	()	()

EK 4. GÖRÜŞME SORULARI I

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Denetmen Görüşme Formu

1-Eğitim programları üstün yetenekli öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilir nitelikte mi?

.....

.....

.....

2-Üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamda eğitim almasında bir sakınca var mıdır? Sakınca varsa önerileriniz nedir?

.....

.....

.....

3-Ülkemizde üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebileceğimiz kurum ve dernekler açılmalı mıdır?

.....

.....

.....

4-Bazı özel okullarda üstün nitelikli çocuklara özel sınıf açılması ile ilgili düşünceniz nedir?

.....

.....

.....

Ek 5. GÖRÜŞME SORULARI II

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Yönetici Görüşme Formu

1- Üstün yetenekli öğrenciler için özel eğitim gerekli midir?

.....

.....

.....

2- Okulunuzda üstün yetenekli bir öğrenci ile karşılaştığınız zaman nasıl bir yol izlersiniz?

.....

.....

.....

3-Bazı özel okullarda üstün nitelikli çocuklara özel sınıf açılması ile ilgili düşünceniz nedir?

.....

.....

.....

Ek 6. GÖRÜŞME SORULARI III

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Veli Görüşme Formu

1-Üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle aynı ortamdami eğitim almalı yoksa onlar için özel bir sınıf açılmalı mı?

.....

.....

.....

2-Üstün yetenekli öğrencilerin normal sınıf öğretmenlerinden mi yoksa üstün yetenekliler bölümünden mezun bir öğretmenden eğitim almasını istersiniz?

.....

.....

.....

3-Sizce üstün yetenekli öğrencilerle normal öğrencilerin eğitim programı nasıl olmalı?

.....

.....

.....

EK 7. İZİN BELGESİ

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLÎ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: İÖD.0.00-35/2012/1B -507-

Lefkoşa, 22 Mart 2012

Sayın Mukaddes Sakallı DEMİROK,
Yakın Doğu Üniversitesi.

“Üstün Zekalı/Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Algı, Görüş ve Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi” konulu anketin soruları Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş ve Müdürlüğümüze bağlı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin uygulanmasında bir sakınca görülmemiştir.

Anketi uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve uygulama tamamlandıktan sonra da anket sonuçlarının Müdürlüğümüze ve Talim Terbiye Dairesi Müdürlüğü’ne iletilmesi hususunda bilgilerinizi saygı ile rica ederim.

M. Bumin PAŞA
Müdür